RM. I. 8° 19.

Fr[illegible] Luthel. p 81 seq. 82. 83 [illegible] 107.

Petrus Bornemisszá natione Pessiensis, qui Anno 1551 Studuit Wittembergae, redux fit Pastor Ecclae August. primum Szemptariensis, tandem Galgocziensis postremo vero Tamesvariensis. Evulgavit Sermones Sacros Aō 1574. Cauciones sacras Aō 1570.

1 fl. 30 x 11

Bornemissza

1577

~~114~~ Sempte

139

Bornemisza Péternek, ~~Tanitonak~~ IV.

Szemptei Augustana Vallást tartó Szent Gyülekezetnek Lelki Pásztoranak IV. az az Negy Könyvetskei. A' mellyek közzül az

I. Tanitja a kis Gyermekeket Magyar iras olvásásanak módjára. f. Constat foliis 12.

II. dik. A' Keresztenyi Tudomanyrol, mellyben nem csak a Gyermetskek, hanem minden Korosbeliek is tanitattnak. Constat. foliis 52.

III. dik. A' Keresztenyi Tudomanyrol, mellybe az Lelki-Pásztorok az ö Tanitvanyokkal egyetemben igen szep rend tartasra tanitattnak rövid Summaban. Constat foliis. 151.

IV. dik. A' Vigasztalasokrol. Continet IV. Capita. Constatque foliis 73. aliquot defficientibus.

Primus itaque Liber est Abecedarium et minor Catechesis Lutheri. Secundus est maior Catechesis Lutheri. Tertius est Agenda Ecclesiastica. Qui omnes scriptissimi Semptaviae Aō 1577. Mense Iunio impressi. Dedicati Magnific. Dño N. Balassi. Magnifici Dni Iohannis Balassi, et Annae Sulyok Filio. Magnific. Andreae Balassi et Annae Meráj Nepoti, atque amico Helenae Zrini, nec non Stephani Balassi Pronepoti.

Quartus nescitur quo Anno sit editus, quia dest finis. probabile tamest quod eodem Anno Mense et Loco est editus, quia post dedicationem et etiam in dedicatione eiusdem fit mentio. Dedicatus autem est Annae Mariae Ungnad. Magnifici Dni Christophori Ungnad, et Annae Losontzi Filiae.

MOSTNYUGY III

NEGY KÖNYVETSKE,

A KERESZTYENI HITNEC TVDOMANYAROL.

1. Az elsö Könyuetske, kitsin Gyermetskeknec.
2. Az Korosb Kössegnec.
3. Az Predikatoroknac röuid tanusagokra.
4. Vigaztalo Könyuetske.

AZ MAGYAR IRAS OLVAsasnac modgyaual: Es szep imatkozasockal egyetembe.

RENDELTETET
BORNEMISZA PETER
ALTAL.

EPHES: 6.

Atyac, â tü magzatitokat tanyitasban, Es az wrnac paranczolatiban, neuellyetec fel.

SEMPTEN. 1577.

STIFTS- & LANDSBIBLIOTEKET
VÄSTERÅS

TIFFEN Color Control Patches © The Tiffen Company, 2007

R 2002.203

De halala óraiakortis ſ; olgaltata velem az WR, es en általam, hiua ô magahoz, hogy minden terhet, ki alat nyôg vala, magara veuen: ôrôc éleret nyerne. A mint ô magais az WR, minden meg keſeretteket vigaztaluan, magahoz hiua, es még amaz Toluáynakis ſ;ent orſzagat igere.

Es az vtan minden nemzeted, az Nagyſ: Balaſsi Ianos, az ô ſ;erelmes hazas tarſaual, az Nagyſ: Sulyoc Annaual, Es az Nag: Balaſsi Andras, az ô kedues atyafiaual, Meraj Annaual; Soka ig tengettec leſkeket az en tanyiraſommal, mind vduaroc nepeuel egyetembe.

De kiualtkeppen à te édes ſ;üleidet az Nagy: Zrini Ilonat, ſoc kerûſegekben es még halala óra-

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

De halala óraiakortis ſ; olgaltata velem az WR, es en általam, hiua ô magahoz, hogy minden terhet, ki alat nyög vala, magara veuen: örök életet nyerne. A mint ô magais az WR. minden meg keſeretteket vigaztaluan, magahoz hiua, es még amaz Toluáynakis ſ;ent orſzagat igere.

Es az vtan minden nemzeted, az Nagyſ: Balaſsi Ianos, az ô ſ;erelmes hazas tarſaual, az Nagyſ: Sulyoc Annaual, Es az Nag: Balaſsi Andras', az ô kedues atyafiaual, Meraj Annaual; Sokaig tengettec leſkeket az en tanyiraſommal, mind vduaroc nepeuel egyetembe.

De kiualtkeppen à te édes ſ;üleidet az Nagy: Zrini Ilonat, ſoc kerüſegekben es még halala óra-

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

iakortis vigaztalcata velem az WR ô ſ. felſege. Mais kedig az te ſzerelmes Atyad, à Nagy. Balaſsi Iſtuan, nagy ohaytuan ſoc teſti es lelki haborui kôzt, ottan ottan az WR édes igeretihôz folyamodic, Es velem mindeſcitûl fogua ſoc draga nemes lelki epületekrôl tanatskozot. Kibôl ô felôle mindenkor io remenſegbe voltam: Hogy az WR maganac valaztotta ôrôckè valo ſzolgalatra. Az mint ſzem latomaſt megis tapaſztaltam: Ezbôl, hogy kiczinſegetûl fogua, mindenkor az WR
ren: 3. igaia alat neuekedet: Effęleket kedic à Propheta Bodognac mond.
Matth: 11 Es az WR CHRISTVS vgyan kêrijs az ô hiueit, hogy az alà ſi-eſſenec. Melly iga, noha nyôges nekûl nem lehet, de ô annac kô-

nyeb-

nyebſeget igéri. Iollehet â teſt es è vilag, errôl mas iteletet teſzen, Es még ô magais az te Atyad, mint Iob, Ieremias, es tôbec, meg kelereduen, hol fogſaga, hol ſzûlei, feleſegi halala miat, hol atyafiai haborgataſi miat, hol ſoc fele gyatkozaſi miat, hol gyalazati, hol perpatuaroſoc miat, hol igen kemeny es egy nihany halalos be tegſegi miat, hol leiki kiſirteti es rôttegeſi miat, el épeduen niha niha amelkodo ſzoual panaſzolkodec., Mert az WR igaia nyôges nekûl nem lehet. De miert hogy mind ezekben az WR Iſtenhôz folyamodot, es maſtis intet, hogy érôtte kônyôrôgienec. Es ezec kôzôt ſoc édes tanulaſokat kérdezkedet, Es mind ezec felôt ſoc fohazkodaſit hallottamis, ſzenuet-

 semis

temis, Es életinec iora valo valtoztataſit, vgyan lattamis az wrnac tanacza, es az en inteſem es tanyitaſom ſzerint: Mind ezekből bizonnyal iteltem, hogy az wrnac tiztito tűzei voltac az ſoc nyomoruſagoc rayta, à ſzent Peternec mondaſa ſzerint, 1. Petr: 1.

Szeretlec azert ô érőtte tegedis, kiualtkeppen midőn latnam hogy nemeſſen kezdtel tanulgatni. Es intlec: Hogy az wrnac félelmebe ſzeretettel neuekedgyel, az ô akarattyat meg érczed, es neki ſzolgaly, kibe te neked nagy ſegitſeg leſz: Ez NEGY könyuetskeis: Azert moſt az egyic kis könyuetsket mindennap által oluaſſad, nem czac az te tanulo ſzolgaiddal, hanem minden vduarod neptuel egyetembe, Sőt iobagyid,

czeledetis inczed, hogy minden háznál, mindennap el mondgyac, Magyaroc, magyarol: az Tótoc, tótul. Időre ha az WR fel neuel, à máſic kis könyuetsketis meg tanullyad: Végre kedig â Harmaeikatis es Negyediket gyakran ál tal oluaſſad. Es ez kitſinkec által, az egez ſz. Iraſnac: áz ô, es wy Tőruenynec tanulaſara mendegely.

Ezt midőn meg értic ſoc tőb WR fiac, Nemeſſec, es Polgaroc gyermeki, tűled io peldat veſznec, Es veled egyeccembe, az WR IESVS Chriſtushoz ſietnec, ki ſzent Matthénal, (Matth. 19.) az kiczinkeket ô magahoz hiya, őket ölebe veſzi, ôlelgeti, es czokolgattya, meg áldgya, meg ſzenteli es nekic őrőc életet, tiztеſſeget, es dicző-

ſeget iger. Es igy mint egy Czilag fényesb àmaſiknal, igy teis fényesb leſ;el; ennyiuel, hogy ſoknac előtte indultal io pelda adaſra, veled egyetemben mind azoc tízteluen es diczeruen az WR Iſtent, mind őrőckőn őrőckè. Kire â kegyelmes WR Iſten az ő ſ;erelmes Fianac érdemeiért, ſegitſen tegedet, mint à tőb édes gyermetskeckel egyetembe.

AMEN.

SEMPTERŐL,

Pinkeſt napian: Melly nap az VR Ieſus ſzent Lelket ki őntuen, el kezdette hiynni mind ez egez vilagot, az őrőc eeletre.

1577.

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

SVMMAIA EZ NEGY kis kőnyuetskeknec: Es iedzeſe kit hol talalni meg.

Az Első Kőnyuetske.

Tanyitya az kis Gyermeczkeket, Magyar iras oluaſaſnac modgyara. Es igen rőuideden:

Az tiz paranczolatra: lib. 1. fol. 2:
Az hit agazatira: fol. 5.
Az VR Imatſagara, fol: 6.
Az Kereztſegre, Es
Az VR Vaczoraiara. fol. 7:
Reggeli es eſtueli imatkozaſra, fol. 8:9.
Kőzőnſeges imatkozaſra, Es
Aßtal aldaſra. fol. 10. 11.

Máſic kőnyuetske.

Az korosb Kőſſeget tanyitya, azonoknac tellyesb magyarazattyara: Es mindenic mellet ßepertelmes imatkozaſokra: Mint:

Az tiz Paranczolatnac magyarazattyarol. fol. 2: *azrol valo imatſag.* fol: 13.
Az hit agazatinac magyarazatyarol. fol. 21. *azrol valo imatſag.* fol. 26
A Mi Atyanc magyarazatyarol, fol. 30.
Imatſaga, fol. 34
Az Kereztſegrol, fol. 47. *Es az WR Vaczoraiarol,* fol: 49. *Imatſagirol,* fol: 51.

Av Har-

Harmadic.

Az Lelki Paſtorokat ſegui, az egyűgyű nep kőzőt.

Mint imatkozzanac Predikacio előt es vtanna, fol. 4:

Hazaſokat mint tanitſanac, es eskűttetſſenec: fol. 8.

Kereztyeni Moſogatasba mint tanyitſanac, es moſogaſſanac: fol: 25.

Gyermec agybol fel kelőket mire intſenec f. 46.

Gyon atasba, Oldozaasba, fol. 59: Az WR Vaczoraia ſolgaltataſaba, fol. 61. 75.

Es halalhoz valo keſſűlőc kőzőt mint tanyitſanac, es imatkozzanac fol. 133:

Ezen harmadic kőnywbe az őrdőgi kiſirtetec ellenis ſep rőuid biztataſoc. fol: 137.

Vtol minden Tiztbeli emberecknec magoc tartaſarol, az ſent iraſnac tanitaſa ſerint leſſnec. fol. 142.

NEGYEDIC:

Negyedic Vigaztalo kőnyvetske leſs, kűlőn ő maganac. Kibe negy rendben minden meg keſeretec, draga es győnyőrűſeges vigaztalaſokat vehetnec: à mint azoknac á Summaiat onnet meg ertheted. ¶ Vgyan ottan vtol: Hatuan Lelki vitezekrőlis ſolunc. * Es harom ellenſegről * Es egy ſep draga kiſirtő tanuſagrol: Az vtan Inteſeről, kiket egy kis imatſagba rekeztettűc leg vtol.

AZ MAGYAR IRAS oluaſaſnac mod-gyarol.

KEZDŐ AVAGY őreg Bőtűc.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T V W X Y Z

Kisseb Bőtűc.

A a b c d e f ff g h i
k l m n o p q r ſ ſſ ß
s t u v w ű x y z.

S; o l o Bőtűc

a e i o u y.

Kettős ſ;o téuő Bőtűc.

ő. őczed.

mint

ű, űſtőc.

MASSAL ZENGŏ Bŏtŭc.

b c d f g h k l m n p q r s t x z.

S;o tevŏ Bŏtŭken kezdetet ŏs;ue foglalt bŭtŭc.

Ab eb ib ob ŏb ub ŭb
Ac ec ic oc ŏc uc ŭc
Ad ed id od ŏd ud ŭd
Af ef if of ŏf uf ŭf
Ag eg ig og ŏg ug ŭg
Ah eh ih oh ŏh uh ŭh
Ak ek ik ok ŏk uk ŭk
Al el il ol ŏl ul ŭl
Am em im om ŏm um ŭm
An en in on ŏn un ŭn
Ap ep ip op ŏp up ŭp
Ar er ir or ŏr ur ŭr
As es is os ŏs us ŭs

At et it ot ŏt ut ŭt
Ax ex ix ox ŏx ux ŭx
Acz ecz icz ocz ŏcz ucz ŭcz
Agy egy igy ogy ŏgy ugy ŭgy
Any eny iny ony ŏny uny ŭny
As; es; is; os; ŏs; us; ŭs;
Ats ets its ots ŏts uts ŭts
Atz etz itz otz ŏtz utz ŭtz

MAS BŏTŭCKEL ZENgŏ bŏtŭkŏn kezdetet ŏs;ue foglalt bŏtŭc.

Ba be bi bo bŏ bu bŭ
Ca ce ci co cŏ cu cŭ
Da de di do dŏ du dŭ
Fa fe fi fo fŏ fu fŭ
Ga ge gi go gŏ gu gŭ
Ha he hi ho hŏ hu hŭ
Ka ke ki ko kŏ ku kŭ
Ia ie ij io iŏ iu iŭ
La le li lo lŏ iu lŭ

Ma me mi mo mő mu mű
Na ne ni no nő nu nű
Pa pe pi po pő pu pű
Qua que qui quo quő quu quű
Ra re ri ro rő ru rű
Sa ſe ſi ſo ſő ſu ſű
Ta te ti to tő tu tű
Xa xe xi xo xő xu xu
Cza cze czi czo cző czu czű
Cha che chi cho chő chu chű
Gya gye gyi gyo győ gyu gyű
Lya lye lyí lyo lyő lyu lyő
Nya nye nyi nyo nyő nyu nyű
S;a ſ;e ſ;i ſ;o ſ;ő ſ;u ſ;ű
Tya tye tyi tyo tyő tyū tyű
Tſa tſe tſi tſo tſő tſu tſű
Tza tze tzi tzo tző tzu tzű
Pha phe phi pho phő phu phű

KET MASSAL ZENGő

Bőtűkön kezdetet őſ;ue foglalt Bőtűc.

Bra bre bri bro brő bru brű
Cra cre cri cro crő cru crű
Dra dre dri dro drő dru drű
Fra fre fri fro frő fru frű
Gra gre gri gro grő gru grű
Pra pre pri pro prő pru prű
Stra ſtre ſtri ſtro ſtrő ſtru ſtrű
Tra tre tri tro trő tru trű
Sta ſte ſti ſto ſtő ſtu ſtű
Bla ble bli blo blő blu blű
Cla cle cli clo clő clu clu
Sla ſle ſli ſlo ſló ſlu ſlű

KET MASSAL ZENGő

Bőtűkben végeztetet őſ;ue foglalt bőtűc.

Abs ebs íbs obs ôbs ubs ûbs
Alx elx ilx olx ôlx ulx ûlx
Anc enc inc onc ônc unc ûnc
Ans ens ins ons ôns uns ûns
Ars ers irs ors ôrs urs ûrs

A TIZ PARANCZOlatnac renderöl, es el oſztarol,

Az tiz Parantſolátnac rendeleſet, es el oſztaſat, á Sido Bilbia igy mutattya: Hogy az maſodic paranczolat, az baluany kepeknec meg tiltaſarol vagyon.

Kiröl Ioſephus lib. 3. antiquit. Iudaicarum cap. 4. Athanaſius in Synopſi ſcripturarum: Origenes ſuper Exodum. Chryſoſtomus in expoſitione ſecunda ſuper Matthæum, homil: 49. Gregorius Nazianzenus, in diſtributione Præceptorum Decalogi. Hyeronimus ſuper epiſtolam ad Epheſios cap: 6. Ambroſius ibidem. Auguſtinuſis, noha lib. 2: Quæſt. ſuper Exodum cap. 77. maſt ert: De lib: Quæſt: Veteris & Noui Teſtamenti cap: 8. iſmeg helyen hadgya á tiz Paranczolatnac regi rendit, es el oſztaſat. Senki ne czudallya tehat, ha az regi Iamborockal ki nem akariuc lopni, az tiz paranſolatnac egyiket, es az vtolſo paranczolatbol, kettöt nem akaruncz czinalni, es auual nem töltyüc be az helyet.

A KERESztyen GYERMEKEKTOEL valo kèrdeſec, kic á mi wrunc Iesvs Chriſtuſnac ſzent Vaczoraiahoz iarulnac.

I. KERDES.

Miczoda vagy te?

FELELET:

Az Iſtennec képére es haſonlatoſſagara teremtetet ember vagyoc.

II. K.

Miért teremtét az Iſten tegedet emberrè? F.

Hogy ötet, mint okos es ſzolo teremtet állattya, igazan meg iſmeriem, ſzereſſem, diczeriem, es az ö kegyelmeböl, mindenkor ö vele legyec.

3: K.

Miczoda hiten valo ember vagy?
F. Kereſ;tyen vagyoc.

4: K.

Mi okaert mondod kereztyén nec magadat?
F. Az okaért, hogy hiſ;ec es élec à IESVS Chriſtusba, es annac bizonyſagara, meg kereſ;telkedtem: az ô neuebe.

V. K

Mit kel tudni fô képpen à Kereztyen embernec?
F. Negy dolgot:
1. Az Iſtennec Paranczolatit.
2 Az Kereztyen hitnec vallaſat.
3. Az Wrtul tanult imatſagot.
4. A S;ent Iegyeket, az az: Az Kereſ;tſeget, Es az Wrnac Vaczoraiat.

IV: K.

Mond el az Iſteñec parâtſolatit?
F. S;o-

F. S;ola Iſten mind ez igeket, nagy fel ſ;oual: az Iſrael fiainac. 2.
1. Halgaſd meg Iſraél, En vagyoc à te Wrad Iſtened, ki tegedet ki hoſ;talac Ægiptomnac ſôldebôl, az rabſagnac hazabol: Ne legyenec te neked idegen Iſtenid, en elôttem.
2. Ne czinaly te magadnac faragot képet, es ſem̃i haſonlatoſſagot valamelly abrazatra: ki fen menybe, vagy alat fôlden, auagy â vizben fôld alat vagyon. Meg ne hayczad magadat azoc elôt, ſe tiztellyed azokat: Mert en vagyoc WR, à te Iſtened: Erôs, boſ;u à lo Iſten, ki meg latogatom az Atyaknac álnokſagat, à fiakon: mind harmad es negyed iziglen, azokbã: à kic engemet gyûlôlnec, Es irgalmaſſag têuô vagyoc, eze-

 reckel

reckel: à kic engemet ſ;eretnec, es az en parantſolatimat meg ôrzic.

3. Az te Wradnac Iſtenednec Neuet, heába ne vegyed. Mert né hadgya azt az WR bûntetesnekûl, à ki az ô Neuet heába veendi.

4. Meg emlekezzel hogy à S;ombatot meg ſ;entellyed. Hat napon munkalkodgyal, es tegyed minden te dolgodat: Az hetedic nap kedig, à te wradnac Iſtenednec ûnnepe legyen. Ne tegy ackor ſemi dolgot, ſe temagad, ſe âte fiad, ſe leányod, ſe ſ;olgad, ſe hazadban valo ſellyered. Mert az WR hat napon czinalta, az Mennyet es Fôldet, à Tengert, es mind azokat, à mellyec ezekben vadnac: Az hetedic napô kedig, meg nyugouéc. Es annac okáert meg álda az WR à S;ombat napot, es meg ſ;entele ôtet. 3.

5. Tiſztellyed Atyadot es Annyadot, hogy hoſ;u ideiû legy à fôldôn, Mellyet az te Iſtened ád teneked.

6. Ne ôly.

7. Ne paraznalkodgyal.

8. Ne Oroz.

9. Ne mondgy fele baratod ellen hamis tanuſagot.

10. Ne keuand fele baratodnac feleſeget, ſe ſ;olgaiat, ſe ſ;olgalo leányat. ſe ôkret, ſe ſ;amarat. es ſemmiet, à mi az te fele baratode:

RÔVIDEDEN MOND el â tiz paranczolatot.

Az Elſô Tablan ìmez negyec:

ELSÔ:

1. Az egy igaz Istent meg esmerd, es benne bizzal.
2. Oetőd képek be ne tiszteld.
3. Az ő Neuet heába ne ved.
4. Az ő ünnepet meg szenteld.

MAS TABLAN.

5. Szuleidet tiszteld:
6. Ne öly.
7. Ne paraznalkodgyal.
8. Ne oroz.
9. Ne hazugy másra.
10. Ne keuand az másét.

VII: K.

Hany reszre osztatnac ez Istennec paranczolati?

F. Ket reszre, Mert ket kő Tablan adta ki.

Az Első Tablan valo negy paranczolatban, czac ő magara néző dolgokat keuan, Es CHRISTVS wrunc ez szokual rekeztette be: Szeressed az te wradat Istenedet, à te tellyes sziueddel, az te tellyes Lekeddel, es az te tellyes elmeduel.

Az másic Tablan valo hat paranczolat kedig, fele baratunkra néz, kiket CHRISTVS wrunc ez igekbe rekeztet be: Szeressed à te fele baratodat, àckeppen, mint tennen magadot.

VIII. K.

Be tölthetedé te az WR Istennec paranczolatit?

F. Be tölthettem volna, ha Adam el nem eset volna. De immár most nem tölthetem, Mert bűnbe fogantatam az első szűleinc vétkec miat, Es az vta minden embernec termeszete, ellenkezic az Istennec paranczolatiual, kiknec minden czickele ellen, (mel-

lyec ſoc nemes dolgoc) minden
ſzem pilantasba vétkezünc.

IX. K.

Miért adta ki tehát Iſten? Es miért tanulod tehát?

F. Negy okaért fő keppen:

1. Előſzer, hogy azbol iſmerjem meg, az en nagy bűnös vóltomat, es folyamiac az Iſten kegyelmehöz, Czac az Ieſus Chriſtus érdeme által, ki meg hólta en bűnöimért:

2. Maſodſzor, Hogy azbol iſmerjem meg az gonoszt, mellyet Iſten vtal, es azt énis ſzokiam vtalni.

3. Harmadſzor, Hogy onnet iſmeriem az iokat, mellyeket Iſten keuan, Es tőle ſzent Lelket kériec annac czelekedetire.

4. Negyedſzer, Hogy io remen

ſeguel es örömmel variam, hógy mind azokat wyonnan fel epiti bennem, à IESVS CHRISTVS: fel tamadaſom után. 5.

X. K.

Ha be nem töltheted â paranczolatokat, Mint iduözülſz tehát?

F. Az Iſtennec kegyelme es irgalmaſſaga áltat, mellyben az Chriſtusban valo hit âltal reſzeltetünc.

Tegy vallaſt arrol az hitről?

1. Hiſzec egy Iſtenbe, à minden hato Atyaba, menynec es földnec teremtőiebe.

2. Es az Ieſus Chriſtusban, az ő egyetlen egy Fiaba, mi wrunkba. Ki fogantatec ſzent Lélektül, Szűletec ſzűz Mariatol. Kint ſzenuede Poncius Pilatuſtul. Meg feſzi-

tetec. Meg hala es el temettetec. Sz;alla pokolra. Harmad napon halottaibol fel tamada, Fel mene menyegbe, ůl az az mindenhato Atya Istennec iobiara. Onnan lesz;en iöuendö itelni eleuenek, es hóltakat.

3. Hisz;ec az sz;ent Lélekbeis.

4. Egy közönseges Keresz;tyen Anya sz;ent Egyhazat. Sz;enteknec egyesseget, Bűnünknec meg boczanattyat. Testünknec fel tamadasat. Es az örök életet.

XI. K.

Hany resz;re osz;ol, ez hitről valo vallas tetel?

F. Negyre:

Elsö az Atya Istenről vagyon, es az teremtesről tanyit.

Masodic az Istennec egyetlen egy Fiarol vagyon. Es az megvaltsagra s'az mi meg igazulasunkra tanyit.

Harmadic à sz;ent Lélekről, es à sz;ent Lélekben valo hitről vagyon.

Negyedic, az Istennec sz;ent Egyhazarol vagyon, es azokrol az iokrol, melyeckel Isten az ö hiueinec sz;ent gyülekezetet meg aiandekozta, es ekesitötte,

XII. K.

Esmeredé sz;iuedben, ha tökelletes hited vagyon?

F. Esmerem hogy ninczen.

XIII. K.

Mikeppen iutsz; tehát hozza, es mint öregbitheted meg?

F. Elösz;er, Az Isteñec valo könyörgessel

Masodsz;or, az Christustul szerzet sz;ent iegyeckel valo élessel.

Har-

Harmadſor, az ſ;ent Lélekneg igazgataſa es vezerleſe àltal.

XIIII: K.

Mikeppen imatkozol az WR Iſtennec?

F. Vgy, âmint CHRISTVS wrunc tanyitot bennünket.

1. Mi Atyanc, ki vagy meñyek ben.
1. S;enteltеſſec az te Neued.
2. Iöyiön el az te orſ;agod.
3. Legyen te akaratod, mikeppen mennyben, azonkeppen ez földönnis.
4. Az mi mindennapi kenyerünket, àd meg mi nekünc ma.
5. Es boczaſd meg mi-nekünc à mi bünеinket, mikeppen mijs meg boczatunc ellenünc vêtöt teknec.
6. Es ne vigy minket à kiſirtetbe

De

7. De ſ;abadits meg minket az gonoztul. 7.

Mert tied az orſ;ag, es az hatalom, es az diczöſeg, mind örökkè, Amen.

XV: K.

Ez Imadſag, ſoc reſ;re oſ;olé?

F. Ket reſ;re, De azba het Kéres vagyon: Az elſö harom kéres, az Iſtennec tízteſſegere néz. Az vtólſo negy kéres kedig, az Anya ſ;ent Egyhaznac haſ;nara.

XVI. K.

Mellyec, à Sacramentomoc es ſ;ent legyec, auagy ìduöſſegünknec peczeti, az mellyeckel valo éles által, hitünket érösittyüc.

F. Az Kereſ;tſeg, es az WRNAC Vaczoraia.

XVII. K.

Miczoda az Kereſ;tſeg?

F. Az

F. Az mi első ſzűletesűnknee rutſagabol valo főrődős, es meg wyulas: Víznec, Iſten igeienec, es ſzent Léleknec általa.

XVIII. K.

Ki ſzerzette az Kereztſeget?

F. Az WR Iesvs Chriſtus, mint ſzent Máthé bizonyítya, az ő Kőnyuenec vtólſo reſzeben, monduan: Szola Ieſus az ő tanyituaninac, Adatot nekem minden hatalom, mind mennyen es földőn, El menuen azert, tanyitſatoc minden állatot, meg kereſzteluen őket, Atyanac, es Fiunac, es ſzent Léleknec neuebe: Tanyituan őket, meg tartani mind azokat, az miket nektec paranczoltam.

XIX. K.

Miczoda az WR Vaczoraia?

F. Az

F. Az mi wrunc Iesvs Chriſtus ſzent teſteuel, es véreuel kőzőnſeges keppen valo élesűnc, az lathato kenyer es bor által, az ő paranczolattya ſzerint.

XX.

Ki ſzerzette az WR Vatſoraiat?

F. Az mi wrunc Ieſus Chriſtuſune, à mint az Euangeliſtac bizonyittyac, es ſzent Pàl, ki èckeppen ſzol: à Corinthus belíeknec irt elſő leuelenec tizen egyedic reſzeben: Hogy az mi wrunc Iesvs Christvs, az éyiel, mellyen kezbe adatot, az kenyeret vőtte kezebe, es minec vtanna hàlat adot volna, meg ſzegdelte, es ezt mondotta: Vegyetec el, egyetec, ez az en teſtem, Melly tű érőttetec meg tőrőttetic. Ezt az en emlekezetemre tegyetec.

Vgy-

Vgyan azon módon, véué az Pohartis, minec vtanna vaczoralt volna, monduan: Ez az pohar, wy Teſtamentom az en véremben: Ezt tegyetec, valamenyiſzer iandgyatoc, az en emlekezetemre.

XXI. K.

Mi haſzna az ſzent Ieleknec?

F. Hogy azoc általerôſitſe az ſzent Lélec, az Chriſtusban valo gyenge hitünket, es neuellye Lelkünket az ôrôc életre, reſzeſituen veſzüncaz Chriſtuſt, minden iouaiual egyetembe.

REGGELIIMADSAG.

XXII. K.

Reg-

Réggel mikor agyadbol fel kelſz, mi módon imadod az wr Iſtent?

F. Terden, auagy fen álua, ſzinuemnec aitatoſſagaual egyetembe, kezeimet Iſtenhôz fel emeluen ezt mondom:

Menynec földnec Wra Iſtene, hálat adoc en te neked, az te ſzent Fiadnac, az mi wrunc Iesvs Chriſtuſnac általa, Hogy engemet ez éyel minden kártul, es veſzedelemtûl meg ôltalmaztal, es kérlec tegedet, hogy ôriz meg en gemet ez mai naponnis, minden Lelki es teſti gonoztul, hogy tellyes életem es czelekedetem teneked kedues legyen. Mert en az en teſtemet, lelkemet, es mindenemet, te Iſtenſegednec kezebe aianlom, Az te ſzent Lelked, es ſz:

Angyalid legyenec en velé es tőlem sohoua el ne tauozzanac, hogy az ördögnec semmi hatalma ne lehessen en raytam, Amen.

Mi Atyanc, &c:

ESTVELI IMADSAG.

XXIII. K:

Estue, mikor le akarsz fekűnni: minemű imadsagual aianlod te magadat az Istennec?

F. Ezzel:

Mindenhato es Irgalmas Attya WR Isten hàsat adoc en te neked, az te sjerelmes sjent Fiadnac, az mi wrunc IESVS Christusnac általa, Hogy az te irgalmassagodbol, engemet ez maj napon meg óltalmaztal: Eskérle-

tegedet, hogy boczasd meg ennekem minden bűneimet, kickel te gedet ma meg bantottalac: Vgyan azon keppen viseld gondomat ez eyielis, es óltalmaz meg minden vesjedelemtűl: Mert en az en testemet, Lelkemet, es mindenemet: az te kezedbe aiansom. El ne tauozzanac en tűlem az te sjent Lelked, es sjent Angyalid, hogy az ördög en raytam semmi hatalmat ne vehessen, Amen.

Mi Atyanc, ki &c:

AS;TAL ALDAS.

XXIIII. K:

Mi módon imadod az Istent ételelőt?

F. Elősjer imézt mondom, az sjaz es negyuen ötödic Psalmusbol;

Mindeneknec ſzemej tebenned remenlnec WR Iſten, es te atz ô nekic eledelt alkolmatos idôbé. Meg nyitod à te kezeidet, es meg elegiteſ minden élô állatokat, àldaſoddal.

Mi Atyanc, &c:

KÔNYÔRGES.

WR Iſten mi mennyej ſzerelmes ſz. Atyanc, álgy meg mi ker, es è te aiandekidat, mellyeket à te bôwſeges io vóltodbol veſzûnc, az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac általa, Amen.

ETEL VTAN VALO HALA ADAS XXV. K:

Mint ádtz hálat Iſtennec az étel vtan?

F. Elôſzer ezt mondom, à ſzáz es negyuen hetedic Pſalmusbol: II.

Adgyatoc hálat az WRnac, Mert io, es az ô irgalmaſſaga ôrôckè meg maradando. Ki ád eledelt minden teſtnec, az barmoknac, es az hollo fiaknac, ôtet ſegitſegûl hiuoknac: Ki nem kedueskedic, valamelly erôs firfiunac ſzaraiban, de gyônyôrkôdic azokban, kic ôtet félic. Es az ô irgalmaſſagat remenlic.

Mi Atyanc, &c.

HALA ADAS.

WR Iſten, mi mennyej ſzerelmes ſzent Atyanc, Hálat adunc mi teneked, hogy te minket teremtettel, é tettel, es meg váltottal à te ſzerelmes ſzent Fiadnac, az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac általa, Amen.

AZ ISTENNEC, KEreſ,tyen modra valo, ſegitſegůl hiuaſa.

XXVI. K:

Mínt híuod ſegitſegůl az Iſtent, Kereſ;tyen módra.

F. Imillyen módon:

Mindenhato, ôrôc, élô Iſten, mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac diczôſeges ſ;ent Atya, Ki az te mi hozzanc valo io keduů akaratodat, az te ſ;ent Fiad által meg ielented, mikor az ęgbôl ezt kialtad: Ihol az en ſ;erelmes Fiam, ôtet halgaſſatoc. Mindeneknec teremtôie, éltetôie, es meg tartoia, az te Fiaddal az mi wrunc Ieſus Chriſtuſſal, ki te veled egyenlô ôrôc Iſten, es az ſ;ent Léleckel, bôlcz, io, erôs, boſ;u állo, igaz itelô,

telô, es irgalmas Iſten, kônyôrůly en raytam ſ;engeny nyomorult bůnôs fiadon, ſ;ent Fiadert à Ieſus Crhriſtusért, kit akaral az te czudalatos, es meg mondhatatlan tanaczodbol, érôttůnc áldodozatra adni, hogy meg mutatnad nagy haragodot az bůn ellen, Es végheteтlen írgalmaſſagodat az emberi nemzethôz: S;entelly meg engemet, biry és igazgas az te ſ;ent Lelkeddel, Tarts meg es óltalmazd, az te Anya ſ;ent Egy hazadot, és az kůlſô Feiedelmi es polgari rendan valo nepeket, kíc à te nyomorult ſ; Gyůlekezetidnec ſ;allas tarto gazdai. Kic kôzôt adgy igaz tanyitokat, erôs, es io ſ;erenczes feiedelmeket, bôlts tanaczokat, es à te ſ;ét ígednec halgatoinac igyekezeteket napôkét

elô

élő vigyed, à hitben neuellyed, az remenſegbẽ végig é meg tartſad, es à ſzeretetben fel epitſed, bíriad, es igazgaſd ezec kőzőt az en nem zetſegemetis, Atyamot es Anyamot, batyaimot, őtſeimet, nenéimet es hűgaimot, az ő iduőſſegec ſzerint, à te hiueidnec haſznokra. Adgy ennekemis igaz értelmed, eſzet, elmet, es minden io dolgokban előmenetet es ìo ſzerenczet, à te ſzẽt neuednec őrőckè valo di ezeretire es diczőſegere, Amen.

TANYITO.

Szerető fiam, ezekben neuellyen az VR Iſten, Es ezec mellet aldgyon meg, minden Lelki es teſti iokual, hogy őrőcke elhes az ő ßent Fiaert, az mi wrunc Ieſus Chriſtuſert.

GYERMEC.

Vgy legyen

MASIC KÖNYVETSKE,

A KERESZTYENI TVDOMANYROL.

Mellyben, nem czac az Gyermetskec, hanem minden korosbeliekis tanyitatnac.

20 1

RÖVID SZEP MAGYARAZATOC:

Az Keresztyenségnec negy fő tudomanyarol.

1. Az tiz paranczolatrol.
2. Az hitnec agazatirol, az az: Az hiszec Istenről.
3. Az Imatsagrol, az az: Az mi Atyankrol.
4. Az szent Ielekről, az az, Az Keresztségről es az wrnac Vaczoraiarol.

Ezeknec röuid magyarazattyoc vtan, minden dolognac ertelme, imatsagbannis szepen be foglaltatot.

AZ TIZ PARANCZOLATNAC magyarazattyarol.

Az Első Tablarol.

Mond el az elsö paranczolatot.

Hallgasd meg Israel, En vagyoc &c.

Mond el az többitis: à mint az felsö Könyuecskebe vagyon:

I. KERDES.

Mit keuan Isten ez Elsö Paranczolatban?

FELELET:

Ezt keuannya, hogy ötet igazan meg ismeriüc, à mint magat ki ielentötte Atyanac, Fiunac, és szent Léleknec lenni: Ez harom szömely-

ſ;ömelyben, egy valoſagos Iſteni termezetnec, es egy Iſtenſegnec, örökkè valonac, igaznac, irgalmaſnac, tiztanac, mindenhatonac, es magaual ſ;abad állatnac, Attyanac, ki az ö Fiat örök idöknec elötte, ſ;ülte az ö állatyabol. Es Fiunac, ki ſ;ületet az Atyanac állatyabol örökkè: Az melly Fiu, felis-öltözet à mi emberſegünkbe, es meg vàlta minket: Es ſ;. Léleknec, ki ſ;armazic az Atyatul es Fiutul örökkè. Melly Atya, Fiu, es ſ;ent Lélec Iſten, teremtet minden állatokat. Es az emberi nemzetſegböl, gyüyt maganac Anya ſ;ent Egyházat. Mellyben mind örökkè az bódogſagban lakozzéc es diczerteſſec.

*

H. K.

Töb-

Többet mit keuan Iſten, az 3. élsö paranczolatban?

F. Hogy ez igazan meg iſmert Iſtent, meg valaſ;uc mi dolgokról, es egyedül ötet tiztellyüc, ſ;. Lélekböl tamadot tizta ſ;iwböl: feleleminel, hittel, ſ;eretettel, remenſeguel, alazatoſſagual, türelſel, es tökelleteſſeguel.

3: K

Mit tilt meg Iſten, az elsö paranczolatban?

F. Meg tilt Iſteni iſmeretlenſeget, es Iſtenrol valo teuelgeſeket, es minden baluany imadaſt idegen Iſteni tizteletet, az kiſsö ieleknec imadaſat, olly Iſtennec titeletiti à kinec örökkè valo Fia nem volna. Teremtet állatoknac Iſteni beczületit, es emberi gondolatbol ſ;erzet Iſteni tizteletet.

To-

Touabba meg tilt, Isten ellen valo ketseget, hitetlenseget, ketsegben esest, zugodast Isteni kelletlenseget. Isteni feletlenseget, es testi batorsagot, keuelyseget hittöl es Istentül valo el s;akadast.

K. Mond el ez masodic paranczolatot?

Ne czinaly magadnac faragot &c: *Mond el az többitis.*

K. Mit keuan Isten az masodic paranczolatban?

F, Hogy az Istent s;iwben és Lélekben, tiztan igassagbol tiztellyüc, mint Lelki, tizta, es igaz valosagos Isteni állatot.

K. Mit tilt meg Isten az masodic paranczolatban?

F. Meg tilt, külsö s;in mutato Isteni tiztelet. Es minden külsö baluany imadast, az kepeknec czi-

nalasat,

nalasat, azoknac imadasat, es tizteletit: Es minden baluanyoc mellet valo Isteni tizteleteket.

K. Nem s;abadé semmi képet czinalni?

F. Emlekezetre, peldazatra, es ekessegre valokat, s;abad: azokat is az Templom kiuül. Mert azoc kiuül inkab nem botrankoznac meg bennec.

De az lathatatlan Istennec képet gondolni, auagy á s;enteknec kepeket, tizteletert fel tenni, baluany imadas.

K, Mond el az harmadic paranczolatot?

F. Az te wradnac Istenednec neuet &c: *Mond el mind:*

K. Mit keuan Isten ez harmadic paranczolatban?

F. Hogy az Istent, az ö neuet,

az ö

áz ô ſzent igeiet, és minden czelekedetit, ſzent Lélekből ſzármazot tiztaſzíwből nyeluúnckelis tiztelegeſen beczúlyú.

Az ô Neuere igazan, czac ſzúkſeges es io dolgokban eskúgyúnc.

Az ô ſzent igeiet, az Tóruent, es az Enangeliomot, igazan, ſzorgalmatoſon, hírdeſſúc es tanuliyuc.

Arról tökelletes vallaſt tegyunc.

Oetőt io remenſeguel, igazan, ſzent dolgokban, ſegitſegúl hiyuc,

És minden el vőt iouairol, alazatos ſzíwből, nagy hálákat adgvunc.

K. Mit tilt meg Iſten, az harmadic paranczolatban?

F. Meg tilt minden Iſteni káromlaſt. Iſtenuel, es az ô igeiuel valo czuſolaſt, es váraſlaſt.

Az ô ſzent neuere, hamis patuáros, álnoc es meltatlan eskúueſt.

Es idegen Iſten neuere, es akarmi newre valo eskúueſt.

Az ô neuenéc gonoſſagban valo ſegitſegúl hiuaſat.

Az ô igeienec ſzidalmat, ſzeles es reſzeges elmeuel heában valo ezaczogaſat.

Az ô igeienec rőſten valo tanulaſat.

Es minden hamis, Eretnec, es teuelgő tudomannac ſzolaſat es tanuſaſat: Es el titkolt mély értelmeknec nyughatatlan kérdezkedeſit.

Iſtennec es az ô igaz igeienec meg tagadaſat, es tetouazaſat. Es az hamis teuelgő tudomannac vakmerő vallaſat.

Idegen Isteneknec, baluanyoknac, es teremtet állatoknac segitségül hiuasat.

Az igaz imatkozasban valo tőstseget, es kelletlenseget.

Toubba meg tilt hala adatlan sagot, es minden tettetes, es maga hanyo hala adast.

K. Mond el az negyedic paranczolatot?

F. Meg emlekezzel, hogy az Sombat, &c: Mond el mind: lib. 1: fol. 2.

K. Mit keuan Isten ez negyedic paranczolatban?

F. Emlekezteti mind az tanytokat, mind az tanulokat, tiztekre: Hogy mindnyaiunknac hetettzaka egy napunc legyen, az mellyben kiualtkeppen czac Isten nec solgallyunc: az mi meg sentelteteſünkre, olly keppen:

Hogy

Hogy minden külső es belső érzekenségünket czac ő neki sentellyüc. 6.

Az közönseges Gyülekezetekben imatkozasokal es eneklesekkel, ötet diczeriüc.

Az ő igeienec igaz hirdeteset, igazan es aitatosan tanullyuc:

Az Keresztségnec solgaltatasit beczüluen, arrol igaz értelmet vegyünc.

Az Wrnac sent Vaczoraiaban, az wrnac testeuel, véreuel: közönseges keppen méltan élyünc.

Es minden Egyhazi Isteni tisteletben, midőn az Egyhazi sömely, az Keresztségről, Gyonasról, Oldozasrol, Kötözesről, wr Vaczoraiarol, Hazasagrol, Es gyermec agyasoknac tiztekről,

meg feddeſrôl. vigaztalaſrol, tanuſagot teſzen, mind azokban iclen legyünc.

Az kôzönſeges Gyülekezet ki uûlis egez ûnnep nap, hazunc nepeuel, es felebaratinckal czac Iſtennec dolgairol: Teremteſünkrôl, eſetünkrôl, valtſagunkrol, még igazulaſunkrol, fel tamadaſunkrol, ôrôc életünkrôl, az bûnnec megfeddeſerôl, iámbor életünkrôl, es egyeb iduôſſeges dolgainkrol ſzolyunc.

Gyermekinktôl es czeledinktûl meg kérdezzûc az tiz paranczolatot, az hitnec agazatit, á mi Atyankot, az Kereſztſegnec, es az WR Vaczoraianac haſznait Regueli es éſtueli imaſagokat, aſztal áldaſt, es egyeb kônyörgeſeket

ket, ſzep rôuid értelmiuel egyetembe.

Touabba, ha egyeb nap nem érkeznenkis, ûnnep nap tartozûc alamiſna gyûiteſſel, ôzuegyeknec, áruaknac, tanyitoknac, Deákoknac, foglyoknac, es egyeb ſzükölkôdôknec, ſegitſegere. 71

Azokat meg latogaſſuc, ſzükſegôkben ſegitlûc, keſerûſegôkben vigaztallyuc, vêgezetre, minden birtókunc alat valo embereket, még az barmokatis az egy nap hetettzaka meg nyugoſſuc.

K. Mit tilt meg Iſten, az Negyedic paranczolatban?

F. Meg tilt minden idegen kiſſô ez vilagi életre valo czelekedeteket, Hogy az egy napon el tauoztaſſunc, vendegſeget, korczomat, menyegzôt, iatékot, tan-

tzot, vadaſ;aſt, tereczeleſt, vaſarlaſt, es minden dolgot, valami el ſ;akaztana az Lelki epůlettůl, es Iſtenbeli nyugodalomtul, Mert mind azoc az egy nap, karhozatra valo bůnőc:

Azonkeppen meg tilt hiuolkodaſtis, áluaſt, es minden ůnnepi tizteletre valo rőſtſeget.

Touabba meg tilt, minden baluanyozo tizteletet.

K. Az S;ombat hellyet, miért valaztottuc mi az WR napiat: az vaſarnapot?

F. Mert az ſ;ombat napnac ůnnepi ſ;enteleſere, czac az Sido népet kőtelőzte vala Iſten, bizonyos okokért: Melly kőtel â tőb peldazo dolgoc kőzőt, Chriſtus nyuguaſarais nézet, kì ſ;ombaton nap eſtig ſekůet à koporſoba;

De va-

de vaſarnap tamadot fel; Azert czac CHRISTVS fel tamadaſaig tartot. Moſt immar ſemmi peldazathoz, es azert az ůñep ſ;enteleſbeis, ſém̃i bizonyos naphoz ſenkit nem kőtelez Iſten, Hanem ſ;abad akaratunkra hatta, hogy egyet az het nap kőzzůl, valaz ſ;unc magunknac.

Ez ſ;abadſagbol mieſtec meg az Apoſtoloc, hogy azt à napot, kin az WR fel tamadot, valaztanac az hiueknec ůnnepleſekre, bizonyos okokert: Melly napot tartozic immár mind ez vilag ůnneplení, Kereztyeni ſ;abad akaratbol io ſ;ertartaſnac okaert.

Az maſic Tablarol.

KERDES.

Mond el az ötödic paranczolatot?

F. Tiztellyed Atyadot es Anyadot, hogy &c:

K. Mit keuan Iſten ez ötödic paranczolatba?

F. Ezt keuannya, hogy minden elöttünc iaroinknac, ſüleinknec, gazdanknac, wrunknac, tanyitonknac, es feiedelminknec: minden ioba engedgyünc, tiztesſeggel ſolgallyunc, nekiec türiünc, gyarlo vétkeket feddezzük, ſükſegökbe ſegitſük, éröttec imadkozzunc, es hálakat adgyunc.

Viſzont keuannya, hogy ökis io gondot viſellyenec, mind tanuſaginkra, mind élteteſünkre, mind óltalmunkra.

K. Mit tilt meg Iſten ez ötödic paranczolatba?

F. Még tilt minden tizteletlenſeget, kiuel ſüleinc, vagy elöttünc iaroinc, vagy nalunknal korosbac es tízteletesbec, meg nem becsültetnenec.

K. Mond el az hatodic paranczolatot?

F. Ne öly.

K. Mit keuan Iſten ez hatodic paranczolatba?

F. Hogy minden rendbeli embert: Magyart, Töröket, tzigant, fele baratinknac tarczunc, es ſenkinec ſemmibe ártalmara ne igyekezzünc, Söt minden tehetſegünkuel egy maſt mindenbe épitſük, igazgaſſuc, ſegitſük, örizzük. es óltalmazzuc. Az gonoſzertis iót fizeſſünc, töruentelen ſemmit ne indiczunc: Hanem Iſtenre es Feiedelemre hagyuc, az gonoſlag-

nac meg bůntetelet, aztis kedig io akaratbol miellyůc.

K. Mit tilt meg Isten, ez hatodic paranczolatba?

F. Hogy senkit meg ne öllyůnc, meg se serczůnc, se semmi gonozt senkinec ne akariunc, irigyec, gyůlölöc, bos;onkodoc, harag tartoc, verekedöc ne legyůnc, bizonyos es nagy oc nekůl.

K. mond el az hetedic paranczolatot?

F. Ne paraznalkodgyal.

K. Mit keuan Isten, ez hetedic paranczolatba?

F. Keuannya mind gondolatunknac, s;iuůnknec, Lelkůnknec, testůnknec tizta tartalat, es keuannya à s;ent hazassagot, à meg romlot termezetnec fogyatkozasa ellen, azbannis Isteni féle-

lemböl

lemböl es beczůletböl valo mértekletes életet, azonkeppen mértekletes ételt, italt, áluast. es nyuguast.

K. Mit tilt meg Isten ez hetedic paranczolatba?

F. Minden hazassag kiuůl valo közösůlest, vagy emberi s;ömellyel, vagy egyebuel, es minden fértelmes keuansagot, es mīd bes;edůnkben, mind ruhazatunkban, mind magunc viseleseben valo faytalansagot. Hogy semmi s;ömelyre ingyen se tekinczůnc gonos; végre, Meg tilt torkorssagot, agybeliheuerest, keuelyseget, tragar, faytalan, czuf, penyes;es bes;edet, buiasagra indito öltözetet, keuely tantzot, ektelenůl valo iarast, s;em hunyorgatast, es min-

minden tiztatalanſagnac ielet es czelekedetit.

K. Mond el az nyoltzadic paranczolatot?

F. Ne oroz:

K. Mit keuan Iſten ez nyoltzadic paranczolatba?

F. Hogy mindennec meg adgyuc az ôuet, kinec adoual, ſ;olgalattal, fizeteſſel tartozunc, azokat io keduel meg adgyuc, es ſenki marhaiat ne banczuc, ſenkinec ſemmi kárt ne tegyûnc, hanem igaz munkankal éllyûnc, ki ki mind tizti ſ;erint, es azokat iora kôlczûc.

K. Mit tilt meg Iſten, ez nyoltzadic paranczolatba?

F. Meg tilt, hitetlen ſ;orgalmatoſſagot, hamis kereſetet, lopaſt, toluaylaſt, koborlaſt, czalard kereskedeſt, hamis mérteket, hamis ſinget, itzet, kôbôlt, fontot, czalard es draga munkat, álnoc ſ;olgalatot, álnoc fizeteſt, raual; koldolaſt, meltatlan adot, hamis dezmat, vamot, harminczadot, meg tilt fôſueny ſegetis, es tekozlaſt, tunyaſagot, rôſt ſeget, irgalmatlanſagot, es minden ſele kár tetelt. 11.

K. Mond el az kilentzedic paranczolatot?

F. Ne mond felebaratod ellen hamis tanuſagot.

K. Mit keuan Iſten, ez kilentzedic paranczolatba?

F. Hogy minden igaſſagot, es igaz mondaſt ſ;ereſſûnc, hogy mindenhôz igazac legyûnc, ſ;ômely valogatas nekûl, mind gondolatinkba, beſ;edûnkbe, es mind

czelekedetünkbe, itiletbe, tőrueny kedesbe, perlesbe, es minden ſ;ör kődesbe.

K. Mit tilt meg Iſten, ez kilentzedic paranczolatba?

F. Meg tilt fele baratinc ellen valo vélekedeſt, ſ;olaſt, ragalmazaſt, ſ;itkot, àtkot, ellene valo hamis tanuſagot, hamis perpatuart, hizelkedeſt, fondorkodaſt, titkolaſt, es minden hazugſagot.

K. Mond el az tizedic paranczolatot?

F. Ne keuand fele baratodnac feleſeget, ſe ſ;olgaiat, ſe ſ;olgalo leanyat, ſe ökret, ſe ſ;amarat, es ſemmiet, à mi az te fele baratode.

K. Mit keuan Iſten ez tizedic paranczolatba?

F. Keuan

F. Keuan külső es belső tőkeletes tiztaſagot, hogy minden gondolatunc, ſ;andekunc, keuanſagunc es indulatunc fele baratunknac haſ;nara ſ;olgallyon:

K: Mit tilt meg Iſten ez vtólſo paranczolatba?

Meg tilt minden gonoſ; indulatot, gonoſ; gondolatot, es gonoſ; keuanſagot, hogy akaratunc ellenis, ſemmi gonoſ; indulat czac meg ſé mozdullyon, ſoha czac egyſ;eris bennünc.

MEGIS AZ TIZ PAranczolatrol.

¶ Im értem az Felſeges WR Iſten, melly nagy tőkelletes es fogyatkozas nekül valo, ſ;ent életet keuannyon: az ő képere terem-

remtetet emberi ſ;ömelytül: Kibe tudom hogy meg romlottam, az elſö ſ;ůleinc, vétkec es eſetec, es az ördgög czalardſaga miat: Azert tanîts megìm̃ár, mint könyörögiec az Iſtennec minden nap. Hogy ez ö ſ;ent keuanſagi ſ;erint meg wyicza termezetemet, Es igyekezheſſem minden nap olſyan iámborſagra, à mint meg paranczolta.

FELELET:

Erröl te neked: Im ket könyörgö Imatſagot mondoc. De te iol rea halgas.

AZ ISTENES eletröl, az tiz Paranczolatnac röndi ſ;erint.

ELSÖ IMATSAG.

Oeröc

Az egy igaz iſtent meg iſmerd: Es benne bizzal.

ÖRöc, Mindenhato, igaz, irgalmas, kegyelmes, bizony, valoſagos, élö WR ISTEN, Ki à te áldot ſ;ent Fiadban, CHRISTVS IESVS wrunkban, te magadot kì ielented: Kerünc tegedet, adgyad az mi ſetöt elmenkbe, az te ſ;ent Lelkedetis, hogy tegedet igazán meg iſmerheſſünc. à mint akarſ; meg iſmertetni az te iduözitö ſ;ent Fiaddal, Es az te vigaztalo ſ;ent Lelkeddel egyetembe, Mind állatodban, mind ſ;ömelyedben, mind akaratodban.

Melly ſ;ent Lelkednec áltaſa ſ;entel d meg à mi meg vndokitatot romlot ſ;iuünketis, hogy czac egyedül tegedet, mindeneknec felötte félheſſünc, te elötted

ámi por es vndoc vóltunkért, mi magunkat meg alazhassuc, Mindé te igeretidben bizhassunc, tegedet igen s;erethessűnc, Es minden reanc boczatot nvaualyainkat, bekeseguel tűrhessűc.

Ne hadgy kegyelmes Atyanc semikeppen tűled el s;akadnunc, Hogy tőb Istent te naladnal, ne imadgyunc, ne keressűnc, es ne ismeriűnc, Se à meg hólt s;entekbe, se s;erzetessegbe, se egyeb emberi érdembe ne bizzunc, hanem czac az te s;ent Fiad érdemebe. Oerdőgi tanacztul, varaslastul, baylastul, nézestűl, óltalmaz meg wram Isten.

Az Istent kepekbe ne tizteld.

2. Tauoztas el tőlűnc, es irts ki kőzzűlűnc, minden baluanyozo, botrankoztato képetis, es mindé teremtet állat képére valo hason-

latos-

latossagot, hogy az te lathatatlan s;őmélyedet, semmihőz ne hason sitsuc, hogy te neuedbe semmi képet ne imadgyunc, se tiztellyűnc: Es semminemű emberi főtűl gondolt, baluanyozo tiztelet, ne kőuessűnc.

14.

Az Istennec neuet, heaba ne vegyed.

3. Hanem minden s;űksegűnkbe, czac az egy Kőzbe iáró IESVS CHRISTVS által, czac te neked buzgo s;iwel kőnyőrőgiűnc, neked hálakat adgyunc, czac az te s;ent akaratodat hirdessűc, arrol mindenec előt, igaz vallast tegyűnc: Es czac az te neuedben igaz dologba eskűdgyűnc, Isteni felelemből. Az te s;ent igedet ne káromlyuc, se hamis tanyitassal, se emberekre, ęgre, földre, es egyeb teremtet állatra valo eskűuessel, se baylassal, se semmi ektelen cze-

leke-

lekedettel az te neued alat ne ká-
romkodgyunc.

[illegible]en ünnepet meg ßenteld.

4. S;enteltesse meg te s;ent felse-
ged az ünnepetis velünc, à te s;ent
igednec aitatos halgatasaual, es
gyakran valo imatkozassal: kiualt
keppen azt à napot, kit az hiuec
io s;ertartasbol, Isteni közönse-
ges tizteletre, az ô Töruenuec pel-
dazo S;ombattya helyebe valaz-
totta, Kit Vasarnapnac, auagy
WR napianac hiwnc. à mi wrunk-
nac az napon valo fel tamadasa-
ért: Melly napon, kiualtkeppen
hirdettesd bőwseguel, az te s;ent
igedet: es s;olgaltasd az te s;entse
ges peczetidet, az Kereztseget, es
az WR Vaczoraiat, à CHRIS-
TVS által. Az mi bűneinc boczá-
nattyanac, es az mi őrőc életünk
nec bizonysagara, peczetlesere,

es zá-

es zálogara. Az te s;ent iged hir- 15.
detöinec, igazgasd elmeieket es
nyelueket, es azoknac halgatoi-
nac nyisd meg lelki sűlőket, hogy
el tauoztatuan minden baluanyo
zast, es minden híuolkodast, es ió-
ra valo rőstseget, es minden hit-
sagos mulatsagot, tobzodast, re-
s;egseget, sakást, tantzot, iatékot,
vadas;ast, es minden è vilagi s;or-
galmatossagot, czac à mi lelkünk-
nec es testünknec meg s;entelese-
re, lehessünc figyelmetesec: Az mi
testi es ez vilagi keuansaginkat
meg öluen, es fes;ituen czac az
te akaratodnac álhassunc helyt
mi bennünc. Es ez mellet atya-
fiui s;eretedből, mind betegeket,
foglyokat, es egyeb nyomorulta-
kat, io keduel s;iuünc s;erint vi-

 gaz-

gaztalhaſſunc es mindenuel ſegit-
heſſünc.

Szüleidet tizteld. 5. Segits kegyelmes Aryanc er-
reis, hogy az mi ſ;üleinknec, feie-
delmínknec, Lelki paſ;torinknac,
meſterinknec, Es mindeneknec,
kíc Atyanc helyet vadnac, enge-
delmeſſen, io keduel, tizteſſege-
ſen ſ;olgallyunc, nekiec türiünc,
vétkeket fedezzüc, ſ;ükſegökben
ſegitſüc, éröttöc imatkozzunc, es
hálakat adgyunc. öketis igazgaſd
wram Iſten, hogy az ö tiztec ſ;e-
rint, mindnyaian viſelheſſenec io
gondot mi reankís, mind tanuſa-
gunkra, mind életünkre, es mind
ó'talmunkra.

Ne öllj. 6. Adgyad eztis, hogy minden
röndbeli embereckel, ſ;eretettel,
es bekeſeguel lakhaſſunc, egy maſt
mindenbe epitſüc, tanyitſuc, igaz

gaſſuc,

gaſſuc, ſegitſüc, óltalmazzuc: Senkit ne öllyünc, ſe ſemmi gonoz-
ſenkinec ne akarjuc, irigyec, gyü-
lölöc, boſ;onkodoc, harag tartoc,
verekedöc ne legyünc. hanem
még ellenſegíketis ſ;ereſſüc, A go
noſ;ért iót fizeſſünc. Töruen te-
len ſemmit ne indiczunc. hanem
Iſtenre es feiedelemre hadgyuc
az gonoſſagnac meg büntetéſet,
aztis kedig io akaratbol miuel-
lyüc.

16.

Ne paraz nalkogyal 7. Tarts wram tiztan bennün-
ket. bellö gondolatínkbannís, es
keuanſaginkbannis, Aldgy meg
à ſ;ent Hazaſſagbannis, kiuel mér-
tekleteſen, Iſteni félelemböl, mag
zatunknac ſ;aporadaſaért, es fér-
telmeſſegnec el tauoztataſaért él-
lyunc: S;entely meg az te ſ;ent
Lelkeddnec általa, hogy minden

gonoſ; keuanſagot, es vndoc geriedezeſt el tauoztaſſunc: Senki feleſegere, es ſemmi ſ;ömelyre, gonoſ; vegre ingyen ſe tekinczüne. Minden tiztatalanſagot, keuelyſeget. tragar, faytalan, czuf, peniſ;es beſ;edet, es vndokſagra indito beſ;edet, fris, keuely, buiaſagra halaſ;o es gerieztö öltözetet, keuely tantzot, parazna es ektelenül valo íaraſt, ſ;em hunyorgataſt, es mindē gonoſ; indulatnac ieſet, es minden buiaſagot el tauoztathaſſunc. Hogy az te ſ;ent Lelkednec lako hazabol, ördögnec édenyè es lako haza ne legyünc.

Ne Oroz. 8. Tartoztas meg wram bennünket, telhetetlen ſ;orgalmatoſſagtulis, hogy ne legyenec köztünc, lopoc, toluayloc, koborloc, ragadozoc, czalardoc, hamis kereskedöc, hamis mértekec, fösuenſegec. tekozlaſoc, es ſ;ükſegnekül valo koldolaſoc, veſ;et marha aruloc. dragan kalmarkodoc. hamis ſingel, mêrtekel, itzeuel, köbölſel, es fontal aruloc, czalard es draga mieſec, czalard bereſec, ſ;olgac es ſ;olgaloc. igaz ſ;olgalatnac czalard fizeteſi, egeſſeges koldoloc, egy más marhaia ſ;omiuhozoc. Meſtatlan rouoc, dezmaſoc, vamoſoc, harmintzadoſoc, es hamis adoual keſergetöc, es nyomorgatoc. Tunyac, röſtec, henyelöc, irgalmatlanoc. es minden fele orzoc, predaloc, es toluayloc, tauoztaſſanac el közzülünc.

9. Adgyad wram Iſten, hogy mindē igaſſagot es igaz mondaſt ſ;erethеſſünc, hogy mindenhöz i- Ne hazugy majra.

gazaç legyůnç, ſzőmely valógatas nekůl: mind beſzedůnkbe, es mind czelekedetůnkbe, itéletbe, tőruenykedesbe, pőrlesbe, es minden ſzőuetſegbe, es kőteleknec ſzőrzeſebe. Tauoztas el kőzzůlůnc, ſzitkot, átkot, hamis tanuſagot, hamis perpatuart, hazugſagot, ragalmazaſt, titkolaſt, hizelkedeſt, es fondorkodaſt.

Ne keuād az maſet. 10. Adgyad kegyelmes Atyanc, hogy az mi elſő Atyankban Adamban, meg romlot termezetůnc, vgyan valoba meg epůllyen immár, az maſic Atyankban az Iesvs Chriſtusba. Azert mind teſtůnkben lelkůnkben, kiuůl es belől, minden érzekénſeginken ſzentely meg, es wyicz meg bennůnket, hogy czac ingyen ſe keuannyůnc ſemmi gonozt, ſem te

ſzent

ſzent felſeged. ſem fele baratinc ellen valót: Hanem mint illyen ſzent Attyanac, ſzent fiaj, ſzentůl élheſſůnc: mind az mi életůnknec egez ideiebe. 18.

Edes biztataſa az Chriſtus Euangeliomianac. Ha kedig mind ezekbe el eſnenc, az őrdőg miat: és à mi meg romlot gyarloſagunc miat, mingyart kegyelmes Atyanc, tekincz kegyelmeſen reanc, boczaſd meg az mi eſetůnket, az te dragalatos áldot ſzent Fiadnac, az Iesvs Chriſtuſnac egyſzer valo áldozattyanac érdemeiért. Es az mi eſetůnkből fel emeluen, támogas, erőſicz, őriz, tarts. az te ſzent markodba es igazgas mind ezekbe à te ſzent akaratod ſzerint.

Hogy mind itè földőn, mig à bůnős termezet ki nem rodhad, mind à te diczőſeges orſzagodbā,

bolot

(holot valoba minden ſ;entſegbe meg epůlůnc) lehessůnc te ſ;ent fel ſegednec tiztessegere valo áldot fiaj, mind öröckön öröckè, Amen.

KERDES.

Ezen Imatſagot, mond el röuidebben?

FELELET:

El mondom, de ezt immár igenkent, minden meg tanullya; Es minden nap el mondgya.

MAS IMATSAG.

AZ ISTENES ELETRÓL.

1. Az igaz Istent meg ismerd, Es

OERöc, mindenhato WRISTEN, mi wtunc IEsus

sus Christusnac ſ;ent Atya, adgyad mi nekůnc á te ſ;ent Lelkedet, hogy igazan iſmerhessůnc meg tegedet, á mint most akar ſ;ennyi romlotſaginkba. illy nyomorult por es hamutul meg iſmertetni, az te ſ;erelmes Fiaddal, es az te édes vigaztalo ſ;ent Lelkeddel, kiuel geriezd fel az mi ſ;iuůnket, hogy tegedet igen félhessůnc, magunkat elötted meg alazhassuc, tegedet igen ſ;erethessůnc, es czac benned bizhassunc:

benne bizzal.

Adgy képedbeli io tanyitokatis, es io gond viseölket, kic ouzgo ſ;iuel Léleckel, hirdessec köztůnc igazan á ze ſ;ent akaratodat, ſ;olgaltassac igazan, az té ſ;ent peczetidet, az meg kötezteket óldozzac, az meg keseredet ſ;iuůket vigaztallyac, az kemeny

2. Az i[illegible] kepekbe ne tizteld

3. Az ö ueüet heabæ ne ved.

4. Az ö ünnepet ßenteld.

ßiuůket

ſziuûket fedgyec, es kiczinnec nagynac, legyenec io peldac az ô egez életyekbe. Sziallya meg az ô halgatoioknakis ſziuecket à te ſzent Lelked, vegyec ôkis édeſſeguel, engedelmeſſeguel, tiztеſſeguel, ſegitſeguel, te ſzent felſegednec, draga es ôrôc életre valo ſzent igeiet, arrol teheſſenec mindenec elôt, ôkis tôkelletes valaſt.

5: Szûleidettizteld

Adgy io ſzûleketis, io feiedelmeket, es minden fele io gonduiſelôket, kic ſzorgalmatos gondal neuellyec, tiztеſſeges erkôlczbe, es Iſteni félelembe magzatyokat iobagyokat, ſzolgaiokat, czeledeket, es minden alattoc valokat. Azokis kedig imatkozzanac, hálakat adgyanac érôttec, es minden: kj ki mind tizti ſzerint engedelmeſſeguel, es io keduel ſzolgallyanac nekiec. 20.

Oltalmaz wram Iſten beńûnc, gyolkoſſagtul, haragoſſagtul, paraznaſagtûl, tobzodaſtul, lopaſtul, es minden ez vilagi heába valo telhetetlen ſzorgalmatoſſagtul, minden hazugſagtul, es gonoſzkeuanſagtul. 6: Ne ôly. 7. Ne paraznalkodgyal. 8: Ne Oroz. 9. Ne hazugy maſra. 10. Ne keuand az maſes.

Ne had feleſeginket, gyermekinket, es hazunc nepet: vezerled ôket, az te ſzent Lelkednec általa, es ôrizteſd à te ſzent Angyaliddal: Az ôrdôgnec minden álnoc leſelkedeſe ellen: Kiuel vagy bûnre, vagy veſzedelemre, akarna ôket vinnie. Hogy mind ô velec egyetembe iduôſſegeſen elheſſûnc, az te ſzent akaratod ſzerint.

Ne hagy bennûnc, ſe teſtûnkben, ſe Lelkûnkben, ſe tiztûnkbe, es ſzent-

es ſemmi hiuatalyunkbã, hanem mind azokba, vgy biry es igazgas, hogy élheſſünc mindenben à te ſ;ent Neuednec tiztesſegere, diczõſegere, Es fele baratunknac elõ menetire.

Ha kedig az mi nagy romlot vôltunc miat, ezekben vétkeznenc, es felſegedet meg bantanuc, boczaſd meg azt, à te ſ;erelmes Fiadnac, kinyanac es halalanac érdemeiêrt. Es az hitbõl ez vilagi életünknec bizontalan vóltatis iſmerheſſünc meg, es minden óraban tarczuc keſ;en magunkat, az mi ki mulaſunkhozis.

Mikor kedig te ſ;ent felſeged, el hozza vtólſo órankat, adgy iduõſſeges ki mulaſt, es õrõc életet.

Igy

Igy tegy WR ISTEN, mi kegyelmes Atyanc, az te ſ;erelmes ſ;ent Fiadnac, az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac érdemeiért, Vgy legyen. 21.

Igy epitſüc magunkat, az tiz Parantſolat ſzerint, Es ez legyen elſõ tanuſagunc.

*

F MA-

A KERESZTYENI HIT AGAZATINAC MAGYARAZATIROL.

KERDES.

Mond el az te Kereſztyeni hitednec vallaſat?

F. Elſő:

Hiſzec egy Iſtenbe, az mindenhato Atyaba, &c: *Mond el mind.lib.1:f.5.*

K: Hany reſzre oſzol, ez hitről valo vallas tetel?

F. Negyre fő képpen.

K. Mond el az elſő reſzt, az te Kereztyeni hitednec?

F. Hiſzec egy Iſtenbe, az mindenhato Atyaba, Menynec es földnec teremtőieben.

K. Mint

K. Mint érted ez Elſő reſzet, az te Kereſztyeni hitednec?

F. Az az: Hiſzem, hogy az egy őrőc Iſten, az ATYA: Es az ő Fia à IESVS CHRISTVS, Es az ſzent LELEC, legyen.

Es hiſzem hogy az Atya Iſten, az mi wrunc IESVS Chriſttſnac Atya, kinec általa engemetis az ő képere teremte, es az eſet vtan wyonnan fiaua fogada, Kiről bizonyſagom az Kereſztſeg. Es az WR Vaczoraia, Es az ő ſzent Lelke, Mellyec által vigaztaltatom, hogy mint kegyelmes Atyam, mindenben gondomatis viſelì.

K. Mint veſzed haſznat ez hitnec vallaſnac?

Ezzel biztatom magam, hogy à mint az en tanaczom es erőm nekül, czac az ő io vőltabol, es

hatalmabol, ſemmiböl teremte engemet, es mind ez egez vilagot, vgy elis tart, es minden ſ;ůk ſegemre, Atyaj keppen gondomat viſeli ſ;ent Fiaért. A mint erre ö maga ſoc keppen kötölezte magat, kinec igeretibe bizuan, ötet minden dolgaimba ſegitſegůl hiuom. Kinec ſem hatalmaban, ſem io vóltaban nem ketelkedē, Mert mind azoc ki tettzenec, ez vilagnac teremteſeböl, es éltete-ſeböl.

K. Kic vétkeznec ez hitnec agazattya ellen?

F. Mind azoc, à kic idegen Iſtenbe biznac, nem az mi wrunc IESVS CHRISTVS Atyaba, vagy kazdagſagokban, ereiekben, bölczeſegökben, hatalmokban vetic remenſegeket, vagy hitét-

lenſe-

lenſegec miat, életyeket kereſic hamis vſoraual, hamis kereskedeſſel, lopaſſal, koborlaſſal, vagy nyaualyaiokban futamnac bůbaihoz, babonaſaghoz, Auagy à kic még az io oruoſſagalis vgy élnec hogy az Iſten neuet ſègìtſegůl nē hiyac. Es mind azoc, kic az ö nyaualyokban gondgyokat az WR Iſten gongya viſeleſere nem hadgyac.

K. Mond el az maſic réſ;t à te Kereſ;tyeni hitednec?

F. Hiſ;ec à IESVS Chriſtusba, az ö egyetlen egy Fiaba, mi wrunkba. Ki fogantatéc ſ;ent Lélektůl. S;ůletéc S;ůz Mariatul. Kint ſ;enuedet Poncius Pilatuſtul. Meg feſ;itetéc. Meg hala. Es el temettetéc. S;alla Pokolra. Harmad napon halottaibol fel

tama-

ſtamada. Fel mene mènyegbe. ûl az mindenhato Atya Iſtennec iobiara. Onnan leſſen iöuendö itelni, eleueneket es hóltakat.

K. Mint érted ez maſic reſſet à te Kereſztyeni hitednec? Es mint veſſed annac haſſnat?

F. Vallaſt teſſec az en meg vàlto Iduözitöm felöl, es azzal bizta tom magamot, az bün, az ördög, átoc, az halál, es az karhozat ellen:

Vallom kedig es hiſſem, hogy az en Iduözitöm az Iesvs Chriſtus, Ki Iſtenſege ſzerint, kezdet nekül valo Fia az Atyanac, De emberſege ſzerint, Szüz leanzo mehebe fogantatot ſzent Lélec által, bünnekül: Ki tizta ártatlan emberſegbe, en érettem ſzörnyü kinokat ſzenuedet es az vtalatos

Kereſzt

Kereſztfára feſſitetet, Pontius Pilatuſnac tiztartoſaga alat, ot meg is hólt, es elis temetetet. Es igy ö magaba meg ölte es el temette az en büneimet. Ki Lélec ſzerint pokolrais alà ſzalla, az az: midön teſte az koporſoba fekünnec, Lelket ſzallata az töb lelkec közibe, à hol Adam, Noe, Abraham, es töb hiuknec lelkec valanac, es predikalla nekikis az ö gyözedelmet. Az vtan harmad nap fel tamada teſteſtül lelkeſtül, es azzal minket meg igazita, hogy imàt az mi bününc nekünc ne tulaydonitaſſec, az kiert ö halallal fizetet. Es fel tamaduan, meg fogdoſta es meg kötözte minden ellenſegünket, az bünt, az átkot, az ördögöt, az halalt, es az kárhozatot. Es fel méne mennyekbe, illy nagy

1. Pet: 3. 24.

Alityac ſokkan, hogy nem mene à hitetlen Lelkekhöz, hanẽ czac à hienekhözzes azoc közt volt harmadnapig à lelke, mig teſteà koporſoba fekût.

F iiij nyere-

nyeressеguel es gyözedelemmel, ot mi nekünc öröckè valo helyt kes;iteni. Holot ül az mindenhato Atya Istennec iobiara, az az. s;inten olly hatalommal bir mindennel, mint ö maga az öröc Atya, mind Angyalockal, ördögöckel, embereckel, es minden teremtet állatockal, Hol éröttem s;os;olo es engeztelö, ream vigyazo, es mindenben gondom viselö, Mīd addig, mig el iü az itéletre, fel tamaztani, mind hiteleneket, mind híueket, Az hitetleneket öröc tüzre küldueu, Az hiueket véghetetlen örömre víuén. Ez hitem es vallasom, az en Iduözitóm felöl, az irasnac nagy soc bizonsagi s;erint, Es azert enis ezac egyedül ö tüle varom mind ezeket, io remenseguel, kíbe meg sem ezalatkozhatom, mert kötölezte magat, hogy az ki így hinne ö benne annac mindenbe segitsege lenne, es neki öröc életet adna.

K. Mond el az har madic res;et à te Keres;tyeni hitednec?

F. His;ec az s;ent Lêlekbennís.

K. Mint érted ez harmadic res;et, à te Keres;tyeni hitednec? Es mint ves;ed annac has;nat?

F. Vallom es his;em à s;ent Lêlec felöl, mind azokat, az kiket ö maga az WRIESVS CHRISTVS tanyitot, es igert ö felöle: Hogy mind az Atyanac, es mind az Fiunac Lelke legyen, Es ö s;armazzéc mind az Atyatul, mind à Fiutul mi belenc. Ki minket Isten Templomaua s;erez, wyonnan s;ül, meg s;entel, igazan tanyít az Isten Töruenyere, es az

Christus Euãgeliomiara, Bůntůl óltalmaz, hogy ſzanſzandeckal, ſe Iſten ellen, ſe felebaratunc ellen ne mìellyůc, Hitůnket naponkent neueli, Minden nyaualyainkban vigaztal, erőſit es batorìt, mind addig mig az WR IESVS Chriſtus által, fel tamadunc az őrőc bódogſagra.

K. Mond el az negyedic reſzet à te Kereſztyeni hitednec?

F. Hiſzec egy kőzőnſeges Kereſztyeni Anya ſzent Egyhâzat: Szenteknec egyéſſeget. Bůnůnknec meg boczanattyat. Teſtůnknec fel tamadaſat. Es az őrőc életet.

K. Mint érted ez negyedic reſzet à te Kereſztyeni hitednec?

F. Hiſzem és vallom. hogy az Atya Iſten, ſzent Fiaért, ſzent Lel-

ke al-

ke által: gyůyt ő maganač Anya ſzent Egyházat, az az: hiueket, mind ez egez vilag ſzerte, mindē nemzetec kőzzůl, kikbe ittis, az bódogſagbannis lakozzéc es diczértesse őrőckè: Es enis en magamot annac egyic eleuen tagianac tartom, igyekezuen rayta, hogy mind azockal egyes legyec, es egyet érczec, az ő ki ieletet akarattya ſzerint. Egyenlő keppen velec egyetembe varuan Bůneimnec boczanattyat. Teſtemnec fel tamadaſat, Es az őrőc életet.

MEGIS AZ HITNEC agazatirol.

KERDES.

Iſmeredé magadban, ha mind ezeket tőkeletesen hiſzed?

Sőt

F. Sôt azt iſmerem, hogy egy ſzalnyira ſem hihetnem, à ſzent Léleknec ſegítſege nekûl: Azert minden nap kônyörgôc, hogy az WR Iſten ſzent Fiaért ſzent Lelke által, öregbitſe benne.

K. Mikeppen imatkozol erről, az WR Iſtennec, hogy az te Kereſztyeni hitednec minden reſzeit, öregbitſe te benned?

F. Könyörgeſemuel egyetembe, hálatis adoc minden velem tôt iouairol, ímillyen imatſaggal.

IMADSAG.

Hiſzec egy Iſtenbe, mindenható atyaba, Menynec es földnec teremtôjebe.

ÓRôc Atya, Mindenhato, bôlts, io, es kegyelmes Isten, mi wrunc Iesvs Chriſtuſnac áldot ſzent Atya, Ki az te Fiaddal es ſzent Lélekeddel egyetembe, minden állatokat terémtettel, lathatokat es lathatatlanokat, Es az bûnben eſett emberi nemzetet ſzent Fiad által megvaltottad, es ſzent Lelkeduel megſzentelted az hiueket, Kiteremtettel, éltetſz es tartaſz mindeneket: Hálat adoc te neked, hogy az te véghetetlen hatalmadbol, bôlczeſegedbôl, es io vóltodbol: Minden állatokat, es engemetis teremtettel, es az te képedre es abrazatodra, okoſſagual es értelemmel megekeſitel, fel neueltel, es egez életemben minden ſzükſegimről, Atyaj keppen gondot viſeltel. Kérlec tégedet, tarts meg ez vtánnis, es viſely kegyelmeſen gondot ream, az te nagy hatalmod, bôczeſeged, es atyaj io ked-

ued

ued ſzerint, mind ételemre, italomra, ruhazatomra, egeſſegemre, óltalmomra, es minden teſti es lelki ſzükſegimre.

Hiſſec Ieſus Chriſtusbā, &c

Nagy hálakat adoc ezennis teneked, en édes es kegyelmes Attyam, hogy azte örökkè valo diczöſeges ſzent Fiadot mennyorſzagbol alá boczattad, minden bűnös emberekért, es en értemis: Hogy az ő örökkè valo Iſtenſegere, emberi teſtünket fel venne ártatlanul, Szűz Marianac meheből: Es az ő tulaydon teſteuel, véreuel, meg váltana bűneinkből, Azban keſerues kint, es ſzidalmat ſzenuedne, Az magas Kereſztfán, Meg halna, es el temetetnec, Hogy az ő halalaual minket, kic az bűnben el veſztűnc es meg holtűc vala, az ördögnec igyſege, es Adamnac eſete miat, meg eleuenitene. Ki meg rontuan az ördögöt, az bűnt, es az halalt, wralkodic immár menyorſzagba, egyenlő hatalommal te veled: Holot en érőttem, es egyeb hiuciért eſedezic, rolunc gondot viſel, óltalmaz, es taplal minden ſzükſegünkben. Ki megént el iű nagy diadalommal, az vtólſo napon, meg itelni eleueneket es hóltakat, es ackor meg fizet mindennec, az ő hitec ſzerint. Mind ez iokert nagy hálakot adoc te neked.

Es kérlec tegedet, erőſicz meg ez bizodalomban, hogy czac ötet iſmerheſſem, Iduözitőnec, Közbe iaronac, es te előtted kedues es hatalmas gond viſelőnec.

Kinec

Hißec ßēt Lelekben,

Kinec érdemęiért, adgyad ennekem az te ſ;ent Lelkedetis, ki ſ;armazic mind ôrôckè te tůled Atyatul, es az te ſ;ent Fiadtul. Es azert egyenlô ôrôc Iſten te veled, es az te ſ;ent Fiaddal, kí leg fôb es dragab maſodic aiandekod te neked, elſô aiandekod à te ſ;ent Fiadnac érôttůnc valo el kůl deſe leuen. Melly ſ;ent Lelket, ígere az WR IESVS CHRISTVS mínden hiueknec: Hogy ez vilagi életůnkben bennůnket meg ſ;entelne: bůntůl óltalmazna, igaz tudomanra vezerlene, haboruſaginkban vigaztalna, es meg tartana az ôrôc életre.

Ez hítben erôſicz meg azert engemis, hogy ôtet iſmerheſſem meg, meg ſ;entelônec, es te ſ;ent Templomoddà teuônec, igaſſag-

nac

nac meſterenec, Kinec tanyitaſa kiuůl, ſemmi idegen tudomant, ne hadgy kôuetnem, hanem czac azt az Euangeliomot, mellyet ſ;: Fiad által kí adtal, es az ſ;ent Prophetac es Apoſtoloc által, ez vilag ſ;erte, az ſ;ent Léleknec czelekedetiből predikaltadtal, kinec általa vigaztaly meg minden haboruſagimba, es erôſicz meg: az bůnnec, ôrdôgnec, haſalnac, es karhozatnac minden rôttenteſi [illegible]en.

Es tarcz meg mind végig az te Anya ſ;ent Egyhazdnac es hiueidnec, igaz eſeuen tagiaj kôzôt az te igaz iſmeretedben es tizteſetedben.

Hißec egy kereztyen anya ßent Egyhazat

Kic kôzôt enis egy értelemmel, éltesſem lelkemet, à te ſ;ent Euageliomodnac tanulaſaual, az

Szentek-nec egyeſſeget.

Bůnůnknec boczanattyat. Testemnec fel tamadasat, Es az őrőc eletet.

te s;entsegidnec s;olgaltatasaual, es az en bůnőm boczanattyanac bizodalmaual, Hogy io remenseguel varhassam, az en testemnec fel tamadasat, es az őrőc êletet.

Ezt enged meg kegyelmes Atyam, az en wramért az IESVS Christusért. Ki te veled, Es az s;ent Léleckel egyetembe, él es wralkodic mind őrőckőn őrőckè, Vgy legyen.

HAR-

AZ VRTVL TANVLTIMATSAGnac magyarazattyarol.

KERDES.

Mond el azt az imatsagot, kire az mi wrunc IESVS CHRISTVS tanyita?

FELELET:

Mi Atyanc, ki vagy menyekben, S;enteltessec az te &c

Mond el az többitis, A mint az felső Könyneczkeből meg tanultad. fol. 6.

K. Ez Imatsag hany res;re os;ol?

F. Ket res;re, de het kéres vagyon benne, Az első harom kéres, az Istennec tiztessegere néz. Az vtólso negy kéres kédig, az

Anya ſzent Egyhaznac haſznara?

K. Magyarazd meg rendel az wrtul tanult imatſagot?

F. Minec elötte kérnenc, elöſzer meg tanyit Iduözitenc, mint neuezzüc az Iſtent, monduan:

Mi Atyanc ki vagy menyekbe.

Atyanc. Az az: Vallunc es hiſzünc tegedet kegyelmes Atyanknac lenni, ſzent Fiadert: ki wyonnan ſzültel ſzent Lelked által, Es vgy bizunc te benned, nem mint földi erötlen atyankba, hanem mint Men-

Mennyei: nyeibe, houa mijs vagyolkodüc naponkent, es onnet varunc minden ſzükſegünkre valót te tüled.

Mienc: Könyörgunc kedig nem czac mi magunkért, hanem minden te fiaidért, mint tulaydon atyankfiaért, kiknéc igyekezünkis ſzeretettel ſzolgalni.

K. Mond

F. Szenteltеſſec à te neued:

Az az: à mint te magad neuezted magadat, az te ſzent igedben, adgvad hogy czac azokba tíztelheſſünc tégedet, àhoz ſemmit ne tegyünc, attul ſemmit el ne vegyünc. Azert à mint magad ki ielentetted. Iſmeriünc meg tegedet Atyanac, Fiunac es ſzent Léleknec lenni, es ez harom ſzömélyben, mindenhatonac, igaznac, irgalmaſnac, tiztanac. Es ez neuec ſzerint tiztelheſſünc tegedet, egez életinkben, igaz félelemmel, alazatoſſagual, türeſſel, igaz hittel, io remenſeguel, es minden iámbor es tizta élettel, Iſteni es atyaſiui ſzeretettel:

Iſten neuei.

Szentelni az öneueit

K: Mond el az maſic kéreſt?

Három orßága.

F. Iöyiön el az te orſ;agod.

1. Az az: Vegy elöſ;er kegyelmedbe, Es ſ;ámlaly be az te hiueid közibe: Azoc közt, biry, öriz, es ìgazgas minden igyünkben: Az vtan vigy be az te diczöſeges orſ;agodbannis.

K' Mond el az harmadic kéreſt?

F. Legyen az te akaratod, mikepen menybe: azonkeppen ez földönnis.

Három akaratya:

1. 2. 3. Az az: Tanyitaſd meg benünket igaz értelemmel, valamit akarſ;az tiz Paranczolatba, Es az hìt Agazatiba, Es az mi tiztünkben. Es ſegits hogy mind az ſ;erint ſ;olga haſſunc teneked, vgy: à mint az te ſ;ent Angyalidis ſ;olgalnac neked, az te ſegitſegedböl, nagy

nagy gyönyörüſeges örömmel

K. Mire néznec ez három kéreſec?

F. Néznec az Iſten tiztelſſegere, es intnec hogy ſ;orgalmatoſó meg tanullyuc ö felſegenec minden ki ielentet akarattyat, Kinec Summaia az tiz Paranczolat, Es az hitnec agazattya. Ez harom kéreſnec azert, tellyesb értelmet: tanuld meg azoknac magyarazatyabol. Mert ezekbe az WR CHRISTVS azt kéretteti velünc, hogy mind azoc ſ;erint birìa életünket, ſ;ent Leſkenec ſ;általa.

Iol eßebe vegye azt az oluaſo: Es ne röſtelye meg oluaſniwonnan az tiz paranczolatnac Es az hit agazatinac ertelmet: lib. 2. f. 2: 3. &c.

K. Mond el az negyedic kéreſt?

F. Az mi minden napi kenyerünket, adgyad meg mi nekünc ma.

Az

Az mi kenyerünc, minden szükségünc.

Az az: Mig ez földön bizontalanul tartasz, (mert nem tudgyuc az napiat, mikor az ôrôc életre visz:) Addig ittis minden napi szükseginket, kinec kinec az ô rendi es tizti szerint, ad meg kenuesenként, az menyire be eri vele ez árnyec életet.

K. Mond el az ôtôdic kéreſt?

F. Boczasd meg mi nekünc, az mi bûneinket: mikeppen mijs meg boczatunc, ellenünc vétôtteknec.

Az az: Noha semmit nem érdemlenenc te tüled, az mi megszamlalhatatlan soc bûneinkert de az te ingyenben valo io vóltodbol es kazdag irgalmassagodbol, az te szent Fiadnac érdemeiért, boczasd meg bûneinketis, es mindent czac az te Atyai io kéduedből, adgy mi nekünc: De hogy arrol mijs hála adatlanoc ne legyünc, segits kegyelmesen: es adgy erôt, hogy mijs azokatis szeretettel segithessüc, kic nem érdemlenec tülünc, mijs az ô bûnôket meg boczathassüc, es minden io ual, leheſſunc hozzaioc, à mint teis czelekedszel mi velünc. 33

K. Mond el az hatodic kéreſt?

F. Ne vigy minket kisirtetbe.

Az az: Mig it ez világi életünkben, az bûnôs testben, az ôrdôgôc közt forgunc, nem lehetünc kisirtet nekül. De mind azokat adgyad ionkra, es gyôzedelmünkre mi nekünc.

K. Mond el az heredic es vtólso kéreſt?

F. Szabadits meg minket à gonoztul.

Az az: Noha az te igaz itele-
tedbôl, ſoc nyaualyainc es habo-
ruinc vadnac, es megis kel teſt ſ;e-
rint halnunc, es rôttent minket
az ôrôc halalis, az pokol es az kár-
hozat. De mind azoc ellen, vgy
ôriz es óltalmaz bennûnket, ho-
gy meg tartaſſunc általad az ôrôc
életre.

K. Leg vtól, Miert mondattya
az WR ezt velûnc?

Mert tiéd az orſ;ag, az hata-
lom, es àdíczôſeg, mind ôrôckè,
Amen.

F. Azert, hogy meg gondol-
uan az Iſtennec Királi vóltat, Ki
orſ;agaban fogadot minket, Es
az ô nagy hatalmas vóltat, Es az
kêreſeknec az ô tiztteſſegere néze-
ſet, ſemmit ne ketelkednenc: Ha-
nem nagy bizonnyal Lelkûnket

biz-

biztatuan, azt modanuc: Amen.
Az az: bizony vgy leſ;en.

MEGIS AZ WRTVL tanult Imatſagrol.

Kerdes.

Im êrtem rôuid értelemmel
valo magyarazatit, az Wrtól
tanult Imatſagnac: De mégis
nyiluabban valo értelmeiért, fog-
lalt be minden reſ;eit egy ſ;ep
imatſagba?

Felelet.

Ezt az ô nagy draga vóltaért,
hoſ;u beſ;eddel kel mielnem, azert
meg láſd hogy iol rea figyelmez,
es tanuld meg iobban, Melly
ſoc ſ;ep nemes dolgoc
vadnac ez kiczin
imatſagban.

*

Imatſ-

IMADSAG.

Mi *Atyánc, ki vagy mennyekbe: &c:*

ÓRóc, Mindenhàto, bölcz, io, es kegyelmes mennyei WR ISTEN, mi wrunc IESVS Christusnac áldot ſzent Atya, Ki az te Fiaddal, es ſzent Lelkeddel egyetembe, minden állatokat teremtettel: lathatokat es lathatatlanokat, es az bűnbe eſet emberi nemzetet, ſzent Fiád által meg váltottad, es ſzent Lelkedel meg ſzentelted à hiueket.

Atya, Fiu, es ſ. Lelec az igaz valoſagos Iſten: Igy ielelentette ki magat.

Te hozzad folyamunc, mi ſzegény földi por, hamu, bűnös fiaid, Es noha iſmeriűc à mi vétkeinket, kiuel teged ſzüntelen megbantottunc, es bankodunc rayta, Mind ez által könyörgünc az te Közbeiáro Fiadnac, az mi atyank fianac, mi teſtünknec vérünknec es Chriſtuſunknac: Papunnac es Királyunknac neuebe. Ki által kérünc, hogy minden fohazkodaſunkat es könyörgeſünket meg halgaſſad. Lám te paranczoltad, hogy ſzüntelen imatkozzunc, Es fogattad, hogy minden könyörgeſünket meg halgatod, monduan: Hiy ſegitſegül engemet, az te ſzük ſegidnec ideien, es meg mentelec tégedet. Es az te ſzent Fiadis, kit meñyorſzagbol paranczoltal, hogy halgaſſunc: azt ígerte mi nekünc, hogy valamit az ő neueben te tőled kérünc, mindent még adtſz mi nekünc.

ő měny-i, mi földiec ő tiſztaſa, mi bűnőſee.

Czac ez á mi bizodalmunc.

Fiac vagyunc.

Paranſolatty a, Es igerete.

Biztataſa.

Azert bizuan te beñed, könyörgünc ſzeretettel, nem czac mi magunkert, hanem minden te fiaidert, mint atyankfiaiért: hogy

Szereſſue mindent.

mindnyaiunkat tanyits, biry, segits, éltes, meg boczas mi nekûnc, meg tarts, es meg ſ;abadits minket. Es igy minden teſti es lelki ſ;ûkſegûnkert Atyai keppen ſ;ûntelen gondunkat viſelſyed.

Szenteltesſec az te neued:

Elôſ;er ſ;enteltesd meg à te neuedet mi velûnc. Az az: vgy iſmeriûnc teged, à mint te magad neuezted magadot, Atyanac, Fiunac, es ſ;ent Léleknec lenni: igaznac, iónac, irgalmaſnac, tiztanac, mindenhatonac, bôlcznec. Es azert mint Atyankba, io es irgalmas Iſtenûnkbe, bizhaſſunc te benned, felheſſûnc mint hatalmaſt, igazat, es erôs boſ;u állôt. Es leheſſûnc tiztac elôtted, mint tizta es ſ;ent Atyanc elôt.

Ezekbe tiſteltetic az Iſten:

Adgy

Adgy igaz Iſteni iſmeretét, hitet, remenſeget, ſ;eretetet. félélmet, alazatoſſagot, tûreſt, es tôkelleteſſeget.

Elſô Paranczolat ſerint, igy ſenteld az Iſtent.

Tauoztas el kôzzûlûnc, Iſteni iſmeretlenſeget, Iſtenrôl valo teuelygeſeket, es minden baluany imadaſt, idegen Iſteni tizteletet, az kûlſô ieleknec imadaſat, olly Iſtennec tizteletit, à kinec ôrôckè valo Fia nem volna Teremtet állatoknac, Iſteni beczûletit: es emberi gondolatbol ſ;erzet Iſteni tiſ;teletet. Ketſeget, hitetlenſeget, ketſegben eſeſt, zugodaſt. Iſteni keletlenſeget, Iſteni feletlêſeget es teſti batorſagot, keuelyſeget, hittûl es Iſtentûl vaio el ſ;akadaſt, valaſſ;unc meg teged minden egyeb állatoktul, hogy ſ;iwben es Lélekben, tiztan igaſſagbol tiz-

Ezekbe gyalaztatic az Iſten. Az maſic paranzolat ſerint.

tellyûnc

ſ;tellyůnc: mint tizta es igaz vaſagos Iſteni állatot, es el tauoztaſſunc kůlſö ſ;in mutato Iſteni tizteletet, es minden kìlſö baluan imadaſt, à képeknec czinalaſat, azzoknac imadaſat, es tizteletit: es minden baluanyoc mellet valo Iſteni tizteletet.

A harmadic paran czolat ſ;erint, igy tizteltetic az ö neue.

A te neuedet ne had heába vennůnc. hanem tegdet, az te említeſedet, az te ſ;ent igedet, es minden czelekedetedet, ſ;ent Lélekböl ſ;armazot tizta ſ;iwböl, nyeluůnkelis tizteſſegen à te meltoſagod ſ;erint beczůllyůc. Az te neuedre igazan, czac ſ;ůkſeges dolgok ban eskůdgyůnc. Az te ſ;ent igedet az Töruent es az Euangeliomot igazan ſ;orgtlmatoſon tanullyuc es arrol tökelletes vallaſt tegyůnc. Tegedet io remenſeg-

uel

uel igazan, ſ;ent, es tizta dolgok ban. ſegitſegůl hiyunc, es mindē el vöt iouaidrol alazatos ſ;iwböl nagy hálakat adgyunc.

Oltalmaz bennůnc, hogy tegedet ſoha ſemmibe meg ne karomlyunc, te veled es az te ſ;ent igeddel ne czufolkogyůc, bů bayt, babonat ne ůzzůnc, Az te neuedre hamis álnoc eskůueſt. es ſemmi ídegen Iſten neuere, ſem akar mi newre, ſemmi eskůueſt ne tegyůnc. A te igedet ne ſ;idalmazzuc, azt ne röſten, hanē ſ;orgalmatoſon tanullyuc, ſ;eles es reſ;eges elmeuel heába ne czaczogiuc, ſemmi hamis eretnec es teuelgö tudomant ne köueſſůnc. Es el titkolt mély értelmeket, nyughatatlanul ne kérdezkegyůnc. Az te igaz igedet meg ne tagadgyuc,

ſe az

ſe az hamis tudomant ne vallyuc: Idegen Iſtent, baluanyokat, es teremtet állatokât ſegitſegûl ne hijunc. Az igaz imatkozasba ne kelletlenkedgyûnc, ſe rôſtelkegyûnc. Hála adatlanoc ne ſegyûnc, ſe hannyuc magunkat az hála adasba.

Negyed. ötöd. Hatod. Heted. Nyoltzad Kilentzed Tizedparanczolat ſzerint, igy tiztelletic.

Mind ezekben kedig hogy epûlheſſûnc, ſzentelteſſe meg te ſzent felſeged velûnc az ûnnepeketis, az te akaratodnac igazan valo tanulaſaual: Es minden ioban valo foglalatoſagual: Hogy elôttûnc iaroinkat tiztellyûc. Mindenekert imatkozzunc. Míndeneckel bekeſegeſec legyûnc, Az ſzent hazaſagbannis, es az kiuûlis, ſzentûl es tiztan ellyûnc. Az te tûled el vôt marhanckal meg elegedgyûnc. Igaz mondóc, es tizta ſziuûc legyûnc. Es igy egez életûnkben te ſzent felſegednec tizteſſegere, es az te ſzent neuednec meg ſzenteleſere éllyûnc.

Iöyien el az te orſzagot, &c.

Maſodſzor, adgyad az te ſzent orſzagodatis mi nèkûnc, Melly harom fele, kegyelmednec, hatalmodnac, es diczôſegednec orſzaga: Adgyad hogy mīd ezeket mīdeñ p mentûl elôſzer kereshеſſûc: Az te kégyelem kirdetô Euangeliomodat tanulhaſſuc, ki által gyûyez es ſzamlaly bennûnket à te ſzent orſzagodra valo polgarid es az te Anya ſzent Egyhazid kôzibe, Holot hirdetteſd az mi bûnûnc boczanattyat, az te Atyai io keduedet, kegyelmedet, es ſzerelmedet hozzanc, az te ſzent Fiadért, es ſzûntelen vigaztaly minden teſti es lelki haborunc, es ke-

Kegyelmednec orſzaga.

ſerůſeginc kőzőt az te ſ;ent Lelked nec általa, Hogy az te kegyelmeſſegedben valo bizadalomtul, ſoha el ne ſ;akadhaſſunc.

Hatalmanac orſzaga.

Ielencz meg hatalmas orſ;agodatis, wralkodaſodat es Kiraly ſagodat à te hiueid es polgarid kőzőt. Hogy czac te wralkodgyal mi raytunc, te biry, es te igazgas minket az te ſ;ent Lelkednec általa, ki az mi termezetűnknec romlaſat, epitſe fel: hogy az te ſ;ent igednec, es annac ereienec helyt adhaſſunc mi bennűnc. Ne had az te ellenſegeder, az őrdőgőt gyűhőskődni kőztűnc, ſe à te ſ;ent igedet meg konkolyozni. Es ne engedgyed hogy az mi ſ;iuűnkbe wralkodnéc à bűn, az őrdőg, es az teſtnec gonoſ; keuanſaga.

Adgyad

Diezeſeges orſzaga.

Adgyad à te díczőſeges ſ;ent orſ;agodatis mi nekűnc, kibe vagy az te ſ;ent Fiaddal, es ſ;ent Lelkeddel, es mind az ſ;ent Angyalockal egyetembe, kit ſ;erzel minekűnkis ſ;ent Fiad altal, vilag kezdetinec előtte. Holot olly vilagoſſagban, diczőſegben, es őrőmbe orſ;agolſ; es lakol, kit ſenki ſem latot, ſem lathatis ez teſtben, hanem ot mijs mint az Angyaloc, es az nap fenyes leuen, te hozzad haſonlatoſoc leſ;űnc, Kit varattas őrőmmel mi velűnc, es azba vigy be minket, Es ne ereſ; bennűnket, az karhozatnac, ſetőtſegnec, riuaſnac, ſiuaſnac, es fog czikorgataſnac véghetetlen orſ;agara.

Ezert megis eſedezűnc te előtted, kegyelmes Atyanc, hogy

meg

még ez világi életünkben biry minket, ſzent igeduel es ſzent Lelkeduel, Es gyüycz minket az te ſz: Gyülekezetit közibe. kic közöt bününket botlaſd meg, vigaztaly, óltalmaz, igazgas, Ellenſeginket az ördögöt, es az kégyetleneket ronts meg, hogy ſemmibe ne árt haſſanac mi nekünc. Adgyad nagy io remenſeguel varnunc à mi teſtünknec fel tamadaſat, es à mi öröc életünket.

Legyen az te akaratod, mikeppen menyben, azonkeppen ez földönis:

Harom fele akaratya:

Harmadſzor kérünc, hogy mi nec vtanna orſzagodbol, polgarid közibe ſzamlaltal bennünket, adgy olly eröt mi nekünc, hogy mindenben az te akaratodat teheſſüc, mikeppen az te Angyalid kic minekünc polgar tarſainc, à te ſzent ſzent orſzagodban nagy engedelemuel ſzolgalnac koroskent neked.

Ket fele akaratya. Töruenyi es Euangeliomi.

Ielencz ki iobban az te akaratodat, mellyet hirdettetz mi nekünc, az Töruenybe es az Euangeliomba, Hogy az mi erkölczünket es czelekedetünket, czac az te Töruenyed es paranczolatod ſzerint, ſzabhaſſuc: mind egez életünkben. Es az mi hitünket es remenſegünket, czac az te Euangeliomodnac biztataſaba helyhez teſſüc, bizuan az te ſzent Fiadnac az mi wrunc Iesvs Chriſtuſnac halalanac érdemebe, kiböl igertel ingyen, hit által bünnec boczanáttyat, es öröc életet. Ez kettöbe ſüg az te ki ielentet akaratod, kikuel miert hogy mind eſzünc, keduünc, termezetünc ellenkezic:

Azert kériůc te ſ;ent felſegedet, hogy az mi romlot teſtůnknéc akarattyara ne ereſ; minket, hané vgyan wyonnan teremczed à mi ſ;iuůnket, es kapczold az te ſ;ent akaratodhoz, hogy keſ;erites nekůl io keduel, mint ſ;erelmes Atyankdac kedues fiai ſ;olgalhaſſunc teneked, minden eſ;ůnckel elmenckel, gondolatunckal, tanaczunkual. ſ;onckal. es czelekedetůnckel, czac az te ki ielentet iged es akaratod ſ;erint. Azert mind az ördögnec, mind az mi teſtůnknec, te veled ellenkezö akarattyat törd meg es roncz meg bennůnc, hogy ſemmi nehezb es vtalatosb ne leheſſen nekůnc, mint az ördög akarattya. Viſ;ont ſemmi ne leheſſen gyönyörůſegesb, mint teneked valo engedelmeſſegůnc.

Kire

Kire adgy olly nagy io keduet es gyorſaſagot mi nekůnc, az mi tiztůnkben valo el iaraſrais, à minemůt attal az te ſ;ent Angyalidnac, kic vgyan buzgoſſagos örömnec, es édeſſeges gyönyörůſegnec tartyac azt, midön te paranczolſ; ö nekic, kire nagy hiuen es igé gyorſaſagal futamnac. Ez ö ily draga termezeteket, wyit s meg mi bennůnkis, hogy mind ennyi gyarſoſaginkbannis it ez földönnis, ki ki mind az ö tizti ſ;erint. czac teneked igyekezzůnc kedueſkedni; hogy oztan az fel tamadas vtan, vgyan olly nagy tökel leteſſen, mint az ſ;ent Angyaloc, öröckön öröckè ſ;olgalhaſſunc te ſ;ent felſegedet.

41.

Harmadic akaratya, tiztůnkbe valo iarac

Az mi mindennapi kenyerůnket, ad meg mi nekůnc ma.

goe loe er
teinee ez
kenyeret.

Miert hogy kedig az te bölcz tanaczod ſ;erint ez vilagon akarſ; orſ;agot gyůyteni, es egy keues ideig it akarod öket tartani, Azért ittis viſely addig Atyai keppén gondot reanc, mig az te diczöſeges orſ;agodnac wraſagara, viſ; bennůnket, Azert ez vilagi életůnkhöz adgy mi nekunc iám bor ſ;ůſeket es gond viſelöket, kiket biry es igazgas az ö tiztekben, Adgy íámbor hazas tarſot, es io magzatokat, adgy io hìw ſ;olgakat, es ſ;olgalokat, Adgy io Predikatorokat, es io Oskola Meſtereket, es io tanulo Deakokat, kiket áld meg ſ;ent Lelkeddel, Adgy io feiedelmeketis, kic által az io kat óltalmazzad, es az gonoſ;okat bůnteſsed, Es hazankat à Pogantul, es minden ellenſegtöl ſ;a

badicz

badicz meg, hogy valami kiczin bekeſegůnc leuen, az te ſ;arnyaid alat, tiztekben minden rendbeliec el iarhaſſanac: az te ígednec tanulaſaban, te benned valo hitekben, es az te neuednec vallaſabã meg maradhaſſanac. Algy meg mindeneket, kic ez közönſeges tarſaſagot ſegitic, hogy legyenec köztůnc io ſ;anto emberec, igaz kereskedöc, es minden fele meſterec, Es adgy az meſterſeghöz valo ſ;erſ;amokot, az ſ;antonac éket barmót: az katonanac, ſouat, tört viteſſeget, Földůnc gyůmölczetis ſ;aporitſad, adgy bort, buzat, ruhazatot, költſeget, adgy io egeſſeget, es betegeket gyogyits, foglyokat, kic te hozzad fohazkodnac, ſ;abadicz: Adgy io hirt neuet, es életůnket ez vilagonnis ho-

ſabit-

ſabitſad, Ez vilagbol penig adgy bódog ki mulaſt. De mind ezeket vgy ad meg, hogy egy czeppet ſe ragazkodgyunc mi ezekhöz, hanem ez vilaggal es mind ezeckel vgy élyünc, mint ha ingyen ſem élnenc. Hogy à ki meg hazaſodic, mint ha meg ſem hazaſodnec, az ki epit, mint ha ſem mit nem birna, hogy ſenki ſemmi remenſeget ne veſſe ez bizontalan marhakba, hanem czac te tűled fűgiünc, ſes mindennap czac te tűled variuc az áldaſt. Hamiſſan êletünket ne kereſſünc, telhetetlen ſorgalmatoſoc, ne légyünc,

Minden napiatadgyad ma.

Boczaſd meg az mi bűneinket, mikeppen mijs meg boczatunc: ellenünc vetőtteknec.

De miert hogy ennyi teſti es lelki ioknac el vetelere, mi mindnyaian

nyaian meltatlanoc vagyunc, azért ezennis könyörgünc ötödſzer, Hogy az te ſzent Fiadnac érdemeiért legy irgalmas, legy kegyelmes mi nekünc, es boczaſd meg az mi ſzantalan ſoc bűneinket mi nekünc, kiben mi fogantattunc es ſzülettettünc, es életünkben naponkent, ſokſzor meg bantottűc, es bantunc, kikről feletkezzel el, à te fogadalod ſzerint, igeruen hogy valamelly óraban az bűnös ember te hozzad fohazkodic es ki tér bűnéből, ſoha az ő bűnéről többe meg nem emlekezel. Feletkezzel el azert, az mi ſoc adoſſaginkrol, es ſzemünkre ſoha ne veſſed azokat mi nekünc, hanem ingyen az te ſzent Fiad halalanac érdemebe bizuan, enged meg azokat mi nekünc, hogy érőttőc

soha meg ne bůntessůnc, az tē erős bos;u állo haragod s;erint: Iollehet soc az mi adossaginc, mert el veztůc minden s;epsegůnket, kibe teremtettel vala, es naponkent sokasodic à bůn mì bennůnc, es azert à mint temeny ezer az mi bůnůnc, temeny ezer à bůn tetesis raytunc, kìc által intes; meg teresre bennůnc.

Adossaginc.

De mind ezec ellen, az te s;erelmes Fiad biztat minket, kit az ęg bôl aianlottal mi nekůnc: Hogy ô az bůnôsekért iôt volna, es azzoknac iduôssegôkert. Azert mīd addig, mig az bůn ki nem rodhat belôlůnc, annac boczanattyaértis esedezzůnc, naponkent es órankent elôtted. Igyekezuen mìnd az által azonnis, hogy s;ans;andeckal, halalos es wralkodo, es

Sz: Lelec ellen valo bůnt, igen el tauoztassunc.

s;ent

s;ent Lélec ellen valo bůnuel meg ne banczuc te s;ent felsegedet.

44.

Sôt az te nagy hozzanc valo Atyai irgalmassagodert, még ellenseginketis igyekezůnc s;eretni, es à mint te kegyelmes es irgalmas vagy mi hozzanc, mijs egyebekhôz kegyelmesec akarunc lenni, es minden ellenůnc valo bůnôket, s;iuůnc s;erint meg akarsuc boczatni, kire teis segicz minket, az te s;ent Lelkednec általa.

Mijs meg botsassůc

Ne vigy minket kisirtetbe. &c:

Hatods;or, ezennis kônyôrgůnc: hogy az ôrdôgnec kisirtetit reanc, auagy ne boczassad, auagy annyira boczassad, à menyire el s;enuedhetyůc, Sôt adgy erôtis, hogy ô rayta vgyan gyôzedelmesec lehessůnc. Mert érezzůc,

hogy

hogy az mi ellenſegűnc kőrűlőttűnc, vgy íár mint az ſiuo Oroſ;lan, kereſuen, hogy kit be nyellyé. Es nekűnc annyi erőnc ninczen, hogy az erős ellenſeg ellen áſhatnanc. De az ő űſtőke te kezedbé vagyon, es az te engedelmed ellen, czac meg ſem mozdulhat, az erőis te nalad vagyon, kíuel minket ő ellene erőſsè tehetz. Azert kérűnc tegedet, vgy zabolaſd meg az ő ſ;aiat, es minket vgy epicz fel, mennyei erőddel, hogy valamikor minket meg ſarkal, keſ;űletlen ne talallyon. Ne engedgy, hogy az bűnben eyczen, Sőt ha ſ;inte kiſirteni kezdendis, aztis ád ionkra mi nekűnc, hogy houa nagyob az kiſirtet raytunc, annyiual inkab te hozzad folyam iunc, es te benned bizzunc. Annyiual

Az hiuec kiſirtete haßnos:

nyiual inkab tegy vigyazockà es iozannà, keſſ;è, es erőſſe ő ellene beñűnc. Añyiual nagyob ſ;egyen be eyczed őtet, ki bizic rauaſſagaba és nagy ereiebe, Annyiual inkab őregbedgyec, az Chriſtuſnac ereie es óltalma raytunc, Es midőn à hártzot el végezengyűc, el veheſſűc á győzedelemnec Coronaiat, mellyet ſ;erzettel az te ſ;ent Fiad által mi nekűnc.

Szabadicz gonoſ ul:

Vtólſ;or minden gonoſ; ellen óltamat es ſegitſeget kérűnc te tűled. Hogy mind őrdőg, bűn, az bűnnec oſtorozaſa, ez vilagnac temeny ezer nyaualyaia, à halal, az kárhozat, es az pokolnac végheteten kinya, es minden nemű gonoſ; ellen, óltalmaz es ſ;abadits meg mind végig bennűnc: kik-

bē noha ſ;orongattatūkis, de mi-
attoc ne hagy tellyeſſeguel, meg
emeztetnūnc, hanem enhi[illegible]
mindennnpi nyaualyain[illegible] hogy
azokat io remenſeguel, bekeſege-
ſen tūrheſſūc, ōrōmel varuan az
mi fel tamadaſunkat meg diczō
ūleſūnket, es ōrōc bodogſaginkat,
hol valoba meg ſ;abaduluan min
den gonoztul, ohaytaſtul, ſiraſtul,
te neked minden iouaidban reſ;e-
ſec leſ;ūnc, tegedet ſ;inrōl ſ;inre
meg latunc, hozzad haſonlato-
ſoc leſ;ūnc, es te minden leſ;eſ;
mindenekben, mind ōrōckōn
ōrōckè.

*Mert tied az orßag, az hatalom, es az di-
czōſeg, mind ōrōcke, Amen.*

Mind ezeket, kegyelmes A-
tyanc: bizonnyal es ketſeg nekūl
el hiſ;ūc, hogy meg adod.

Mert

Mert te vagy az igaz Király, 46.
ki nem hagyod orſ;agodban he- *Tied az Orßag.*
ueidet rongalni, es puztitani más
idegen te veled ellenkezō Kiraly-
nac: hanam meg rontuan, meg
adod az te hiueidnec, minden te-
ſti es ſelki ſūkſegōket ſ;ūntelen
mint io Király, gondot viſeluen
minden dolgokba.

Megis adhatod penig; Mert
kezedben vagyon minden erō es *Tied az hatalom.*
hatalom, ki ſemmikeppen nem
engeded, hogy alab valonac lat-
taſſal lenni, az te ellenſegidnel;
Sōt arra nagy gondod vagyon,
hogy mindenūue ki teriedgyen à
te Iſteni hatalmad, es nagy felſé-
ges mi vóltod.

Mert ezbōl neuekedic az te di- *Tied az diczōſeg.*
czōſeged, az te hired neued, ezbōl
tiztelnekis à te hiueid mindenūt

 tege-

tegedet, Azert lehetetlen dolog; hogy az mi kőnyőrgesűnc te előtted heába esnec, kibe míjs semmit nem ketelkedűnc. Hanem nagy bizoñyal váriuc, hogy mīd azoc, à kiket kérűnc, álkolmatos időbe meg les;nec mi nekűnc, Kic à mint az te tiztessegedre valoc, vgy mijs arra akarunc vele élniè.

Azert illy nagy io vóltodért, neked Atya mindenhato ISTEN, az te s;ent Fiaddal, az mi wrunc IESVS Christussal, es s;ent Lelkeddel egyetembe, ki vagv állatba egy ISTEN, s;őmelyedbē harom, legyen diczeret es tiztesseg, most, es mind őrőckőn őrőckè,

Amen.

NE-

AZ KERES;TSEGROEL, ES AZ WR VACZORAIAROL.

KERDES.

Negydic tanusaga miczoda; az Kereztyen embernec?

FELELET:

Az S;entsegec, kiket az Deakoc neueznec Sacramentomoknac: Mellyec az wy Testamentomban czac kettő: az Keres;tseg, es az WR Vaczoraìa,

K. Miczoda az Keres;tseg?

F. CHRISTVS Iesustul s;ereztetét s;ent mosogatas, az mi bennűnc fogantatot bűnnec: Viznec, Isten igeienec, es s;ent Lélek-

leknec általa: Mellyel Isten kiuûl es belôl bizonyſagot tetet, hogy az meg moſot ſzómelynec bûnet. CHRISTVS véreuel meg tiztitotta, ſzent Lelke által wyonnan ſzûlte, es örôcke valo fiaua fogatta, ha ôis bizic ez ô illyen igeretibe.

K. Mint veſzed haſznat mindennap, az te Kereſztſegednec?

Erôſitem az Ceriſtusban valo gyenge hitemet, emlekeztetuen en magamot az kûlſô moſogatas mellet, â IESVS CHRISTVS vérenec en éröttem lôt ki ontaſarol: Es az Istennec velem tôt kôteſeröl, az kereztſeg felet: hol kötette magat igeretiuel, hogy ſzent Lelket nekem adna, es minden bûneimet meg boczatna valamikor azt meg vtaluan hoz-

za terñec, ſzent fianac általa. Ez hit es ez erô, miert hogy erôtlen bennem, egez életembe gyakorlom tanulaſſal, es könyörgeſſel. A mint azkor enis kôtöttem magamot, hogy ôtet igazan meg iſmernem, es minden ſzûkſegemben czac ô hozza, mint kegyelmes Atyamhoz folyamnec, es minden igyekezetem ſzerint neki kedueskednem. 48.

AZ WR VACZORAIAROL.

KERDES.

Az wy Teſtamentomnac mâſodic Sacramentoma, es ſzent czelekedete: miczoda?

FELELET.

Az WR Vaczoraia,

K. Miczoda az WR Vaczoraia?

F. CHRISTVS Iesustul s;ereztetet s;ent étel, ital: Melly kenyernec es bornac, Isten igeienec es s;ent Léleknec belsö czelekedete által les;, az Christus testenec es vérenec. velünc valo egyesülesere. Ez végre, hogy az bün miat meg keseredet, es meg ehezet ember, vntalan meg vigaztaltassec. az Christus teste es vére s;ennedesenec érdemebe, es az Istennec igeretibe, à mint az elöttis egys;er magat kötölezte vala, az Kereztseg felötis.

K. Mint ves;ed has;nat az WR Vaczoraianac az vtannis, hogy éltei vele?

F. Ezzelis mint az Keres;seguel erösitem az Christus érdemebe valo gyenge hitemet. Es emlekeztetem magamot à Christus igeretire, hogy az ö teste en eröttem adatot halalra, es az ö vére az en bünöm boczanattyara ontatot ki, az ö s;ent Atyanac akarattyabol. Es az hitböl kérec mín den segitseget, s;ent Lelket, bünöm boczanattyat, s;ent életet, bünön halalon, ördögön, es poklon valo gyözedelmet, Es im̃ár tartom magamot az Atya Istennec örökös fianac lenni. Kinec enis kötöttem magamot mindé fiui engedelmesseguel, igaz hittel, es tiztelettel. Kikbe hogy végig megis tarczon. egéz életemben gyakorlom magam az ö s;ent igeienec tanulasaual, könyörgessel, es az ö s;ent vaczoraianac gyakran valo eteleuel es italaual.

K. Az Kereſztſeg, es az WR Vaczoraia, mint erôſithetic meg hitûnket?

F. Iſtenec ſzep bôlczeſeges módgya az: Hogy az ô ſzent Leſke, mind hallaſunc, mind lataſunc, es mind érzekenſegûnc által, hitet ſzerezzen mi bennûnc. A mint érezzûc, hogy à figyelmetes hallas által, az ſzent Lélec fel geriezti ſziuûnket, az Iſten igeretinec bizodalmara: Igy az Kereſztſegnec moſogataſa áltàlis. Es az WR Vaczoraianac vetele által, haluan az mellet az Iſten igeretitis, fel indittya ſziuûnket, àCHRISTVS érdemebe valo bizodalomra: Noha azert az ſge áltàlis erôſiti à ſzent Lélec hitûnket. De az Sacramentomoc áltàl foganatosbâ czelekeſzic, midôn ſzemûnckelis

nézzûc, elis veſzûc, meg tapaztal lyuc es meg koſtollyuc. Kic által mind ô maga az ſzent Lélec czelekeſzic belôl. Kit midôn ezec által vôttûnc, oztan lelki bizodalmunckal vgyan hozzanc ſzoritcyûc. 50.

Touabba az melly' igekben közönſeges keppen hirdettetic mindennec, az Chriſtuſnac érdeme. Az Kereſztſegben es WR vaczorai bâ, azt' ki ki mind ô magahoz kapczollya, es igyis foganatosbac az Szentſegec az hallaſnal. Mind az által az ô erôſſegec, fûg à belſô ſzent Léleknec czelekedetiből de azt ez ezközöc által veſzûc, es hitûnckel meg ragadgyunc, kit ſzükſeg megis ôriznûnc es óltalmaznunc bennûnc, ſzüntelen valo ta-

lo tánulaſſal, kónyörgeſſel, es vigyazaſſal.

K: Egyé az haſznà à Kereſztſeg nec es az WR Vaczoraianac?

F. Fő képpen czac égy, hogy mind az kettő álta erősitsűc az Chriſtus êrdemebe valo hitűnket, es neuellyűc lelkűnket az örök élettre, Mind az által ez kűlömbſeg bennec, hogy czac egyſzer kereztelkedűnc meg, mert egyſzer ſzűletni igaz eleg. De az WR vaczoraiaual igen gyakran élűnc; mert vntalan meg ehezic es meg ſzomiuhozic lelkűnc, meg röttenyen az bűn es az ördög miat. Igy ez vilag ſzerintis, az ki egyſzer ſzületic, az vtan gyakran ſzopic. Szükſeg tehát az mi meg röttent ſziuűnketis vntalã meg erősitenűnc mind az igereteckel, mellyeket

Iſten

Iſten fogadot az Kereſztſeg felet; mind az WR Vaczoraianac eteleuel es italaual az ő paranczolattya ſzerint. 51.

MEGIS AZ SACRAMENTOMOKROL.

KERDES.

Megis mind az ket Sacramentomnac haſznara tanits meg egy röuid imadſagba.

IMADSAG.

AZ KERESZTSEGNEC es az wr Vaczoraianac haſznarol.

KEgyes es kegyelmes Atya WR Iſten, Kérlec tegedet; emlekezzel meg az te igereted-

retedrôl, mellyét igertel ennekem egyſ;er az en kereztſegẽ felet, Es az vtan gyakorta igerſ; es meg peczetelſ; az te ſ;ent Fiad Vaczoraia felet: Hogy ennekem olly kegyelmes Atyam lennel, mint à te tulaydon ſ;erelmes Fiadnac az WRIESVS Chriſtuſnac, Kinec érdemeiért, engemet magadnac ôrôktûl fogua valaztottal, ô álta ſa az Kereſ;tſeg felôt wyonnan ſ;ûltel, es az ô Vaczoraianac étele itala által az ônnen teſtebe vérebe óltottal. Kinec érdemeiért tulaydon Lelkedet lelkemmel egyeſitôtted, azzal magadnac peczeteltel, meg zalogloltal es ſ;ent Templomodda ſ;enteltel. Az melly nagy es czudalatos az ô Iſtenſegere, az en emberſegemet fel ôltôztedned, ôtet érôttem fi-

zetete

zetetned: olly nagy es olly czudalatos, hogy engemet rea ôltôztettel, Iſtenſegebe es emberſegebe, es érdemebe reſ;eſſe tôttel, Az ôhalalaba meg kerezteltettel, annac bizonyſagara, hogy ô en érôttem holt meg, es az en bûnômel temetetet ô benne, es életem fel tamadot ô benne, Ezben valo hítemet naponkent megis wyitod az ô ſ;ent Vaczoraiaual, kibe egy teſte vére teſ;eſ; ô vele, Hogy mint atyafiu ô neki ôrôkôs tarſa, es teneked ôrôkôs fiad legyec. Ez te illyen nagy dragaio keduedet: Tarcz meg wram mind ôrôckè en hozzam, es erôſicz meg ez hitben az en ſ;iuemet, hogy è remenſeguel meg gyôzheſſem minden kiſirtetemet. Es adgyád az te ſ;ent Lelkedet, hogy ennyi

nagy

nagy ſoc io tetedert örömmel ſzolgalhaſſac mindenekbe te ſzent felſegednec, moſt, es mind örökkön örökkè, Vgy legyen wram Iſten, vgy legyen.

TANYITO.

Neuellyen az WR Iſten es áldgyon meg minden lelki es teſti iockal, hogy örökkè élhes az ő ſzent Fiáért, az mi wrunc IESVS Chriſtusért:

*

GYERMEC.

Vgy legyen.

HAR-

HARMADIC KÖNYVETSKE,

A KERESZTYENI TVDOMANYROL.

Mellybe, az Lelki Paſztoroc az ő tanyitua-nyockal egyetembe, igen ſzep rend tartaſra tanyitatnac röuid Summaba.

Kiket gyakran oluaſſanac à ezaladoſokis.

INTES.

A PREDIKATOR-NAC IMATKOZASIrol: Es ez harom Könyuetskeknec haßnairol.

Az Predikator mindennap, hanem többßer, ketßer ößue gyüytse feleseget, gyermekit, es minden czeledet. Es velec egyetemben könyörögiön minden rendbeliekert, es azoknac minden ßükseegökert.

Es czeledeuel egyetembe mondgya el reggel:

1: Elößer à reggeli hala ado imadsagot, Estuè az estuelit, à mint az elsö könyueczkebe meg irtüc solit 9.

2: Masodszor az tiz Paranczolatot.

3. Harmadszor az hitnec agazatit az Credot.

4. Negyedszer az Mi Atyankot.

Az Kösseg közöt valo Gazdaknakis ez legyen szokasa mindennap.

MASINTES.

Nagy epületet szerzenec ezzelis mind magoknac mind czeledeknec, ha nem többszer akar czac egyszer napiaba, ha el mondattyac az elsö Könyueczket kezdetül fogua mind vegig. Kiuel az kössegnekis sziueket fel indittyac 10 peldara. Söt inezee es az röstet keßeritsekis, hogy minden haznal egy egy gyermec, akar ertemes ember meg tanullya, es az többiuel el mondgya mindennap.

Az Predikator kedig tanitsa öket minden ünnep nap, vagy reggeli vagy estueli Predikacio vtan, Negyßer, vagy hatszoris el mondatuan ünnep nap az kösseguel:

HARMAD INTES.

Az elsö Könyuetskot midön iol meg tanultac: Az masikatis kezdgyec el. Melly miert hogy negy rendbeli tanusagra oztatot, Egy ünnep nap, egyic egyic tanusagot mondassa el egy nihanyßor:

1: Elößer â tiz Paranczolatec ertelmiuel es imatsagaual egyetembe.

2. Masodßor az hitnec agazatit ertelmiuel es imatsagaual egyetembe.

3. Harmadßor az Mi Atyankot, ertelmiuel es imatsagaual egyetembe.

4. Negyedßer az ket szent czelekedeteket, az Kereztseges es az wrnac Vaczoraiat: ertelmiuel es imatsagaual egyetembe.

Igy minden kolnapba egyzer el vegezhetic. Es ismet elöl kezdgyec:

Ha kedig à Predikator olly ertelmes leend, Mindenic mellet tegyen nyiluab valo Magyarazatot az Kösseg elöt. Vadnac ßep iros

 köny-

kőnyuec roloc, mint Loci communes Philippi Melanthonis, Dauid Chytræi Catechismussa, es Regula Vitæ: Selneceri, & Regij Vvbani Catechismusijs. Es Magyar tudos Predikatorokeis: Helopœus Balinte es tőbbeke: Azokat es tőbbeket ne rőstellyen altal oluasni, es belőlőc minden czickelt, seytegetni.

Ez legyen egy c tizti es Predikacioia minden ünnepen.

De midőn az Keresztseget kerdezni kezdi, eleg nekic cz ac â ßerint felelni, à mint ez kőnyueczkeben vagyon irua, auagy mas ßep ertelmű kőnyueczkebe,

Az ket felső kőnyueczkenec igy vegyec haßnat.

Az harmadikatis erczűc meg mire valo:

SVM-

Az harmadic Kőnyueczkenec:

Ez Harmadic Kőnyueczke, az fele Lelki Paztorokat segiti tiztekben, az kiknec nincz értekec feles kőnyueket tartani,. Es kic rőuid mődot akarnac mindenűt kezec kőzőt hordozni.

¶ Ez kis Kőnyueczke azért ſ;ol:

1. Előſ;er: Mint imatkozzanac Predikacio előt, es Predikacio vtan.
2. Másodſ;or: Az Hazasokat mint tanyiczac es ſ;entellyec.
3. Harmadſ;or: Az Kereſ;tyeni mosogataskort mit ta-

 nicza-

niczanac, es mint mossanac.

4. Negyedszer: Az gyermec Agyasoknac tanusagokra mit szollyanac,

5. Oetődszer: Az Gyonasrol; az Oldozasrol, es az WR Vaczoraia szolgaltatasarol.

6. Hatodszor: Az halalhoz keszűlőknec tanyitasokrol.

7. Hetedszer: minden rendbeli embereknec tiztekről, szep rőuid értelemel.

8. Vtólszor inti az Lelki Pazorokat tiztekben valo vigyazasrol, czac rőuid szoual.

Ez legyen Summaia ez Harmadic kőnyuecskenec.

AZ

MINT IMATKOZZANAC Predikacio előt, Es Predikacio vtan.

PREDIKACIO ELŐT valo Kőnyörges.

Ő Rőc, Mindenhato, WR Isten, ki vagy minden setőt szieknec, kegyes es kegyelmes meg vilagositoia: Kérűnc tőgedet, vilagosits meg az te szent Lelkeddel, az mi elmenknec, szivűnknec homalyos setetseget. Hogy à te szent igedet. halhassuc, es érthessűc, értuen megis tarthassuc: Te szent felségednec Neuenec diczeretire. es Lélkűnknec őrőc Iduősségere: Igy tegy WR Isten, mi kegyelmes Atyanc, az

mi wrunc IESVS Christusunknac érdemeiért, Amen.

*

PREDIKACIO VTAN valo halaadas modgya.

ADgyunc hálat à mi kegyelmes Istenünknec, ez mostani Predikacioba hozzanc ielentet io vóltarol, es irgalmassarol. Es könyörögiünc ô felségenec, hogy ez vtanis mind végig tarcza meg hozzanc valo so akaratyat, es hirdetesse mi nekünc az ô ſ;: igeiet, kiből ô ſ;ent felseget naponkent iobban meg ismerhessüc, es benne bizakodhassunc.

Erre pedig adgyon tudos es Isten félö Predikatorokat, kiket vilagosiczon meg az ô ſ;ent Lelkeuel, hogy az ô ſ;ent igeiet mi közöttünc hirdessec igaz értelemmel. Oltalmazza meg öket teuelgestül, es feslet élettül, hogy meg ne botrankozzunc, hanem az ô iámbor életyekuel az ô tanyitasok ban legyenec io pelda adoinc.

Az pokolbeli ördögöt à mint hogy valosagual, es bizonnyal meg gyözte. talpunc alattis tapottassa meg, hogy ismerhessüc meg álnoksagat, es czalardsagat es el ne hitetteſſünc,

Könyörögiünc az mi Czaſ;arunkért, Kiralyunkért, hogy az kegyelmes Isten tarcza meg. mid tanaczaual es hadakozo nepuel, az ô igaz ismeretibe, Hogy az ô paſ;torsagaba bizot köſſ:get oltalmazhassa, es igazgathassa, igaz Isteni ismeretre es félelemre,

Kőnyőrőgiűnc à mi meg nyo-
morodot, es romlot hazankért, es
ſako helyűnkért es orſ;agunkert,
Hogy az kegyelmes Iſten ne néz
ze â mi gonoſ; bűneinket, hanem
az ő ſ;ent Fianac érdemet, S;aba-
dlcza meg az Pogan ellenſegtűl
hogy tanulhaſſuc ő ſ;ent fellege-
nec, hozzanc valo kegyelmes a-
karattyat. Mert lattyuc hogy min
den emberi bizodalőtul, es gond
viſeleſtűl el eſtűnc: Had iſmeriűc
meg, hogy az élő Iſten nem ſ;ű-
kőlkődic ember ſ;ama es ereie ne-
kűl Hanem az ő ío akaro hatalma
ſ;erint meg ſ;abadíthat, es óltal-
mazhat: Hiheſſűc el, hogy à Po-
gan, ſem az ő reanc gyűhőt ſ;an-
dekiaual, ſem ſoc ſ;antalanſaga-
ual nem árthat mi nekűnc, erőt
ſem vehet raytunc, hanem ezac à

mennyire az mi kegyelmes At-
tyanc, mint fiait veſ;őieuel meg
veri, es bűnteteſűnkre boczattya.
Azert kériűc ezennis: az mi bű-
neinket iſmerteſſe meg mi ve-
lűnc, es teríczen ő magahoz ben-
nűnket.

Kőnyőrőgiűnc à mi meg nyo
morodot atyankfiaiért: ſ;egeny
őzuegyekert, áruakért, gyermec
ſ;űlőkért, czecz ſ;opokért, vton
iarokért es fogoly rabokért, Ki-
ket az WR Iſten bűnőkert, vagy
Tatar orſ;agba, vagy Tőrőc or-
ſ;agba, Tengeren, auagy Tőm-
lőtzben tartat. kic moſtan ohayt
nac, fohazkodnac, az Iſtennec ſ;:
igeienéc hallaſara. Ezec mellet
kőnyőrőgiűnc ithon valo foglyo
kert, betegőkért, ſ;antakert. czon
kakert, vakokert, es minden e-

gyeb rendbeli nyaualyaſokert: Hogy az kegyelmes WR Iſten ſ;ent Fiaért haſgaſſa meg őket, ſegitſe ſ;ůkſegőkbe, Hogy az ő ſ;abadſagoc vtan mi nekůnc predikallyac az ő igaz itéletit, hogy ő általokis bizonyoſodgyunc az Iſtennec fenyegeteſebe, es magunkat meg iobithaſſuc: Ha penig ő ſ;ent felſegenec vgy tettzic iobnac, hogy őc az nyomoruſagot, ſ;enuedgyec, es kerezteket viſellyec, az ő ſ;ent Lelket ne vegyé el tůlőc, tůrheſſec engedelmeſſeggel nyaualyaiokat, es az keſerůſeg kőztis hiheſſec kegyelmes atyoknac lenni ő felſeget, Es ez hitből velůnc egyetembe őrőmmel varhaſſac, az őrőc iduőſſegnec es nyugodalomnac életet.

Kőnyőrőgiůne földi veteme-
nyůnkert, ſ;őlőnkert, gabonan-
kért es termő fainc gyůmőlcze-
iért, hogy az kegyelmes Iſten ól-
talmazza meg az hidegnec, es tęl
nec kemeny fagyos ártalmatul,
aſ;aſtul, kű eſſőtůl, ragiatul, go-
noſ; férgektůl, es minden fele ár-
talomtul, ki miat dragaſſag ſ;o-
kot kőuetkőzni. Iollehet hogy
az ő aiandekiaual gonoſ;ul, hala
adatlanul élnec ſokan, zabalodaſ-
ra, torkoſſagra, telhetetlenſegre,
tekozlaſra, vſoraſagra, es egyeb
fele buiaſagra, Kiből tericze meg
ő ſ;ent felſege azokatis, es iobitſa
meg életůnket, Es ne nézze az ő
hala adatlanſagokat, hanem tekin
cze az ſ;egeny ſ;ůkőlkedő, ehező,
es ſ;omiuhozo nyomarultakat,
kic el epettęc az nagy dragaſſag

7.

mias

miat, es el mezitelenettec: Adgyon azert kőzinkbe bőwseget, hogy ezbőlis meg ismerhessűc az ő hozzanc valo Atyai kegyelmes gond viselesét, es ő felsegebé inkab bizhassunc.

Minden szűkseginket, es nyaualyainkat elő nem tudgyuc szamlalni, Mert mint az mi bűnűnc szamlalhatatlan, mint az tenger fővenye: igy az miat meg sokasottac az nyaualyakis, mind testűnkben, mind lelkűnkben. De ő szent felsege mind iol lattya es tudgya. Es czac ezt keuannya, hogy mind azokba ő hozza fohaz kodgyunc. Azert hogy mind azokat, kiket elő szamlalanc, es mind az tőbit meg nyerhessűc, Igaz alazatossagual, tőredelmes szivel kezűnket fel emelven, ier kő-

nyőrőglűnc: hogy az mi kegyelmes Atyanc, feleycze el bűneinket, es legyen irgalmas, legyen kegyelmes mi nekűnc, az ő szent Fianac, à mí wrunc Iesvs Christusnac szent halalanac, es vére hullasanac érdemeiért. Es mongyűc: 8.

Mi atyanc, ki vagy &c.

MA-

AZ HAZASAGROL.

Ercz meg.

Mikor Hazaſokat hoznac az Lelki Paztor eleibe: Elôſſer iol végere menyen, hogy tiztesſegbeli ſſômelyec legyenec, ne nyalkac: de ollyac, kic az Iſtent félic, es ſſeretic. Es az hazaſagbeli hitet es inteſt meg beczûlic, Es kic maſhoz magokat nem kôtelezte:

Ez meg leuennis, mind az által à tôbinekis fenyetekeiért, vagy meg hirdeſſe az ket ſſômelynec hazaſſagokat, vagy kezeſeket keuánnyon, kic felellyenec tiztesſeges magoc tartaſokrol. Az vtan imilly tanuſagual incze ôket: Ha feleſeleſen vádnac bôw ſſoual, ha helye es ideie nincz az ſoc ſſonac, rôuid Summaiat ſſedgye ki imez kôuetkôzendô tanuſagoknac.

AZ HAZASOKNAC valo tanuſagokrol.

Mentûl elôſſer kônyôrôgiûne az WR Iſtennec.

Mi Atyanc, ki vagy, &c.

MAS IMATSAG.

OErôc mindenhato WR Iſten: ki vagy minden ſetôt ſſiueknec kegyes &c: *lib. 3. fol: 4.*

TANVSAG.

Az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac tizta es ártatlan ki ontatot véreuel meg tiztitatot hiw Kereſſtyenec, vegyetec eſſetekbe,

mit kel fő képpen tudnotoc, az ſzent Hazaſag felől.

¶ Ket dolgot fő keppen.

Előſzer mi legyen az hazaſſag: Maſodſzor mire valo legyen.

Az Hazaſag nem egyeb, hanē Iſtentűl egybe ſzenteltetet tarſaſag, az firfiu es aſzony kőzőt, el valhatatlanul, olly nagy egyeſſegben, hogy az firfiu es aſzony, ſzinte vgy ſzereſſec, tiztellyec, es élteſſec egy maſt, mint magokat. Az ferie feie es előtte iaroia leuen, minden ioba, Iſtennec paranczolattya ſzerint, Az feleſege viſzont, halgatuan es kőuetuen mindenbē az mibe Iſten meg nem bantatic.

Okai penig, à miert ſzereztetet, imezec:

Elő-

Előſzer az Chriſtuſſal valo tarſolkodaſunknac, es hozzanc valo ſzerelmenec peldazattyara. 18

Maſodſzor egy maſnac legitſegeiért.

Harmadſzor: tizta es fedhetetlen erkőlczert, es értelmes életnec el tauoztataſaert.

Negyedſzer: Iſten fēlő fiaknac es leanyoknac fēl neuelyeſeiért.

Nyiluab ertelme:

Ezeket nyiluabbannis erczetec meg:

Monduc hogy az hazaſſag Iſtentűl ſzeteztetet tarſaſag: Mert Moyſes ìria, elſő kőnyuenec máſodic reſztbe: Monda az WR Iſten, Nem io hogy az ember egyedűl legyen, Segitőt czinaloc ő neki, ki kőrnyűle legyen: Almot Gen: 2.

 boſza-

boczata ezokaért az WR Isten az emberre, es el aluuec: Es ki véue egyic oldala czontyat, es hust rekezte â helyebe, Es az WR Isten aſ;onyi állatta epite az oldal czotot, mellyet ki vôt vala az emberbôl, es vôue az emberhôz: Es monda az ember: Ez è Tetem, nyiluan az en Tetemembôl valo, ez ez Hus az en Husombol valo: Ezert firfiuienac neueztetic: Miert hogy firfiubol vetetet. Ezert az Firfiu el hadgya, atyat es anyat: Es ragazkodic az ô feleſegehôz, es egy teſte leſ;nec.

Ez igeket midôn meg magyarazna az WR Ieſuſis, ſ;ent Mathenac tizen kilenczedic reſ;ebe, Mond vtanna: Ha ketten egyè leſ;nec, Azert tôbbe nem kettôc, hanem egy teſt, A mit annac ô-

kaert

kaert az Iſten ôſ;ue kôtet, az ember el ne valaſ;a. 11.

Intlec azert titeketis io wram es io aſ;onyom, az Iſtennec hozzatoc valo ſ;erelmeiért, hogy ez igekrôl ſoha el ne feletkezzetec, hanem az ſ;erint meg beczûllyetec az ti hazaſſagtokat: Tuduan hogy az Iſten az, à ki egyè tôt immár titeket. Es ti tôbbe nem kettôc, hanem egyec leſ;tec, tehát mindenben igen egyeſſekis, ne viſ;a vonyoc, legyetec.

De immár êrczetec meg haſ;natis az tí hazaſagtoknac.

Elſô haſ;na az, hogy az ti nagy egyeſſegtec emlekeztet titeket az WR Chriſtuſſal valo tarſolkodaſrais, Mert â mint ti ketten egyè leſ;tec, igy az WR Chriſtuſis az Atya Iſtennec ſ;ent Fia- Elſô Tiztec.

 egye

egye lôt ti veletec, Azert à mint ô ti hozzatoc tartya magat, tijs vgy tarczatoc magatokat egy mashoz. Kirôl hallyatoc ſ;ep dolgokat czac rôuideden.

S;ent Pál, az Corinthusbeliéknec irt leuelenec ôtôdic reſ;ebe, igen ſ;epen inti mind az firfiakat mind az aſ;onyokat, mihôz tarczac magokat, hogy mind Iſtennek mind magoknac, mind egyebeknec keduezkedheſſenec, hozuã peldat nekiec ô magarol az WRIESVS Chriſtuſrol, Ezt monduan:

Eph. 5. Tû fériec, ſ;ereſſetẽc az ti feleſegteket, mikeppen à CHRISTVS ſ;erette az ſ;ent Gyûlekezetet, es ô magat adta érôtte, hogy azt meg ſ;entelne, meg tiztituan az viznec fôrdeieuel, az igenec ál-

tala, hogy oda alſatna azt diczôſegeſen maganac. Az az, à Kerezt viznec moſaſa bizonyſag, ſôt peczetis arrol, hogy à Chriſtus, vére huſſaſaual meg tiztitot bennûnket, es à mint ô maga tiſ;ta, igy minketis tizta ôrôkôs tarſul melleie fogadot, es mint az firfiu tiztélkedíc, ekes, tizta, iambor es ſ;o fogado hazas tarſaba: Igy à Chriſtuſis tíztelkedic mi velûnc, az ô Atyanac, es ſ;ênt Angyalinac, es minden hiueknec elôtte.

Innet az firfiac kettôt tanullyanac. Elôſ;er tiztelni es ſ;eretni az Chriſtuſt, az ô ôrôkôs wrokat. Maſodſ;or tiztelni es ſ;eretni feleſegeket, az ô ôrôkôs tarſokat.

Touabba ſ;ent Pál igy inti az aſ;onyokatis, Tû feleſegec, az ti tulaydon férieteknec birtoka alat

legyetec, mint az wrnac; Mert az firfiu feie az aſ;onyi állatnac, mikeppen az Chriſtuſis feie az ſ;ent gyůlekezetnec: es ô az, az ki iduôſſeget ád az ô teſtenec. Annac okaért, mikeppen à ſ;ent Gyůlekezet enged à Chriſtuſnac, azonkeppen az feleſegèkis engedelmeſec legyenec az ô férieknec mindenekben. ¶ Az aſ;onyokis iñet kettôt tanullyanac, elôſ;er ſ;eretní, tiztelni, es ſ;oſgalni az ô iduôzitô Chriſtuſokat, Maſodſ;or az ô iámbor wrokat es férieket.

S;ent Peteris igen ſ;epen tanyitya, mind az ket hazaſokat: Elſô leuenec harmadic reſ;eben.

1. Pet: 3. Az firfiac egyůt lakianac feleſegeckel, à mint illic értelmeſeknec, es tizteſſeget tegyenec az aſ;onyi állati ezkôznec, vgy mint e-

rôt

rôtlenbnec, Es vgy mint kic ôkis ôrôkôſi egyůt tí veſetec, az Iſteni io kedwbôl adatot életnec, hogy â ti kônyôrgeſtec kôzbe ne ſ;akaz taſſanac. 13

Annac felôtte mindnyaian egyeſſec legyetec. Egyiknec fayion az maſtoknac nyaualyaia. Az atyafiui ſ;éretet legyen bennetec, legyetec irgalmaſoc, emberſegeſec, gonozt gonoſ;ul meg ne fizeſſetec, auagy ſ;itkot ſ;itokert ne adgyatoc, hanem viſ;ontac áldúan: Vgy mint kic tudgyatoc, hogy erre vattoc hiuatatuã, hogy az áldomaſt ôrôkſegůl biriatoc.

Az feleſegec engedelmeſec legyenec az ô férieknec, Hogy à kic nem engednekis az Iſten beſ;edenec, az ô feleſegeknec Iſtenes életeknec általa, az Iſten beſ;ede ne-

Melly nagy fogana tos az io peldaie.

kül

kûl meg nyereteſſenec, midôn látandgyac à ti tizteletes es tizta életeteket. Kiknec ekeſſegec nem amaz kûlſô legyen, melly ál hay fonasban, aranyual valo be tekerkôzesben; auagy fris ruhazatoknac viſeleſeben: Hanem az ti e. keſſegtec legyen belſô ember ſzerint, nem veſzendô ekeſſeguel, de czendeſz es nyugodalmas léleckel, melly ekeſſeg dragalatos az Iſtennec elôtte. Mert eckeppen regenten amaz dragalatos aſzonyi állatokis. kic az Iſtenbe vetôttec vala reméſegek, ekeſitic vala magokat, engedelmeſec leuê az ô férieknec, Mikepê Sara engedet Abrahãnac, wranac hiuan ôtet kinec leanyiua ſôttetec, midôn iol czelekeztec, es zugodaſſal ſemmit nem mieltec,

Ez igekbôl minden io aſzo-

egez

nyoc ezt tanullyac: Hogy mind 142
ſgez életyekben czendeſz es alazatos ſziuûc legyenec, laſſu beſzedûc, nem gôgôſôc, nem magamutogatoc, nem feddôdôc, nem paranczoldogaloc, nem torkoſoc, nem nyalakodoc, nem finnyalkodoc. Hanem emberſeges maga tartoc, tizta es édes beſzedûc, tizteſſeg teuôc, mindenkor io munkaba foglalatoſoc, wrokert, gyermekiért, czeledert imat kozoc, Iſten igeic tanuloc, es ſzo fogadoc es alamiſnaſoc. Illyec voltac regen, amaz Anna Samuel anya: àket Sara, az Abraham es Tobias feleſege, az Abigail, ki wratís oktata Nabalt. az Lucretia, ki noha pogan vala, de meg halà tiztaſſagaért.

Pro: 31.

Salomon igen ſzepen mond-

gya

gya azt: az ſ;epſeg es az ékeſſeg, ſemmi, de az Iſten félö aſ;ony állat mélto diczeretre,

Matth:26 Az WR Ieſuſis diczeri amaz io aſ;ont, ki draga kenetet nem kémele ö tůle, Es igere vilag vége zetig, valo emlegeteſet az ö a-amiſnaianac.

Mat. 12. Diczeri az Saba Kiralyne A-ſ;ontis, ki tanuſagnac okaert me-ſ;e földre iöt, Salomon bölczeſé-get hallani.

Ezekröl tijs meg emlekezze-tec az tí hazaſagtokban: Es kö-ueſſetec öket. De fö keppen mind ezekben ö maga az WR IESVS CHRISTVS legyen peldatoc tů nektec, mind ezekben, es mind egyeb nemes io erkölczetetekbé.

Im meg hallatoc elſö okat ha-zaſſagtoknac, hogy az ti hazaſag-

toc

toc peldaia es tůköre az Chriſtul- 15.
ſal valo nagy tarſolkodaſinknac; Es ezböl nagy egyeſsegre, es ſoc nemes dolgokra intetenec, mind az firfiac, mind az aſ;onyoc.

Maſodſ;or eztis érczetec meg, egy maſt mibe ſegitſetec az ti éle-tetekben. Maſia tigtec.

Miert hogy az pokolbeli ör-dögnec irigyſ-geböl, meg czalat-tanac az elſö ket hazaſoc, az mi elſö ſ;ůleinc: Az bůn miat Iſten nagy kereztet vete reaioc, az az: Soc nyomoruſagual fenyegete es meg terhele öket, mellyekbe tijs mind reſ;eſec leſ;tec. Erröl Mo-ſes ezt iria: Az WR Iſten mon-da az aſ;onyi állatnac: Meg ſoka-ſitom az te nyaualyadat, mikor terhes leſ;eſ;. Faydalommal ſ;ů-löd gyermekidet. Es à te keuan- Gen. 3.

ſagod

ſagod az te wrad birtokaba legyen, es ô wralkodgyec te raytad. Adamnac kedig monda: Mert hogy engettel az te feleſegednec ſzauanac; Es éttel à faról, melyrôl en paranczoltam vala te neked, monduan: Ne egyel arról. Atkozot legyen àz fôld te miattad: Faydalommal él rayta tellyes életedbe, Tôuiſſet es boytorian teremczen te neked, es az mezei fûuet egyed, ortzadnac veritekebe egyed kenyeredet, mind addig, mig te iſmet fôlde leſzeſz, à mellyból vetettel: Mert fôld vagy, es fôlde leſzesz.

Ez à kerezt, kinec mind az által az WR ISTEN enhiteſetis igere nekiec, monduan: De aſzonyi állat magua, meg tôri az Kìgyo feiet.

ez

Ez Kereztet, azert fel vôtte ô magara à mi wrunc IESVS Chriſtus, es az mi bûnûnckel egyetembe fel ſzegezte az kerezt fára. De int bennûnketis, hogy mig ez bûnôs teſtbe heuerûnc, addig miis fel vegyûc magunkra, az azs olly bekeuel tûrjûc, à mint ô ſemmit nem zugodéc azokba, noha nem magaert, hanem érôttûnc ſzenuedne. Tijs azert az ti hazaſſagtoknac kereztet, vigyetec Chriſtus vtan, es mig elô iô az fel tamadot teſtnec meg wyulaſanac ideie, addig egyitec az maſtoc terhet hordozza: Mind ſzegényſegtecket, haboruſagtokat, beteglegtecket, gyermektec es czeledetec neheſſegit, még az halaltis, egyôt ſzenuegyetec: Mind az által azoknac meg enhiteſeiért ſzûntelen kô

nyé-

nyörödietec, à mint CHRISTVS wrunc az véres veritekbennis, és az Kerezt fánis imatkozic vala. Sőt Lelketis imatſagual boczata ki, ſzent Atyanac kezebe aianlua.

Igy tőre meg az kigyo feiet. Igy fizete meg az mi bűnőkért, Es igy lőnc wyonnan keduebe az WR Iſtenne-.

Az ti kereztec alat azert: (noha nehezec) de ti vigaztallyatoc ket keppen magatokat, Előſzer ezből: Mert igy vagyő még irua: Gen; 2. Teremte Iſten az embert őnnön ſzőmelyere, es teremte őket firſiuua es aſzonyi állatà, es meg álda őket az Iſten, es monda nekic: Gyűmőlczezzetec es ſokaſodgyatoc, tőlczetec be ez ſzeles földet, es wralkodgyatoc mindennemű állatokon. Es lata az Iſten mind

à mit

á mit teremtet vala, es igen io 17. vala.

Hat ha ő teremtette es ſzerzette az ket hazaſt, es iouallya őkét: Szereti tehat moſtis az ő io teremtet es ſzerzet àllatit, meg áldgyű moſtis, es gondgyokat viſeli, ezac veſſec ő benne minden remenſegőket, es hiyiac ſegitſegül ötet.

Maſódſzor ez legyen vigaztalaſtoc: Hogy noha el eſtenec, de az eſet vtan iſmet wyonnan haza fogadot ſzent Fianac àltala, ſzent Lelkéuel maganac győrőzet, es meg peczetlet bennünc az őrőc életre. Erről nagy bizonyſag az. hogy ő magais ſzőmelye ſzerint, az mi wrunc IESVS CHRISTVS el mene az Menyekezőbé, őket meg aiandekoza, es meg ſzente-

le. Tehát moſtis velee vagyon minden Iſten ſzeretô iambor hazaſockal.

Ez legyen maſic dolgotoc, hogy az tikerezt viſeleſeſtekben bekeſegeſec legyetec, es azban Iſtentûl ſegitſeget varuan, egy mâſnac ſzeretéttel ſzolgallyatoc: Es egy maſt meg ne vnnyatoc, akarmi neheſſegec alattis.

Harmadſzor ſzereztet az ſzent hazaſſag, tizta, ſzent, es tiztеſſeges életnec okaért, es fértelmes es gyalazatos es veſzedelmes életnec el tauoztataſaért: Errôl igy tanyit ſzent Pâlis, 1. Corinth: 3. Paraznaſagnac el tauoztataſaért, mindennec tulaydon ſeleſege legyen, es minden aſzonyi állatnac tulaydon férie legyen. Ez mellet int az ſzent Pál ſoc helyen, hogy czac

Harmadic tiztec.

gy czac ingyen ſe neuezteſſec tſac trefabais ſemmi ektelenſeg, az Iſten ſzentí kôzôt, Mert az ô ſzét Lelkenec Templomí ôc, Az Wr Chriſtuſis az tizta ſziuûket bodogoknac mondgya, mert azoc latyac lelkekbe moſtis az Iſtént. kic mindenkor hozza ſohazkodnac. De az tiztatalan latroc, czac az emlitelekis meg rôttennec.

18. 1. Cor. 5. Mat. 5.

Rakua az egez ſzent iras, es nagy ſoc Chronikac es Hiſtoriac, mint veztec az tiztatalan élet miat fô fô nepec, ieles vitezec, bôlts Predikatoroc, kazdag es hires wrac, Kiralyoc, Czaſzaroc, Nemeſec paraztoc, papoc, Baratoc, Pilpekec, Erſekec, papac, nagy nemzetec es ſoc nepec. Pelda egez Magyar orſzag, Buda, Eſztergom, pelda Troia, Sodoma, Viſzont

nagy diczeretet mond az iras az tizta életůc felöl, Susannarol, Lucretiarol, Iffiu Tobiasrol, Isaakrol kiknec Isten igazgata hazassagokat, Mostis meg tettzic mindenbe, hogy valaki fértelmes élet ben leledzic, az, lelki ismeretibe meg sebesůl, mindenkor nehez es pokol keduů, es;ebe meg gyůhösůl, meg s;elesedic es egy bůnt masra sooz: Istentůl el idegenes;ic minden dolgaiba meg s;egyenes;ic, es még gyermekibennis meg bůntettetic. Ehöz hasonlitatic soc helyen az baluany imadas; melly lelki paraznasagnac mondatic, Mert mint az testi fértelmes, el idegenůl az ö tulaydon iambor tizta tarsatul, es vagyodic sockal alab valo es vtalatosb s;ömelyhöz: ezers;er nagyob gon

dal

dal es vigyazassal kedig, mint az ö tulaydon tarsahoz: Igy az baluanyozoc el faiulnac az ö igaz wroktul, es az hazug, parazna, gyolkos, ördöghöz kötic magokat, kinec keuansagoc vtan iargalnac, öröc karhozatyokra, amelko dando nagy sugorgassal es s;orgalmatossagual.

Czudalatos kedig az ördögnecezben valo nyughatatlansaga, hogy senkinec nem lehet olly iambor, olly s;ep es tizta hazas tarsa, kit meg nē vtaltat, ha ellene nem fogs; vigyazni. Dauid Kiraly amaz nagy s;ent es bölcz Propheta, ötuen éztendös volt, mikor meg czalatec, maga iambor, tizta, s;ep, Isten félö hazas tarsai valanac, ki miat megis verettete egez életibe.

Tar-

Tartoznac azert minden Isten félö hazasoc, egy masert könyörgeni, hogy ki ki mind magat tiztessegesen meg örizhesse, es se s;i uet, se es;et. se testet meg ne férteztesse, mert azoc à s;ent Léleknec lako helyei es s;ent Templomi, ki mind azokat nagy s;ep czédessegben, bekeseges es tiztesseges életben, soc io áldomassal egyetembe hordoznia, es birnia fogía.

Ez harmadic tiztetec, kíröl nem czac ma, hanem mindenap soc ves;özesböl, fö vetelböl egy massal valo feddödesböl, ön köztec es atyafiac közt valo perlödesböl, es soc fele testi es lelki ostorbol, es kar vallasbol többet tanulhatnac, azoc, az kic s;ep s;oual nem gondolnac, De titeket igaz-

gasson

gasson az tiztesseges életbennis, az Istennec s;ent Lelke. 20.

Immár vtólso tizteteketis vegyetec es;etekbe.

Negyedis;er s;ereztetet az à s;ét hazassag, Isten félö fiaknac es leanyoknac s;aporodasaért es fel neueleseiert, Kic noha meg halnac, s;ülöieckel egyetémbe: De ittis egy ideig meg ismertetni, tízteltetní es diczertetni akar az WR Isten ö tülöc, ez földönnis, mint az Angyaloktul tizteltetic Mennyekbe, Az vtan kedig velec egyetembe fel tamazttya olly nagy s;epsegbe, tiztessegbe, díczöseg be, örömbe, gyönyörüsegbe, es bodogsagba, kit most soha senki czac meg sem godolhat. Söt czac ez vilagonnis melly nagy tiztessegre es örömre legyenec az

Negyedic tiztec.

 Isten

Iſten fèlô magzatoc, ſenki elegge meg nem mondhattya, mert azzoc biriac vtannunc ez egez vilagot, azokbol leſznec Czaſzaroc, Kiralyoc, wrac, bôlczec, vitezec, Es vtannunc valo gazdac. Eztis azert ſzüntelen kéritec ô ſzent felſegetûl.

Ha kedig nem mindennec adna ez draga gyûmôlczet az ſzent hazaſagnac: Tehát megis áruakat es nyomorultakat, azoc helyet ne uellyenec az felec, kiket gyermekec
Matth: 19 helyet fogad ô ſzét felſege, à mint
Mar. 10. ez igeretet tötte rola, hogy az ki egyet à kiczinyec közzûl, ô neuebe hoza fogadna, ôtet fogadna az. Illy dragac ô felſege elôt à kiczinyec: akar mienc, akar idegenec legyenec, czac hogy az ô igaz iſmeretibe neuellyûc.

Tehát

Tehát erre legyen nektekis 21
nagy gondotoc, es minden czelédeteckel egyetembe, ſzepen Iſteni iſmeretbe es tizteletben neuelyetec: Meg tanyiczatoc egez hazatoc nepet: Az Tiz paranczolatra: Az hit agazatira: Az WR imaſagara: Az Kereztſegnec es az WR Vaczoraianac haſznaira, Reggeli es eſtueli imatſagra, azt áldaſra, Es minden ſzent, iámbor es iſtenes magoc tartaſara.

De minec elôtte maſra valo gondotoc leſſe, az elôt ti magatokat epitſetec mind ezekbe: Azon keppen tijs minnyaian menyegzôs nepec, iol eſzetekbe vegyetec ti magatokert mind ezeket.

De hogy mind ezekben az kegyelmes WR Iſten, ti veletec egyetembe minketis, es egyeb ha-

zaſokatis meg tarczon, Immár könyörögiünc mindnyaian az WR Iſtennec.

IMADSAG.

MIndenhato WR Isten, ki firfiat es aſſonyi állatot teremtel, es öket az hazaſagnac rendire valaztottad, Es azban az te ſzent Fiaddal valo tarſolkodaſunkatis peldaztatni akartad, Egy maſnac ôltalmat, es ſegitſeget rendeltel, Az tizta es ſedhetelẽ életnekis oruoſſagot ſzerzettel, Az te ſzent neuednec tiztelegere valo nepeknec ſzaporodaſitis az] által rendelted: Kérünc azert tegedet, az te meg mondhatatlan es meg mértekhetetlen Iſteni io vóltodért, Hogy ne hadgyad az te illy bôlczeleges es draga ſzerzeſedet,

ſe

ſe meg romlani, ſe el veſzni, ſe az 22
ördögnec czalardſagatul meg rutitani, Hanem azon rendbe az mi feiebe ſzerzetted: tarcz meg mi közöttünkis. Hogy az általis tizteltеſſec az te nagy io vóltod, es kegyes irgalmaſſagod mi tülünkis, az te ſzent Fiaddal egyetembe] kiert keduedbe vöttel, moſt, es mind örökkön örökke. Vgy legyen. Mi Atyanc, ki vagy &c:

Immár felellyetec az en kérdeſemre, Es azban legyenec bizonyſaginc, mind ez ielen valo ſzömélyec:

Kerdesec.

Emlekezele rola, ha valakinec ez iambor ſzömely kiuül, maſnac attad hitedet?

F. Nem attam,

K. Aka-

K. Akarodé ez iambor ſ;ömelyt Iſten Törvenye ſ;erint iambor hazas tarſul hozzad venned?

F. Akarom.

Ezenre kerdezze meg az Lelki Paſtor, az maſi ſömeltis, Es az vtan mondgya nekic:

Fogiatoc egy mas kezet, es mondgyad te firfiu:

Az vtan mondgya az aKonis igenkent:

ESKÜTES.

Isten teged vgy ſegellyen, Atya, Fiu, es ſ;ent Lélec, egy bizony Iſten, Hogy ez Erſebet aſ;ont ſ;ereted, Es Iſten paranczolattya ſ;erint, iambor hazas tarſul hozzad veſ;ed. Holtodig, holtaig nem akarod hadni ſemi nyavalyaiaba, Iſten teged vgy ſegellyen.

Az Aßonynac:

Iſten teged vgy ſegellyen, Atya, Fiu, es ſ;ent Lélec, egy bizony Iſten: Hogy ez Peter wradot ſ;ereted, Es Iſten paranczolattya ſ;erint, iambor hazas tarſul hozza megy, holtodig, holtaig nem akarod hadni, ſemi nyavalyaiaba, Iſten teged vgy ſegellyen ſ;ent Fiaért.

GYÜRÖZES.

Ha ezüſt, vagy arany az Gyürö, es ha draga kö vagyon benne, azbolis az ertelmes Predikator ßep aldaſt es inteſt mondhat: Hogy az melly tiztac es beczületeſec az oc, es mint â kö egye löt az aranyual, hogy immar az kettö egy Gyürönec mondatic: Igy ökis egyeſſec, egy mas ßeretöc, tiztac es beczületeſec, legyenec, mind Iſten, mind emberec elöt:

AZKÖSSEG ELÖTVAlo vallas felölec.

Miuel hogy ez ket tizteletes ſ;ömely, Peter wram, es Erſebet aſ;ony, Iſten törvenye ſ;erint örök hazaſſagban akarnac egy maſ-

ſal

ſal lakni, es azt kezeknec ôſ;ue fogaſaual, hiteckel, es annac ieleuel, gyûrôuel: ielentic es vallyac, mind Iſten elôt, mind az ô Anya ſ;ent Egy haza elôt kegyelmetec elôt. Es azt ſenki ſem ellenzette, Azert enis Iſtennec akarattyabol, az ô kepebe, az ô ſ;ent áldomaſaual ôſ;ue kötem ôket, Hogy az kiket az WR Iſten oſ;ue ſ;erez es ôſ;ue ſ;entel, ember azokat egy maſtul el ne valaſ;a.

ALDAS.

Aldgyon meg azert titeket az Atya WR Iſten, meg ôrizzen az Fiu WR Iſten, Es meg vilagoſiczon az ſ;ent Lélec Iſten, Maràdgyon meg raytatoc mind végig, az ô irgalmaſſaga es mennyei áldomaſa. Adgyon közitekbe bekeſe-

keſeget, egy mashoz valo ſgaz ſ;eretetet, Tizta es fedhetetlen életet. Iſten félô fiakat es ſeanyokat, Adgyon tizteſſeges es iduôſſeges elômenetet, iduôſſeges kimulaſt, es ôrôc életet. Ez áldomas maradgyon még mind végig raytatoc, es mi raytunc minnyaiunkon. Amen.

Ercz meg ezt.

Ha nincz helye ſoc ßonac: az Summaiat ßedegeſd ki ezeknec, es ad eletekben rôuideden.

Iſmet ercz meg.

Nihol ßokas, hogy az el halas vtannis az Egyhazi ßômelyhôz hozzac az Menyeczket: Melly ßertartaſt tanulaſert io meg tartani: Azert az ertelmes lelki Paztor megis emlekezteſſe ßepen tiztirôl, Es meg alduan az menyeczket, mondgya el auagy az felſô imatſagot vele egyetembe: auagy maſt ahoz haſonlatoſt.

Ha kedig az kőssegis az menyegzŏ hazba Predikciot keuán: Bŏweb ertelemmel magyarazza meg az hazasoknac Negy fele tizteket, Auagy az menyegzŏről valo Euangeliomos. Kiről enis irtam az en Postillamban: Azis az tŏbbi kŏzt segitseg lehet.

IMMAR lassuc az kereßteleſnekis ſzer tartaſit, Miert hogy az hazaſag vtan à ſzŭles kŏuetkŏzic.

MA-

A KERESZTYENI MOSOGATASROL.

Elsŏ röuid modgya.

¶ Mire valo az Kereſztseg, rŏuid ſzoual vegyetec eſzetekbe.

TANVSAG.

Gyakran hallyuc az Iſtennec igeieből, Sŏt minden ſzem pillantasba vgyan érzŭkis es megtapaztallyuc bennŭnc, hogy merŏ bŭnŏſec vagyunc: Es lattyuc az miat ez egez vilagot, menyi nagy ſoc nyomoruſag lepte el, à mint E kis gyermekis iayual ſzŭletet è vilagra, es ha élis ſoc kinya leſzen. Kineſ elsŏ Oka lŏn az ŏrdŏgnec

N cza-

czalardſaga. Maſic Euanac es Adamnac ſzo fogadatlanſaga, Kiről még Anyanc mehebe reanc ſzármazot mind az bűn, mind az átoc, à harag, az ördögnec, halalnac, es pokolnac hatalma.

De az WR Iſten, ki kazdag az ő irgalmaſſagaba, az ő ingyen ben valo io kedueből elboczata az ő ſzerélmes Fiat, az bűnös teſtnec haſonlatoſſagaba, es az ő artatlan teſtenec kin ſzenuedeſebe, karhoztata az mi teſtünkben fogantatot bűneinket: Es azba be ólta, hogy az ő ſzent Fianac teſtéből, vérből, czontyabol valo teſt, vér, es czont lennenc. wyonnan ſűle bennünket, ſzent Lelket öntuen az mi Lelkünkre, wyonnan meg eleuenyite, es wyonnan keduebe vön, minden

bűnea

bűneinknec boczanattyat igerue, ha biznanc illyen hozzanc valo io keduebe, az ő ſzent Fia halalanac érdeme ſzerint. 26.

Ez nagy draga belſő czelekedetre kedig kűlſő ezközül ſzerze az Kereztſeget es az WR Vaczoraiat. Hogy az kűlſő moſógatas mellet, belől ő magoc az Atya, Fiu, es ſzent Lélec, az valoſagos bizony örőc Iſten, belſő keppen megtiztítſa, azt, à ki az ő neuebe meg kereztelkedic. De miert hogy az ő belſő tiztogatáſa Lelki es mennyei dolog, es azt lelki kęzzel ő maga nyuyttya; czac annak haſznal az ki megent lelki kęzzel, igaz hittel tűle el veſzi, Sűkleg azert könyörgenűnc az WR Iſtennec, hogy az kit moſodni hoztatoc, adgya belől ſzét

Lelket, es az áltál indicza fel ôtet igaz hitre, es bizodalomra. Melly bizodalomba, hogy mind egez életibe erôs legyen, segiti ez mosogatassalis ôtet. Mett azert paranczola mi nekûnc, az vìznec mosogatasat: Atyanac, Fiunac, es ſzent Léleknec neuebe: Hogy ô maga az Atya, es ſzent Lelec, mint tulaydon keze irasaual, es peczeteuel, kôtne es kôtelezne magat ſzômely ſzerint, az meg mosot emberhôz. Igy: hogy ha az, az ember: à ki ez mosasnac peczetet fel veſzi, bizic az ô igert io keduebe, kit ſzerzet ſzent Fianac általa, annac kegyelmes Atya lenne, az ô ſzent Fianac érdemlet igaſſaga, ôué lenne, Es az ô ſzent Lelke, ô benne lakozo Lélec lenne, kit ô oztan ſemmi kepen meg

nem

nem masolhat, miert hogy fogadasaual ô maga kôtôtte magat,

Azert az ô igeretínec bizonyſagara, es peczetes ſeuelere: igen ſzûkſeg à mi gyenge es gyarlo hitûnkert kûlſô keppennis az Kereſztyeni mosogataſt fel venni mindennec, à ki iduôzûlni akar. A mint az WR mondgya: Az ki hiſzen es meg mosodic, iduôzul. Kibe belôl ônnôn maga az Atya, Fiu, es ſzent Lélec czelekeſzic. es mosogat, à mint ſz: Ianos mongya: En vizzel mosoc. De az CHRISTVS tûzzel es ſzent Léleckel.

Ez rôuid tanuſag vtan, az Lelki Paztor mondaſſa el az hitnec agazattyat, à Credot; annac négy agazati ſzerint, kérdezuen illyen keppen:

Tôb dolga az Paztornac.

K. Te Ianos, akarſʒé meg kereztelkedni?
F. Akaroc:
K. Ianos, ki neuebe akarſʒ meg kereztelkődni?
F. Atyanac, Fiunac, es ſʒent Léleknec neuebe.
K. Hiſʒſʒé az Atya Iſtenbe?
F. Hiſʒec.
K. Mikeppen?
F. Hiſʒec egy Iſtenbe, mindenhato Atyaba, &c.

It mondgya el az elſő reſʒt:

K. Hiſʒſʒe à IESVS Chriſtusba?
F. Hiſʒec.
K. Mikeppen?
F: Hiſʒec az IESVS Chriſtusba, az ő egyetlen egy Fiaba, &c:

Mondgya el mind á maſic reſʒt:

K. Hiſʒſʒé az ſʒent Lélekbenis?
F. Hiſʒec.

K. Mi-

K. Mikeppen?
F. Hiſʒec az ſʒent Lélekbe.
K. Hiſʒſʒé ez Kereſʒyeni anye ſʒent Egyhazat &c:

Mondgya el mind à többit: Es felellyenec rea.

Es kőnyőrőgiénec Iſtennec, hogy azt à hitet plantallya be moſtis az kiczinkenec lelkebe az ő Iſteni ereieből ſʒent Lelkenec általa, Es az hitbe moſſa meg az gyermetsket Atyanac, Fiunac, es ſʒent Léleknec neuebe, Es vtól áldgya meg illy rőuid ſʒoual: Az WR ISTEN neuellye fel az igaz hitbe, Es tarcza meg az őrőc életre, az ő ſʒent Fiaért, à mi wrunc IESVS Chriſtusért.

ERCZ MEG.

Nem az ſoc ßoba, ſem à ſoc pepeczelesbe: al à Kereztyeni moſogatas: A mint az wris igen rőuideden ßerzette, A onkeppen az Mi Atyan-

 kot

kot igen röuideden tanyitotta, kibe minden keresec meg vadnac, kit eleg melyen ert az Isten, ha mi nem ertünkis olly melyen: Czac hogy mind az altal mijs ertelmesen lelki indulat al mongyuc.

Azert vgy mint az gyermekert â soc ßo nē ßükseg az Kereztyeni mosogatasbais, ki azban semmit nem hall, hanem az Istennec Lelke czekeßic ö benne, à mint Ianosbais meeg anya mehebe: Es ha könyörgünkis erötte, czac sohazkodasunkatis meg halgattya az Isten, à mint soc nemakert, ördöngösekert könyörgettec regennis Christus wounknac czac keues szoual, es meg atta kereseket: Igy az kiczinkeknekis szent Lelket ad, ha czac egy szonal vagy czac sohazkodassal keriükis, auagy midön az együ gyü nepec czac io szandekba elö hozzakis az Kereztsegnec mosogatasara, ottan ielen vagyon az wr, az ö fogadasa szerint, monduan: Ahol ketten, harman az en neuembe ößue gyü nec, ot vagyoc en: Ez mosogatas kedig az ö neuebe keuantatic annac bizonysagara, hogy az ö vere ezertis ki ontatot, es czuelis reßesiti magat, erdemet, es minden iouat. Pelda amaz Komornikis, kit ßent Philep meg kereztele, czac ez kerdesre, Hißede ezeket: Es felele: Hißem hogy az Iesus Christus istennec Fia, es erre Philep meg kereztele. Iollehet ez elöt Philep böw ßoual ötet meg tanyitotta vala az Christus ismeretire,

Noha

Noha azert az Kereztyeni mosogatas igen rödedennis lehet.

Mind az altal, az mi nagy romlot voltunk ert, szükseg hogy az Christusnac minden dolgairol gyakran es böwen szollyunc, az mint szent Palis int: Azert az hol feles nep vagyon, azoknac tanusagokert böweb szoual, es böweb kerdezkedessel, es böweb pepeczelö mosogatassal, mint kellessec czelekednünc Im arrolis modot iroc az együgyü Tanyitoknac, es Kössegnec:

* *

N v MAS

MAS ES NYILVAE MODGYA,

A KERES;TYENI MOSOGATAS-NAC.

PAS;TOR S;AVA:

Mentůl elős;er kőnyőrőgiůnc az WR Istennec.

Mi Atyanc, ki vagy menyekbe: S;enteltessec &c:

IMATSAG.

OErőc, mindenhato, WR Isten, Ki vagy minden setőt s;iueknec kegyes &c: *lib. 3. fol: 4:*

TANVSAG.

Az mi wrunc IESVS Christusnac, tizta es ártatlan ki ontatot vêreuel meg tiztitatot hiw Kereztyenec. Mentůl elős;er tanul-

nullyatoc io keduel az ti magatoc kereztsegről: Es

1. Erczetec meg. Mi legyen az Keres;tyeni mosogatas.
2. Es mire valo legyen.
3. Es ez gyermetskenekis, Miért kellessec meg mosogatatni?

Az Keres;tseg az CHRISTVS Iesustul s;ereztetet s;ent mosogatas, az mi bennůnc fogantatot bůnnec tiztogatasara, vìznec, Isten igeienec, es s;ent Léleknec általa: Mellyben Isten belső keppen ő maga czelekes;ic, kůlső képpen kedig bizonsagot tetet, hogy az meg mosot s;ő melynec bůnet Christus véreuel meg tiztitotta, s;ent Lelke által wyonnan s;ůlte, es őrőckè valo fiaua fogatta, ha ős bizic ez ő illyen igeretibe.

Miezoada az Kereßtseg.

Ez

Ez ſ;ent moſogataſnac haſ;naſ mint kel venni mindennap, az maſodic kônyuetskebôl oluaſſa meg. az Tanyito. *lib. 2. fol.*

MEGIS ERCZETEC tôbbet â ſ;ent moſogataſrol.

Mire valo legyen, Es ez gyermetsketis miert kel meg moſogatni?

Gyakran hallyuc az Iſtennec igeiebôl, hogy minden embereç Adamtul fogua, bûnben foganttattanac es ſ;ûletettenec. Es azert az Iſtennec méltan valo haragia miat az bûn ellen, mind ôrôckè el karhoztunc volna, hogy ha az Iſtennec egyetlen egy ſ;ûlôtte, az mi wrunc IESVS CHRISTVS ſégitſeguel nem lôt volna, es ben-

Ioan. 3.

nünket halalaual, vére ki ontaſaual, es fel tamadasaual, meg nem valtot, tiztitot, es meg nem ſ;abaditot volna. 31.

Annac okaert midôn ez kis gyermekis termezet ſ;erint, azon bûnôckel mint mi meg vndokitatot legyen, merô bûnôs ſ;ûlôktûl, merô bûnben foganttatuan: Tehát ô is mint mi, az ôrôc halaltis meg érdemlene. De miert hogy az Iſten, ki minden irgalmaſſagnac, es minden ionac Atya, az ô nagy io keduebôl, es Iſteni titkos bôlcz tanaczabol, az ô ſ;erelmes Fiat, mind ez egez vilagnac meg aiandekozta. Tehát è kis gyermekért ſ;inten vgy kûldôtte, mint egyebekért. Es miert hogy az Iſtennec Fia mind è vilag bûnet el vôtt, Tehát ez kis

gyer-

gyermec bűnétis el vötte, Es mit az koros embereket meg ſzabaditotta az bűntűl, az halaltul, es karhozattul, es nekic iduőſſeget ſzerzet, azonkeppen az kiczinyeknekis. Es à mint inti az korosokat, hogy hozza ſiettenec, ő tűle ſzabadulaſt, áldomaſt, es könyebiteſt vegyenec: Igy ínte bennűnc, hogy az kiczinykeketis ő hozza vigyűc. Ennec bizonſagara meg hagya az Apoſtoloknakis, hogy az kiczinyeket ne tiltanac ő hozza hozni, kiket nagy kegyelmeſſen ölebe véuen, meg czokolgata, meg álda, es igere nekikis Menyeknek orſzagat.

Annac okaért moſtis, ez kis gyermetsketis igaz attyafiui ſzeretetből, aianlyatoc tijs ő ſzent tellegenec, es adgyatoc ölebe ez

ſzent

ſzent mologatasban, könyöröguen, hogy az ő bűnetis, kibe fogantatot, ſzűletet, es az kikbe ez vtan el eſnéc, az benne ſzorult bűn miat, mind azokat kegyelmeſſen boczaſſa meg ő neki. Es vegye ötet ez mai naptul fogua, az ő kegyelmenéc orſzagaba, ſzamallya az ő ſzenti es hiuei közibe, az örőc életnec birodalmara: Ezben nagy bizonyoſoc leuen, hogy à mi wrunc Iesvs Chriſtus, ez ti igaz atyafiui ſzerelmeteket io neuen veſzi ti tűletec, es kéreſteket meg adgya, Mert ő maga hatta, monduan: Boczaſſatoc hozzam az kiczinyeket, Mert illyeteneke az menyeknec orſzaga: ő hatta, hogy mindenekert könyörögiűnc, es ő hatta hogy az ő neuebe ſzent Lelket kériűc.

K. Ki leſſen à gyermeknec neue?

F. Ianos.

Ez Ianoſért kônyörögiünc tehát az WR Iſtennec.

IMADSAG.

MIndenhato, öröc WR Iſten, mi wrunc IESVS Chriſtuſnac ſzent Atya, Kérünc tegedet, hogy kônyörüly à te ſzolgadon è Ianoſon, à ki è te kereztlegednec es wyonnan ſzületeſednec aiandekat keuannya moſtan, es ki az te öröckè valo frigyedet, bekeſegedet, es io kedueder, à ſzent Lêleknec meg wyitaſánac általa à te ſzent Fiadnac vére hullaſanac es tiztogataſanac érdeme ſzerint moſtan akaría venni es el kezdeni, es azt ez vtaunis meg örzeni

Ved

Ved hozzad wram ôtet: Te 33
montad: kériétec, veſzitec: Kereſſetec, es meg talallyatoc: zörgelſetec, es meg nyitatic ti nektec. Azert adgy iot annac, à ki te tûled kéri, es nyiſd meg az aytod annac, az ki zörget, Enged meg ennekis, hogy ez te tûled paranczoltatot ſzent moſogataſnac haſznat, es öröckè valo áldomaſat, vehesſe el: Tegedet, az te ſzent Fiaddal, es ſzent Lelkeddel, igazan iſmerheſſen meg, Es à te Atyal io keduedben nyughaſſec meg, az te ſzent Fiad vére meg tiztitaſanac érdeme ſzerint. Kíbe erôſits meg ôtet mind végig, az te ſzent Lelkeddel, es tartz megis az öröc életre. Amen.

Mindenhato örök ISTEN, Ki à viz özönuel à te igaz iteleted ſzerint, az hitetlen vilagot elkarhoztatad. Es az Noet, az te igaſſagodnac hirdetöiet, nyoltzad magaual, az te irgalmaſſagodbol az viz özenbe meg tartad. Es ki az kemeny ſziuü Pharahot minden hozza valockal, az veres tenger vizebe ſillyezted. Es az te nepedet az Iſraelt. ſzaraz labbal àltal vitted: Mellyeckel, mind peldazni akartad: az Kereſztſegbeli ſzent moſogataſnac ereiet, Hogy azba à mi ellenſegünc: az ördög, az halal, az bün, az karhozat meg öletnec, Es az te benned bizöc, azoktul meg ſzabadulnanac. Es ki az te ſzerelmes Fiadnac kereztſege àltal, az Iordan vizet, es minden

den egyeb vizeket erre ſzentelel: hogy azokba meg kereztelkeduen, lennenec azoc, à mi büneinc boczanattyanac bizonyſagara, az te ſzent Fiad vére hullaſanac peldazattya es érdeme ſzerint. 345

Könyörgünc azert te neked, azon te meg moudhatatlan nagy irgalmaſſagodért: Hogy è kis gyermeczketis kegyelmes ſzemel tekincz meg, igaz hittel erösicz meg, ſzent Lelked àltal ſzenteld meg. Hogy ez ſzent Moſogataſnac es özön viznec peldazattya ſzerint, à Chriſtus vérebe be buritaſſec es meg foytaſſec, es el törülteſſec ö rola, mind az à bün melly Adamrol ſzarmazot ö rea, Es mind az kit hozza adand. Hogy è keppen az hitetlenec közül ki valaztaſſec az te igaz, ſzent,

 cleuen

De immár érczűc meg aztis. Iesvs Iudőzitene melly nagy szeretettel volt az kiczinyekhőz, es mostis melly ío keduel fogadgya azokat, kiket ő hozza viſznec, Mar: 10. Matth: 19. Luc: 19.

Ezt iriac az harom Euangeliſtac arrol:

Hoznac vala Iesvs Iudőzitenkhőz kicziny gyermeczkeket, hogy kezeit rea tenne, es imatkoznéc. Az tanyituanyoc kedig, ſednec vala azokra, à kic oda hozzac vala, Mellyet mikor Iesvs latot volna, meg haraguec, es monda nekíc: Hagyatoc beket à gyermetskeknec, es ne tilczatoc meg őket en hozzam iőni, Mert illyeteneke az mennyeknec orſzaga. Bizony mondom tinektec,

eleuen. Anya ſzent Egyhazid es hiueid kőzibe, es meg tartaſſec az őrőc életre, Kiert buzgo lélleckel, nagy őrőmmel es io remenſeguel az te ſzent neuednec ſzolgalhaſſon, Es minden te ſzentiddel egyetembe, à te meg igert orſzagodba, tiztelheſſen es diczerheſſen, mind őrőckőn őrőckè Amen.

Ezt enged meg mi nekűnc, az te ſzent Fiadnac az mi wrunc Iesvs Chriſtuſnac általa, ki te veled es az ſzent Léleckel egyetembe él es wralkodic, mind őrőckőn őrőckè. Vgy legyen.

Ez ec vtannis meg moſogathaſni az gyermekec. De ha megis tőb tanuſag kellantanec az Keuetſegről, Tegy illy Predikaciot: akar az moſogatás előt, akar vtanna.

PRE-

Valaki nem veendi az Istennec orſzagat mikeppen ez gyermetske, Semmikeppen abba be nem mehet. Es minec vtanna meg ölelgette volna öket. kezeit reaioc teuen, megàlda öket.

Megént ſzent Matthe 18. reſzebe ezt iria: Az idöben mennenec az tanyituanyoc Ieſushoz, es mondanac: Kiczoda leg nagyob az ménnyeknec orſzagaba? Es hozzaia hiuan Iesvs egy gyermetsket, közep arant közöttöc meg alatà, es monda: Bizony mondom ti nektec: Hanem ha meg tértec, es leſztec mint imè gyermetskec, be nem mehettec menyeknec orſzagaba. Valaki ezokaert meg alazza magat, mint ez gyermec: ez leg nagyob menyeknec orſzagaba, Es az ki egy

egy illyen gyermetsket fel veſzen en nenembe: ez engemet veſzen fel: &c: Meg laſſatoc hogy valakit è kiczinyec közzül, meg ne vtalyatoc. Mert mondom ti nektec, hogy ezeknec Angyali az en Atyamnac ſzinet lattyac mindenkor mennyekben. Mert az ém bernec Fia erre iöt, hogy iduözizze azt, à mi el veſzet vala. 36.

TANVSAGI.

Szerelmes atyamfiai az Chriſtus Ieſusban: Ez Euangeliombol, Mentül elöſzer ezt vegyüc eſzünkbe: Hogy mind mi, es mind az kis gyermekec bünöſöc, es à miat ſoc keppen meg nyomorottac es nagy veſzedelembe volnanc, Mert Adam vétke miat minnyaian meg veſztünc es meg ſenuet- *Mindnyaian bünöſöc es veszedelmeſec volnāc*

ſünc, bünben fogatattunc, es ſzülettettünc, es azert haragnac fiai volnanc az bün miat, ördögnec birtokaba, az halalnac es karhozatnac orſzagaba volnanc. Ki miat ſzükſeg mi magunkat felörte igen meg alaznunc mindenap, es ennec röttenetes iſzonyu terhe alat nyögnünc, es meg iſmernünc, hogy az mi teſtünk ſzületet, teſt az. Es hogy igy ſenki Iſten orſzagaba nẽ mehet, Hanem ha wyonnan ſzületic: az az, az Iesvs Christvs által, wyonnan iſmeg Iſten kẽduenec orſzagaba viletic, es ſzent Léleckel meg ſzenteltetic, meg peczeteltetic, es meg zaloglattatic.

Ezt iol értöttec azoc à ſzülec, kic az ö gyermekeket Chriſtuſhoz vittec, es kertec hogy kezeit

reaioc tenne, meg áldana öket, es meg ſzentelne, es az mennyei életnec, es az öröckè valo io kedwnec áldomaſat adna nekiekis. 37.

2. Maſodſzor amaz igekből igen édes vigaztalaſt vehetünc, mind mi magunknac, mind az kis gyermetskeknec: Hogy nagy io kedvel, es örömeſt az Christvs az Iſtennec Fia, à mi wrunc: à kiczinyeket, kiket ö hozza viſznec, es minketis mindnyaiunkat, kic ö hozza folyamunc, kegyelmeſen meg akar ſegiteni. Söt vgyan nehezlijs es haragſzic àzokra, kic nẽ ereztenec öket ö hozzaia. Es kic ſzükſegökben nem folyamnanac hozzaia,

3. Harmadſzor ielenti, hogy ö neki nagy gondgya es nagy A-

tyai ſzerelme volna az kiczinyekre: midőn őket kezebe fogdoſſa, ölebe ſzorittya, édeſdeden ölelgeti es czokolgattya. Kiuel azt bizonyitya, hogy őketis meg akaria ſzabaditani az bűntűl, az őrdőgnec hatalmatul, az halaltul, es az pokolnac orſzagatul.

Ki midőn kegyelmes Iſtení keżeit reaioc teſzi, azzal ielenti hogy őket mindenbe óltalmazni es meg őrzení minden gonoztul, es veſzedelemtűl akaria. Midőn kedig meg áldgya, ielenti, es tanubizonyſagot teſzen rola, hogy őket Atyanac io keduebe, ſzerelmebe hozna, Iſtennec fiaiua es örökőſeue, es ő neki örökős tarſaſua tenne.

Minket azert, kic immár meg öregbettűnc, mind ſzep ſzouál,

mind fenyegeteſſel int, kér es tanyit, hogy az mi kaba gondolatínc miat, magunkat meg ne czalyuc: mint ha ez fele kiczinyekre ő neki ſemmi gondgya nem volna, Mert ő termezet ſzerint à kiczinyekbe, az egyűgyűkbe es alazatoſſokba gyönyörködic. Azért kér es int, hogy még mijs az kiczinyekhőz ſzabnuc mi magunkat. Mint az kiczinkec nem okoskodnac az ő tanyitoioc ellen, Igy mijs egyugyű es engedelmes ſziuel tanullyuc az Iſtennec igeiet, azzal ne ellenkezzűnc, hanem hamar meg fogadgyuc, mint az kiczinyec czélekeſznec. Touabba ne mi magunkba bizakodgyunc, hanem czac az élő Iſtenbe, à mint az kiczinkec minden gondgyokat az ő ſzűleiekre

hattac, mindennap mindent czaę tůle varuan. Es mint ôc ſzelid léleckel, ártatlan es tizta életet viſelnec, mijs az Iſtennec orſzagaba. az ſzent hiuec kôzôt wy életet kezdgyůnc, Iſtennec tizteletire valot: Kit elis végezůnc az ôrôc életnec bódogſagaba. Kinec ſegitſegre ſzůntelen ſzůntelen ô hozza folyamiuuc, hogy ô tůle áldomaſt veheſſůnc ezeknec meg ſzerzeſere.

Ezt tanullyuc arrol: Hogy az WR CHRISTVS hozzaia hiya az kiczinyeket, ôlebe veſzi, kezeit reaioc teſzi, es meg áldgya ôket, es nekic à menyeknec orſzagat igeri. Ha kedig ezeket minden gyermetskeknec aïanlotta: Tehát bizonnyal ennekis è kiczinnec, Es â mint maſnac, es à mint mi ne-

kůnk-

kůnkis, vgy ennekis: Kit moſt ô ſzent felſege eleibe hoztatoc, hogy meg moſotaſſec: Atyanac, Fiknac, es ſzent Léleknec neuebe, Hogy az Atya, Fiu, es ſzent Lélke minden igeretit moſt nekijs nyuytſa, neki adgya, azzal reſzeſſe tegye, es azt benne megis peczetellye. Es igy bizonyoſultaſſec, az Iſtennec hozza valo io kedüebe, mellyel vgyan hozza kapczoltatic az Iſtennec igerete, hogy az ſzinten, vgy ôucis, mint egyebeke. Kit bizonyal elis veſzen, ha hiſzen abban, à mint az WR mongya: az ki hiſzen es meg kereztelkedic, az iduôzůl. Szůkſeg tehát ez kis gyermeknekis, az kereztſegnec moſogataſa mellet, kiuel Iſten neki nyuytotta minden igeretit, hogy higyen azba, es az-

Haßná à Kerezt ſegnec.

hu-

hituel mint egy kezzel el vegye az neki igert iot: Kire reais segiti ô ſzent Felſege, miert hogy ô eleibe hoztatoc, es az ô neuebe akariatoc meg moſotatni. Kît mind az által Kéretetnijs akart à mint megis hatta hogy egy maſért kônyôrôgiûnc. Azert hogy Iſtén ez kis gyermeketis az ô ſzent Lelke által, mint az Kereſztelô Ianoſtis meg ſzentelte még Anya mehébe, eztis meg ſzenteſſye es ſegitſe az Chriſtuſban valo hitre. Ier megis kônyôrôgiûnc ô ſzent Felſegenec, Es az felſô el mondot Imatſag mellet, mondgyuc el az Mi attyankotis.

Mi Atyanc ki vagy &c:

KERDESEC ES FELE-

LETEC,

K. Ki leſzen neue?

F. Ianos.

K. Ianos, iſmeredé bûnôs vóltodat, es az bûn miat Iſtennec read valo haragiat?

F. Iſmerem.

K. Ianos, akarſzé az te bûneidbôl meg tiztulni?

F. Akaroc.

K. Ki által?

F. Az Iſtennec kegyelme es irgalmaſſaga által, kit igért az ô ſz: Fianac à Ieſus Chriſtuſnac halala es vére hullaſaért.

K. Ianos, bizolé tehát az Iſten kegyelmebe, es hiſzſzé az Iſtenbe?

F. Bizom: es hiſzec.

K. Mikeppen?

F. Hiſzec egy Iſtenbe, mindenhato Atyaba, &c:

Mondgyuc el à Credot, minden agazatiual egyetembe, ſzep halkal.

Nem tu ſzoltoc, az ti atyatoc lelke ſzolti belôletec. Igy az mit à komac ô kepebe ſzolnac, azôt az Iſtē lelke ſzolya ô bennec: Hogy kedig az, ô bennec legyen, ſoc iras bizonitya, Es melto hinnûnc, hogi Iſten meg atta kereſûnkre nekie:

ERCZ MEG.

Igen iol mieli az Egyházi ember, ha az ertelmetis el mondattya velec az hit agazatinac, az mint az masie könyueczkebe meg vagyon:

Es meg kerdezze, Miczoda hinni az Atyaba, az Fiuba, es az ßent Lelekben: Es miczoda hinni az egy közönseges Kereztyeni Anya ßent Egyhazat. Az szenteknec egyesseget, A bünnec boczanattyat: Az testnec fel tamadasat. Es az öröc eletet. Erröl fordicza az mas Könyueczket, fol. 22. 23. Es az magyarazat vtan, Imilly kerdest tegyen:

KERDES.

Ianos, akarsz-é azért ez hitbe es bizodalomba meg keresztelkedni?

FELELET.

Akaroc: hogy è külsö mosogatas mellet, belsö keppennis ö maga az Atya, Fiu, es szent Lélec valoba meg mosogasson, és most è külsö ezköz àltal én hozzam kapczollya mind azokat, az kiket igert az ö szent Fianac érdemeiért, Atyai io keduet, óltalmat, bünnec boczanattyat, testnec fel tamadasat, es az öröc életet. Es igy ez mosogatas légyen mind egez életemben, Istennec bizonyos petsete en raytam, annac bizonysagara: hogy az IESVS CHRISTVS vére immár meg tiztítot engemet, minden büneimböl: Es azert minden érdemlet iouai, szinten vgy enyimis, mint egyebeké, àz kic benne biznac. Es ez bizodalombol minden szüksegembē könyörgesemet meg halgattya, fel tamazt, es öröc életet ád. Mondom, ennec bizonyos peczetlesere keuanom es akaroc meg mosodni, az ö paranczolattya szerint.

Enis azert à IESVS Christusnac s;olgaia: az ô paranczolattya s;erint: Elôs;er te neked meg keseredet bûnôs embernec, es az bûn miat meg nyomorodot embernec, hírdetem az te bûnôd boczanattyat, Es azbol meg óldozlac teged: Atyanac, Fiunac, es s;ent Léleknec neuebe. Masods;or: eñec bizonyos peczetlesere megis moslac, es è mosassal, az igeieuel egyetembe, es az s;ent Léleknec belsô czelekedeseuel egyetembe, Keres;tyenè s;entelec: Atyanac, Fiunac, es s;ent Léleknec neuebe.

Mond Ianos, en vizuel mosoc: De az Christus tüzzeles s;ent Leleckel, hàt az külsô mellet, belsô mosasis leß:

ERCZ MEG.

It immar kezdgye el halkal valo mosogatasat, ha az viz nem igen hideg, Es az gyermec nem igen gyenge: Tetetül fogua talpig ôsse fetere az

H agyenge à gyermec, ezac seiere ôsse

ve az vizet, halkal ezelekeduen, Es ßauat magyarazuan, ezt monduan:

KERES;TYENI MOsogatasnac igei.

En Istennec külsô s;olgaia, az en wramnac, az IESVS Christusnac paranczolattya s;erint: Tegedet IANOS, ez külsô vizi mosassal, es az Isten igeieuel, Keres;tyeñè s;entelec, es meg moslac: Atyanac neuebe: az az, ezzel mint Istentül s;ereztetet bizonysagual, bizonsagot tes;ec, hogy az Atya Isten meg mosot, es meg tiztitot tegedet, minden bûneidbôl, az ô s;ent Fianac vére által, ki egy s;er ki ontatot á Keres;tfán ez egez vilagert, es te erôttedis. Es azert immár meg kegyelmezet te neked, keduebe vôt, es fiaua fogadot, es mint kegyelmes atyad

Elsô mosasbã meg allyõ, mig imagyarazatot el vegezi.

 mindenbe

mindenbe gondodat viſeli. Kibe ha bizol, meg ſem czalatkozhatol, mert ô maga kôtôtte magat, Maſodſ;or megis erôsb bizonyſagért meg moſlac teged, az Fiunac neuebeis: az az, tanubizonſagot teſ;ec az Fiurolis, hogy te readis ki ontatot az ô meg tiztito vêre, illyen nyiluan, mint moſt en, ez vizzel moſogatlac az ô neuebe tegdet, Es moſt magahoz vgy kapczolt, mint ô maga teſtet es véret, hogy ô neki ôrôkôs tarſa legy, es minden ióuaiba reſ;es legy.

Itis mulas ſon egy kéueſſe, az moſaſſal.

Harmadſ;oris mégis teſlyesb bizonyſagért, meg moſlac teged: ſ;ent Léleknec neuebennis: az az, tanubizonyſagot teſ;ec ô rolais, hogy ô benned vagyon, es moſt wyonnan ſ;ûl, tiztogat, es Iſten

fiaua

fiaua ſ;entel, ki igen erôs zalogod az ôrôc életre.

Azert te immár Ianos, az Atya Iſtennec kedues fia vagy, az Chriſtuſnac az Iſten Fianac atya-fia vagy, kiuel ma egyût ſiûlettel, Es à ſ;ent Léleknec ſ;ent Temploma es tagia vagy.

Az moſas rean valo ſoc.

Melly Atya, Fiu, es ſ;ent Lélec óltalma, es gondgya viſeleſe alat vagy: Az kinec igaz iſmeretibe, benne valo bizodalomba, hitibe, vallaſaba, tizteletibe, ha hiuen mind végig meg maradſ;, általan fogua iduôzûlſ;. Kire teis moſt ô nekie kôtôlezted magadot. Azert arrol tegy vallaſt megis, ha ezekben mind végig meg maradni akarſ;é?

Felelet: Meg maradoc, ô tûle ſegitſeget kéruen.

 Mind

Ki titeket halgas, engemet halgas: A kit meg oldozroc, oldozua leßen

Mind ezekrôl kedig, en vgy teßec ma bizonſagot te elôtted, hogy egyetemben bizonnyal valſomis: Hogy az en ßom által ô maga az egy valoſagos Iſten, az Atya, Fiu, es ßent Lélec ßolt te neked, es ma erôs eskûueſſél kôtéſt tôt te veled è moſas által, hogy minden igeretit tôkelletesen be tellyeſiti te raytad, ha teis bizodalomual ragazkodol mind végig az ô igeretihôz, es veled tôt kôteſehôz. Es io remenſeguel varod es kéred az Atyanac kegyelmet, az Fiunac érdemet, es â ßent Lêleknec meg ßenteleſet. Ki mellet tartozol teis mind éltedig vitezkedned, ez vilaggal, az teſtuel, es az pokolbeli ôrdôguel. Ezec mellet ſegitſeget kêruen az Atyatol, ßent Fianac érdeme által, ßent

Lelkenec

lélkenec meg ßenteleſeböl. Melly kônyôrgeſed melle ma ô maga meg maſolhatatlan keppen, olly erôſſen kôtelezte magat, hogy ha ôtet ſegitſegûl hiuod akar mi igyedben, lehetetlen hogy meg ne halgaſſon, à mint Chriſtus wrunc vgyan eskûueſſelis kôtelezte magat, monduan: Bizony bizony mondom, valamit kértec az en Atyamtul, en neuembe: meg adgya ti nektec. Tehát igen, es gyakran vigyaz.

Ime melly nagi kôtelnec peczete az moſogatas.

O ki nagy vigaztalas ez, az mi ſoc erôtlê ſeginc kôzôt, kibe megis benne vagyûc

De ez hitbôl moſt mijs te melletted megis kônyôrgûnc ô ßent felſegenec.

Kônyôrôgiûnc mindnyatan az WR Iſtennec.

IMADSAG.

ÖRöc, mindenhato, WR ISTEN, mi wrunc IESVS Christusnac ſzent Atya, ki è mai nap ez te ſzolgadat,* è lanoſt wyionnan ſzûlted, az viznec, az te igednec, es az te ſzent Lelkednec altala, Es ki minden bûneinec bocz anattyat igerted, ha ôis az te igeretedben hinne: Kérûnc tegedet erôſitſed meg ôtet az te igaz iſmeretedben, es beñed valo bizodalomba, es tarcz meg ôtet mind végig az ôröc életre, Vgy legyen wram Iſten.

* Vagy ſzolgaloda Katalint

Az Komac elôt, aldas.

Inteſſenec az komakis. es az ſzûlecihez gyakran

Neuellye az WR Iſten az igaz hitbe, es tarcza meg az ôröc életre, az ô ſzent Fiáért, az mi wrunc IESVS Chriſtuſért, Amen.

Matkozzanac gyermekekert, Es iſteni felelembe neuellyec: Mert noha most valoba es bizonnyal el kezdetes bennec â ſzent Lelecznec wyitaſa, De intetûnc hogy azt meg ne ſzomoritſûc, es ôtet nagy vigyazaſſal es könyörgeſſel ôrizzûc bennünc.

Az Iſtennec bekeſege, melly felyûl halad minden értelmet, legyen veled io fiam,* Amen.

* Vagy leanyom.

Ercz meg ezt.

Mondam oda ſelis, hogy ô magaba az Keresztseni moſogatas, igen rôuideden lehet: De hogy az egyhazi ember magatis, az biuekeis epiſe iobban iobban, Ne röſtelkedgyec feles nep közôt, bôw czelekedetiuelis, es tanyitaſaual. Kikbe czac hogy magyarazza es feytegeti az wrtul paranczolsatot igeket, De ezzel ſemmit ſem teſſen hozza, ſem el nem veſſen tüle.

HARMADIC EGYHAZI DOLOGROL:

GYERMEC S;ÛLÔKNEC TANYITASOKROL.

Egyhazhoz menôkrôl.

ERCZ MEG.

Leuit. 12. NOha ô Tôruenybeli paranczolatya volt ez az WR Istennec: Hogy ha fiat ßûlend az Anya, masfel holnapig, az az, negyuen napig ha zabol ki ne mennyen. Ha leant, harom holnapig: az az, nyoltzuan napig. De miert hogy ez paranczolat, nem ezac peldazatert ßerezteteti volt, hanem az annyanac faydalma vtan valo meg kônyebiteseiert, es hogy az egessegesanya, gyermeketis egessegesben neuelhetne: Azert az termezetis meg keuannya mostis, à nyuguast. Tehat az goromba embereket inczec mostis az Lelki Paztoroc, hogy ne hirtelenkedgyenec gyermec agyokbol fel kelni, mert sokan vtanna nagy betegsegbe esnec, Es nemellyec miatta megis halnac.

Melto kédig ez rend tartasis, hogy az Egyhazi embert meg keressec, midôn fel kelnec gyermec agyokbol, Kiket elôßer az Lelki Paztor meg kerdezzen, ha fiuie, vagy leany az ô gyermekec, es meg fedgye ôket, ha lattya hogy idô elôt sietec az fel kelesre. Es inczc, hogy oyiac magoc nagyob nyaualyatul. Ez intesre keszerit minket az atyafiui szeretet, es soc regi iam boroknac peldaioc, Kiert az Istenis ô Tôruenbe, tôruent szabot volt.

Ez vtan imilly szep Predikaciot tehet

TANVSAG.

REgen ô Tôruenybe, ezt keuanta ISTEN az aßonyoktul, hogy el mennyenec az Egyhazi ßômelyhôz, es áldozatot vígyenec oda: Az Egyhazi embert azert az áldozat mellet, hálatis adot Istennec az ô ßûleserôl, Kibe Isten segitôtte ôtet, Es az ô gyermekerôl, kit az Istē aiandekozot ô neki, es az ô egessegerôl, kiböl Istē meg gyogyitotta ôket. Ez vtan tanyitotta az ßûleket, hogy ôkis hála adoc legyenec. Es intôtte az ô

az ő gyermekeket mintneuellyec. Vtól imatkozot érőttec, es meg áldotta, mind az ſzűlőket, mind á magzatokat. Moſtis az io Lelki Paztoroc dolga, ezec. Azert teis halgas rea, az en tanyitaſomra, inteſemre, hála adaſomra, es imatkozaſomra, es tijs kőueſſetec ezeket.

Előſzer tanullyatoc meg az tű gyermekteket miert ſzűltetec nagy faydalommal, miert neuelitec ſoc keſerűſeguel, es miert haltoc meg velec egyetembe.

Maſódſzor, mind ezekben: miczoda az ti vigaztalaſtoc.

Harmadſzor, az ti gyermekteket mint neuellyetec.

AZ ELSőRőL.

Iol

Iol gondolkodgyal magadban erről, meg emlekezzel rola, es el ne feleyczed: minemű neheſſeguel ſzűlted az te gyermekedet, kibe ſokan azontul megis halnac, mind gyermekeckel egyetembe: Az barmoknac: Lonac, tehennec, madarnac, vadaknac, nincz illy neheſſegec, fiokatis hamar labokra ereztic, es az vtan tűlőc hamar el taſzittyac. De te höltig eſedezel ő rayta, es mindennap ſoc but es tőrődeſt ſzenuetz mellétte. Ennec az Oka mi legyen, iol meg érczed: es mindennap eſzedbe legyen:

Az pokolbeli őrdőg, kigyo képebe maſza az meg tiltot álma fára, es onnet hazuda, előſzer Euanac az mi elſő annyanknac, es vele meg tőrete az Iſten paranczo- Gen. 3.

latyat

lattyat, ki meg monta vala, hogy halallal halnanac mind ketten, ha aznac gyümölczebe ennenec, kit noha Isten io végre tiltot vala meg, hogy azbol ki tettzenec az ő Istenekhöz valo szerelmec, es minden egyeb engedelmec. De Eua midőn hinné az ördög hazugsaganac, ki szep szoual diczere annac gyömölczet: hogy ha azba ennenec: mind iot, mind gonozt tudnanac, es Istenhöz hasonlatosoc lennenec. Ez keuely keuansag miat, fel fuualkodec szegeny gyarlo aszonyi állat, es le szakazta az gyümölczet, es wrualis meg keuantata, es ötetis bünbe eyte. Es igy ottan meg romlanac, minden elöbi szepsegekben, es szentekből merö bünössé valtozanac. Es iyetekbe Isten elöt el röytezenec. Es mezitelen testeket fedezgetec

De az Isten meg szolita öket, Es monda: Miert hogy engettel az kigyo szauanac, inkab hogy ne mint az en szomnac: Azert, Meg sokasitom à te nyaualyadat, mikor terhes leszsz. Faydalommal szülöd gyermekidet: Es à te keuansa god à te wrad birtokaba legyen, es az wralkodgyec te raytad.

Adamnac kedig monda: Miert hogy engettel az te feleseged-nec szauanac, Es öttel az fárol, mellyröl en paranczoltam vala te neked, monduan: Ne egyel arról: Atkozot legyen az föld te miattad, Faydalommal ély rayta tellyes életedben, Töuisset es Boytoriant teremczen te neked, es az mezöi füuet egyed. Or-

tzadnac veritekebe egyed kenyeredet, mind addig, mig te iſmet földe leſz, az mellyből vetettel: Mert föld vagy, es földe leſz.

Illy rőttenes átkoc ſzállanac az ördög czalardſaga miat, es az bűn miat, mind az kettőre, Adamra es Euara.

Ez átoc vagyon azert immár mind te raytad, es mind egyeb leanyin Euanac, akar nemes, parazt, es akar Kiralyne aſzony legyen. Ez miat fanyalgunc miñyaian, iayial ſzűletetűnc, iayial rengettetűnc, iayial neuekedűnc, iayial kereſſűc ételűnket, italunkat, ruházatunkat, Mindennap rőttegűnc, menydörgeſtűl, egi czudaktul, gonoſz hirektűl, bűntűl, ördögtűl, es halaltul. Es végre mindnyaian porrá es földe leſzűnc, a kiből

lőttűnc.

lőttűnc. De ezec ellen hally immár es tanuly édes vigaztalaſokat. 49.

MASIKROL.

Miuel vigaztald magad ezec ellen.

De miert hogy az mi ſzűleinc vétkec, nem ő magoc ſzanſzandekiokbol ſőt. Hanem az ördőgnec hazug czalardſagabol: Az nagy irgalmas WR Iſten, meg ſzana az ő kepere teremtetet emberi ſzőmelyet, Es az ő nagy bőlczeſſegeből, bőlcz oruoſſagot ſzerze, ki által ſzepen meg gyogyulhatnanac, ha aztis meg nem vtalnac, de vele io keduel élnenec. Azert vgyan azkor mindgyart az Kigyo ellen az Iſten imilly igeretet tőn: Miert hogy te Kigyo ezt tőtted, átkozot legy minden bar-

moc es mezei vadac felöt, à te haſadon iary, es ſöldet egyel egez életedben, Es ellenkedeſeket ſzerzéc te közötted, es az ſzonyi állat közöt: Az te magod közöt, Es annac magua közöt. Es az töri meg à te feiedet, Es te harapdalod annac ſarkat.

Mint hogy elöſzer czac az aſzſzony czalatec meg, nem az firfiu: Igy Iſtenis illy igéretet tön: Hogy az aſzonnac egy magua meg törne az kigyo feiet: Es mit az à kigyo, az álma fái ol hazuda: Igy az aſzony magua az Kereſztſán igazitána meg az embert: Ez kedig ſzinte igyis lön. Mert az mi wrunc IESVS CHRISTVS, az Atya Iſtennec örök es áldot Fia, le ſzalla az ſzüz leánzo mehebe, es firfiu nekül ſzent Lélec ál-

Laſa nagy bölcz dolgat az Iſtennec.

tal, ártatlan teſtet vön fel ö magara. Es az à teſt, ſoc kíny vtan fel feſzitetec az Kereztfára, es meg hala, es el temettetec. De harmad nap fel tamada. Es menybe menuen, wra lön minden ellenſeginnec, honnan mais óltalmazone az kígyo ellen, Bününkert engeztelö, ſzent Lelkeuel meg ſzentelönc, fel temaztonc, es örökè élletönc.

Ez az mi Iſtentül ſzerèztetet bölcz, draga es édes oruoſſagunc: Ki czac vgy halſznal, ha élünc vele, ez az, ötet meg iſmeriük, benne bizunc, es óltalomert czac ö általa az ö ſzent Atya ekibe folyamunc.

Oe kedig köttöte magat, mid te neked, mind az te gyermekidnec, az Kereſzyeni mologatasba,

miuden óltalmodra: De vgy, há teis, gyermekedis bizic ô benne. Es ſ;ůntelen ſ;ůntelen ô általa engezteled es ſegitſegůl hiuod az ô ſ;ent Atyat. Ioh: 16. A mint az WR mondgya: Bizony bizony mondom, valámit kértec az en Atyamtul, en neuembe, meg adgya ti nektec.

Tehát erre mind egez életedben, gyermekeddel egyetembe viſely io gondot: Es ez legyen mindennapi vigaztalaſod, hogy az Kigyo naponkent mardoſſa ſoc keppen ſarkadot. A minthallad az fenyegeteſt: Kit tůry es ſ;en uedgy mindennap nagy nyôgeſſel, De vgy, hogy az mellet el hid, hogy noha ô mardoſſa ſarkadot, az az: Hol bůnben eyt, hol iyezt, hol kinoz. De az ô feie

meg tôretet az CHRISTVS ál- 51a
tal, Ez vigaztalaſrol el ne feletkezzel czac egy napis.

Immár tanuld meg eztis, mikeppen neuellyed gyermekedet, igaz Kereſ;tyenſegben.

HARMADIKROL.

Mig élſ;, es él à te gyermeked, mind addíg epitened kel magadat, es az te gyermekedet, az Iſtennec igaz iſmeretibe, benne valo bizodalomba, félelembe, es tiſ;teletbe, kinec ſegitſegeiert ſ;ůntelen kellis kônyôrgened: Mert ám érted melly igen meg veztůnc es romlottunc, az mi tôkelletes ép termezetůnc kedig, czac à fel tamadas vtan leſ;en.

Azert Iſten meg keuannya tůled, hogy az ô ſ;ent Fianac okta-

ro, tanyito es vigaztalo Euangeliomiat gyakran halgassad. mind gyermekeddel es egez czelededdel egyétembe

Az Isten igeienec kedig rôuid Summaiat ideien meg tanullyad teis, es ôtetis mig gyermec, mindennap rea s;oktasd, imillyen kep pen: Elôs;er, meg tanyiczad az tiz Paranczolatra, Hogy azbol ismerie meg az Istennec s;ent keuansagat, es az ô bûnôs vóltat, es azbol inczed, hogy kérie az Istent, hogy az s;erint rôndellye iamborul az ô egez életet,

It el mõdhatod rôuideden az tiz paranczolatot, Es az tôbbitis: ha nem oudna az Anya.

Masods;or az hitnec agazatyara tanyiczad, es meg kérdezd mint bizic az Atya Istenbe. es az ô s;ent Fiaba, es à s;ent Lélekbe. Es meg ismerie, hogy ô egyic eleven tagia az Anya s;ent Egyhaznac, az az. Az Istennec bizonyos fia, es az hiueknec egyic tarsa. Es azockal egyût varion minden iôt, De fô keppen varia bûne boczanatyat teste nec fel tamadasat, es az ôrôc életet, czac az WR IESVS CHRISTVS által. Erre tanyit az his;ec Isten.

Harmads;or meg tanyiczad, ét telemmel kônyôrgeni, à mint Christus wrunc tanyita, az Mi atyankba.

Negyeds;er az ô Keres;tyeni mosasanac, es az WR Vaczoraia ételenec has;nara tanyiczad, hogy az Mosassal ô wyonnan s;ûletet. es meg peczeteltetet, kiuûlis vizzel, belôlis s;ent Léleckel az Istennec hozza valo io keduebe: Az WR Vaczoraiaban kedig az ô wyonnan s;ûletet teste lelke éte-

tic, neueltetic, es tengettetic, hogy naponkent erôſedgyec az Iſtenec hozza valo io keduenec iſmeretibe, es remenſegebe. Tehát à mint az értelmes emberec igen ôrizic, az ô feiedelmelmeknec peczetes leueleket, az ô ioſſagokrol: Igy es ſockal inkab ragazkodgyal te, es az te gyermeked, az Iſtennec meg peczetlet igeretihöz, ki magat ſoha meg nem valtoztattya az ô igeretibe.

Touabba, ezzel tartozol neki, hogy te magadis io pelda legy egez életedben ezekbe, es mindê io erkôlczbe, mert à mít latnac az kiczinyec az ô ſzûleiektûl, vagy io, vagy gonoſz, azt fogiac kôuet ni. Erre nagy ſzorgalmatoſſagual, inte wrunc bennûnc, hogy egyet

ſe botrankoztaſſunc meg az ô kiczini közzûl.

Leg vtól, vegy vigaztalaſt az te mindennapi kereztedrôlis: Mi ert hogy átoc alat ſzûlettel mind gyermekeſtûl: azoc alat nyôgned is kel, es egy ideig hordoznod kel à mint az Viteznec az ô hartzat, az Predikatornac es mindennec az ô tizte terhet. Azert az gyermec mellet valo tôredeſedet tûrd bekeſeguel, kôuetuen az Chriſtus engedelmeſſeget, minden ſzenuedeſedben, mind féried birtoka alat, mind gyermekednec neueleſebe, halalaba. Iuſſon eſzedbe gyakran, à ſz: Pál ſzaua, ki ezt mongya: 1. Tim. 2.
Noha az aſzonyi állat czalatot meg elôb, hogy nem az firfiu, es miatta, nagy kerezt alat vagyon. De mind az által iduôzûl, mert

Istenec magzatokat s;ůl, De vgy, ha ôis meg marad az Isten igeretibe valo bizodalomba, es az tizta hazassagbeli életben. Latodé, az te magzatodnac s;ůlese kedues Istennel. Es noha átoc álat vagy, de mind az àltal vgyan iduôzůls; azert, czac hogy az te életedben es magzatodnac neueleseben Istennec kedueskedgyel.

Ezekre tehát te visely gondot mindennap, Es igy bizonnyal áldot les;es; mind te magad, mind az te gyermeked, az meg ìgert áldot magért az WR Iesvs Christusért, Ki átoc lôn érôttůnc, hogy mi ô benne meg âldatnanc,

Mostis kedig en velem egyetembe kônyôrôgy az WR Istennec, Es ier adgyunc hálât az te mostani el vôt iodrol, óltalmarol, mag-

magzatodrol; es gyermekedrôl, monduan en velem imez kônyôrgest:

IMATS AGOC AZ gyermec s;ůlôckel.

KEgyes es kegyelmes, irgalmas élô WR Isten: noha mi s;egeny megnyomorodot bůnôsec vagyunc: Mert vétkeztenec te ellened az mi elsô s;ůleinc, Es ô roloc mindnyaiunkra el aradot à bůnnec s;antalan vólta, es az bůn miat, az te méltan valo haragod, átkod, es nagy kemeny testi lelki ostorid, az halalis, es az ôrôc karhozat. De te s;anad el ves;ni az ôrdôg miat meg czalatot, te kepedre teremtet emberi nemzetet, Azert mind gyart igeretet tôl, hogy as;onyi

alias

állat magua az CHRISTVS meg
tőrne az Kigyo feiet, az őrdőgőt,
Kit beis tellyesitel, el boczyuan à
te ſzerelmes Fiadat, ſzűznec me-
he által, Hálat adunc azert illyen
nagy kegyelmeſſegedről te neked.
Es kérűnc tegedet, adgyad mi ne-
kűnc az te ſzent Lelkedet. Hogy
mi vtalhaſſuc meg minden bűne
inket. Es czac egyedűl az te ígert
irgalmaſſagodban ſzent Fiadnac
érdeme által bizhaſſunc. Es arrol
egez életűnkben hála adoc leheſ-
ſűnc, Azonkeppen minden egyeb
io tetidrol, az ſzűlesben valo ſe-
gitſegedről, magzatinknac ſzűle-
teſeről, es azoknac élteteſeről, e-
geſſegűnkről, óltalmunkrol, éte-
lűnkről, italunkrol, ruhazatunk-
rol, neuekedeſűnkről, es őrőc éle-
tűnkről, diczerheſsűc, tiztelheſ-
ſűc

ſűc, es ſzolgalhaſſuc te ſzent fel'e- 55:
gedet, mind gyermekînckel egye-
tembe, moſt, es mind őrőckőn
őrőckè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy &c:

ALDAS.

Aldgyon meg tegedet az At-
tya WR Iſten, es ſzentellyen meg
az ő ſzent Lelkeuel, neuellyen es
tarczon meg az őrőc életre, ſzent
Fianac érdeme által, mind gyer-
mekeddel egyetemben,
Amen.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Ercz meg ezt.

*Ha valakinec halua lőt gyermeke, es kerez-
teletlen: Előßer fedgye az Lelki Paztor, hogy
netalam nem halgatta Iſten igeiet, ritkan vagy
rőſten imatkozot, vagy eletibe feslet, es egyeb
vetec*

vetec volt: Ezböl meg terien, es ez vtan vigyazzon, minden iozan, merteklotes, igaz, nem hamis sem czalard eletbe. Es Istennec kegyes, Isten ßerelö, es Istenbe bizo eletben.

Mind az altal tanyicza ötetis az felsö tanusagekra, hogy ö maga köuesse azokat, es ha Isten adet, vagy ez vtannis adand magzatokat, azokatis reaia ßoktassa.

Gyermeke felölis io remensegbe lehet, mert ha az ßülec meeg anyoc mehebe Istennec aianlyac, ottis meg körößteli es meg mosogattya ßent Eia vereuel, az ö ßent Lelke altal.

NE

NEGYEDIC EGY HAZI DOLOGROL.

Az Gyonasrol.
Az Oldozasrol. Es
Az WR Vaczoraia ßolgaltatasarol.
Az Halandoknac halalhoz es fel tamadashoz valo keßületiröl.

TANVSAG.

Az igazan valo Gyonas az ö Midön az bün miat meg keseredet ßiuü ember, köueti az WR Istent, hogy ßent Fiaert az ö bünneit neki meg boczassa, es fogad gya ßiue ßerint, hogy többe nem igyekezic ötet meg bantani.

Ez

Ez feleknec köteles az Lelki Paztor hirdetni bűne boczanattyat, es az WR IESVS neuebe meg vigaztalni.

Es ezec méltan ehetic es ihattyac, az WRnac éröttec ſ;enuedet teſtet es véret, hogy az által meg bizonyoſultaſſanac az ö bűnöc boczanattyarol.

Ez keues igekből, az ertelmeſec ſ okat tanulhatnac, de az egyűgyűkert, mindenikről meg is nyiluabban ſ;oloc.

AZ GYONASROL.

Az Gyonas, harom fęle fö keppen:

Egyic, midön czac ö maganac Iſtennec fohazkodunc vagy könyörgűnc az mi bűnűnc boczanattyarol: Ezzel egy nap ſ;ázſ;oris élnec â hiuec. &c:

Maſic

Maſic, midön felebaratinkat köeutyűc: Mind ez kettönec mindennap ſ;ükſeg lenni, à mint az Imatſagbannis emlekezűncmind kettöröl, monduan: Botſaſd meg az mi bűneinket, mikeppen mijs meg boczatunc ellenűnc vétteteknec. Ezec vtan haſ;nal az harmadic gyonas.

Harmadic Gyonas kedig az, Midön az Lelki Paztor elöt, auagy ö vele egyetembe, mindnyaian ſ;iuűnc ſ;erint vallaſt teſ;űnc à mi bűnös vóltunkrol: Ezert hogy azoc ellen meg vigaztallyon bennűnket az Iſtennec igeretiuel, ki ſoc keppen hiyia à bűnöſöket ö magahoz: Es az vigaztalas mellet vgyan meg öldozzon az hatalommal, kit az WR IESVS CHRISTVS önekie ador, hir-

detüen ſzömely ſzerint az bünöſ-
nec büne boczanattyat, Es ezt
benne megis peczetelne az wrtul
ſzereztetet ſzent étellel, ìtallal, hol
reſzeſülnec az Chriſtuſſal, es min-
den iouaiual, vóltakeppen es id-
uöſſegeſen, mind azoc: valakic i-
gaz töredelmes ſziuel es igaz hit-
tel meg köuettec az WR Iſtent,
es eheztec az wrnac io keduet, es
az ö mennyei ételet es italat.

Tehát iol meg laſſa minden
ſziue ſzandekat, hogy ha à ſzaiaual
meg gyonic, lelkebeis ſziue ſzerint
fohazkodgyec az WR Iſtenhöz,
Mondgyatoc el azert en velem
egyetembe az köz Gyonatot ſzi-
uetec ſzerint.

Az

Az Lelki Paſztor elöt, auagy vele együt vaſo köz Gyonaſunknac modgya.

GYonom te neked en édes Iſtenem: Mert te vagy ennekem, wram teremtem, es én édes meg váltom, vagyoc bünös te ſzent feſſegednec: vakſagomban; hitetlenſegemben, beketelenſegemben, te benned valo ketſeges vóltomban, regi nagy ſoc Baluany imadaſomban, teſtemnec ſértelmetes vóltaban, te ſzentſeges neuedet ſegítſegül nem hiuaſomban, hala adatladſagomban; te ſzentſeges igedet buzgo Lélekuel nem tanulaſomban, Es minden engedetlenſegemben: ſzom-

 ban,

ban. ſ;andekomban, latafomban; hallaſomban, irigyſegemben, ragalmas vóltomban; harag tartaſombá, hamiſſan hitemet mondaſomban, te ſ;ent Paranczolatidat meg nem tartaſimban, es minden nemű gonoſ; bűneimben, hagyom te ſ;ent felſegednec bűnőſſe magamat. S;anom, banom, minden gonoſ; bűneſmet. De kérem te ſ;ent felſegedet, mint wramat, teremtemet, es én édes meg valtomat, hogy az te áldot ſ;ent Fiadnac az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac diczőſeges ſ;ent halalaért, ſ;ent vére hullaſaért legy kegyelmes, legy irgalmas, ennékem, ſ;egeny nyomorodot bűnős embernec, Es boczaſd meg az en bűneimet, kikuel te ſ;ent felſegedet meg bantottam volt;

Es adgyad ſ;ent Lélec Iſtennec aiandekat, kit az en bűneimert en tűlőm el ſ;akaztottal volt, kiuel vilagoſéc meg az en meg romlot termézetemet. Wram Iſten, adgyad az te ſ;ent aiandekodat, hogy az en bűneimet igazan gyűlőlheſſem, tegedet őrőc Iſten mindeneknec fölette ſ;eretheſſelec, es fele baratomat mint ennőn magamot. Adgyad wram Iſten, hogy rendelheſſem életemet, az te ſ;ent Paranczolatod ſ;erint, es élheſſec ez vilagon te neked tizteſſegedre, fele baratomnac előmentere, es ennekem iduőſſegemre. Adgyad wram Iſten, te neked tizteſſegedre mind hóltom napiglan hálat adhaſſac, hóltom vtan mennyorſ;agban tegedet lat

hassalae, es ŏrŏckè diczerhesse-
lec, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy &c.

OLDOZAS ES Kŏtŏzes.

Az mi wrunc Iesvs Christus ezt paranczola az ŏ tanyituanyinac, es minden Egyhazi s;ŏmelynec, Hogy az meg keseredet s;iuŭknec bizonnyal hirdetnec az ŏ èrdeme által bŭnŏknec boczanattyat, Erre illy nagy hatalmat aduan nakiec: Hogy az menyors;agnac kolcza: az az, Az ŏ halala èrdemenec hirdetese, Lelki kezekbe, az az, s;aiokba lenne, hogy valakit (à ki tŏredelmes s;iuŭ) meg óldoznanac, az óldozua lenne, à kinec bŭnet ez fŏlden meg boczatanac, aznac bŭne

menybeis boczatua lenne, Vis;ont valakit, (à ki kemeny s;iuŭ) meg kŏtŏznenec, az kŏtŏzue lenne, Az kinec bŭnet meg tartanac ez fŏlden, annac bŭne menybeis tartua lènne.

Enis azert ki az Euangeliomnac hirdetesere, valaztot s;ŏmely vagyoc: Ti nektec, kic az ti bŭnŏteket meg ismertetec, s;antatoc es bantatoc, es az Iesvs Christusban egy iduŏssegteken his;tec: Hirdetem minden bŭnŏtŏknec, az Atya Istentŭl s;ent Fîaért boczanattyat, hogy óldozuan legyetec menyben es fŏldŏn: Atyanac, Fiunac, es s;ent Léleknec neueben, Amen.

KŏTŏZES.

TOuabba, vgyan azon Euangeliomnac hatalmaual, el tiltoc ez ſzent Vaczoratul, minden Baluanyozokat, es Eretnekeket a hamis hitůket, es Iſten igeienec vtaloit: haboruſág ſzerzőt, es engedetlen fiakat: predalokat, es lopokat: paraznakat, es főſuenyeket: reſzegeſeket, es ſzitkoſokat: babonaſokat, es baioloſokat: éyiel iarokat, es őrdőngőſőket. Mert ezeknec, kic megis ezekben élnec, el élni akarnac, ſemmi reſzec ninczen az Chriſtuſſal.

Ti kedig kic Iſtenhőz tértetec, áldgyatoc az WR Iſtent mind őrőckè, Amen.

Immâr iarullyatoc az wrnac Aſztalahoz, az ti gyenge hiteteknec erősitesere, es iduőſſegtőknec meg peczetleſere. Kire legyen

ſegit-

ſegirſeg ő ſzent felſegenec Lelke. 61.

De mentůl előſzer hallyuc meg az igtket, az mellyeckel Chriſtus wrunc ſzerze az ő ſzent Vaczoraiat, Es ezből vegyůnc ſzep értelmetis.

AZ WR VACZORAIAROL.

Hallyatoc meg az igeketec, á mellyeckel az mi wrunc IESVS CHRISTVS, ſzerze ez ő mennyei ſzent ételet, italat.

Es tanullyuc meg felőle: Miczoda eledel az, Es mire való.

Ezec az Igec: ſzent Pal iraſa ſzerint.

AZ VR Ieſus, az eyel, mellyben kez be

1. Cor. 11. Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22.

be adatot, az kenyeret ve-
ue kezebe, Es minec vtànna hàlakat adot volna, meg ſ;egdelte, es ezt mondotta: Vegyetec el, egyetec, Ez az en Teſtem, melly tú erôttetec meg tòrettetic. Ezt az en emlekezetemre tegyetec.

Vgyan azon modon az Pohartis, minec vtanna Vaczoralt volna, monduan: Ez à Pohar, amaz wy Teſtamentom, az en veremben: Ezt tegyetec vala-

valameniſ;er iyandgyatoc az en emlekezetemre.

TANVSAG.

Elôſ;er igen rôuideden vegyetec eſ;etekben; Mire tanyitnac ez igec: Az vtan mi legyen az WR Vaczoraia, Es annac melly nemes haſ;nai legyenec azokba, kie vele iol élnec.

Ez igec elôſ;er arra tanyitnac; Hogy ez ételt, italt, ô maga az WR IESVS ſ;erzette, azert hiy iuc WR Vaczoraianac.

Maſodſ;or, hogy az éyel ſ;erzette, az mellyen Iudas által el arultatot, es meg fogattatot, es halalra vitetet, Es ackor vgyan Teſtamentomul hatta minden hiûeinec.

Har-

Harmadſzor arra tanyitnac ez igec: Hogy it ket fęle ętel, ital adatic, kůlſő es belſő, kůlſő az kenyer es bor, belſő az wrnac teſte es vére, mellyekbe à mi bűnéinkert ſzenuedet.

Negyedſzer, hogy ezt az ő halalanac emlekezetire, egyűc es igyűc.

Tehát valaki Chriſtuſnac igaz tagia, ez ętelt italt, mind ezekbe meg beczűllye, Azertis: mert az WR ő maga ſzerzette, Azertis: hogy halalakort Teſtamentomba hatta, Azertis: hogy az kenyerrel egyetembe, teſtet: Es az borral egyetembe, véret igerte. Azzertis, hogy ezzel az ő halalarol es velünc tőt io teteről emlekeztet.

Touab-

Touabba, valaki az wrnac igaz tagia, enged az, ő neki ebbeis, hogy paranczollya: Vegyetec, egyetec es igyatoc: Tehát az ki őue, ne nézze ęzac az ſzemeuel, hanem vgyan el vegye, es meg egye, es meg igyá. De io keſzűlettel.

Semmikeppen kedig ſenki magat meg nem mentheti azbol, hogy magat keſzűletlennec mongya: Mert az Iſten az ő igaz hiueitűl meg keuannya azt, mindennap es minden óraba, Azert iay, es ezer iay azoknac, mind teſtekben, mind lelkekben, mind marhaiokban, igyekben, mind ez vilagon; mind az maſikon, mondom iay azoknac, kic halogattyac az ő Iſtenuel valo meg bekelleſeket, es Iſtenhőz valo keſzű-

letye-

letyeket. Valaki kedig az WR Vaczoraiahoz nem keſzült, az keſzületlé az ö imatſagahozis, Tehát az ki az WR Vaczoraiahoz nem mér iarulni, az, Iſten eleibe ſe mer ien menni, az ö ſzent igeiet ſe merie halgatni, az ö ſzent Lelket ſe merie kérni, es Iſtentül ſemmit ne merien várni, ha ide az WR Aſztalahoz nem mér iarulni. Viſzont valaki igazan Iſten igeiet halgattya, igazan Iſtennec könyörög, igazan es ſziue ſzerint bünet meg vtalta, annac boczanattyat ſziue ſzerint keuannya, Iſtentül minden iora ſzent Lelket kér, töredelmes ſziuet, igaz hitet, es iámbor életet keuan: Ez illy ember méltan ſarulhat az wrnac ſzét ételehöz es italahoz: Mert ez étel ital, nem az Angyaloknac, nem az

igazaknac,

igazaknac, hanem az meg keſeredet bünöſöknec vigaztalaſokra es bizrataſokra ſzereztetet, Annac bizonyos peczetſelere, Hogy az Iſten Fianac az IESVS Chriſtuſnac teſte vére, eleget töt az ö bünökröl: Czac hogy immár ökis az ö bünöket meg iſmeriec, es az CHRISTVS által annac boczanattyat keuannyac, es kériec: Es ökis immár igyekezzenec, mind Iſtenuel, mind embereckel bekeſegben élnie. Es az ö magoc teſtetis, tizta, iozan, es mértekletes életben hordozni. Ez igyekezetben valaki ninczen, átkozot az, akar egye, akar ne egye az wrnac érötte ſzenuedet teſtet es véret. De viſzont, valaki kegyes, Iſtenes, igaz, es iozan ſziuel ſzandekozis élnie, noha az elegy ſoc gyatlo-

ſaggal,

ſagual es romlotſagual, de annyi-
ual inkab ſieſſen, mind Predika-
cio hallaſra, mind ſzůntelen valo
kőnyőrgeſre, mind az WR Va-
czoraianac ételere, Hogy ez dra-
ga ezkőzőc által, az Iſtennec ſzent
Lelke epitſe órankéent az Chri-
ſtus érdemeben valo bizodalom-
ban, es az igaz hitnec gyůmőltſe
ſzerint, minden Iſtenes életben.

Ez igaz keſzůlettel, hogy min-
ketis fel epitſen moſtis az kegyel-
mes WR ISTEN ier kőnyőrőg
ſůnc megis ő ſzent felſegenec.

IMATSAGOC AZ WR Vaczoraiahoz iaru-ſandoknac,

ŐRőc, mindenhato kegyel-
mes es irgalmas WR Iſ-
ten, mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac,

dicző-

diczőſeges ſzent Atya: Kérůnc
tegedet, adgyád az te ſzent Lelke
det az mi Lelkůnkbe, hogy à mi
meg iyet es rőttent ſelkůnket e-
rőſitſe meg, az te io keduedbe es
irgalmaſſagodban valo bizoda-
lommal, melly irgalmaſſagodot
aianlottal mi nekůnc, az te ſzent
Fiadnac czudalatos kiny ſzenue-
deſenec, halalanac, es fel tamada-
ſanac érdeme által, Kinec emleke-
zetire, es gyenge hitůnknec bato-
ritaſara, imè moſtan iarulunc ez
ő mennyei ſzent eſedelehőz, az ő
paranczolattya ſzerint: Mellybe
aianlya mi nekůnc, az ő érőttůnc
ſzenuedet teſtet es véret, az mi
teſtůnckel vérůnckel, es lelkůnc-
kel valo egyeſůleſere: Ezert hogy
ő benne fel őltőztetuen, reſzeſec
lennenc minden Iſteni es men-

nyei

nyei iouaiba, Azon Isteni kedwbe, Isteni termezetbe, Isteni Fiusagba, es Isteni édessegbe lennenc, az kibe ö vagyon Meg ſzenteltec, meg igazultac, kegyelmesec, engedelmesec, es bekesegesec lennenc, es io remensegbe élnenc. Es igy az ö testeuel vereuel, be ñunc meg zaloglana es be peczetelne az öröc életre,

Kérünc azert tegedet kegyelmes Atyanc, legy segítseguel, hogy ez menyböl le ſzallot ételünkhöz es italunkhoz, méltan iarulhassunc, Töredelmes ſziuel, igaz hittel, es iora valo ſzandeckal, lélki ehseguel es ſzomiusagual, Az mi bűneinknec boczanattyat. az meg igazulast, az te Atyai io keduedet ehezuen, es ſzomiuhozuan, az ö egyſzer valo meg áldoz-

tatot

tatot ſzent testenec es ſzent vérenec öröcke valo érdeme által.

Engedgyed hogy mint ez kényer: es ez bor: kit kűlsö ſzeműnckel, es ſzandeckal veſzűnc, élteti testűnket vérűncket, ez arnyec vilagba: igy az te ſzent Fiad Testenec Vérenec velűne valo egyesűlese, az ö érdeme ſzerint éltesse te benned, mind testűnket, Lelkűnket, az öröc életre.

Legyen ö olly ételűnc es italunc mi nekűnc, hogy soha töbe se ehezhessűnc. se ſzomiuhozhassunc mind öröckeis.

Ne legyen ez mennyei io eledel, az mi gonossagunkert, itéletűnkre es halalunkra: mint az Manna lön az zugodoloknac, es è Vaczora lön amaz Iudasnac, ki

 go-

gonoſ; ſ;andeckal éu ec ez ſ;ent e-
ledelbôl.

Hanem áz mí meg ehezet, es
betegedet ſ;iuůnkbe, legyen beteg-
ſegůnknec oruoſſagara, Lelki eh-
ſegůnknec meg elegiteſere, vn-
dokſaginknac meg tiztitaſara,
vakſaginknac meg viſagoſitaſara.
Lelki ſ;egenſegůnknec meg kaz-
dagítaſara, Lelki mezitelenſegůnk
nec ruhazattyara, te veled valo
bekeſegůnkre. az te ſ;ent Fiaddal
valo egyeſůleſůnkre, az ſ;ent Lé-
leckel valo be tellyeſedeſůnkre;
az ſ;éntec kôzibe be ſ;amlalaſunk
ra, az ſ;ent Angyaloc kôzibe va-
lo tarſaſagunkra, az te ſ;inednec
meg lattaſara, Te neked ôrôckè
valo haſa adaſunkra, lelkůnknec
mindenben epůletire, az te neued
nec tizteletire, es diczeretire. Es

igy

igy ez ſ;ent etelnec es italnac ere-
ie es haſ;na, maradgyon meg mi
bennůnc, moſtantul fogua, mind
ôrôckôn ôrôckè.

Ezt enged meg mi nekůnc ke-
gyelmes Atyanc, az te egyetlen
egy ſ;ent Fiad teſtenec es vérenec
dragalatos es czudalatos érdeme
iért, Ki te veled, es â ſ;ent Lélec-
kel egyetembe él es wralkodic,
mind ôrôckôn ôrôckè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy &c:

INTES.

Megis vegyetec iol eſ;etekben:
Hogy ide banatos ſ;iuelis, ôruen-
detes ſ;iuelis iarullyatoc: Bana-
tos ſ;iuetec à miat legyen, hogy
vgyan beletec óot az bůn, es vn-
taſan vntaſan izgat es meg ha-
borit Iſten ellen: ôruendetes ſ;i-

 nete.

uetec az miat legyen, hogy mind azokért meg fizetet es eleget tőt immár egyſzer az WR IESVS CHRISTVS, az őltestenec es vérenec áldozattyaban: Es azban olly győzedelmet vőt mind bűnűnken, őrdőgűnkőn. halalunkon. hogy immár helyheztetet az Atya Istennec iobiara, egyenlő hatalommal wralkoduan mindeneken: Es őruendezzetec hogy ottis mi atyankfia, es onnetis mi éltetőnc, Es onnetis magat velűnc reſzeſiti, hogy mi testűnc es mi vérűnc ſeñe hogy mi mindenben őuei, ő viſzont mindenbe mi enc lenne. Ez illy banatos es őruendetes ſziuetekről, es az ti ſziuetekben valo igaz hitről tegyetec vallaſt az ti nyelueteckelis, es felellyetec az en kérdeſemre.

Ker-

K. Hiſziteké, hogy az WR Chriſtuſnac teſte ti erőttetec ada tot halalra? *Kiki mind magaes felellye, Hiſzem.*

F. Hiſzem.

K. Hiſziteké: hogy az WR CHRISTVS vére az Kerezt fán à ti bűnőtec meg tiztitaſara es annac boczanattyaért ontatot ki?

F. Hiſzem.

K. Hiſziteké: hogy az Atya Iſten, az ő ſzent Fianac egyſzer valo áldozattyaert meg boczatta, es meg boczattya az ti bűnőtőket?

F. Hiſzem.

Tehát è hittel iarullyatoc immár az wrnac aſztalahoz: Hogy az ti meg rőttent, es az bűn miat meg keſeredet ſziueket vigaztallyatoc meg, Es az ti gyenge hi-

teczketeket erősitsetec meg az Christusnac êröttetec ſzenuedet testeuel es vêreuel, azzal egyetembe meg erősitetuen az ő ſzent Lelkenec általa: Hogy igyis naponkent epűllyetec az Istennec hozzatoc valo io keduenec bizodalmaba, es az őrőc életnec remensegebe, mellyec igertettec az CHRISTVS érdeme által, es most beis peczeteltetnec az ti hitetekben. Es iarullyatoc ide azertis, hogy hihessetec, hogy az Christus teste vére, egyenkent minden teke. es annac minden érdeme, ereie, hatalma, tiztessege, diczősege es élete, tietec, mondom egyenkent mind tietec. Azert ennec peczetlesere, tijs mind egyenkent, ki ki mind magaêrt, es az ő hitec erősitelesert, iarullyatoc az

WR aztalahoz: Annac bizonyſagarais, hogy ti az egez anya ſzent Egyhaznac olly tagiai vattoc, kic vallani es tiztelni akariatoc ő ſzent felſeget, es hálat adni minden igert es ſzerzet iouairol, Mondom mind ezeknec peczetlesere, iarullyarotoc az WR aztalahoz: Es vegyetec el az ő igereti ſzerint, az ő testet es az ő vêret, az kenyerrel es az borral egyetembe: Hogy ez: zalogotokis legyen az ti bűnőtőc boczanattyarol, es az ti őrőc életetektől az WR IESVS CHRISTVS testenec vêrenec érdeme ſzerint, Kire ſegitſe az ti lelketeket az wrnac ſzent Lelke, kit igere, ſzerze, es nyere mi nekűnc, ő maga az mi WRunc Iesus Christus, az ő ſzent Testenec es vêrenec érdeme által

Iöyie ec elő azert mind rendel: Előßer az ſirſiac, az vtan az aßonyoc: Es mind vegig meg variatoc egy maſt, Tőbßep tanuſagnac es hala adaſnac okaert.

Az kalgato ez mõdaſokra reaſigyelmezuen, biz zec á ſzerint:

Siolgaltataſa az VR Vaczorainac.

Mikor az lelki Paztor nyuytya az wr kenyeret es az wr teſtet, mondgya azt:

Emlekezzel az Chriſtuſnac érőtted valo halalarol.

Midőn eſzi, eze mondgya:

Az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac ſzent teſte, melly te érőtted halalra adatot, erőſitſen meg tegedet az te hitedben, hogy az által mind őrőckè élhes.

Mikor az italt ſzolgaltattya, ezt mondgya:

Emlekezzel az Chriſtuſnac érőtted valo vére ki ontaſarol.

Midőn iſza, ezt mondgya:

Az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac ſzent vére, melly az té bűnődert

nődert ki ontatot, erőſitſen meg tegedet az igaz hitbe, hogy az által mind őrőckè élhes.

VTOLSO INTES.

Ioſ meg érczetec, mit akar az WR, midőn ezt paranczollya: Mikor ezt eſzitec, es iſzatoc, tegyetec az en halalomnac emlekezetire. Mert ez emlekezet, nem czac moſtanra valo, Hanem ez vtannis minden órara: Mert az mi bűnős termezetűnc, vntalan vntalan fél es rőtteg az bűn miat, az őrdőg ſoc kiſirteti miat, ez vilagi nagy ſoc oſtor, nyaualya, halal es karhozat miat. De az mi wrunc IESVS Chriſtus mind ezeknec rőttenteſi ellen, ſzerze ornoſſagul ezt mi nekűnc, hogy vele egy teſt, es egy vér lennenc, ez

eie.benis

etelbennis es ez italban, es igyis meg emlekeznenc az ô testenec es vérenec eleg fizéteserôl, es azokon valo gyôzedelmerôl, az kic minket rôttentnec; Intetûnc azert mindnyaian ez lelki etel, ital általis, es az WR teste vére reszelûlese általis: Hogy ne feliyûnc, hanem szüntelen hamar hamar mind azoc ellen, Isten eleibe siessunc, à mi wrunc Iesvs Christus által, Es tôle biztatast, ôltalmat, es erôt, es segitseget kériûnc mindenic ellen. Es biztat az WR, hogy ha azt miellyuc, ottan velûnc es mellettûnc leszen, mint ô maga teste es vére mellet, bûneinketis el feleyti, szent Lelket ád minden iora, Ha meg halunc, fel tamazt, es ôrôc életet ád. Ez legyen egyic emlekezetûnc.

Torabba

Touabba ez emlekeztetessel int bennûnket Isteni es attyafiui szeretetreis: Hogy ha ô elôb szeretet minket, es ennyire szeretet hogy szent Fiat adna éröttûnc, szerelsûc ô szent felseget, Es azert Istenes, kegyes, es iozan életben, lennenc mindenkor foglalatosoc: Gyakran az ô szent igeie halgatasara aytatoson ôssue gyûlnenc, gyakran imatkoznanc, es minden szükségûnkben czac ô hozza lelki édesseguel es szeretettel, folyamnanc: Es minden el vôt ioauairol nagy ôrômmel hálakat adnanc: Es akar ennenc, innanc, es akar mit czelekednenc, mindenkoraz ô io tete eszûnkbe forgana, es azokat az ô tiztesslegere czelekednûc.

Azon

Azonkeppen egy mashozis nagy ſzeretettel lennenc, à mint ô mindnyaiunkat, ſzômely valogatas nelkûl, ſzeretet, magahoz hiyt, haza fogadot, bûnûnc meg boczatta, tart, éltet, óltalmaz, ſegit mindenekbe, es be viſzen az ôrôc életbe: Igy mijs mindenhôz irgalmaſoc, engedelmeſec, io teuôc, mind ſzanckal, mind tetemenyûnckel lennenc: Ne hamiſſac, ne czalardoc, ne egy mas nyomorgatoc, hanem igaz életûec lennenc, ki ki mind az ô tizti ſzerint. A mint az WR az vęg vaczora feletis, ezekre ſoc édes ſzockal inte az ô tanyituanitis.

Nem czac kedig Iſtenûnket es felebaratunkat, hanem mi magunkatis ez vtan igen meg beczûl lyuc: Mert immár mi Chriſtus

teſte

teſte vére, es az ô ſzent Lelkenec Templomi vagyunc. azere oyiuc az mi teſtûnketis fértelmes paraznaſagtul, torkos es reſzeges élettûl, es minden tiztatalanſagtul.

Tehát ez emlekezeteket vigyetec el haza veletec es rola el ne feletkezzetec. Hogy ha kedig az pokolbeli ôrdôg, az ô àlnokſagabol el feleitetne, es el eytene benneteket, iſmeg fel ſerkennyetec es azonnal megent az WR eleiben eſſetec, ôtet iſmet ſziuetec ſzerint meg kôueſſetec (mondom ſziuetec ſzerint, hogy ne czelczapiatoc, hizelkeduen az bûnnec.) Es iſmet az ti hiteteknec erôſitelére; az wr-

ſe ne ezel czapianac az bûnbê heuerô ôrdôg tagiai kic alnokul terten ternec az bûnre, nem az bûnbêl ki: Es azere iarulnac az wr Vaczoraiahoz, hogy azzal vgy boczataſſec meg az ô bûnôc, ſzabadſagot vegyenec minden bûnre. tay ki ſoc kabac vadnac ez ſelec.

wrnac aztalahoz ſarullyatöc, es megint erölkedgyetec, mondom erölkedgyetec ſegitſeget kéruen es az WR io tetenec emlekezetet ſ;iuetekben hordozni, es arrol egez életetekben, igazan ſ;iuetec ſ;erint, hálakat adni: Erre int ſ;ét Pális, monduan: Ez ételuel, az wrnac halalat hirdeſſetec, mig el iü az iteletre. Ackor oztan vége leſ;en az mi erötlenſegünknec, es ö maga minden leſ;en mindenekbe. Kire ſegitſen mindnyaiunkat ö ſ;ent felſege.

De ier adgyunc megis hálat az WR Iſtennec, hogy az ö ſ;ent Fianac teſte es vére által, igyis akar minket epiteni az öröc életre. Kibe hogy mind végig megis tarczon, könyörgiünc ö ſ;ent felſegenec.

Hálakat adunc te neked az te véghetetlen irgalmaſſagodert, mindenhato WR ISTEN Hogy minket ſ;egeny bünöſoket meg nem vtaltal, Hanem draga árron, à te ſ;ent Fiadnac teſten es véren, az öröc halaltul meg valtottal, es te magadnac valaztottal, meg áldottal es meg ſ;enteltel.

Melly kegyelmeſſegedböl, az mi meg ehezet es ketſeges, röttegö ſ;iuünket mais éltetted, es meg elegitedted, azon teſ;ent Fiadnac teſteuel, es véreuel, egyeſituen azt à mi teſtünckel es vérünckel: Hogy ìgyis batoritanal es bìztatnal minket, az te édes Attyai io voltodba, Erösitenel ö benne minden teſti el lelki ellenſegec

ellen, Es meg ekesitenel ô benne, minden ſzentſeges es Iſtenes iouaiba.

De kérûnc tegedet kegyelmes Atyanc, hogy ez vtannis mind végig tarcz meg à te keduedet mi hozzanc: Hogy az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac ſzent teſtenec, el ſzent vérenec, draga etele, es ita la, leheſſen mind végig az mi hitûnknec erôſſegere, Az te io akatodba lelkûnknec biztataſara, Es minden ſértelmes gonoſ; keuanſagnac, buiaſagnac, keuelyſegnec, torkoſſagnac, irigyſegnec, gyûlôl ſegnec, es minden vtalatoſſagnac el tauoztataſara.

Minden atyafiui ſzeretettre, irgalmaſſagra, alazatoſſagra, tiztaſagra, es minden ſzentſeges tizta életre, Legyen kegyelmes Iſte-

nûnc

nûnc, az te ſzent Fiadnac teſtenec es vérenec eſedele, az mi lelkûnknec ôrômere, édeſſegere, czendeſſegere, es ôrôckè valo bekeſegere.

Kinec ſzent teſtenec es vérenec érdemeben, ſzûntelen lelkûnkben ôruendezuen, tizteſheſſûnc es diczerheſſûnc tegedet, moſt, es mind ôrôckôn ôrôckè, Amen.

Mi Atyanc, ki vagy &c:

ALDAS.

Az mi wrunc IESVS Chriſtuſunknac ſzent Atya, áldgyon meg az ô ſzent Fianac ſelkeuel benneteket, ki tarczon meg mind végig tôrôdelmes ſziwbe, igaz hitbe. es neuellyen minden mennyei ſoba, az ôrôckè valo életre, Amen.

ERCZ MEG.

Miert hogy soc sele tet uaz aloc vadnac, az wrnac az ö ßent Testamentoma felöl: Azert tellyesb ertelmeiert, im mas Predikaciotis rendelec az együgyü atyafiakertis, es az együgyü kössegertis: K böl nem czac egyßerre valo Predikaciot, hanem egy nihanyßorra valot rendelhetnec ö magoc. Az soc ßora kedig keßeritetenc nagy soknac teuelgesec miat, kic, hol balhol iobra santikalnac. Kerlec gyakran oluassac à kic valoba akarnac epülni ezbölis, lelkekben.

AZ

AZ VR VACZORAIAROL MAS PREDIKACIO.

AZ mi wrunc IESVS Christusnac ßent TESTAMENTOMA felöl, megis harom dolgot igen iol eßekbe vegyenec az èrtelmes hiuec.

Elößer az wrnac Testamentöban hagyot Vaczoraia Miczoda. Es azban minemü etel ital vagyon.

Masodßor, annac etelenec es italanac, minemü soc haßnai legyenec.

Harmaßor, kiknec haßnalnac azoc, es minemü embereknec valo az.

AZ ELSŐRŐL.

Miczoda az wr Vatſoraia?

Az mi wrunc IESVS Chriſtuſnac ſzent teſteuel es véreuel, kőzőnſeges keppen valo reſzeſűle ſűnc, àlathato kenyer es bor által, Hogy vgyis erőſednenc hitűnkben, bűneinknec boczanattyarol, es az őrőc életről.

Megis miczoda az wr vaczoraia.

Mondom az CHRISTVS vaczoraia, kit mi ne nekűnc halalakort, Teſtamentomba hagyà, olly ſzentſeges étel ital, mellyben az mi wrunc IESVS Chriſtus valoba es bizonnyal, az ő igereti ſzerint, nekűnc adgya az ő ſzent Teſtet Véret, kibe az kereztfán áldozat lőt vala az mi bűneinkert, kibe meg hólt es fel tamadot, es ment az mindenhato Atya Iſtennec egyenlő wralkodaſara, mindenek az ő birtoka alá foglaluá teſt ſzerintis, vgymint bizony es valoſagos WR, es áldot Iſten mind őrőckè: Mondom ez nagy Iſteni felſeges hataſomra fel emel tetet teſtet, véret, kibe győzedelmet vőt minden ellenſegűnkőn: bűnőn, őrdőgőn, halalon: reſzeſiti, kőzőſſe teſzi, belenc óltya, es veſűnc egyeſiti az ő ſzent Teſtamentomaba.

1. Pet. 3. Col. 1.

R.

Melly hozzanc valo kapczoltataſa, es veſűnc valo tarſolkottataſa, à mint főlőtte igen nagy dolog, es el amelkodando czuda: Igy annac haſznais, temeny ezerſzer valo ezer az hiuekbe, es meg beczűlhetetlen draga.

Czuda es haſznos.

Mert ez Teſtamentommal, ez nagy Záloggal, ez nagy eteluel, italual, ez tarſolkottataſſal, ielen

Edes tarſaſag.

ti es tanyit: Hogy ô mindenstûl fogua mienc, Es mi mindenestûl fogua ôuei vagyunc. Az ô teste, mi testûnc, az ô vére, mi vérûnc: Az mi testûnc, ô teste: az mi vérûnc, ô vére: Es igy es;ûnkbe akaria iutatni, sôt vgyan éreztetni akaria velûnc, hogy érôttûnc ôltôzôt az emberi testbe es verbe, Erôttûnc s;éuedet, es holt meg, Erôttûnc támadot fel, Erôttûnc foglalta el az mennyei ôrôcke valo birodalmat, Erôttûnc wralkodic mindeneken, Erôttûnc tart egyebeketis, Erôttûnc czelekes;ic mindent, mind menybe, mind fôlden. Es czac mi reanc vagyon minden gondgya, mint tulaydon testere es vérere. Mint te te magadot soha el nem feleytheted, Es mint ô maga magat soha el nem

feleyt-

feleytheti, Igy soha tegedis el nem feleythet, Mert azon test es vér, à te ki vagy, nem czac vgy mint te egy vagy ô zeddel, batyaddal: Hanem olly nagy egyesseguel az mint az te kezed, labod egy te veled. Es mint az te magad s;emere, kezedre, labodra s;iuedre, es minden kûlsô es belsô tagaidra. melly nagy gondod vagyon, es â mint azoknac faydalmin meg indulsz, à mint azokat élteted, ôltalmazod, azokon à mint elede-zel, es azokra gondolsz: Sinten vgy, auagy még inkab ô te raytad: Mert tellyesseguel beled forrot, es az ô teste ôs;ue elegyedet az te testeddel, es az te véreddel. olly nagy egyesseguel, hogy inkab feleythetned te el te magadot, hogy nem mint ô tegedet. De

Ezekrôl touab ßep bizonsagokat hallunc.

ez

ez képtelennec tettzenec te ne-
ked, es te igen keueset biznal eb-
be. Azert hogy ezt eſzedbe ven-
ned es ezt bizonnyal el hinned, es
ez bizodalombol folyamnal ô
hozza, akar minemû nagy testi
es lelki nyaualyadbannis, akara
tegedet fel serkenteni ez ôſzent
Vaczoraianac etele es itala általa,
Hogy à mint, az mit meg eſzel es
iſzol, az ôſzue elegyeſzic veled, az,
egy testte vérre leſzen te veled, az,
tart, es az éltet tegedet: Igy bi-
zonnyal meg ismerned, sôt vgyâ
megis érzened hogy te ôſzue ele-
gyedet test es vér vagy az Chri-
stus testeuel es véreuel: Nem vgy
hogy ôtet meg emeztened: Hané
sôt inkab vgy, hogy ô ſzûntelen
éltetne tegedet: Mint az nap ſzûn-
telē meleget es soha el nem fogy,

Ime mire indit az ô ſz. Testamentoma meleuel.

Noha mas kepen el-

maga

maga vgyan ôſzue elegyeſzic 78.
minden állatockal, à mint érzed
teis, hogy az ô hewsege általhat-
tya az te testedet es minden ere-
ie beled óuic, De azert soha sem-
mibe ô meg nem fogyatkozic:
Igy, es sockal méllyebben es tit-
kosban az CHRISTVS Testeis
es vére, ki érôttûnc ſzenuedet es
meg diczôûltetet, es kibe mint
ôrôc es áldot Isten wralkodic, min
dennap es minden ſzem pillantas
ba ôſzue elegyeſzic velûnc, es ab-
ban wyulunc es eleueneſzûnc meg
wyonnan, azban éledûnc es vida
mulunc meg minden rôttente-
sûnc es bantalunc ellen, Az erô ſze-
rint, kit ô vôt test ſzerintis, az Is-
tensegnec tarsolkodasa által, Melly
Istenseg à mint kezdettûl foguan
ſzerzet, tartot es éltetet, es mais

tetûnc az Christin teste es vere altal holot nem tsac ereieuel, hanē magaual reſzesûltetûnc: De megis ez peldazat segit annac hitelere:

Mint lehet az.

Acto: 17.

tart

tart es éltet mindeneket: Sôs ôs;e elegyes;ic minden állatockal, de kiualtkeppen az Isten fiaiual: Igy immár azzál az Istenseguel, egyesült testeis es vére, tartya es élteti az wyonnan s;ülettetteket, minden s;em pillantasba, kikuel vgyan ôs;ue elegyes;nekîs. Mert no ha az hiuec wyonnan s;ülettec, es meg élettec, de mig az bünôs testbe lakoznac, kibe vgyan megis fuladnanac es meg emeztetnenec ha s;üntelen s;üntelen az WR ôket meg nem éleztene, minden s;em pillantasba s;ükseg hogy ten gettessenec az ôrôc életre.

Melly éleztes, nagy czukalatos Isteni ereie által noha soc keppen les; De igyis, hogy ô maga magat res;esiteti velec, niha bôweb es hat hatosb, niha czendesb es czekelesb

keppen

keppen, Kíre az WR ezkôzül s;abta az ô s;ent Vaczoraiatis, hogy azban bôwebben es hathatosban czelekedgyec bennünc az ô s;ent teste es vére, annac velünc valo kôzlese, res;eltetese, es bennünc valo lakasa, mély dolognac modgya, mint legyen, az, minden értelmet felyül halad: Has;nai kedig melly nemessec legyenec, arrol touab s;ollyunc. Most lassuc meg; hogy ez: à mit mondanc, igaz dolog legyen.

Ezkôze à Vaczora.

Hogy à Christus Teste es Vere, valoba res;eltessec velünc, az VR Vaczoraiaba.

Az együgyü Predikatoroc kôzzül, sokan nem ves;ic es;ekbes

Hogy

mind ez kettőt iol meg ertsed. Mert az wrj ő maga aianlya:

Hogy Christvs wrunc az ő ſzent Teſtamentomanac igeibe arrais meg tanyit, mit akar adni ot mi nekünc, Es arrais, mi végre adgya azt.

Sokan érteni ſem akariac, hogy igeri az ő teſtet es véret. Hanem czac arrol ſzolnac: Hogy azt halalanac emlekezetire ſzerzette.

De mind az kettőt meg tanulyuc, ő magatulis Chriſtus wrunkrul, az ő ſzolgaitulis.

Elöſzer ezt ved eſzedbe. Mar. 14 Luc. 22. 1. Cor: 11:

Mikoron az mi wrunc Iesvs Chriſtus, az ő ſzent Teſtamentomat ſzerzene: Véue az kenyeret, es azt illy ſzoual aianla: Ez az en teſtem, Melly ti érőttetec meg tőrettetic. Véue az Pohartis, es monda: Ez Pohar wy Teſtamentom az en vérembe. Auagy

Mat. 26. a mint ſzent Mathe iria: Ez az en vérem: mélly az wy Teſtamentomnac vére, melly ſokaknak ki ontatic, bűnöknek boczanattyara. Im hallod es érted, hogy elöſzer teſtet es véret aianla es igere.

Az vtan maſodſzor meg monda aztis, Mire valo legyen annac etele es itala: Hogy azt az ő halalanac emlekezetire tennüc:

Maſodzor ezt ved eſzedbe:

Tehat illy nagy dologba ſenki ne czelczapion. Hanem mind az ketteről igaz értelmet vegyen az, az ki az wrnac igaz ſzolgaia. Aztis meg ércze es tanyitſa, mit igen az WR: Igeri kedig az ő teſtet es véret. Aztis meg ércze es tanyitſa, Mi végre igeri: Igeri kedig az ő halalanac emlekezetire. A mint mijs mind az kettőről megis többet ſzolyunc. Hogy az WR az ő

teſtet

testetis es véretis egyè akaria velůnc tenni, az kenyer es az bor
1. Cor 10. mellet: Szent Pál igen nemes es draga szockal tanyittya az Corinthusbelieket, illy értelemmel: Hogy az WR kenyere, az WR testet közösiti es reszesiti velůnc. Es az WR pohara, az WR véret reszesiti velůnc. Es ínti öket hogy ezert igen meg beczůllyec. Ez az szent Pál szaua: Az hála adasnac pohara, az mellyet hala adassal veszůnc, Nemde az Christus véreuel valo közösůlesée? Az kenyer, mellyet meg szegůnc, Nemde az CHRISTVS testeuel valo közösůlesé? Szep tanusag ez: Hogy kenyernekis mondgya es bornac: De az mellet az WR Teste es vére közösůlesetis es reteszeltetesetis aianlya: Mert azt

iol

iol meg kel értened: Hogy az 81.
szent czelekedetekben ket fele ezköznec, kůlsönec es belsönec kel lenni. Mint az kerezt vizben, vizis szent Lélekis mosogat. Igy az WR Vaczoraiaban, kenyeris es WR Testeis éltet, es azert az kenyert es teztat nem valtoztattya el az WR, es azbol nem teremt ot nekůnc mas es wy testet, Mert ha most teremtene az kenyerböl wy testet, vgy nem az ö testet adna, az ki regen szenuedet az kereztfán, es menybe ment: à kit ittis iger mi nekůnc: Azert szent Pál helyen hadgya, hogy vgyan bizony kenyeris az, de WR kenyere, az az: az wrtul arra valaztatot kenyer: Hogy az mellet az WR az ö bizony regi szent testet, ki éröttůnc regen szenue-

Mas à kenyer, mas az wr Teste, kikröl vegy igaz ertelmet:

Miezode kenyeraz Es mire valo:

V des

det, egyesitse, reszesitse. es b[illegible] elegyitse, es velünc közesitse. Azzonkeppen az WR Bora mellet, Véretis, az mi vérünckel egy vérre tegye. Igaz dolog azert, à mint minden Doctoroc, Szent Agoston, Iręneus, Luther Marton, es egyebekis tanyitnac: Hogy az WR Vaczoraiaba ket fele etel ital, külső belső, földi es mennyei adatic. Az külső, iele az belsőnec, az kenyer, iele á CHRISTVS testenec, az bor, iele az Christus vérenec: De nem puzta iele, nem czalard iele, Hanem igaz es bizonyos iele az külső, az belsőnec, hogy à mit iegyez, es à mit mutat, es à mit iger, azt megis adgya. Iegyez es mutat kedig az kenyer es bor, az Christus testere es vérere, az ki ot igertetic ő

Iræneus lib. 4. ca: 34. aduersus Valentianianos.

Iel, de mitsoda iel?

magatul

magatul Christustul, tehat valoba es bizonnyal megis adgya.

Annac iedzesse kedig draga dolog, hogy az ő testet véret, kenyerhöz es borhoz hasonlittya, mert mint az kenyer es bor, fő éltetese testünknec, es az egye leszen velünc: Igy, es meg inkab ő egy testte es egy vérre leszen mi velünc, es soc ezer keppen éltet bennünc, es meg tart az őrőc életre, meg élezt es meg eleuenit arra, Itt azert az kenyer es bor mellet, vgy peldaztattya Testet es véret, hogy azont megis adgya, az mit iegyeztet. Meg tsac ez vilagonnis, az ki iámbor, mikor tzegert tetet boranac, az tzeger alat bortis ád, es nem czalogat, czac puzta tzegerrel. Sockal inkab az mi wrunc IESVS Chri-

Kenyer es Bor, miert valaztatot erre:

Ez peldazat, egyic Oka, hogy az külsőc el ne valtozzanac

Parazt pelda.

stus

ſtus, mikor az kenyeret es bort veſ;i es azt vgy aianlya mint teſtet, véret, igeruen az alat, az ô Teſtet es véret, Bizony azert mieli, mert az kenyer es bor alat, es az mellet bizonnyal teſtetis es véretis nekûnc akaria adni.

Kirôl ſoc bôlcz iamboroc mit irtanac, níncz helye it hogy elô ſ;amlallyam: Czac hogy ezt az egyûgyûc iol eſ;ekbe vegyec:

Meny vegereennekis:

Hogy még azokis az kic viſ;altattyac es tudosbac az tôbbinel, Egy ſem meri mondani; Hogy CHRISTVS az ô ſ;ent teſtet es véret nem adna: Mert hallyac az WR ígeretit, es tudgyac az ſ;ent Pál Magyarazattyat Hanem czac az módgyarol vetekednec, mi móddal legyen az: valobaé, vagy czac az hitnec

bizodalmaual, Es midôn az ô emberi okoſſagoknac keptelennec es haſ;natalannac tettzenec az wr maga aianlaſa, azt akariac ſ;epiteni, az ô gondolatyoc ſ;erint.

Ha ez azert nehez mert keptelen: Igy mindẽdolga Chriſtuſnac keptelen leß te neked.

De mi iol eſ;ûnkbe vegyûc, hogy az mi okoſſagunknac, nem czac az WR teſtenec es vérenec etele itala, es reſ;eſûleſe keptelen: Hanem az tôb dolgaijs: Hogy Iſten leuen, emberre lôt: Hogy ártatlan leuen az bûnôſôkert meg holt: hogy az halal, es ôrdôg ellen fel tamadot: hogy olly ſ;egeny es nyomorodot emberi teſtbe, mind Angyaloc es minden állatoc wrallyac, es mint áldot Iſtent imadgyac: Mind ezec es tôb ſ;antalan dolgai az Chriſtuſnac nem czac keptelenec, de vgyan bolondſagnakis tettzenec, az

Ioan. 1. Col: 1. Eph. 1. 4.

1. Cor: 1.

mint ſzent Pál mondgya, ha à mi okoſſagunkat fogua engedelemre nē vinne az Iſtennec ſzent Lelke· es ha nem igazgatna az iraſnac tanubizonyſaga ſzerínt, Io: 16.

Fígyelmez azert az WR ſzauara, es aztul el ne ſzakadgy, hol mi czelczapo ſzó miat: Hallod mit iger, hiddel hogy megis adgya: Ha ketelkednel, hogy mas értelemmel mondotta, es véled hogy â mint nihol magat aytonac. vtnac, ſzölö tönec neuezte: ittis olly peldazat ſzerint ſzolt volna. Ezis meg ne czallyon teged: Hanem tanuld meg ſzent Pálbol, hogy vgyan olly WR kenyerenec neuezi melly az Chriſtus teſtet reſzeſitijs veled. Es hogy minden bölczec eleitül foguan azont vallottac. Ez ſzelid Léleckel an-

Szent Pal magyarazza, hogy nem czac peldazat ſzerint aianlya az kenyeret, mint teſtet, Hanē oly ielyül hogy vgyā reſzeſitijs velünc.

nyit

nyit haſznalſz, hogy mē az wrnakis azt felelheted, wram te igy montad igy igered, es igy aianlottad magad. azert, tü led enis igy varom: Igy czelekedec ſzüz Mariais. Midön nem érthetne, mînt lehetne hogy ö ſzüz leuen Fiat ſzülne, Es az WR Angyala mond: Iſten elöt ſemmi nincz lehetetlen. ö monda: legyen ennekem az te beſzeded ſzerint. Es meg lön ö benne mind az, à mit Iſten izent vala, Noha az módgyat ö nem tudta mint löt, ſem értekezet azrol: Hanem ſzelid Léleckel czac bizta magat az WR ìgeretire, Es azert Erſebet aſzonnis, bódognac monda; hogy hitt áz wrnac.

folgondol kodgyal erröl.

Luc. 1.

Bizony moſtis ſoc együgyü firfiakba es aſzonyokba, nagyob

Bar diſzno paztor el gyenis.

foga-

foganatoſſagual czelekeſſic, az WR mind az ô ſſent Vaczoraia élteteſſebe, mind egyeb ſſent ezközibe, hogy nem mint az nyughatatlan viſgalokban. Az ſſegeny Apoſtolokis ôh ki igen egyûgyûc voltac, midôn mentûl elôſſer az wrtul vôttec az ô ſſent Vaczoraiat, Es czac egyûgyû Léleckel az wrra hattac magokat, ſemmit azbâ nem viſgaluan, ki ehetne az ô teſtet es véret, A mint az Capernaitac, Es â miat ſoc tanyituanyoc el ſſakadanac az wrtul. Félec rayta, hogy moſtis azon félec ſoc keppen el idegeneſſnce az wrtul.

Apoſtoloc ßelidßegec.

Iohan: 6.

Melly veſſedelem hogy az hiueken ne tôrtinnyec, azert tôb ſſoual megis im ſſoloc arrol: Hogy az wrnac teſte es vére adaſſec, es reſſeltèſſec velûnc az WR Teſtamentomaba.

Iol meg érczed eztis: Hogy az mi Lelkûnc epûletiretis ſoc ezközeket ſſabot az Iſten, à mint teſtûnketis ſoc képpen élteti: Kenyer, bor, vetemeny, gyûmôlez, hus, ęg, tûz, viz, fôld által: Igy Lelkûnketis élteti, hallas által, könyörges által, pœnitencia által, hit által, kereztyeni moſogatas által, az WR Vaczoraia által, Es az ô ſſent Lelke által, ki mindenikbe ielen vagyon, mint fô ezköz.

Ezközöc által elteti Iſten az lelkeis.

Mint hogy azert midôn az Iſten igeiet halgatod, az hallasba, nem czac az ſſonac â zengeſet veſſed, Hanem az igeuel egyetembe az ſſent Lelketis, kit ha meg tartaſſ es meg ôriz benned, az vtan

Hogy vala loba reſſelesûnc Chrûſſal: Acto: 10.

nis veled marad es benned nagy dolgokat czelekeſ;ic. Vaſahoſ penig az ſ;ent Lélec, ot vagyon az Atyais, az Fiuis, à mint ezt az WR bizonyitya: Az ki engem
Iohan. 6: ſ;eret, es az en beſ;edemet meg tartya, oda megyůnc es nala lako
1. Cor 6: helt ſ;erzůnc. S;ent Pális mond: Az ti teſtetec az Iſtennec Temdlo ma, es az Chriſtuſnac tagiai. De à mint mondoc, az hallot ige, ſ;ekere es ſ;ankaia az Iſtennec, ki által vgyan valoba egyeſůlůnc vele, hogy ő beňů nc, es mi ő benne lakozzunc Ioan. 14. Igy à Kereztyeni moſogataſſs: az WR Vaczoraiais, arra valo ezkőze, hogy az oc àltalis egyeſůllyen velůnc, à mint ſ;ent Pál az moſoga-
Titum 3: taſt, ſ;ent Lêlec fördeienec neuezi.
Ioh. 3. es az wris ſ;ent Lélec által valo

wyon-

wyonnan ſ;ůleteſnec, Az ő Vaczoraiat kedig, ő teſtenec es vérenec, Kit ſ;ent Pál olly WR kenyerenec es boranac mond, hogy kibe az WR Teſte es vére reſ;eſůlne velůnc. 86. 1. Cor: 10.

Melly reſ;eſůleſt en ſem értec olly oſtobaul, hogy czac fontonkent es falatonkent valo teſtet es véret, ennem es innam: Hanem hiſ;em es vallom, hogy mind teſteuel, véreuel, lelkeuel, Iſtenſegeuel, ſ;ent Atyaual, ſ;ent Leſkeuel, es ezeknec minden ereieckel bennem lakic, es en ő benne. Mondom, teſteuelis, es véreuel. Mert immár ſoha az ő teſte es vére el nem valic az Iſtenſegtůl, az Atyatul, es az ſ;ent Lélektůl, Hanem azonockal mindenkor egy es mindenůt egyůt vagyon, Az kenye-

Ne kabal kodgyec it ſenki:

ret

ret mikor el;em, noha ázzal egye tembe testetis es;em. De né vgy értem, mint egy falat testeczket ennnem: Hanem mindenestůl fogua, valamibe ő selsege vagyón s;ent Atyaual es s;ent Lelkeuel egyetembe tarsolkottattya es magat res;elteti velem, es engem testestůl, lelkestůl, vérestől ő magahoz kapczol: Igy mikor à Bort is;om, az ő véretis is;om, De né vgy értem, hogy valami czőppő getet vért innam, Hanem véreuel egyetembe, ottis testestůl lelkestůl, Atyaual es s;ent Lelkeuel egyetembe tarsolkodic, egyesůl, ès res;esůl velem, Mert mint az nap az ő fenyetůl es melegsegetůl el nem valhat, Igy soha az ő teste es vére, Istensege, Atya, s;ent Lelke, egy mastul el nem valhat-

nac,

nac. A mint az WR Philepet tanyita, hogy ő benne az Atya lakic, es ő az Atyaba: Es magokat mindenestůl nekůnc aianlya, monduan: hogy hozzanc iő, es bennůnc lakozic, Io. 14.

A mint kedig az Nap, noha mindennap wyonnan fel tamad, es wyonnan melegit, vilagosit, éltet es tart soc nemes állatokat, soc fele ereieuel, es magat vgyan res;esiti es egyè tes;i minden állatockal, Es azbol ő neki egy s;al fogyatkozasa sincz, maga minden ereiet es iouat alà ereztette es vgyan be buytatta minden állatokba: A mint lattyuc, hogy onnet élednec meg mind fác, vetemenyec, halac, vadac es minden lelkes állatoc: Mint az Nap mondoc, semmibe meg nem fogyat-

Nem fogy el az wr ez'etellel. Hæc de vniuersali præsentia cogita.

kozic

kozic, hanem mindennap, épes tökelletes allapadban es azon eröbe marad: Igy az mi wrunc IESVS Christusis, vgy egyesiti az ö testet véret mindeneckel hogy ö mind az által azon felsegbe, es tökelletes épsegbe marad, minden fogyatkozas nekül.

Noha kedig mind az kenyerbe mind az Borba egy arant resʒesülünc ö vele. De miert hogy ö külön az kenyerbe, testet aiansotta, azert módgyais vagyon, külön külön azoc által, mint egyesitse magat mi velünc, Es illic hogy mi az ö sʒerzesehöz sʒabiuc magunkat. Es à mint igeri magat, vgy éllyünc ö vele. Noha egyeb keppenis egy test ö mi velünc, de it leg kiualtkeppen kötelezi arra magat, Mint az sʒent

Külön külön miert kel az kenyerbe testet, Es az borba veret rennünc: Hic de Sacramentali præsentia agitur.

elöttis vala. de azkor leg inkab. Illy ertelmec volt az regi sʒent Doctoroknac, es az vtan valo Isten félö tanyitoknac, Luthernec, Philepnec, es többeknec: Nem sokba külömböz, noha külömböz Caluinus Ianos irasais, ezben: hogy az WR valoba resʒesiti magat velünc: Az többijs az értelmesbec egy sem méri azt mondani: Hogy CHRISTVS, testet es véret nem igerne, mondom vgyan ot az etelbe es italba pepig. Mert hallyac az igeretet, es az sʒent Pál magyarazattyat. Czac hogy esʒeskedni akarnac az módgyaba, mint es mi móddal legyen az. De sʒent Pál eleg nyiluan tanyit arrais, midön arra tanyit, hogy vgyan resʒesse lesʒünc az

Oluasd meg magyarazattyat, 1. Cor: 11: meg erted ot az külömbsegetis.

Valoba erczed: Christus testeuel es véreuel. Es hogy ne vé'd czac gondolattal es s;iwbeli bízodalommal señi, meg tanyit, hogy az kenyer es à bor, az CHRISTVS teste es vére re-s;eltessenec ezkőze: De megis eztis helyen hagyuan nemellyec, eztis czac selmelkedesre, vagy Isteni erőnec vetelere vons;ac. Melly dolgoc, az s;eles, es akaratos, es maga mutogato elmeknec nyughatatlansagi. De te s;elid Léleckel had magad az Isten tanaczara. Hallod mít iger, es érted s;ent Pál mint magyarazza. Tarcz azert àhoz magad, Mert azon kiuůl, ha mind è vilag bőlcznec tartanais, De Christus, s;ent Pàl, es az s;ent Lélec, tizta bolondnac fog tartani, 1. Cor: 1. 2. 3.

Ez

Ez nagy czudalatos es dragalatos res;esůles kedig, hogy nem mindennec egy arant has;nal, Az hitetlenekbe, az hitetlenseg az oka: * Mert mint az Nap az vaknakis vilagosit, de az ő vac s;eme miat, nem é het vilagossagaual, Es mint az Nap, az Sartis az vias;tís egy arant sůti, de à Sar meg kemenes;ic bele, az Vias; kedig meg lagyul bele, Es mint az dőgőtis, az Rosatis egy arant sůti, de az dőgből bůdősseg iů ki, az Rosabol kedig io illat. Igy az mi wrunc IESVS CHRISTVS, egy arant iůt ez egez vilagra, egy arant es egy io keduel hirdettet mindennec pœnitenciat, es bůnnec boczanattyat, egy arant int mindeneket, hogy Istenhőz terjenec, bůnőket meg ismeriec, es

Miert nē has;nal te hat az hitetlenek-nec? Noha soc kal kůlőmb az wr dolga, mind az altal segit nec ezeknekis peldazati.

bűnöc boczanattya higyec: Az ő neuebe ſzent Lelket kérienec, es ez által wyonnan ſzűletteſſenec,

Ioan. 1. De ezt ez vilag fiai nem egy arant veſznec: ő benne nem egy arant biſznec: Attul vagyon hogy az hallot igeis, az moſogataſis, az WR Vaczoraiais nem egy arant haſznal mindennec, Mert á mint az io oruoſſag vgy haſznal, ha el veſzed, es élſz vele: Azonkeppen az Chriſtuſis igy leſz oruoſſaga á mi epűletűnknec, es öröc eſetűnknec, ha bizzunc ő benne.

Mint haſznac az Lelki ezkőzöc: Azert az kic bizodalommal ragazkodnac az ő igeretihőz, annac haſznal mind az hallot ige, kibe lőt az igeret, mind az Viz molas, melly néz az Chriſtus igeretire, az ő vére tiztitaſara. Mind az wr kenyere es bora, melly is mutat

tatazon Igeretekre: Es ez ezkőzöc által, vgy egyeſűl az ő benne bizockal, hogy az lenne iduőſſeges epűletyőkre. Az kic kedig hitetlenűl hallyac az ő igeretit, á mint ſoc karomloc vadnac, es hitetlenűl élnec az ő moſogataſockal, á mint ſokan ſem emlekezнec arrol miert kereztelkőttec meg, ſőt ſokan ſemminec vélekis ezt az mit Iſten ottis iger ő nekic. Es ſokan hitetlenűl élnec az WR Vaczoraiaualis, ſem bűnőket meg nem vtaluan, ſem Iſtentűl nem féluen, ſem az Chriſtus halalaba nem bizuan: mind ezek nec annyit haſznalnac azoc, mint Iudaſnac, á ki meg czokoluan az wr teſtet, el arula az wrat.

A'mint Iudas meg ſokolhat

Iudas azon teſtet czokola az wrnac, á melly teſtet kőnyuezuen

ta az wr testet, Es à mint az wr ßeretettel meg mosa Iudas labaitis: olly ßeretetuel adgya magat meeg â hitetlenöknekis az ö Vaczoraiabannis.

meg mosogata amaz bünös aß-
ßony: ennec haßnala, de annac nē.
Azon testet es vêret veßöztec;
ostoroztac, es artzul czapdostac,
Caiphas ßolgaijs, Es sokra az ö
vêrebe elis feczkendet: De miert
hogy hitetlen ßiuel rakuac vol-
tac, nem haßnala vgy nekíc mint
amannac, es mint amaz vérkor-
sagos aßonnakis, ki midön czac
ruhaianac peremet illette volna-
ís, ottan meg gyogyula, Luc: 8:

Iöllehet vgyis ö magaba vgyan tellyes es rakua haßonual, de vgy te neked nem akar haßualni.

Igy ha te kadba töltenedis az
CHRISTVS véret, es meg fö-
rednelis benne, semmit nem haß-
nalna ha az ßiuedben hitetlen vol
nal; mondom ha hitetlen volnal,
es az Christust Isten Fianac sem
ismerned, sem benne mint iduö-
zitedben nem biznal, Mert Isten
igy rendelte; De viß ont hittel-

az az: azban valo bizodalommal 91.
az mit Isten igert ez vilagnac, es
te nekedis, az ö ßent Fia érdeme
àltal, ha czac fel fohazkodolis, az
ö neuebe, olly erös es hatalmas do
log, hogy az ęgbölis alà hozod
es maddal egyè teßed, es maga-
dat el fel az ęgekre emelteted: Es
valamit kérß, soha egyeb nem le- Iohan. 16.
het benne hanem meg kel adni
álkolmatos idöbe, es olly mód-
dal, az mint ö ismerí te haßnod-
ra lenni, Azert, mert Isten igy
rendelte es igy ßerzette, mert ö
valamit valami végre ßerzet, de
annac azban meg kel allapodni,
Ezböl vagyon azis, hogy ez vilag
ál es tartatic, Mert ö igy rendel-
te.

Noha azert az WR Va-
czoraiabannis az hitetlenek-

ñec ſemmit nem haſ;nal az wr-
nac draga teſte es vére, ha ſ;inten
ſ;em latomaſt vgy czokolnakis
mint Iudas, es vgy tapogatnac
mint az ki artzul czapa: Mert né
vgy élnec az wrral, à mint rendel
te. De az hiueknec ez nagy dra-
ga egyeſůles, tarſolkodas, es kö-
zöſůles, temeny ezer iauokra es
haſ;nokra leſ;en.

tokra haſ;nos az hiueknec.

Hogy à mint az ſ;egeny Vér-
korſagos aſ;ony, noha czac à ru-
haſat illete, De az melly ölt özе-
tet az ö teſte vére viſel vala, az-
bol à teſtböl es vérböl, oly erö me
ne ki, hogy ottan mind teſtebe
es Lelkebe meg gyogyuſna, meg
epůlne, es meg éledne, nyaualyas,
â mint az WR monda: Erzem
en, hogy en belölem valami erö
mene ki: Imè hallod, hogy az ö

teſte-

teſteböl es véreböl ment ki olly
erö, kiböl az aſ;ony meg gyogyu
la, nem czac teſtebe, hanem lel-
kebeis, az öröc életre: A mint az
WR az ö hiteröl vallaſt tön.

Igy az WR Vaczoraiabannis
noha kenyeretis bortis ád: De
miert hogy az meſſet az ö Teſte
tis véretis igeri; azzal vgy reſ;e-
ſůlůnc, hogy azbol meg ſ;amlal-
hatatlan ſoc teſti es lelki iot es
epůletet vegyenec az hiuec. Az
kenyer es az bor mint egy kön-
töſſe az Chriſtuſnac, de az kenyer
es bor alat, auagy mellette, auagy
benne: Bizonnyal ö magat ve-
ſ;ůc, ö magaual reſ;eſůlůnc: Nem
kůlömben, mint midön az Vér-
korſagos aſ;ony, noha czac à kön
töſenec à peremet illete kiuůl: De
az meſſet illy vallaſt tön az WR:

Moſtan köntöſe Chriſtuſnac, az kenyer es bor az Vaczoraba. Az viz az moſogatasba, A hallas az Predikacioba

hogy

hogy ô belôle az ô testebôl es az ô véreból, az ô Istensegeból, es mindenestûl ô magabol ment ki az erô, az kiból az aſzony meg epûlt.

Szûkseg voltennec igy lenni.

Ne czudald ezt kedig, auagy ha czudalod, ne véld keptelennec Hogy CHRISTVS testet, testûnk uel, véret vérûnckel, Lelket lelkûnckel, emberseget embersegûnkel, es mindenestûl magat, Atyat, ſzent Lelket egyè tegye mi velûnc:

Ades viga ztalasec:

Mert igy kellet mi nekûnc ôſzue forranunc ô vele, hogy ô általa meg tartassunc az ôrôc életre, Es az vtan soha mind ôrôckeis, es mind ôrôckón ôrôckeis el ne ſzakadhassunc az Istentûl, à mint el ſzakadanac az veſzet Angyaloc, es Adam, mig az Christus fel nem ôltôzôt vala az emberi teste.

Eleg

Eleg czuda à mi embersegûnc-ket magara fel ôltôzni. De ô, az egyesseg által akart minket magahoz kapczolni, es bennûnket az ôrôc életre meg tartani: Igy eleg nagy czuda az ô testet es véret, viſzont hozzanc farraztani azzal bennûnc reſzesse tenni, es az altal bennûnc lakozni, (az mint monduc oda fel, fogyatkozas nekûl, Isteni titkos erôbôl) De igyis tetût ô neki minket wyonnan meg élezteni, es ô magabol naponkent valo gyarapodast ôrôc életre valot venni, mind addig, mig az ô meg allapadot ôreg voltanac mertekere iutunc. Eph. 4.

De erröl ertekezzel tôbet az ſzent irasbol, kit ha ſzelid Lélecckel meg oluas soc helyen meg talalod: Hogy Istennec illyen vé-

gezet

gezet io kedueis volt mi hozzanc. Hogy à mint az te ſzemed fů ôd. kezed fůggenec te belôled, vgy fůgy es vgy forrodgy à Christus testehôz es vérehôz. Oluasd meg az ſzent Pált, az Ephesusbelieknec irt Leuelenec ôtôdic reſzebe, Es lasd meg melly nagy titok ia volt Istennec, Hogy à mint Euat az firfiu testeból àlkotta, es vgyan óldala czontyabol vôtte ki: Igy az ô ſzent nepetis az Christus testeból, véreból, czontyabol álkotna, Mondom, onnet vgy álkotna, hogy mint Euat Adambol véue ki, igy minket Christulnac testeból. véreból, tſontyabol ſzedegetne, es azbol epitene fel: Ez nagy dolgan ſzent Pál el amelkodic, Es ezt Isteni titoknac mondgya: Melly álkotas

Haßnos nocs.

mint

mint legyen, ſenki nem tudhattya.

De az WR az ô ſzent Vaczoraiaban nyiluan ielenti hogy igy kel lenni, midôn Testamentomaba meg hagya, hogy ôtet, az ô testet es véret vegyůc, egůyc es igyůc, Az az, mint ſzent Pál mongya: ô vele reſzeſůlyůnc, egye ſůlyůnc, es mindnyaian kôzôſůlyůnc, es mindnyaian bele óltaſſunc, hogy az általis az benne bizo hiuec gyarapodgyanac az ôrôc eletre.

Az melly titkot nõ tutz, azt mutogattya Isten az Vaczoraban.

Soc tôb helyennis vadnac ez fele ſzep ſzoc, Mint imezec: Sokan egy test vagyunc Christusba. Az mi testůnc CHRISTVS tagiaj, 1. Cor. 3. Ti vattoc à Christus testei, es az ô tagiabol, valo tagoc, 1. Cor. 12. Mindnyaian

Rom. 12.

egyec

egyec vattoc az Christus Iesusban, Gal. 3.

Az Christus feiűnc, kiből álkottanac az tőb tagoc' Eph. 4.

Hic non: sed alibi recitātur quatuor modi præsentiæ dei, hæc susius inde accipe. Eph: 3.

Ez fele s;ep igekbe, mind az Istennec titkos módgya ielentetic, mint akart minket fel epiteni az ő s;ent Fia teste es vére által.

Melly s;okba noha intetűnc benne valo hitreis, A mint arrais s;ent Pál meg tanyit: Hogy az CHRISTVS hit által lakozic bennűnc, Mert az hit az mi lelki këzűnc, azzal ragadgyuc, es azzal s;orittyuc hozzanc, azzal őrizzűc meg bennűnc, es zzal ves;űc has;nat: De azzal vgy fogiuc meg őtet. hogy nem czac hozza fohazkodic lelkűnc, henem vgyan hozzanc hozzuc es valoba be keueres;ic lelkű..kbe, es vgyan egyesül

sül teste testűnkuel, vére vérűnckel, Es mindenestűl fogua ő maga mi magunckal. A mint à fényes napot, annac ereiet, vilagat, es melegseget, nem czac gondollyuc, hanem vgyan hozzanc ves;űc, es élűnc általa: Igy nem tsac gondolkodunc es fohazkodunc hit által az Christushoz, Hanem vgyan ő mi beñűnc, es mi ő benne lakozunc. Ezertis hasonlittya az WR ő magat az s;ő lő tőhőz, Kiről mihent le metzic az ves;őt immár az, semmi erőt nem vehet, hanem meg s;arad es tűzre; valo: De az melly ves;ő vgyan hozza ragadot es benne termet az s;ő lő tőn, es rayta hagya à s;ő lő műues. azba s;űntelen erőt boczat gyűmőlcz teremtefre: Igy nem czac fohazkodnunc kel az

Ioh. 15.

Chri-

Christus által Istenhöz; hanem vgyan erötis kel tűle vennűnc, hogy Istennec teremthessűnc gyűmölczet.

Iob: 14. Erre valo az ö ſzent Lelkenekis igerete, kít ſoc édes ſzockal aſanſa mi nekűnc, Kit ö magabol fuua az Apoſtolokra, Io. 20.

Igy mais azon Lelket es lelkeuel egyetembe teſtet, véret. Iſtenſeget egyeſiti mi velűnkis, Mind az hallas, mind az moſogatac, mind az kenyer es bor által, az ö igerete es fogadaſa ſzerint.

Ez legyen egy elöbe beſzedűne arrol, hogy az WR az ö teſtet es véret valoba reſzeſiti velűnc az ö ſzent Teſtamentomaba, kiröl touab megis ſzoloc.

Ne ſantal De it eztis îgen iol meg érczed Hogy ſe Bál fele, ſe Iob fele, ne ſan-

ſantikal: Hanem egy igaz nyomba meny: A mint az WR aianlotta az ö Vaczoraiat vgy érczed, ſe fellyeb, ſe alab.

Oe ott kűlſö ieſtis ſzerzet: kenyeret es bort, Te azokat czac annyiba beczűld à menyibe keua nya: Az kűlſöt meg valazd az belſötűl, es az kűlſöt ne imad az belſö mellet, Mert vgy az kűlſö ielböl Iſtent emelſz, es baſuant imadaſz, teremtet állatot, kit meg tiltot az Iſten: De mind az által megis beczűld, annyibol à mint az WR aianlotta, Hogy az kenyer es bor arrà valaztatot es ſzenteltetet kenyer es bor. Kiuel az WR az ö maga teſtet es véret reſzeſiti veled, vgy: ha meg eſzed es meg iſzod,

Azon

Menyibe kötöt e magat az wr, az Testamentõ melle:

Azon kiuül magat oda nem kötelezi, es azert az mi meg marad az eteltül es italtul, czac kenyer es bor lesz, es az vtan Christus teste es vére ot nem marad, hanem czac puzta kenyer es puzta bor. Nagy röttenetes bolondsag azert az Papasoc baluany imadasoc, kic czengetue hordozzac, es soc keppen imattattyac, az WR paranczolattya ellen: Igy czelekettec az áldozat tüzeuel, az regi soc bolond Persiai Feiedelmec, es nepec.

Mint kel beczülnünc az külső ezközeket:

Ezeket érczed meg megis iobban: Oda fel szolanc az aszonyrol, â ki az wrnac ruhaia peremet vgy illete, hogy az wrnac testeböl es véreböl venne erőt az meg gyogyulasra, Az köntest noha meg beczülte az oszony, de nem imatta azt, hanem imatta az wrat az ki viselte az köntöst: Igy mijs meg beczüllyüc az hallot iget, az Vizi mosodast, es az WR kenyeret es borat, kikbe ö maga czelekeszic az WR az ö szent Lelke által: De vgy hogy az külső ez közöket meg valazd igaz értelemmel az belsöktül: Ne legy olly mint az Sidokrol mondgya szent Pál: *Habent zelum, sed non secundum scientiã.* Rom: 10. Mond: Vagyon aitatossagoc, de nem igaz értelemmel. Es azert az fele aitatossag bolondsag, es Isteni karomlas es czufolas. Te neked azert illyen értelmed legyen az WR Vaczoraiarol:

Hogy noha kenyeretis eszel es bortis iszol, es azt nemis imadod, mint külső ielt: De belöl azzal egyetembe valoba eszed es iszod,

Megis id meg ert- sed mind az kettöt, az külső, az es à belső

az wrnac testetis véretis, kiert mind az által az kenyeretis beczůlőd, es tiztesseguel vesʒed mint ha az WR ő maga nyuytana; De ne fély kęzzel hozza nyulni; Lám Thamas vgyan sebeitis meg tapogata az wrnac noha igen nagy hitetlen bůnős vala. Es arra ne ayul bolond esʒel, elmeuel. Hanem értelmesen vőd sʒepen kezedbe, tőd sʒadba, es őd meg, A mint az Apostolokis, az tőb hiuekis czelekettec. Es mikor esʒed. meg gondold az WR igeretet, ki azt monda: Az en testem ti érőttetec halalra adatot: Az en vêrem az ti bůnnőtőc boczanattyara ki ontatot. Ismet eztis meg gondold: Ez az en testem, ez az en vérem, azt egyetec igyatoc, az en halalom emlekezetere. Es ez igere-

tekbe

tekbe bizuan. vőd el azt, egyed, igyad értelmesen, Ez az te dolgod, Az tőbbit had az wrra.

Az WR iol tudgya oztan mit kel ot te veled czelekedni: Had ő rea, az ő testet es az ő véret, mint es mi móddal, és menyi sʒep epületedre, akaria te veled resʒesitení.

Az wr dolga, az tőbbi.

Mondom azert hogy értelmesen czelekedgyel, Mert nagy bolondsag, az wrnac, vagy igeiet, vagy vízet, vagy kőntőset, vagy kenyeret, vagy borat, auagy az ő faragot, vagy irőt kepet imadni. Sőt még tegedetis, nagy bolondsag volna imadni, Maga te mikor meg esʒed isʒod az WR kenyeret es borat, sockal inkab egyesűltel az Christussal. hogy nem mint az kenyer es bor: Mert

Az ertelmessegmiczoda, iol meg erczed.

az kenyer melle czac az emberért kötötte magat, es czac addig mig el vesi es meg eſzi: De te veled az vtannis egy teſt es egy vér ö, Mind az által vgyan nem illic, hogy tegedet imadgyünc, De illic hogy meg beczüllyüc mint Chriſtus atyafiat, es mi atyankfiat.

Az modokrol. Azban kedig módot nem ſzab hatunc, mint vegyed az WR kenyeret es borat: Mert czac hogy igaz értelmed legyen felöle, el vehed akar terden álua, akar fen álua, akar czac ſzadba, akar elöſzer kezedbe, az onkeppen akar egy fele, akar más fele kenyerrel, ezbe mondoc az értelmeſec közöt nincz kö ömbleg, Mert az wris erröl ſem̃i paranczolatot nẽ adot: Az Apoſtolokis neha veſzteg ülue vöttec, es attac: Neha

fen álua, neha kouaſzatlan, neha kouaſzos kenyerrel: Mint Chriſtus wrunc, à Vaczora vtan, eſtue keſen, es vezteg ülue, kouaſzatlan pogacza kenyerrel ozta: Az Apoſtolokis ſokſzor aztalhoz üluen, es köz kenyerrel oztottac, à mint meg tettzic az Corinthusbeliec ſzokaſokbol: Meg lehetne azert, mikor az ſzükleg keſzerit, mind ülue, mind etel ital vtan, mind eſtue es etzaka, mind fen álua, ülue, mind imilly, mind amolly kenyerrel, Mondom meg lehetne, es azzal az WR Vaczoraia meg nem fogyatkoznec: De mélto, es ſzent Pális int, hogy mindenec ſzep rendel legyenec köztünc, Azert teis ſzep tiztesſeguel fen álua, vöd el kezedbe, es igaz értelem̃el öd meg es id meg. Ha terdre

1. Cor: 10.

1. Cor: 14.

Az teerden allaſ-

rol, iozan ertelem. állaſ;is mind egy Chriſtuſnac, tſac az ſ;iued legyen helyen, Es vgyis el vehetned, de netalám valaki te hozzad kepeſt értetlenül czac az külſö kenyerre vgy aiul, es vgy kabul, mint ha az, Iſtennè valtozot volna: Illyec voltac regen Abrahã ideiebe, az Chaldeuſoc, kic az áldozatnac tűzet imattac, Mind ezec közzül Iſten Abrahamot ki hoza, es igaz értelemmel tanyittya az áldozatra, Igy teis könyö rögy Iſtennec, hogy minden teuelygesböl ki vegyen. Az An-
Apoc. 22: gyal meg tilta Ianoſt, hogy ötet ne imadna, noha Iſten köuete vala, Lám te ſem imadod az vizet, mikor valakit kereztelnec, maga ottis bizonnyal ielen vagyon mind az Atya, mind az Fiu, mind az ſ;ent Lélec: Igy ittis noha va-

loba

loba es bizonnyal reſ;eſülünc à 100.
CHRISTVS teſteuel es véreuel, az külſö ſ;ent ielec által: De átkozot az, valaki az külſö teremtet állatbol' Iſtent czinal maganac, auagy olly bolondul tizteli azt hogy maſis hozza kepeſt baluany imadó lenne. Iay annac az Mat. 8:
ki egyet az kiczinyec közzül meg Mar. 9.
botrankoztat.

Eztís azert az hiuec igen iol Regia via incedendũ
eſ;ekbe vegyec: Hogy ſe bál fele, ſe iob fele ne tantorodgyanac, Hanem czac az egy igaz nyomba, à mint az WR az ö igeiebe hirdetteti, beczüllyec mind à külſö, mind az belſö etelt italt. Er- Szent Pál ertelmet köueſd mind az kettöbe.
röl iol eſ;edbe vöd az ſ;ent Pál tanyitaſat, ki arrais meg tanyit, hogy ot bizony kenyeris adatic, es bizonnyal az WR teſtetis a-

 datic

1.Cor:10. datic, monduan: Az wr kenyere: az WR testet reſ;eſiti velůnc. Tehát teis mind az kettőt meg gondold es meg iſmerd ot: Aztis hogy kenyeretis eſ;el, es kedig WR kenyeret, Aztis meg gondold, hogy az à kenyer az wr testet reſ;eſiti veled azonkeppën az bor, az wr véret: Mondő, reſ;eſiti nem czac peldazza az wr testet, hanem vgyan egy testte vérre teſ;i az wrat veled: Igy tanyit ſ;ent Pál Doctor, igy érczed teis. De ſegitſen az WR, mind ennec, mind egyeb akarattyanac értelmere, kickel ezerkeppen bolyog mindennec az ő meg romlot eſ;e, elmeie, ſ;iue es gondolattya. Azert megis emlekezem az WR Teſte vére vételeről, az Vaczoraban.

Mondam oda felis; megis mondom, hogy ha az te okoſſagodnac, vagy keptelennec, vagy haſ;natalannac tettzenec az: Hogy az WR egy teſt es egy vér akar velůnc lenni, az ő ſ;ent Vaczoraíabannis. Ne czudald, Mert igy tetůt Iſtennec, hogy az mi bolondſag az hitetlennec, az iduőſſeges epůletire lenne az ő ben ne hiuőknec. Eleg képtelen Iſtennec Fianac lenni, Iſtentůl Anya nekůl, es kezdet nekůl ſ;ů etni, annac emberre lenni, mi velůnc egy teſt es egy vér ſ;erint valo atyank fianac lenni, Artatlan es bůn nekůl leuen, annyi ſoc kinokat egez életiben ſ;enuedni, olly vtalatoſon meg halni, az halal ellen fel tamadni, azban az bůnt, az őrdőgőt, az karhozatot meg rontani,

Rom. 1: 1.Cor:1,2.

Es azon teſtbe menybe ſegitſeg nekûl fel mennyi: Iſtennec olly nagy hatalmara felemeltetni, hogy emberſege ſzerintis mindent érczen, halyon, laſſon, tarczon, birion es igazgaſſon, Ezeket es tôb ſoc dolgaid, ha czac az te okoſſagoddal viſgalod, merô boſondſagnac es káptelennec fog tettzeni, à mint az Tôrôkôkbôl es Sidokbol meg tettzic. De
2. Cor. 10. ha az te okoſſagodat fogua engedelemre viſſed Iſtennec, es az Iraſt meg értekezed rola: Temeny ezer bôlczeſegit, hatalmit, es io vóltat tanulhatod ezbôl Iſtennec, es temeny ezer édes vigaztalaſokat vehetz lelkednec beſôle, hogy az mi teſtûnc verûnc, az mi atyankfia, az nii meg valtonc, ennyi hatalmat vôt, embeſ

ſege

ſege ſzerintis, hogy mindenût mint termeſzet ſzerint valo batyanc, édes gyônyôrûſeguel volna hozzanc, mindenût velûnc lehetne, es lenne minden fohazkodaſunkra, minden igyûnkbe. Mint olly nagy wrra lôt atyankfia. Oh, oh: Ki édes Lélec az, à ki illy bizodalommal ragazkodhatic ô hozza: De oh, oh, ki kitſin azban valo bizodalmunkis, az mint az WR ſoc helyen kialtya: Oh, kicziny hitûec, mig ſzenuedlec titeket. Ezen hitetlenſeg teſzi, hogy az Vaczoraba valo reſzelteteſetis ſem hihettic, ſem beczûlhettic nemellyec, Es az mellet azis bantya ôket, mert igen, ſôt telôtteb valo bôlczec es nagy eſzeſec,

Matth: 6. 14, 16.

De

Ezendeß es ßelid ertelmüc.

De nem illic értelmes es tsendeß lelkü Kereßtyen emberhöz, azon tőrődni felőtteb, mint lehessenec amazokis, á kiket elő ßamlalanc Christus felől. Azonkeppen ezis mint lehessen, hogy az WR kenyere es bora, az WR testet es véret reßesithesse velünc. Mert à melly bolond az, à ki eueznì nem tud, es á ßeles tengerre indul auagy az ki az ő kiczinyßeme vilagaual, az fenyes napnac fényet által akaria nézni: olly bolond, az ki az Istennec felleges hatalmat azon felőt visgallya, az mint magat ki ielentőtte: Ezt ios hallod, hogy testet véret etelül italul igeri. Hallod ßent Pál magyarazattyatis, hogy az WR teste vére veled kőzősül: Mit keuanß è felőt? Mond azt neki: wram legyen az te mondasod ßerint.

Ket fele maga tőrőc, mibe nyuhatatlankodgyanac:

Tudom sokan tőric feieket mind ket felec: Azokis az kic ßepiteni akariac az okossagual, es feiekbe nem fér, hogy az WR testeből véreből függenenc mi: Azzokis kic erőssen keßeritnec rea, hogy vgyan ßanckal meg ragiuc. mondom mind az ket felec kőzőt, az akaratossa, az keuelye, es maga hanyoia soc keppen ßeleskedic. De azt nem díczeric, es igen nehezlic az értelmes bőlcz Doctoroc, es intic mind az ket felet, ne nyughatatlankogyanac: Azokis kiknec keptelennec tettzic az WR testeuel es véreuel valo élesünc, Engedgyenec az wrnac. Azokis, kic vallyac, hogy eßic ißac, ne eztelenkedgyenec mit

az Capernaitac, bogy à mint az meſ;aros fel vagdallya à huſt, vgy vagdalna es vgy oztana Chriſtuſis az ô teſtet, auagy teſti gyomrunkba vgy boczatanunc mint ez fôldi teſti etelt italt: Mondoc ſoc helyen ſokan kéric mind az ket feleket, ne nyughatatſankodgyanac, ſe egy fele, ſe mas fele: Illy czendeſ; volt ô magais Chriſtus wrunc, ki az ô tanyituani kôzt, ſokſ;or ſoc zurzauart es haborut, édes ſ;oual le czendeſ;itet, Az ſ;o fogadoc megis fogadac, de egyſ;erſmind hetuen tanyituany el hagya, czac azert hogy nem ért hettec, mi legyen enni az ô teſtet es véret, Ioh. 6.

Miert aianlya az kenyerbe magat.

Iollehet ot azkor nem az Vaczorabeli etelrôl ſ;ola, De bizony nem heába aianlya magat az kenyer

nyer es bor etelebe, kinec peldazatijs haſ;naijs nemes dolgoc; Mert mint az kenyer es bor, egy teſtre vérre valtozic velûnc; igy nyiluan ôis egy teſt es vér akar velûnc lenni. A mint kedig ô immár nem è vilagi, hanem mennyei, igy minketis ez vilagbol el fel magahoz akart foglalni, hogy onnetîs ôis mi bennûnc, mijs ô benne fûgiûnc: Oh ki nagy es draga dolga ez azwrnac, ki noha minden ſ;em pillantasba reankis néz, es bennûnkis lakozic. De azt ſ;em latomaſtis meg akarta tapaztaltatni, es vgyan meg éreztetni velûnc, Midôn az kenyernec es az bornac etele mellet, ô magat etelûl es italul aianlana: Nem fôldi etelûl, ſem fôldi életre, hanem mennyei etelûl, es lelki életre.

Drage dolog vagyõ ez kitſin dologba.

Lelki etelûne:

Mint

Mint, es mi móddal legyen: had ô ſzent felſegere, bizony meg nem czal, hanem valamit igert, bizonnyal megis adgya: Igeri az ô teſtet es az ô véret Higy ennec, ne eſzeskedgyel ellene, Es meg érczed hogy meg atta: Oh ki nagy dolog az, kiuel ſzabadon meg elegedhetelis, mikor érzed, hogy ô benned nyugſzic, es te ô benne; Ha nem tudodis azert mint lôt az, hogy ô te beled ſzallot, te benned mint lakozic, te benned mit nyugſzic, hagyiarion ez, mettzeſzis vele, ha ô maga ſem keuannya, hogy annac módgyat tudgyad Hala Iſtennec penig érzed hogy benned vagyon: Kiröl az Iſtennec Lelke bizonyſagot teſzen az te ſziuedbe, midôn az te meg keſeredet ſziued az bûn mi-

Erzeni ô tet te benned, eleg te neked.

at

at el hitte, hogy az ô teſte vére, te érôttedis meg fizetet. Ez hit es bizodalom, bizonyos iele, kogy ô immár benned vagyon, az ô teſte es vére. ôſzue elegyedet à te teſteddel, es véreddel. Eznec érzekenſegeuel elegegyel meg moſt ez árnyec vilagon.

Ioh: 14.

Higyed hogy ez vilagon nem volt, ſem vagyon, ſem leſzen olly bôlcz, ki az ô ſeg kiſſebic dolgainakis minden módgyat meg tud hatna: Azert inteis az WR bennûnket, hogy mint az kis gyermetskec egyûgyûkis ſennenc az értelmeſſeg mellet, Az kis gyermec hallya es érti atya ſzauat, es ha ſambor el indul, hogy à mit atya mondot meg ſzerzeze, ellene ſemmit nem eſzeskedic: Igy hallod az WR mit igert neked, es

Vayha az ki magat valaminec veli, ez e iol eſzebe venne:

Mar: 9.

z hogy

hogy ezt soc Apostoloc es sö sö
értelmes bölczec s;elid léleckel
köuettec: Teis tehat értelmesis
legy, de az mellet s;elidis es együ-
gyü, magad meg alazuan az wr-
nac, es ö elötte tudatlan gyer-
metskenec alituan magadat. es
könyörögueu, hogy igazgassa s;ét
Lelke által, mind es;edet, mind
s;iuedet.

Istennec soc bölcz rendelesi.

Ha az WR az mi tanaczunc
nekül el tudta röndölni. mint él-
tesse testünket kenyerrel, borral,
hussal, gyümöltsuel: Az fákat es
vetemenyeket mint neuellye soc
ezközöc által, mennyei segitseg-
uel: az Nap, az Hóld, az Czil-
lagoc, az essöc, az s;elec, az föld,
az víz segitsegeuel, Es mi mind
ezeket ö rea hattuc: Igy ezbennis
vagyon ö neki el röndelt bölcze-

Testi eletünc módgyai.

seges

seges módgya: Hogy az ö s;ent
Fia teste es vére, mais es mind ö-
röckè res;e ülly ön mi velünc, es az
öröc életü e legyen mi nekünc,
Igy ö dolga az hallas által mint
adgya az s;ent Lelket, Az könyör
gest, es fohazkod st, mint halgas-
sa meg, mi mind ezekbe czac en-
gedelmeseggel tartozunc. hogy
higyüc, hogy valamit igert, azba
meg nem czal. Az Vaczoraban
igeri az ö testet es véret, azert
azt bizonnyal megis adgya. Es
soc ezer has;naitis ves;sc az hiuec,
melly has;nokrol touab s;ol-
lyunc.

Lelki epü leetünc modgyai.

Ez legyen elsö res;eröl tanusa-
gunc, Mi legyen az WR Vaczo-
raia. Es mit es;üne is;unc azba:

Monduc kedig: Hogy az WR
Vaczoraia, Az mi wrunc Iesus

Summa

Chri-

Christusnac ſ;ent teſteuel es véreuel, kőzőnſeges keppen valo élefűnc, az lathato kenyer es bor által, az ő paranczolattya ſ;erint.

Bizony nem az kenyeret, ſem à bort akarta ot mi nekűnc aianlani, hanem az ő teſtet, à melly érőttűnc meg tőrőtet, es az ő véret, melly érőttűnc ki ontatot, es vgy hólt meg, es azban lőt áldozat Iſten előt. Ezt aianlya mi nekűnc ez etelben es italban.

Immár ez etelnec es italnac draga nemes haſ;nairolis, vegyetec édes es őruendetes tanuſagokat es vigaztalaſokat.

Miczoda haſ;na, az VR Vaczoraia etelenec, es italanac?

Az WR rőuid ſ;oual igy tanyita arrol, monduan: Mikor ezt, az az, az en teſtemet eſ;itec, es az én véremet iſ;atoc, Tegyetec (vgy mond) az en halalomnac emlekezetire.

Oh ki nagy ſoc haſ;on ielentetic ez keues igekben: Mert mint czac egy ſ;ep ekes viragotis, vagy fűuet, ſoc haſ;onért teremtet az Iſten, Hogy ſ;ep ſ;ine, io illattya, draga ereie, ſoc keppen haſ;naſna mi nekűnc: Hogy ſ;epſege győnyőrkedtetne, illattya illatoztatna, ereie oruoſoſna, éltetne, es tartana: Azonkeppen minden teremtet állatnac, iuhoknac, madaraknac, gyűmőlczeknec, annyi haſ;naſt vennűc, hogy kit moſt czac még ſem gondolhatunc az romlas vtan, Ha Adam meg nē

valtozot volna regi bölczesegebe; azkor lattuc volna à mi Istenünk nec soc temeny ezer io tetet, kiket ielentet hozzanc ennyi ezer sele állatba. Igy az WR Vaczoraianakís menyi édes oktato, tanyito, vigaztalo, erősitő, biztato, es éltető haßna legyen, senki most elegge meg nem gondolhattya, à mint ßent Pál mondgya: Hogy az Christusba el vadnac roytőtue az bőlczesegnec es az ismeretnec minden kéntsei, Coloss. 2. Mind az által, à menyire az iras előnkbe adgya, annyiből egy nihany haßnait ier tanullyuc meg.

De mentül előßer megis ßükseg arrol emlekeznem. Miert hogy ez etel ital, lelki es mesiyei, (mert á Christusnac bizony teste-

ből es véreből vagyon, ki lelki es mennyei.) azert czac azoknac haßnalis, à kic lelki keßülettel, tőredelmes es bankodo ßiuel, igaz bizodalommal, es io ßandeckal eßic ißac: Nem azoknac, kic tsac külső ßaiokat, fogokat, es gyomrokat keßitic, es kic tsac *ex opere operato:* az az, annac külső czelekedő eteleuel vélic bűnőc boczanatyát. Mert ha egy nap ezerßer ennedis, ha ßiuednec belső keßülete nekül; czac külső keppen ragnad, semmit nem haßnalna az neked, Sőt az soc keppen ártana tē neked.

Azt sem mondom kedig it; hogy Angyali keßülettel együc igyuc az wrnac testet es véret; mert köztünc egy sincz Angyal. es azert Angyalul ide senki nem iarulhat, Mert minden ember

bůnôs, es ez étel nem az Angyá-
loknac, nem az bůnteleneknec, nẽ
az igazaknac, hanem az bůnôsôk-
nec s;ereztetet, à mínt az WR ô
magais, az bůnôsekert iůt, es azo
kat hiya hozza.

Illy bůnô-sôknec ke ßůleti ke-uãtatic it.

De az fele bůnôsôknec s;erezte
tet ez etel ital, kic az ô romlot
termezetyeket es;ekbe vôttec, Es
érzic, hogy minden keuansagoc
ellenkezic az Isten tôruenyeuel, Az
miat bankodnac es nyôgnec: Es
kônyôrôguen annac boczanattya
ért, his;ic hogy az WR IESVS
CHRISTVS testenec, es vérenec
érdeme, eleget tót annac hasalos
érdemerôl, es biznac az Istennec
igeretíbe, kit azbá bizoknac igert.
Es igyekeznec mindennap az ô
gyarlo testekben es vérekben foy
togatni az ô bůnôket. Ez felek-

nec

nec has;nal az CHRISTVS teste 109.
es vére etele itala: Illy kes;ůle-
tet keuan az WR Vaczoraia.

S;ůkseg azert elôs;er wyonnan
s;ůletni az Christusba, annac, à ki
ô belôle akar élni az ôrôc életre:
S;ůkseg elôs;er egy testnec, egy vér
nec, es egy leleknec leñí az Chri-
stusba, es az vtan kel az ô teste-
nec élni az WR testebôl, az ô vê
renec élni, az WR vérebôl, az ô
léleknec élni, az WR Lelkebôl:
Mint à mibôl vagy álkottatuan,
azbol kel tengetô életet venned.
Iriac az Bôlczec, hogy negy fele
éltetô állatbol àlkotta Isten min-
den lelkes állatot, fôldbôl, vizbôl,
az be s;iuo ęgbôl, es az meleg
tůzbôl: Azert megent ezenekbôl
kel magokat tartanioc, â mint
lattyuc hogy fôldi s;araz etel ne-

Zv bůl

kůl, kenyer, hůs, gyůmölts nekůll, nem élhetůnc, Az ſ;araz etelre ita is kelletic. De ezec meſſet az ęget is ſ;iyuc, es touabba ſem belſö, ſem kůlſö melegſeg nekůl nem lehetůnc. Valamiböl vagy azert teremtetuen es keſ;itetuen, azon felekböl kel az fele termezetedetis tengetned, czac ez vilagonnis: Es mint elöſ;er az te atyad, anyad, fogant tegedet az ö teſtekböl, es az vtan éltet azon teſteböl, az ö teſtenec valo teyieböl.

Igy: miert hogy immár az WR IESVS CHRISTVS által wyonnan teremtettel, es ſ;ůlettel, à kereztſeg felöt, es az vtannis ſoc tanulaſſal, könyörgeſſel, ſokſ;or el vötted az ö ſ;ent Lelket, es immár be óltattal az ö teſtebe, vérebe, lelkebe, kit hozzadis kapczol-

tal

tal lelki kezzel, belſö bizodalommal, vgy annyira, hogy vgyan tarſolkottalis es reſ;eltettel ö vele, à mint ſoc iraſoc bizonyittyac, es valoba érzikis az hiuec, az ö ſ;ent Lelkenec bennec valo lakozaſat, kit ö magabol fuua az Apoſtolokra, es önte mi reankis: Mondom, miert hogy immar öue vagy, az ö teſteböl, véreböl, tetemeböl, lelkeböl: Tehát iaruly az WR aztalahoz, es az miböl vagy, azbol vegy életetis, vagy kedig az ö teſteböl, véreböl, lelkeböl, tehát azon teſtet, véret, lelket veddel azoknac neuekedeſere es éltetesere, az öröc életre: Haſonlatos keppen ſ;ol ſ;ent Pál: Col: 2. monduan: A mint vöttetec az WR Ieſus Chriſtuſt, azzonkeppen iariatoc ö benne, gyö-

keret

keret vetuen es felepûluen ô benne.

Iol meg érczed mit akaroc mondani: Azrol ſzoloc, hogy ezac azoknac haſznal az Chriſtus eſſte vére, etele itala: kic immár be óltattac ô bele, kic immár be forrattac ô bele, kic meg gyökereztec ô benne, kic immár fûggenec ô tûle, kic immár vezerlettetnec az ô ſzent Lelke által, hogy naponkent epûllyenec, es neueked gyenec benne, mint az anya neueli mindennap teyieuel az ô édes ſzû ôttet.

Ezt p nig kônyû meg iſmerned te magad felôl, ha wyonnan ſzûlettelé, es be óltotattalé Chriſtusba. Mert az ô te benned lako zo lelke, indit ſzûntelen valo tôredelmes es banatos ſziuet az bûn

miat

miat, azt vntalan vtaltattya vele: Es nem hagy ketſegben eſnedis, hanem biztat az Iſtennec igeretibe az ô ſzent Fia áldozattyanac érdeme ſzerint. Es naponkent nüel benned ſoc nemes io erkôlczeketis, ollyakat, kikbôl az Iſten diczôitetic.

Tehát valakic ezeknec ezac az mentûl leg kiſſebic ſzikraiatis érzic bennec, ide iarullyanac az wr ztalahoz, hogy az kis fûſtôlgô meczet es vilagot, bôweb olayial, lelki es mennyei alandeckal iobban ioban vilagoſitaſſac ô magok ba, az az, élteſſec az ô teſteket, vereket, lelkeket, melly be óltatot az CHRISTVS teſtebe, vérebe, lelkebe, élteſſec mondoc ezeket naponkent az Chriſtus teſtenec es vérenec etele által is, vgyis az

ismet

mint az WR ô magais aſanlotta magat az ô ſzent Vaczoraiaban: Kinec mógyat ô maga tud gya. Eleg ha ô igyis igeri magat, es az tôb ſoc fele lelki epületûne kôzôt, igyis tettzet hogy epitſe erſtûnket, vértûnket, lelkûnket, az ôrôc életre.

Immár ez élteteſnec ſoc nemes draga haſznait is laſsuc, es io figyelmeteſen ier tanullyuc meg: De elôſzer Sum̃aiat vegyûc elzûnkben.

Summaia haſznainac.

¶ Tiz nemes haſznairol emlekezem czac, meſt, az WR ſzent Teſte Vére etelnec es italanac, az ô ſzent Teſtamentoma ſzerint. Kikbôl tiz ezer haſzonnalis tôbbet vehetnec ezekben azoc, kic bi

tul ſegitſeget kéruen.

1. Elſô: Hogy az ô teſte vére reſzeltet Chriſtusban, es az, meg erôſit az ô benne valo bizodalomba, minden rôttenteſec ellen, kiuel vgyan megis petleteltetnec ô benne.
2. Maſic: Hogy az ô teſte es vére, peczete legyen te benned imez igeretinec: Az en teſtem te érôtted adatot halalra, Az en vérem à te bûnôd botſanatyara ontatot ki
3. Harmadic: Hogy à te bûn miat meg hólt termezetedet meg élezſze, ôllyra, à minemû termezetû ô maga, Chriſtus.
4. Negyedic: Hogy emlekeztetſen à te bûnôdnec, es az Iſ-

ten haragianac, es à Christus áldozatyanac nagy vóltarol,

5. Oetödic: Hogy tanyítson arra hogy tsac Christusnac tulaydonitsad az te bűnöd boczanattyat.

6. Hatodic: Hogy bizonysag lenne arrol, hogy immár ez vilag bűne meg fizetedöt, es töb áldozat nints ide hatra.

7. Hetedic: Hogy Istennec minden igeretit es az Christus érdemenec minden hasznait, ki ki mind magahoz kap czollya általa.

8. Nyoltzadic: Hogy gyakran ösue gyűlekeztetne à hiueket, közönseges Isteni tiztelettre.

9. Kilentzedic: Hogy vgyan szem latomast bizonysag lenne

azokrol,

azokrol, kic legyenec Christus tagiaj. 113.

10. Tizedic: Hogy igen gyakran fel indulnanc, mind az WR Istent, mind fele baratinkat meg kőuetni.

Ezec mellet hasznal arrais, hogy mijs egyűt szoknanc szenuedni es megis halni Christussal, Es io remenseguel varni az mi testűnk nec fel tamadasatís es öröc diczöseges es bodogsagos életet.

Ezekröl röndel szoluan: Immar az elsö hasznarol, ier vegyűne tellyesb értelmet.

AZ ELSöRöL.

Elsö hasznа ez: Hogy az ö teste vére reszeltet Christusban, Es az à reszeltetes, meg erösit az ö benne valo bizodalomban, min-

Christust reßelteti, benne meg erösit, Es meg pessetel.

den rôttentesec ellen, Es bizonyos zálogunc, es mint egy ôrôkôs leuelûnc, az mi bûnûnc boczanattyarol, Es ôrôc életûnkrôl: Czac hogy gyakorlyuc, es meg ôrizzûc hittel.

Mondom reſzeſtet Chriſtuſban, mert be ólt az ô teſtebe, az ô vérebe, ſôt nem czac ezekbe, hanem â mint az CHRISTVS ket termezetbē egy ſzômely, bizony ember es bizony Iſten: igy mind emberſege ſzetint atyafiuſagaba, mind Iſtenſege ſzerint, Iſteni fiuſagaba reſzeſſe teſzen, vele baratkoztat, tarſolkottat, à mint ô maga magat mi baratinknac es mi atyankfiainac neuezi, az ô Atyat, mi atyanknac, az ô orſzagat mi orſzagunknac. Ezben hogy ketes ne lennel az ô ſzent Teſtamento-

maba,

maba, bizonſagul teſtet es véret igeri: es mint egy erôs peczettel meg peczeteli benned. 114.

Touabba vgyan azon teſteuel, es véreuel az Vaczoraba meg akar erôſiteni az ô benne valo bizodalomba minden rôttenteſec ellen, es magat zálogul adgya az te bûnôd boczanattyarol, es ôrôc életedrôl.

Ezec elſô haſznai, de ezeket nyiluabban meg magyarazom.

Hogy az WR Teſtamentoma nem czac kûlſô czelekedet legyen, hanem vgyan olly ezkôze az wrnac, ki által belôl reſzeſiti magat es ſoc iouait velûnc: errôl peldat mondoc az Iſten igeienec tanulaſarol: A mint az predikallasba nem czac kûlſô ſzonac zôngeſet hallyuc, hanem vgyan belſô

 meg

meg wyulaſtis érzűnc általa: Igy az WR Vaczoraiabannis nem czac kűlſő czelekedetet, de az Iſtennec belſő czelekedetitis, érzic az hiuec. Mondoc á mint á predikallasban hìrdeti Iſten mi nekűnc, az ő igeretit es fogadaſat, es á mint ha azba hiſzűnc, imár mienc az, á mit igert, mert lehetetlẽ, hogy ő meg czallyon az ő beſzedcbe, hanem, ha hazugnac nem tartyuc, es mint igaz mondoba benne bizzunc, bizonnyal kegyelmes atyankis leſz, bennűnc lakozic, ôltalmaz, tiztogat, ſzentel, bűnűnket, es annac karhoztato érdemet meg engedi, es ôrôc életet ád: Mint mondoc az ki az predikallasba ezeket hallya Iſten igeretiből, es hittel àhoz ragazkodic, es azert meg kel lenni v-

Noha az mint az ige hallaſaban, az ßentſegek bennis reßeltetűnc az Chriſtuſſal, De it vgyan meis peteſeltetűnc.

gyan

gyan valoba annac, az ki hiſzi, remenli es varia, á mint Mariais hán, es monda: legyen az te beſzeded ſzerint. Es azkeppen lőn, az mint Iſten izente vala az Angyaltul: Mert valoba mehebe fogantatec, es tűle ſzűletec á Chriſtus: Igy az WR Teſtamentomabais, valaminemű teſte vére reſzelteteſe igertetic, de valoba meg kel lenni, es á mellet mind azoc az ioc, á mellyec predikaltatnac meg petſeteltetnec benned, Mind az Iſten igeìeben kedig, mind az Kereztyeni moſogatasban, es mind az WR Vaczoraiaban, egy fele ióc igertetnekis, peldaztatnak is, nyuytatnakis, es megis adatnac, Es bizonnyal tieid leſznec: ha bizodalommal el fogadod az

WR Istentől, ha, mondoc, benne nem ketelkedel.

Deezt érczed meg megis iobban, mert igen draga tanusag: Valami predikaltatic mondoc Isten igeiebe, czac azonoc predikaltatnac à ſzentſegekbennis. Predikaltatic penig czac az Iesvs Christvs, czac az ô halalanac érdeme, az ô nagy atyafiusaga, az ô ſzent Lelkenec meg ſzenteleſe, es az ô teſti lelki ezer io tete:

Hogy az WR Iesvs Christus meg tiztitot minket az mi bűnöinkből, hogy czac ô általa boczatatnac meg egyedül az mi bűneinc, czac ô általa lehetűnc keduebe az Atyanac, czac ô általa adatic nekűnc az ſzent Lélec, minden temeny ezet haſznaiual egyetembe, czac ô általa tama-

hogy egy teſtte vérre lőttec Chriſtuſſal, es tarſolkottac minden iouaiual, Mondom, érzic belől ſziuekben, noha annac az módgyat ezac Iſtenre hattac. Es azert erőſſen őrizíkis az wrnac Teſtamentomat, mint őrőc életyeknec őrőkős leuelet. ¶ Melly őrzeſeről, ſzűkſeg hogy tőb értelmet vegy, az őrdőg czalardſagaért; es az te rőſtſegődért: Mint példa: Ha te az te hazadnac, faludnac, varadnac, varoſodnac, orſzagodnac peczetes leuelet beczűluen őrized, es à hol az ſzűkſeg keuannya, elő hozod: haſznat veſzed. Ha kedig tűzbe veted, megtapodod, el ſzaggatod, vagy ſoha el ſem oluaſod, es érteni ſem akarod mire valo, es az mikor kel elő ſem hozzod: auagy álkol-

matlanul viſ;a élſ; vele, Annyi nagy kart vallaſ; vele, hogy minden ôrôkſegedet el vezted miatta.

Igy az bûn, az ôrdôg, ez vilagi ſoc nyaualya, az teſt, az halal, az pokol, az karhozat, az átoc, es harag, olly haborut es perpatuart tamaztnac read, ki miat ketſegbe eſsel, ha ſ;ûntelen es igen gyakran te magadat nem erôſited az Iſtennec igeiebôl hallot igeretiuel, es az Kereztyeni moſogataſnac, es az WR Vaczoraianac igeretiuel, bizonyſagaual, zalogaual, es peczeteuel. Mellyec mind czac az egy IESVS Chriſtuſnac érdemere mutatnac, es azert tôt Iſten igeretire. Ez legyen azert ellô haſ;na, az WR teſte es vére vetelenec, hogy az Chriſtusban

Hat gyakorlyad az wr Vaczoraia etelet.

Lam mely ſoc vigyazaſſal oltalmazzac az pôrôſec ioßagokat.

Bizony vi teſſeg az kerztyeni elet minden ßem pillantasbac

reſ;el-

reſ;elteſſennis, es az reſ;elteteſſel, ô benne valo hitûnket, az Iſten igereti ſ;erint, erôſitſeis mi bennûnc, minden fele rôttenteſec ellen, mindẽ idôben, még halalunckortis. Es azt vgy kapczollya hozzanc, hogy mint bizonyos peczetûnc es zálogunc leñe, à mi bûnûnc boczanattyarol, es az ôrôc életrôl. Ki mellet mind az által meg keuantatic az vigyazas, mint ſ;inten te, auagy az Prokator, nagy gonddal vigyaz es forgodic az te peczetes leuêled mellet. Tehát gyakran hallyad az Iſten igeiet, ſ;ûntelen kônyôrôgy, es mindennap igaz pœnitenciat tarcz, Es vgy, vntalan vntalan éllyis az wrnac Vaczoraiaual, Mert houa ritkabban éledeſ; vele, annyiual keueſſeb ereiet érzed ma

gad-

gadban, az te ſziuednec kefletlenſege miat; Viſzont houa inkab gyakorlod igaz tôredelmes ſziuel, hittel, es bizodaſommal, annyiual tôb tôb édes izit, ſoc ezer haſznait es ereit érzed magadba; Szinten igy vagyon az Iſten igeie halgataſais, es az kônyörges: houa inkab gyakorlod, annyiual inkab epûlſz teis belôlec. Ez azert elſô haſzna az WR Vaczoraia etelenec, hogy az általis erôſſedgyel hitedben,

Az Teſtementombeli igeretinec peczſete, az wr teeſtes es vere.

Maſodic haſzna vgyan az elſô haſznabol ſzarmazic: Mert maſodſzor illy nagy haſznat veſzûc az WR teſte vére etelenec, az Vaczoraba: hogy azzal mindeninkben kûlön kûlön be peczetli imez igeretit: Az en teſtem te érôtted halalra adatot; Az en

verem

vérem à te bûnôd boczanattyara ontatot. Ennec igen erôs es bizonyos peczetleſere, azon teſtet es véret akarta veled reſzeſiteni, az kibe érôtted ſzenuedet, meg hólt es fel tamadot.

Itt ved eſzedbe az igeretetis, es annac peczétitis. Az igeret kit aianlya, imez; Az en teſtem tû érôttetec adatic halalra, Az en vérem az ti bûnôtôc boczanattyara ontatic ki: Ez igeretec közönſegeſec es minden te néznec: De hogy ezbe ſenki czac egyis ne ketelkedgyec, Imar az moſogatasba es az WR Vaczoraiaban, mindeniknec à ki keuannya es benne bizic, nyuytya, mindeniknec adgya; es mindenikhöz egyenket kapczollya, hogy enis, teis, amazis, es min-

den

den egy arant mienknec vallyuẽ, es micknec tartſuc azt, a mit igert az ô teſte vére által.

Ezt hogy megis iobban meg érczed. Ved iol eſzedben ennec bizonyſagat, az WR Teſtamentomabol.

Oennön maga az WR, az ô Vaczoraiaban mind az kettőt aianlya nekünc: Előſzer hallod ot mit iger az ô teſte, es vére érdemeről: hogy az, a mi bűnünc boczanattyaért ſzenuedet es áldozatot, Az vtan hallod, hogy annac bizonyſagara, azon teſtet es véret etelül es italul aianlya. Azert az igekbe, mellyeckel Chriſtus wrunc ſzerze es paranczola az ő ſzent Vaczoraiat. Mind ez két reſzt, iol meg érezed: Előſzer mit mond az ô teſteről, es véreről:

Ezt

en teſtem ti érőttetec halalra adatic, Az en vérem az ti bűnőtőc boczanattyara ki ontatic. Maſodſzor ezt mondgya: Az en teſtemet véremet vegyetec, es tegyetec az en halalomnac emlekezeitre. Mind az kettőt meg beczűld, mondom meg beczűld: Előſzer az elſőt, es ahoz igen ragazkodgyal, midőn ô maga ſzaiabol, értőd, hogy te érőtted adatot ô halalra, Ne véld őtet hazugnac; hanem bizzal igeretibe, Ha hiſz annac az igeretnec, arrol ottan peczetetis ád te neked. Tehát ved el, tuduan hogy erőtlen vagy hitedben, es biztaſd magadat olly nagy bizonyſaggal, az ô teſteuel véreuel, a mint ô magatul hallod, hogy az első igereti vtan, maſod-

ſzor

ſ;or annac az ô igeretinec bizo-
nyos peczetleſere azt mondgya:
Ezt, az en teſtemet es véremet,
vegyetec es egyetec, es tegyetec
az en halalom emlekezetere. Ime
miuel peczeteli az ô igeretit. Ha-
ſ;na azert az ô teſte es vére vete-
lenec, etelenec es italanac, es az-
zal valo reſ;eſûleſednec, hogy
meg erôſitſe te benned, imez i-
geretit: Az en teſtem es vérem,
te érôtted adatot, mondom te
érôtted, nem czac maſért, hanem
vgyan te érôtted, az ki ezt veſ;ed
es meg eſ;ed. Ennec bizonyſa-
gara mit adhatna erôsb peczetet,
mint tulaydon azon teſtet es vé-
ret, kit ertted halalra adot.

Igaz es bizony dolog: Hogy
nagy mind az ket reſ;e az Teſta-
montomnac, mind az igeret,
mind

mind annac peczete: mind az, ho- 121.
gy igeri érôtted valo áldozatyat,
kiuel tegedet meg mentet az ô-
rôc halaltul: mind az, hogy an-
nac peczetleſere nem czac teſti
éltetô kenyeret es bort, hanem
ônnôn tulaydon igaz es valoſa-
gos es érôtted meg áldoztatot
teſtet, véret, igeri es adgya zálo-
gul: De à mint ezec igen dragac,
teis tehát mind az kettôt iol meg
beczûld, imez ſ;ent Pál inteſe ſ;e-
rint: Iol vitezkedgyel, meg ôriz- 1:Tim: 1.
uen hitedet es io lelki iſmerete-
det, Mert hit es io iſmeretnekûl,
nagyob gyôtredelmet veſ;ed az
WR Teſtamentomanac, hogy
nem mint haſ;nat. De viſ;ont à
io hitû es lelki iſmeretû, az az, az
ki bizakodic az WR Iſtennec i-
geretibe, es az ô ſ;ent Lelke által

 tuſa-

tusakodic az bůn ellen, ennec temeny ezer vigaztalasara, epůletire es hasznara lesszen, az wrnac szent Testamentoma, à mint arrollis szoloc harmadszor.

Meg elozt termezetben.

Harmadic hasszna az WR testes vére vetelenec, az WR Vaczoraiaban, hogy lelkedben meg éleszszen, es Istenes termezetůue tegyen: Ezen hasszna vagyon az ige halgatasanakis, Mert à mint az igenec predikallasaban, az rea figyelmezőc, es azoc, kic az igassagot ehezic, nem czac az el enyisző szot hallyac, hanem vgyan érzikis hogy azzal egyetembe, meg szallya őket az szent Lélekis. Az mint sz: Peter predikallasabannis, Cornelius haza népet, el lépé az szent Lélec, es soc lelki iót vönec tůle: Igy az vizi mosogatasnac, nem

nem czac kůlső mosasat. Es è kenyer es boretelenec, ítalanac, nē czac kůlső ragasat érzic az hiuec, mondom kic alazatos es egyůgyů sziuel, bizakodnac az wrba: Hanem azzal egytembe, az Atyanac, az Fiunac, es az szent Léleknec bennec lakozasat, es nyuguasat, à mint CHRISTVS wrunc igere: Ioan. 14. Es nagy soc nemes iduőssegre epůlő czelekedetit: Bekeseges, irgalmas, kegyelmes, iozan, mértekletes, igaz, kegyes, es Istenes erkölczet.

Mert ot à hiuec szinten vgy be óltatnac az Christus testebe vérebe, mint az agaczka az deréc faba. ez szőlő vesző, az szőlő tőbe: hogy ő belőle szarmazzanac minden jóc mi belenc. à mint szent Pál mondgya; Hogy az Atya-

nac ez tettzet, hogy ô benne lakiec minden iouaknac tellyes vólta, Coloss: 1. Oe azert feiûnc es forrassunc leuen minden ionac: ez Vaczoranac ezköze általis reszelteti azokat velûnc, Nem vgy; hogy egyszersmind es egy szem pillantasba meg wyusnas, es mint az Angyaloc olly ártatlan, olly tiszta, olly erôs, es gyors lehetnel, Mert az, à fel tamadas vtan leszen, es ennekis bizonnyal meg kel lenni annac ideiebe: Hanem hogy mig az bûnôs testbe, es mig à romlot termezetben lakozol, addig erôt vegy az romlas ellen, es tusakodhassal az bûnuel, az ôrdôggel, es minden kisirtetiddel, Es lassan lassan, mint az fakis es viragoc, es mint az wyonnan fakadot szôlô veszô, neuekedgyel az

Christusnac meg allapodot ôreg vóltanac mértekere, à mint szent Pál tanyit, Eph: 4.

Ittis azert meg keuantatic te tûledis, az vigyazas es vìtezkedes, mind hóltig. Kibe neked nagy segítseg az, à ki te benned lakozic, az Atya, Fiu, es szent Lélec: Errôl mondgya szent Pál: Eelec: nem en, hanem el en benned az CHRISTVS, Mert ô, az en bennem lakozo gonosz termeszet ellen birodalmat vôt, mind testembe selkemben, es hathatos keppen czelekeszic bennem, olly iokat, mellyec az ôrôc életre valoc. Iollehet olly hartzal elegy, hogy az en erôtlensegemis sokszor ki tessec bennem, hogy az ô ereiet ne tulaydoniczam magamnac.

Ez haſznat kedig, ha valaki nẽ érzi: az ô reſtſege, ritkan valo tanulaſa, kônyörgeſe, pœnitencía nekûl valo éleſe, es az WR Vatſoraianac ritkan valo éleſe az oka. Teis azert vigyaz mind ezekben es valonac lenni meg érzed, es vegyan meg tapaztalod benned.

Emlekeztet az bûnrôl, atokrol, halalrol, es az aldozatrol.

Negyedic haſzna: az WR Teſtamentomanac, ez: Hogy eſzûnk be iutaſſa az mi bûnôs vóltunkat, es az Iſten haragíat, kinec nagy es ſzörnyu vóltat, ezac iugyen ſem ſaldithatyuc, hanem az io lelkû emberec ezac gondollyac, hogy igen nagynac kellet lenni è vilag bûnenec es az Iſtennec haragianac, ki miat illy nagy es czudalatos ſzömelynec meg kellet hainj: Oly ſzörnyû kinual kedig, kinec ſzörnyû vóltat el amelkodando. De viſſont az ô nagy felſeges mi vóltatis meg beczûlheted ezbôl, Hogy imè az Iſten bûn boczanattyat iger. érdeme áltat.

124.

Nagy az bûn, nagy az haragis de bizony nagy az áldozatis, Kiknec nagy vólta, hogy vntalan vntalan eſzûnkbe iutna, es maguac azokba megalaznuc, Teſtamentomul hagya az ô eröttünc ſzenuedet teſte es vére Teſtamentomanac vetelet.

Tſac Chriſtus erdemere igazit.

Octôdic haſzna az hiuekbe: Hogy ez nagy tizteſſeget czac à IESVS Chriſtuſnac adgyuc: hogy ô àltala vagyon czac egyedûl az mi bûnünc boczanattya, Mert czac az ô teſterôl véreröl mondatic: Az en teſtem ti éröttetec adatic halalra, az en vérem az tũ bûnötec boczanattyara ontatic

Acto: 2. ki. Czac erröl tesznec minden Prophetac es Apostoloc taaubizonsagot. Hogy ęg alat mas new nints kibe idnözülni kellene. Ha azért valakí az WR Vaczoraiat vgy enne, hogy az mellet nem az ö teste vére érdemebe biznec, ez ö nekie iteletire lenne, Az az, ezbölis meg iteltetnec, hogy karhozatnàc fia, Mert it hallotta az ö bůne boczanattyanac fizeteset, hogy az, CHRISTVS teste es vére volna. De ö megis az ö maga êrdemebe, vagy hamissan gondolt Isteni tizteletbe, vagy valamibe masba bizot volna, Kiuel az WR IESVS Christusnac dragalatos kinyat es halalat meg gyalazta volna, es Istentůl szerzet igasslagot meg vetette volna, es azért nem meg ígazult, hanem az

ö bů-

ö bůneben maradot ember volna, 125.
Es az miat öröc karhozatnac fia volna. Ez iutalmoc az WR Vaczoraia eteleböl, azoknac, kic tsac kůlsö szaiockal tiztelic az Christust, de sziuekbe soc mennyei seregeket híynac, hogy közbe iaroioc es szoszoloioc legyen. De à hiuec vgy eszic es ísszac az WR testet véret, hogy czac egyedůl ö benne biznakis, es czac az ö teste es vére èrdeme által variac bůnöc boczanattyat.

Hatodic haszna: Hogy mind è vilag elöt bizonsag lenne, hogy immár egyszer meg löt az bůnnec valtsaga, es az vtan mast senki ne varna, Mert hallyuc hogy è szó mondatic: Az en testem ti éröt tetec hasalra adatot, az en vérem az tů bůnötec boczanattyaért ki

Bizonsag az ö egyszer valo eleg tetelerôl.

 enta-

Heb. 10: ontatot. Hat immar ide hatra nints tôb áldozat az bûnért, es azert az Missebeli áldozatoc ennec karomlasara s;ereztetet. Az Sidokis, az Tôrôkôkis hamissan keresnec mas meg igazulast. De à hiuec vgy ésnec ezzel, hogy ezzel az wrnac egys;er valo áldozattyat es halalat hirdetic, mind addig, mig el iû. Es ennel tôb fizetest semmit nem keresnec az ô bûnôc boczanattyaért, hanem mind egez életyekben, minden esetec es vétkec ellen, czac az egyhôz folyamnac, es ennec érdeme által kérnec mindent az Atyatul. Hogy valoba es elegedendô keppen meg fizetet, es meg lakolt à CHRISTVS az mi bûnûnkért. Azert ô felsege, sem az ô regi átka, sem fenyegetese, semmit ray-

1. Cor. 11. Iol eßedbe vedezt hogy mindēnap ely az egy aldozattal.

Ioan. 16.

unc

tunc nem kereshet, az ô Isteni igaz itelete s;erint, hanem czac azt, hogy immár fel serkennyunc az mi bûneinkbôl, hozza siessûnc, benne bizzunc, es tûle segitseget kéruen, neki igyekezzûnc kedueskedni minden dolgainkba, életûnknec minden ideieben.

Hetedic has;na az WR Testamentomanac, az felsôkbôl s;armazic, Melly imez: Hogy az Istennec minden igeretit, es à Christus érdemenec minden has;nait, ki ki mind egyenkent az WR Testamētoma által magahoz kapczollya, es maganac foglallya: hittelis, zaloggalis; peczettelis, Hittel, hogy minden higye, ki ki mind ô magaétt, hogy az Isten ô érteis, mint egyebekert boczata az ô s;erelmes Fiat, Es ôueis à

Kiki mind magahoz kapczollya az Christust az Testamentommal.

Christus

Christus érdeme, mint maſeis: Ennec zalogatis vegye el á Christus teſtet es véret, kit magahoz kapczoluan. vgy tartſa immár magat, hogy bizonnyal higye az
1.Cor: 6 ô teſtet, Christus teſtenec lenni, az ô véret, Christus vérenec lenni, Mert azzal reſ;eſült, es azt zalogul vôtte, annac bizonyſagara, hogy valamit ſ;erzet Christus az ô teſtebe vèrebe, mind azokat ô érôtteis ſ;erzette, Es valamibe vagyon moſt Christus az ô teſtebe vérebe, mind azonokba ôis reſ;es lenne, az ô teſteben es véreben.

Tehat meglaſſa minden, hogy midôn az wrnac Vaczoraia ſ;olgaltatic, ne nézze czac az ſ;emeuel, mit miel mas: Hanem teis keſ;ül hozza mindennapi tôredel

mes

mes ſ;iuel, es benne való hittel, es kegyes ſ;andeckal, Es teis te magadat vigaztaltaſd es batoritaſd az bûn az ôrdôg az halal ellẽ; Es veddel zalogul az wrnac teſtet es véret, annac bizonſagara, hogy nem czac maſért, hanẽ te értedìs ſ;enuedet, es ô mĩdeneſtûl tied ô teſte vére, te teſted véred. Az ô érdeme, igaſſaga, tízteſſege, hataſma, diczôſege, mind tied.

Valaki azert, akar mi okbol az WR Vaczoraia mellôl czac el mulic, azt ielenti vele, hogy ſem pœnitencia nints benne, ſem hiti, remenſege Iſtenben, ſem féli, ſem ſ;ereti az WR Iſtent, Christushoz ô neki ſemmi kôze nints, Es ô neki kedueskedni ſem akar.

Iay: hogy te eßes, nem vßed ezt eßedbe.

Tehàt á mint ô maga, maga felôl ez viſag elôt iteletet teſ;en, es

ielt

ielt ád magarol, igaz olly Sentenciaual megis iteſtetic az wrnac fenyeſeges napian. Viſzont, valaki io keduel gyakran élteti magat az WR Teſtamentomaual, az, belölis ſziuebe bizonyſagot, ielt, peczetet, es zalogot vöt bűne boczanattyarol, es kiuűlis tanubizonyſagot tött, hogy ſzereti az Chriſtuſt, es bizic ö benne.

öſzue gyűlekeztet gyakran

Nyoltzadic haſzna; Hogy ez ockal, midön ezt eſzűc iſzue; gyakran mindnyaian öſzué gyűlekezzűnc: Ezzel es töb tanulaſſal az WR ſoc io tetet hirdeſſűc, azokrol ö neki örömmel hálakat adgyunc, egy maſert közönſeges keppen könyörögiűnc, eneklesſel áz Wrat diczeriűc, Es minden keppen egy maſt epitſűc: Tehát

midön

midön az hiuec igy öſzue gyűlekeznec, es te azkor masba vagy foglalatos, átkozot az te dolgod, es à miat átkozot leſzes; te magadis.

Azert az hiuec, io keduel az töb ſzent nepec közibe öſzue gyűlekezzenec, es velec egyetembe egyűt éllyenec az WR Teſtamentomaual, es ezzelis io peldat adgyanac, közönſeges Iſteni tiztelетreis.

Iele teſzen az Chrűs hiueiről.

Kiſentzedic haſzna: Hogy minden mind ez vilag ſzerte, meg mutaſſa, hogy ö az anya ſzent egy haznac, az Iſten nepenec, kit ſzent Fia által ö maganac ſzentelt, es kit bir az ö ſzent Lelkeuel, añac egyic tagia, Es mint az kezed, ſzemed, labad, es egyeb tagiaíd, forgolodnac ſzűntelen az egez teſtnee

ſzo-

ſiolgalattyaban, Igy teis egyût forogy, egyet ércz, egyet tanuly, egyet higy, egy arant kerezte kedgyel, egy arant él̃y az WR Teſtamentomaual, egy arant tſelekedgyel mindent, ollyakat â kiket Iſten keuan az ô orſzaganac polgaritul, az ô iobagyitul es hiueitûl, â kiket ôſzue gyûytôt ſzent Lelke àltal, lelkekben mind ez egez vilag ſzerte, minden nemzetec kôzzûl.

Ezec kôzzûl valaki magat ki
Ioan: 14. vonnya, az nem Chriſtuſe, Mert az ô iuhai az ô ſzauat halgattyac, es ôtet kôuetic, es az mit paranczol, azt io keduel meg ſzerzic, Es az tôb iuhoc kôzzûl magoc ki nem vonnyac, hanem egy tſobortba, egy paztor alat hordoztarnac. Te tehât hiw Kereſztyen

chôz

chôz tarcz magad, es ſoha ſemmiben ki ne vond magad, â mit az WR CHRISTVS rendelt az ô ſzentinec epûletire, hanem azzockal egyût meg kereſztelkedgyel, az WR igeiet egyût halgaſd, egyût imatkozzal, egyût él̃y az WR Vaczoraiaual. Ha tauul volnalis teſt ſzerint tûlôc, de lelkedben mindenkor egyût legy velec, Mert az melly Iuh el budoſic az nyay kôzzûl, iay annac ha â Farkas rea talal. De az ki az ô paztoratul fûg â paztornac gongya vagyon rea. Él̃y azert teis az WR Vaczoraiaual, ezertis hogy meg mutaſd, hogy egyike vagy â Chriſtus iuhainac.

129

Tizedic haſzna: Hogy midôn gyakran él̃ünc az wrnac Vaczoraiaual, gyakran meg kôueſſûc, az

Indit bea keſeges telesre

Cs wr

WR Istentis, felebaratunkatis. Es egy mas közöt szeretettel, tiztesseguel, segitseguel lakozzunc istenesen, igazan es mértekletesen éllyünc ez ielen valo vilagonnis.

Tehát átkozottac azoc, kic bünökből nem akarnac ki térni felebaratyockal nem igyekeznec megbekelni: Hanem hamisságoc, dagalyoc, haragioc, es boszonkodasoc miat halogattyac az WR Vaczoraianac etelet, Ezec nem Christus tanyituani, hanem az verekedö Satané. De az hiuec gyakran, Söt mindennap megköuessec egy mast, hogy az nap el ne nyugodgyec az ö haragokon. Es hirtelen reaioc ne szallyon az Isten haragia, Es ne adassanac az biro

biro kezebe, es az biro az hohar kezebe. 130.

De iay ki soc számtalan vagyon minden rend közzül, kic dagalyoc miat, vagy gonosz szandekoc miat nem akarnac az WR draga Testamentomahoz iarulni. Soc vitezec, wrac, egy mas ellen valo keuely akaratossagoc miat, mert szegyenlic egy mast megkönetni, Sokan álnoc es rauasz perpatuaroc miat, Sockereskedöc hamis es álnoc kereskedeset szanya meg iobitani, sokan nehezlic az el koborlot marhat, vagy hamissan gyuytöt iosagot vissa adni, Sokan buiasagoc es torkossagoc miat nem akarnac pœnitenciat tartani.

Mind az által ezec közzül sokan erössen czaczegnac az wr-

nac ſzent Teſtamentomarol: De az gonoſz akaro ſziwbe nem lakozic az Iſtennec Lelke, azert à mit ſzolis, kelletlen Iſten elõt, Es ſoha vgy nem czauaroghat, hogy Iſtent meg czallya: Hanem ô maga magara rakton rakia, es gyûytõn gyûyti az haragot. De minden az kiigaz es nem tettetes Kereſztyen akar lenni, Soha ſemmi ockal ne halogaſſa az wrhoz valo meg téreſet, hanem ha ma hallod az ô ſzauat, ottan ſies az ô édes kegyelmeſſegehõz: Mert talam holnap térnel, ha terhetnel. Ez legyen azert az hiueknec tizedic haſznoc az WR Teſtamentomabol, hogy gyakran gyakran ſziuec ſzerint meg engeztellyec az WR Iſtentis, fele baratyokatis.

Rom. 1:

Vad-

VADNAC ſoc tõb draga haſz- 131.
naijs az WR Vaczoraia etelenec italanac, hogy midõn egy teſtte es vérre leſznec az Chriſtuſſal, ôkis tanullyanac egyût ſzenuedni es tûrni az Chriſtuſſal, es vele egyetembe varni az ô teſtenec diczõſeges fel tamadaſat. Tõb haſznak

De naponkent, az ô ſzent igeiebõl tõb tõb nemes haſznokat tanullyunc az CHRISTVS felõl, Mert valami io hirdetic az ô igeiebe ô felõle. Mind azoc it mint egy peczettel vgyan meg peczeteltetnec bennûnc. Summaia minden haſznainac.

Moſt azert leg vtol czac ez Summat vegyûc eſzûnkbe:

Hogy gyakran egyûc es igyûc azt, mert ô maga mondta es paranczolta: Es igy gyakran emlekezûnc igyis az ô kiny ſzenuedeſe Into.

rõl,

rôl. Az ô kinya iutassa eſzünkbe az mi bünös vóltunkat, Az bün az Iſten fenyegeteſit, az átkot, az halaſt, az karhozatot, kit mi érdemlettünc vala. Ezekböl alazd meg magad mind egez életedbē mindennap à mint Dauid mongya: Az en bünöm mindenkor en elöttem vagyon, Es az miat ſzomorun iaroc mindenüt. De viſzont meg emlekezuen hogy az CHRISTVS kiny ſzenuedeſe, áldozat es fizetes lôt az te bünödért, mind ez egez vilag büneiuel egyetembe: azban vidamuly meg, örüly benne, öruendezuen bizzal az WR Iſtenbe, mint kegyelmes Atyadban. Es gondold meg, hogy az te nagy nehez bünöd vgyan meg öletet, es el temettetet, es mint egy koporſo

köuel

köuel vgyan meg nyomtatot az Chriſtusba: Tehát teis nyomiad azt es öllyed naponkent benned: Mind addig, mig fel tamazt wy teſtben, á mint az WR IESVS Chriſtuſis fel tamadot, es él az Iſtennec mind öröckè.

Róuid Summaia.

Az WR ſzent Teſtamentomarol es Vaczoraiarol derec keppen czac ket dolgot tan ultunc mind ennyi ſoc ſzobannis: Mert ket reſzeben ſzerze ö maga az WR.

Elöſzer aianla az ö teſtet es véret etelül es italul, arra ezközül valaztuan az kenyeret es bort.

Maſodſzor inte, hogy azt az ö halalanac emlekezetire ennüc es innuc.

Mind

Mind ezeknec igaz értelmeben, es igaz kôueteseben, hogy ô ſzent felſege legyen ſegitſeg az ô ſzent Lelkenec általa, minden az ki hiue ô ſzent felſegenec igen gyakran kônyôrôgiôn; Es bizony meg halgattya az WR: Es az menyibe az ſzegeny bolond es romlot termezetben ſzûkſeg, annyiba reais fegíti azokat, kic ſzeretettel keuannyac.

Ezert, es egyeb ſzûkſeginkért moſtis kônyôrôguen, mondgyuc el az wrtul tanult imatſagot.

Mi Atyanc, ki vagy &c.

ERCZ MEG.

Vadnac ſokan, kic az VR Vaczoraiat nem meric egy embernec ßolgaltatni. Iollehet melto volna, hogy az halalos beteg, mind az egez haz nepeuel meg gyonnanac, es az wr Teſtamentomanal egyût elnenec. Hogy az egy halalot

halalos beteg ember mindent fel inditana az ô halando voltokrol, De miert hogy az meg ſûlt vakſag es teſti batorſag, az kemeny ßiw, es Iſtenhôz valo izetlenkedes, erre nem ſokat erezt. Azert czac az egy rihes iuhoczkatis be kel kôtôznûnc. Mert ha ßinten ezeren vennekis, ki ki mind czac magaert veſzi. Az wris noha elôßer mind az tizenket tanyituan nac aianlya, de az vtan mindeniknec kûlôn adgya. Noha communionac mondatic, az az, kôzônſeges reßeltetesnec Chriſtuſſal: De midôn czac egy veßijs, ottan mind az egez kôzônſeges anya ßent Egyhaz kôzibe ßamlallya magat. Es azkor nem tſac ô maga egyedûl veſzi, hanem mind az egez vilag ſzerte ezer helyen veſzic. Mind az altal az Paztor ertelmeſen czelekedgyec, hogy az VR Vaczoraia felôl igazat erteſſen az beteggel. Ha ßegeny olly nehezen volna, hogy derec vallaſt ertelmerôl nem tehetne, kônyôrôgienec erôtte: hogy adgya az VR leg vtolſo ſzûkſegebenis ſz Lelket nekie, mint amaz Toluaynac:

De az egeſſegesbelieket erôſſen fedgye, kic czac halalos oraiara halaztyac az VR Teſtamentomanac vetelet.

* Ce v

LEG VTOLSO TIZTIRÓL AZ LELKI PAZTORNAC,

AZ HALALHOZ KESŐ; ŭLŐKNEC VIGAS TALASIROL.

AKar betegſegben, akar fogſagban es akar mi keppen keſŭllyŏn valaki halalhoz: annac vigaztalaſara io gondot viſellyen az Lelki Paztor, A mint wrunkis vigaztala amaz Toluayt. Sŏt mind egez életibe czac ez vala az ŏ tizti, hogy minden meg keſeredetteket vigaztalna, â mint meg vala Prophetalua Eſa: 6. Hogy azert kŭ detet hogy az egyŭgyŭ lelkeknec es tŏredelmeſeknec vigaztalaſt hirdetne, es azoknac ſebeit be kŏtne: Ki olly oruoſſagot is ſzerze, melly âltal mind ez egez vilagnac egeſſeg, bekeſſeg, es ŏrŏc élet hirdetetnec, â mint megis paranczola tanyituaninac, hogy az pœnitencia tartoknac bŭnŏc boczanattyat hirdetnec.

Mínemŭ kŭlŏmb kŭlŏmb édeſ ſzokal legyenec kedig az vigaztalaſoc, Az èrtelmes lelki Paztor, naponkent meg tanulhattya, kiuel rakua az egez ſzent Iras. De az egyŭgyŭknec imilly rŏuid módgyoc es tanyitaſoc lehet.

VIGAS; TALO ES TANYITO ſzoc.

Nem czac te raytad vagyon ez è nyaualya, hanem mind ez egez vilagon, noha nem egy nap, es nem egyſzersmind, Mert latod hogy minden âyial ſzŭletet, bual él

él mindennap, iayial es faydalom mal hal meg.

Ezt kedig egy arant érdemlettűc mindnyaian, es méltan ſzallot minden emberre. Kinec oka nẽ az Iſten: Hanem midőn Iſten bűnekűl es őrőc életre teremtette volna az mi első ſzűleinket Adamot es Euat, hogy őrőckè őruendezzenec: Ezt az őrdög irigyluen, őket hazugſagaual indita, hogy az meg tiltot fánac gyűmőlczebe ennenec, es Iſtenekhőz engedetlenec lennenec. Ez miat ſzallot azert minden emberre, hogy kinual ſzűletteſſec, kinual élſyen, es kinual hallyon meg.

De az kegyelmes WR Iſten ſzana az emberi nemzetet, es az ő veſzedelmenec eleit véue nagy bőlczen, vgy: hogy bűneis meg fizetődnec, az őrdögis meg rontodnec, az emberis az őrőc halaltul meg menekednec.

Mind ezeket azert, mẽg ſzerze az ő ſzent Fianac à I e s v s Chriſtuſnac kiny ſzenuedeſenec es halalanac általa, Es meg hatta hogy ezben mindennec hirdetnec tőredelmes ſziuet, es bűnnec bocznattyat.

Ne fél tehat teis, de él az Iſtentűl ſzerzet lelki es őrőcke vallo oruoſſagoddal: Im latod es érzed az oſtor alat az bűnnec terhet. De azt meg banuan, tery es fohazkodgyal az WR Iſtenhőz, à mint ő maga tanyitot hogy mondgyad: Boczaſd meg az mi bűneinket.

Azert igaz hittel en velem egyetembe mond el az kőz gyo-

natotis; kibe tegy vallast hogy banod à te bůneidet, es bizol tsac az IESVS Christus érdeme által, az Atya Istennec irgalmassagaba. Es kèry szent Lelket, kiuel erősitse meg mind végig az te hitedbe, es tarczon meg őrőc életre.

ERCZ MEG.

Az kőz Gyonasnac modgya, meg vagyon az masic Kőnyueczkebe oda fel, folio 58.

Az vtan oldoza meg, es bizonnyal hirdesse bůne boczanatyat az lelki Paztor, á mint meg vagyon fol: 59.

Vtol ßolgaltassa az wr Vaczoraiat nekie, es tanyitsa, mitsoda az, es mire valo az, à mint meg vagyon fol. 61. Rőuideden tsac Summa szerint szollyon.

De adgya iol eleibe, hogy aznac külső etele es itala, nem veszi el az ő bůne botsanattyat, Mert imar egyßer el vetetet mind az egez vilagrol, à Chrũsnac egyßer valo halalaual. De ez etel arra emlekeztet, es abba erősiti hitit, es azt most vele reßelteti, Tehat mint Christustul adator lelki es mennyei zalogot es petsetet, vegye el az ő testet es veret, annac bizonysagara, hogy ő erőtteis meg holt, Es az altal meg tiztult es meg ßenteltetet, es most hiuatatic az őrőc eletre: Az etel es ital vtan batoricza megis, hogy immar ő egy az Christussal, azert ő benne meg aldatot az ő bůnős teste es vere, ki noha ßenued es megis hal, az benne lakozo bůn miat: De az ßenuedes es halal, nem atokbol vagyon ő rayta, Mert immar egyßer az mi atkunkat, CHRIstus magara vőtte, midőn atoc lőn erőt ünc az kereztsan, Azert mi meg igazultatuan hitből, bekesegünc vagyon az Istennel. Hanem az te kinod arra valo, hogy magad az alat meg alazzad, Ha eelendeß, eeletedet meg iobiczad, Ha meg halandaß, pelda legy masnakis, hogy azokis alazatosoc legyenec, eeletyeket őkis meg iobitsac, Es őkis te vtannad halalt varianac. De az vtan mindnya ian fel tamadast es őrőc eeletet varianac.

Gal. 3. Rom. 5.

Ezec vtan, mondassa el vele az hitnec agazattyat, es az Mi Atyankot. Es ha mogya lehet hozza à Lelki Paztornac, azbolis ßep biztatasokat predikallyon Kiualkepen à ki vagy fogsagbã tartatic nagy kinra: vagy hoßu betegsegbe kinlodic: gyakran hozza iarion, Es tanyicza az felső kőnyueczkeből auagy egyeb szep vigaztalo kőnyuekből, à mint touab az felekrőlis szolunc.

A kiket Isten meg terit, gyakran meg szolitsa monduan: Ime meg gyogyultal es meg szabadultal, meg lasd ez vtan ne vetkezzel, hogy valami gonozb raytad ne essec.

Christus szaua. Ioan. 5.

Az

Az kie vgyã ki mulandoc, tetessen illy vallast: Hiszem valoba hogy az en edes wram teremtõm es Atyam, meg kegyelmezet minden bũneimnec az õ szerelmes Fiaert, Es hiszem hogy az en edes iduõzitõ Iesus Christusom, az en edes Batyam, hatalmat es birodalmat võt minden ellensegemen, Es hiszem hogy az õ szent Vatsoraiabannis mais egy test es uer lõt velem, es magahoz vgy kapczolt hogy bizonnyal selis tamazt az õrõc eletre.

Ez vtan aldgya meg es vgy mennyen el tũle.

MIN-

AZ KESIRTET SZENVEDÕKNEC ENHITESEKRE.

*

ERCZ MEG.

Az kic kisirtet ket ßenuednec, az oknac nehez egy kis rõuid irassal erõs batorsagos tanusagot adni, Mert mint az õrdõgõc, ezer es ßaz ezer mesterseggel fogdossac õket, vgy nekikis ezer es ßaz ezer kõnyõrgesec es ßũntelen valo tanusagoc legyenec ellenec. Mind az altal leg vtolso rõuid irasomat, ha ßũntelen ßiuekbe hordozzac, nagy czendesseget veßnec belõle. Sõt iol mielie ha akar ez kõuetkezõ irast, akar mas ßep sele irasokat az salra fel ragaztnac, es vntalan vntalan oluasuan, rola gondolkodnac: De mikor raytoc az kisirtetnec ideie, az kor tudom nagyob ohaytassal veßic eßekbe, mit akar tam irnia, kire segitsen mindent az wr az õ szent Lelkenel.

Dá Az

AZ KISIRTET S;ENuedõc, ohaytua gondolkogyanac ezekrõl.

Oh ki nehez annyìra meg ismerni, az mi meg romlot es el senyuet vóltunkat, hogy magunkat mìnd egy czepig semmire kellenõc ismerhetnũc:

Es oh ki nagy dolog, éppen ezac egyedül az élõ Isten Fianac eleg tetelere, fizetesere, es tzudalatos engeztelesere tamazkodni. Vgy: hogy se bũnõd miat, semmìt ne felnel, àhoz valo erõs bizodalmod miat: Se bizakodnal egy czeppetis semmi fele io czelekedetedben, es akar messy nagy nemes aiandekidbannis.

Hanem

Hanem mindà bũn ellen, mind az io czelekedetéc kõzõt, ezac egyedül az õ kedues vóltara néznel. Oh ki nehez mondoc ez, Es vgyan lehetetlennis mi magunktul,

Azert s;ũkseg soc keppen rostaltatnunc, hogy az mi nagy bũnõs vóltunkat meg ismerhessũc, Es az miat magunkat meg alazhassuc, Es vis;ont miatta ketsegben se essũnc. Azert soc esetekis, soc kissrteteket. soc nyomorusagokat kel egez életũnkbe s;enuednũnc, Mint s;ent Pál niha feddõdic, niha veretic, ehezic, fogsagba tartatic, niha bũnre geriedez: Dauid, Peter ingadoz, es tetouaz, es az s;ent Lelket meg s;omorittya,

 Azon-

Azonkeppen io czelekedetůnc, iamborſagunc, ſ;ent életůnc, alamiſnaſagunc, aitatos imatkozaſunc, tanulaſunc, es tanyitaſunc miattis, es egeſſegůnc bekeſegůnc, io ſ;erenczenc miattis, hogy fel ne fuualkodgyunc Hanem azoc kőztis czac az egy IESVS Chriſtus érdemere, méltoſſagara, engeztelefere tamazkodgyunc: Sůkſeg hogy vntalan vntalan fel razattaſſunc. Es azert ezéc kőztis ſoc kiſirteteket kel ſ;enuednůnc.

Igy az meg halo hiuekis halaloc óraiakort, előſ;er ſoc keppen meg keſergettetnec, mint Iſtuan, amaz Toluay, es tőbec. Kic ſokat rőttegnec bůnőc miat, es karhozat miat, Azonkeppen hazudoznakis magoknac, nemelly io czelekedetec miat. De midőn ezek-

be

be győtrednenec, Es ſemmi vigaz talaſt nem talalnanac: Végre az Iſtennec Lelke fel inditya bennec czac az egy IESVS CHRISTVS áldozattyaban valo bizodalmat, kit mihent meg ragadhatnac, ottan olly őrőmmel mulnac ki, mit amaz Toluay, es ſ;ent Iſtuan.

Effelec bezzeg bodogul iárnac, De ezt minden nap az előt ſoc keppen gyakorlattya az ſ;ent Lélec az ő hiueibe.

Láttam es ſ;oltam nagy Iſten félő iambor es igaz tanyito embert, ki ſiruan beſ;elte ezer kiſirtetit, Es azt mondta: Hogy egy nap tizſ;er fel buzdult benne az Iſtennec ſ;ent Lelke, nagy Iſteni félelemre, tizteletre es alazatoſſagra: De viſ;ont azon nap ſ;áz oſtromlaſat ſ;enuette az őrdőg-

Látot kiſirtetec.

 nec,

A kifirtekről bőwen nagy dolgokat valalß az Negyedic reßebe, az en Poſtillamnac. 19: wrnapian Pünkeſt vsan.

nec: Hogy az nagy buzgó Iſtennj ſzerelme, rőttenetes, iſzonyu, vndoc keuanſagokra, hol boſzſzu állaſra, hol panaſzra, hol vndoc értelmes buiaſagra, hol keueſyſegre, hol telhetetlen hitetlenſegre, hol imerre, hol amarra, tſuda álnoc ördögi meſterſegeckel fordult es el veltozot. Es iſmet viſzont az WR rea tekintet mint Peterre, mikor ſirna.

MAS Luc: 18.

Oportet ſemper orare & nunquã deſatigari.

Sükſeg mindenkor imatkozni, es ſoha nem kel abba meg faradni.

Nints ez vilagon ſenki, ki azt valoba meg értheſſe, Mert egy nap tizſzer vgyan nyiluanis meg ſzeleſednec még az nagy értelmekis, es el raggatatnac hanyat homloc ſoc bűnre, kibe ha az WR 140
ielen nem volna, ezerſzer veſznenec mindennap.

Nagy dolog meg ſzeleſedni es áz miat, mint az kaba, es vac tapogni, es hurtzoltatni, hol eſzebe, hol ſziuedbe, Hat vntalan, vntalan, vntalan, vntalan czac kialczuc, *Domine ſerua nos, perimus.*

Oh ki nagy ſokſzor eſic, midőn az ember vélne, hogy tellyes lelki erőuel, es magaba bizakodnec es edeskednec Iſteni bizodalmaba, azonba nagy hirtelen czac kicziny tekintetibennis vagy gondolatyaba: vagy haragra, vagy telhetetlenſegre, vagy egyebre valo vagyolkodaſaba meg valtozic, es ottan el eſic. Kiből iſmeg ohaytua es ſzepelkedue kel fel kelni, es meg ebredni. Ez ſzáz

ſor meg lehet egy nap. Tehát minden nap vitezkedgyec, meg őrízuen hitit, es io lelki iſmeretit, 1. Timoth: 1.

De Lvcta Christi.

Quanti ſint dolores Chriſti luctantis, pene ut metuens abiectionem, nulla creatura ſatis intelligit: Sed tamen guſtus aliquis eſt in Eccleſia, Alias autem dolor magis ſentitur, alias ſuperato dolore, mens in Dei promiſſione, præſentia, & ſpe liberationis, acquieſcit & erigitur.

Menyi nehéſſegi voltac Chriſtus wrunknac, midőn az kiſirtetnec hartzaiba vgy kűſződőt, mint azoc, à kic félnec, hogy el veti Iſten tűle, Senki elegge meg nem értheti. Iollehet, valamenyire az hiuec érzic annac izit az ő kiſirtetekben. Az reműles, faydalom, es nehéſſeg, niha őregbedet bennis, neis, niha meg győzettéc, es azkor nyugot az Iſten igeretibe, ielen voltaba, es az meg ſzabadulaſnac remenſegeben. 141.

Heb. 4.

Ninczen mi nekűnc olly fő Papunc, ki az mí gyarloſaginkat nem tudna mi velunc érzeni, Hanem ki egyenlő keppen meg kiſirtetet mindenekben, az bűntűl meg valua.

Annac okaert, iarullyunc bizodalommal az kegyelem ſzéknec eleiben, hogy irgalmaſſagot nyerniűnc, es kegyelmet talallyunc álkolmas ſegitſegre.

Heb. 10.

El ne hadgyuc az mi Gyűlekezetűnket, minnőn kőztűnc: Ha-

nem egyinc incze az masinkat. Ezt kedig ennyiuel inkab miuellyűc, miuel hogy láttyatoc, hogy el közelget amà nap.

Ez legyen rőuid emlekeztető es batorito tanusagunc az kisirtetekről. Kikről az Postillaba, Dominica 18. Trinitatis, nagy bőwē czuda dolgokat irtunc.

Az Istene legyen az tiztesseg es diczőseg, mostantul fogua, mind őrőckön őrőckè. Amen:

Im̃àr s;ollyunc, Minden réndbelieknec tiztekrőlis.

MIN-

MINDEN TIZTBELIEC, MAGOKAT mint intsec, hogy tizteket igaz Keres;tyenül visellyec.

Az s;ent Irasnac tanyitasa s;erint.

PREDIKATOROC.

1. Timoth. 3. Tit. 1.

SZükseg az s;ent Gyűlekezetre valo gond viselő Pas;tornac meg fedhetetlennec lenni, egy felesegnec férienec, vigyazonac, iozannac, s;elid erkőlczűnec, s;álás adónac, tanyithatonac: Nem res;egesnec, nem verőkedőnec, nem ektelen nyereseg kéuanonac, hanem czendes;nec, az vi-

uaskodaſtul idegennec, es ſidegennec az fõſuenyſegtõl. Ki az õ hàzat iol tudgya birni, ki az õ gyermekit fenyitec alat tarcza mindẽ tizteſſeguel. Mert ha valaki az õ tulaydon hazat nem tudgya birni, Mikeppen viſelheti az ſzent Gyülekezetnec gondgyat.

Tit. 1.

Olly Paztoroc legyenec, ki meg fedhetetlen, ki egy feleſegnec ſzerze, kinec Iſtenfélõ gyermeki legyenec, nem tobzodaſnac gonoſſagaban heuerõc ſem ſzo fogadatlanoc. Mert ſzükſeg, hogy az Predikator, mint az Iſtennec Safara, meg fedhetetlen legyen. Ne legyen nehez erkõltsü ſe haragos, ſe reſzeges, ſe verekedõ, ſe ektelen nyereſeg keuano: Hanem ſzallas

ado ki az iamborokat ſzereſſe. Legyen io tanats ado. Igaz, Iſtenes, iozan, es ki tudgya az tanyitaſra valo hiw beſzedet, hogy az iduõſſeges tudomannac általa, iora intheſſen es azokat kic ellent tartnac, meg győzheſſe. 143.

AZ TANVLO KõSSEG, miuel tartozic lelki Tanyitoianac.

1. Cor. 9.

Eckppen rõndelte az WR hogy à kic az Euangeliomot hirdetic, az Euangeliombol éllyenec.

Hogy ha mi lelkiet vetettünc tü nektec, nagy dologé hogy ha mi à ti teſti iouatokat le aratyuc.

Gal. 6.

Az ki tanyitatic az Iſtennec

igen

ſgeieuel, az, minden màrhaiabol tegyen reſ;t annac, à ki ôtet tanyitya.

1. Tim. 5.

Az ſ;ent Gyůlekezetnec ſ;olgai, kic iol viſelnec gondot, ket tizteſſegre meltoc, ieſesben azoc,
Mat. 10. kic munkaſkodnac az igeben, es â
Deut. 25. tanyitasban, Mert az Iras ezt mondgya: Az nyomtatò ôkôrnec, be ne kôſſed ſ;aiat. Es, mélto az munkas az ô iutalmara.

Heb. 13.

Engedgyetec az tů elôttetec iarotoknac, es hozzaioc halgaſſatoc. Mert ôc vigyaznac az tů Lelketekert, mint kiknec ſ;amot kel adnioc: Hogy ôrômmel azt miellyec, es nem ohaytaſſal, Mert az haſ;ontalan ti nektec.

Az

Rom. 13.

Minden Lélec az felſô hataſmoknac alaia vettetüen ſegyen; (az az, minden ember az feiedelmeknec engedgyen.) Mert ninczen az hatalom, hanem czac Iſtentůl: Az melly hatalmoc vadnac kedig, az Iſtentůl rendeltetuê vadnac azoc. Annac okaért, à ki ellene ál à hatalomnac, Iſteñec rendeleſenec ál ellene, Az kic ellene álnac kedig, ô magoknac iteletet veſ;nec. Mert à feiedelmec nem rôttegeſôkre vadnac à io czelekedôknec, hanem az gonoſ; teuôknec.

AZ IOBBAGYOC MIuel tartoznac az ö feiedelmeknec.

MATTH: 22.

Adgyatoc meg à mi Czaſáré, Czaſárnac.

ROM: 13.

Minden Lélec az felſő hatalmoknac alaia vettetet legyen, &c. Sükſeg neki engedni, nem czac az haragért: de még az lelki ſmeretertis. Mert azert adgyatoc az adotis. Mert Iſtennec ſzolgai erre igyekezők.

Adgyatoc meg azert minden necadoſſagtokat. Az kinec adoual tartoztoc, adot: à kinec ſatzolaſſal, ſatzolaſt: à kinec félelemmel, félelmet: à kinec tiztéſſeggel, tiztéſſeget.

1. TIMOTH. 2.

Intlec mindennec előtte, hogy legyenec könyörgeſec, imatkozaſoc, eſedezeſec, hála adaſoc, minden emberekert: Az Kiralyokért, es mind à feiedelemſegbeliekert, hogy czendeſ; es nyugodalmas életet viſellyünc, minden Iſteni félelemmel es tiztéſſeguel.

TIT. 3.

Inczec őket, hogy az feiedelem ſegbelieknec, es az hatalmaſſagban valoknac birtokoc alat legyenec, es engedgyenec ő nekic.

1, PET, 2,

Engedelmeſec legyetec mindē röndeleſnec az emberec közöt, az wrért: Akar az Kiralynac, vgy mint Feiedelemnec, akar az tizt tartoknac, vgy mint ő tűle küldettöknec, az gonoſz; teuöknec meg büntetéſökre, az io czelekedöknec diczeretire.

AZ FERIEKRŐL

Az firfiac egyůt lakianac feleſegőckel, à mint illic értelmeſeknec, es tizteſſeget tegyenec az aſ;onyi állati edennec, vgy mint erőtlembnec, Es vgy mint kicőkis őrőkőſi egyůt veletec, az Iſten io kedueből adatot életnec, hogy à ti kőnyőrgeſtec kőzbe neſ;akaztaſsec.

COLOS. 3.

Tů fériec ſ;ereſſetec à ti feleſegteket, es ne legyetec mérges keduůec ő hozzaioc.

AZ FELESEGEKRőL.

1. PET. 3. EPH. 5.

Azonkeppen tů feleſegec, engedlmeſec legyetec az tů ferieteknec, mint az wrnac, Mikeppen Sara engedet Abrahamnac, wranac hiuan őtet: Kinec leanyiua

lőttetec, midőn iol czelekeztec.

Az ti ekeſſegtec nem amà kůlſő legyen: nem veſ;endő ekeſſeggel, hanem czendeſ; es nyugodalmas ſéleckel, melly draga Iſtennec előtte.

AZ S;ůLEKRőL.

EPHES. 6.

Tů Atyac, haragra okot ne adgyatoc az tů magzatitoknac, Hanem neuellyetec fel őket tanyitasban, es az wrnac parantſolatiban.

AZ MAGZATOKROL.

EPH. 6. COLOS. 3.

Tů Magzatoc, engedgyetec ſ;ůleitőknec az wrban, Mert igaz ez: Tiztellyed az te Atyadot es anyadot, (melly az elſő paran-

czolat, kinec igereti vagyon, hogy iol legyen dolgod, es hosu életű legy ez földen.

AZ S;OLGAKROL, ES S;olgalokrol, es minden Bereſekről.

EPH. 6. COL. 3.

Tű rabbatos ſ;olgac, ſ;ot fogadgyatoc azoknac, à kic teſt ſ;erint wrac, félelemmel, es reſ;keteſſel, az tű ſ;iueteknec egyűgyűſegeuel, mint az Chriſtuſnac: nẽ ſ;embe valo ſ;olgalattal ſ;olgaluã, mint azoc kic embereknec kelletic magokat, hanem mint à Chriſtuſnac ſ;olgai, ſ;iuetec ſ;erint czelekeduen azokat, à mellyeket az Iſten akaria, io akarattal ſ;olgaluan az wrnac, es nem embereknec, vgy mint kic tudgyatoc, hogy ki ki mind azt veſ;i az Iſtentűl, â mi iot czelekedet, akar rabbotas ſ;olga legyen, akar ſ;abados legyen.

GAZDAKROL ES Gazdaſ;onyokrol.

EPH. 6. COL. 3.

Es tű wrac, vgyan azonkeppẽ czelekedgyetec ő velec, El hagyatoc az ſoc fenyegeteſt: tuduan hogy nektekis wratoc vagyon mennyegben: Es ninczen ő nala ſ;ömely valogatas.

MINDEN IFIAKROL.

I. PET. 5.

Azonkeppen tű Ifiac, engedelmeſec legyetec az idősſőknec, vgy.

hogy mindnyaian egyic az másiknac viſzontac engedelmes legyen. Belső alazatoſſagual legyetec ekeſſec: Mert az Iſten az kevelyeknec ellene ál. Az alazatoſſoknac kedig io kedwből aian dekot àd. &c.

Minden gondotokat veſſetec ő rea. Mert gondgya vagyon ő neki tű rolatoc. Iozanoc legyetec es vigyazoc. &c.

AZ ŐZVEGYEKRŐL.

Az melly igaz ősſuegy es egygyes, az, Iſtenben bizic, es foglalatos eyiel nappal könyörgeſekben, es imatſagokban. De az melly teſti gyönyörűſegben él, az keſſen meg hől, noha él.

Az

Az Iſiu őzuegyec meg házaſullyanac, es gyermekeket ſzűllyenec, hazoknac gondgyat viſellyec.

Az kic hiuolkodnac, es hazankent futoſnac, hazudoznac, czaczognac, es heaba valo dolgokbá attyac magotokat, azoc meg tagattac hiteket.

MINDENEKNEC Közönſeges tiztekről.

MATTH. 22.

Szereſſed az te wradot Iſtenedet, mindeneknec felőtte. Es ſzereſſed az te fele baratodat, ackeppen mint tennen magadat.

I. TIMOTH. 2.

Az firfiac, minden helyen imatkozzanac, igy: hogy tiztac leuen, fel emellyec kezeket, harag

Ee iij nekűl,

nekûl, es verſenges nekûl,

Azonkeppen az aſzonyi állatokis, tiztesſeges ôltôzeteckel magokat ekesitsec, ſzemermesſeguel, es mértekletesſeguel,

GAL: 6.

Atyamfiaj. Még ha foglalatos leendis valamelly ember, valami vétekben, tû, kic lelkûec vadtoc, fel epitsetec, az ollyan embert, ſzelidſegnec lelkeuel. Meg gondoluan te magadot, hogy teis kisirtetben ne essel. Egy maſnac terhet visellyetec, es eckeppen tellyesitsetec be à Chriſtuſnac tôruenyet.

VTOLSO INTESEC AZ LELKI PASZTOROKNAC.

Szeretô atyamfiaj tì Lelki Paſztoroc, Tanullyatoc es kônyörög ìetec ſzûntelen: Hogy értheſſetec meg igazan az wrnac ki ielentet akarattyanac minden czickelit. Es azockal mindennap, leg elôſzer magatoknac predikallyatoc, magatokat es czeledeteket ſzûntelen oktaſſatoc, fedgyetec, es vigaztallyatoc: Ne rôſtellyetec az iraſnac oluaſaſat, Ne ſzegyenlyetec egy maſtul tanulni. Sôt akarmelly igaz mondo gyermeczketûlis: *Nam, et olitor interdû oportuna loquitur* Czac egy Kerteſzis niha haſznoſt ſzol.

Iol eſzetekbe tarczatoc ſzent Agoſton mondaſat: *Ad Auxilium 24. quæſt: 3. Si habes de hac:*

Senex enim à iuuene, & Epiſcopus tot annorum à collega, necdum anniculo: paratus ſum doceri, quo modo poßim uel Deo, uel hominibus iuſtam reddere rationem.

Az az, Vén es ſoc eztendős Piſpec leuennis, czac egy eztendős tanyito tarſomtulis kęſ; vagyoc tanulni, mint adhaſſac igaz ſ;amot Iſtennekis, embereknekis:

Maſis, az ki igaz értelmes, es meg iſmerte melly nagy az emberi romlotſag, illyen, akar melly nagy bőlcznec teſſekis, de ő, ő magat igén kicziny tudomanyunac tartya, Azert bőlczen ſ;oktac volt mondaní, Io Pap hóltig tanul.

Maſodſ;or ez legyen az ő fő tiztec, hogy maſtis ſ;ũntelen ſ;ũntelen mindén helyen álkolmatos es álkolmatlan időbe tanyiczanac fedgyenec, es vigaztallyanac, De értelmeſen, á mint ſ;ent Pál, 1. Tim. 5.

Kinec

Kinec kinec az ő tiztit, ſ;ep irasbeli bizonyſagockal adgyac iol eleiekben, à mint ez előb vtol egy nihanyat meg iedzettünc mijs: Es azt egy nihanſ;or el mondaſſac, mind aztal fölőt, mid vton, mind egyeb dolgoc kőzőt, midőn az kőſſeg kőzőt vadnac. Az mellet ſ;ep magyarazatot tegyenec az miről kérdetetnec: De ez legyen ſ;okaſoc, Hogy menyegzőbe hazaſagrol, kőreztőlőbe az kereztſegről, betegnel az betegſegről, egeſſegeſnel az egeſſegről, es halotnal az halalrol: vitęzec kőzőt kereztyení viteſſegről, kalmaroc kőzőt igaz kereſkedelről, kereſſenec illendő beſ;edeket: Kibe az értelmes tanyito ſ;ep módokat talal. Az nyughatat-

Az enPoſtillambol ezekről ſoc fele tanuſagot vehenec az ifiabac

hatatlan, keuely es maga hanyo czaczogas kedig, mindentûl tauul legyen.

Ez kis kônyuetskeknekís vegyetec haſznat az tôbbi kôzt, es erre, vagy ez felere, minden heten ſzoktaſſatoc mind kiczinyeket, mind nagyokat.

Emlekezzetec meg: Hogy az WR, fel tamadaſa vtan, haromſzor inte Petert: Ha engem ſzeretz, Legelteſd az en iuhaimot: Az ſzent Peter ſzauais, legyen elôttetec, 1. Pet: 5.

Legelteſſetec az Chriſtuſnac Nyaiat, melly nalatoc vagyon, annac gondgyat viſellyetec, nem keſzeritesbôl, hanem io keduel, &c. Vgy mint kic az Nyaynac peldai legyetec. Es mikoron meg ielehendic az Paztoroknac amaz

Feie-

Feiedelme, El vegyétec az diczôſegnec amaz heruadatlan Coronaiat.

Erre ſegitſen az kegyelmes WR ISTEN engemis tû veletec egyetembe, ſzent Fiaért: ſzent Lelkenec általa. Kínec legyen tiztelteſſeg es diczôſeg, mind ôrôckè, Amen.

MTA AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Sempten.

PINKESDTAIABAN.

Ennyi eztendöbe:

1577.

NEGYEDIC KÖNYVETSKE

AZ VIGAZTALASOKROL.

*

0.
152

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

VIGAZTALO KOENYVECZKE.

NEGY RESZBE.

*

1. Elsö Reßbe, tizenhat. p. 3. c. b.
2. Masikba, het fö vigaztalasoc foglaltattac: p. 52. c. a.
3. Harmadikba, az Halandoc. p. 57. c. b.
4. Negyedikbe, az fogsag ßenuedöc, az Isten igeie mellet vigaztaltatnac. p. 60. c. b.

Hasznosoc minden beteg lelkeknec oruossagara.

Psalmo CXIX. Mond Dauid:

¶ Ha az te Iged, vigaztalasom nem volt volna: el veßtem volna az en keserüsegimben.

A NAGYSAGOS VNGNAD ANNA MARIA AS;ONNAC, AZ Nagyſ. Vngnad Chriſtoph wram &c: Es Na:

Loſontzi Anna aſſonyom, ſzerelmes Leanyanac.

KEuanom az kegyelmes WR Iſtentűl iduőſſeges epűletedet, mind az te ſzerelmes ſzűleiddel, Nemes aſzonyom Anna Maria: Keuanom az ti meg keſeredet ſziuetek nekis Iſten ſzerint valo vigaztalaſit.

Láttam keſerűſegteket ez napokban: midőn czac igen rőuid nap egy mas vtan, ket tiztes Leanzo

anzo őczeidet az WR ſzemetec elől, magahoz vőtte volna: Azon kiuűlis tudom az te ſzerelmes Anyadnac menyi lelki ohaytaſi legyenec. Naponkentis kedig mig élűnc ſzűkſeg annac lenni. Es ſoc keppen, bűn, őrdőg, gonoſz emberec miat, es mi magunc miattis ſzűkſeg ſoc keſerűſeget ſzenued nűnc. Meg oluaſtam az te kezed iraſatis, kibe kértel, hogy te neked egy iambor tanyitot ſzerzenec: hogy iobban iobban gyarapodhatnal az Iſten akarattyanac értelmebe, Kiből io remenſeget vőttem felőled. Im azert enis, előb egy kis kőnyuetsket küldtem az ti meg keſeredet ſziuetecnec vigaztalaſara. Kit ez előt Fűues Kerteczkenekis hiyttac, Mert mint az kis oruos kerteczkebe, az

betegnec, draga es haſznos Fűueket ſzedegetnec, es őſzue tőrnec az oruoſoc, nagy nehez faydalmu betegſegeknec meg gyogyítaſara. Es mint az ſzep Leanzoc, ſzep es io illatozu viragokbol ekes koſzorokat kőtőznec, az ő külſő ekeſſegekre: Igy ez kis könyueczkebőlis, mind egeſſeget, mind ſzepſeget vehetz lelkedben.

Ezeckel azert fő keppen te, mig ez gyenge időbe vagy, ély es vigaztald magad: Te melletted haſznalni fognac nagy ſoc tőb Iſten félő ſzőmelyeknekis. Ezec felőt tőbbel miuel vigaztalhattya magat az hiw Kereztyen, azokat az en Poſtillamba harom wr napi Euangeliomban, meg iedzettem az te ſzereſmes aſzonyodnac Anyadnac: Kiuel egyetembe birion az WR Iſten, ſzent Lelke által: Es tarczon meg Atyaddal egyetembe az őrőc életre, Amen. 3.

Ez vigaztalo Könyuetskenec kedig haſznos vóltarol, mihent forditod ez leuelet, tőbbet oluashatz. Az WR Iſten legyen mindnyaiunckal.

*

Sempteről, 4. Auguſti: 1577:

BORNEMISZA PETER.

AZ VIGASZTALASOC
melly igen szükségesec legyenec az hiueknec.

Gen iol rea figyelmezz, imez Dauid szauara: Psal: 119. Ha az te Tőruenyed nẽ volt volna az en vigaztalasom, el veztem volna az en haborusagomban. Dragab ennekem à te szaiadnac Tőruenye, hogy nem mint soc ezer Gira arany es ezűst. Reszre volt Dauidnac mind az kisirtetekbe, es azoc miat valo szomorusagokba, es mind az Isten igeie vigaztalasaba. Sokszor es egy nihany ezerszer vgy tettzet, hogy

Meny be à Tarhazba, lasd meg ha el veszi lelki kisirtetedet, Sőt gyakorta meg őregbiti.

hogy azontul el kel veszni, midőn tsac egy egy keuesseis az Isten meg vonta magat tűle, es el ereztőtte az önnön romlot ereiere, es az ördög kezere, es ellenseginec keuansagara, Es ezec kőzőt, hol bűnre haylot. hol testi halaltul, hol az őrőc karhozattul rőtteget, hol az bűntetesekben kinlodot. Ezeket ennyire nem mindenre boczattya az Isten, kemenluen sokakat az ő nagy erőtlenségőkben, De iob, Dauid, Daniel, Susanna, Pál, es tőb hiuec, olly nagy félelmekben voltac sokszor, hogy mint az sűlt kőrtuel az hew kementzebe, el szarattac es el epettec, Es azkor mig az kisirtetnec es félelemnec ideie raytoc volt, akar bűn miat, akar bűntetes miat, vgy tettzet nekic hogy szinten

el hagyattac Istentûl, es immár Isten ôket el vettôtte elôle, à mint Adamis az bokor meget illy gondolatba volt. Ennec penig keserues volta, melly rôttenetes legyé, senki czac még sem gondolhattya: Hanem Iudas, Saul, Nero; kic meg ôltec magokat keserûségec miat, (mert nem tanultac vala az Isten igeie vigaztâlasat,) mondhatnanac valamit rola: De en meg nem irhatom. Hanem czac intec mindent, hogy mint Dauid minden arany es ezûst felôt, magaztallya az Isten igeiet, mert ôtet az tartotta meg soc ezerszer, hogy vgy ne iarna mint Iudas, Saul, es Nero. Teis minden kenczed felôt szeressed azt: Es ideien éyel nappal tanuld még az elôt, minec elôtte meg sokasodnanac

sodnânac, raytad az nyaualyac;

Mert minden kisirtetnec, minden haborunac, bunac, es banatnac, ez az ô termezete, ha szinten olly bôlcz volnalis mint Salomon, olly Istenes volnalis mint Moyses, olly szent volnalis mint Szûz Maria, à mi wrunc IESVS Christusnac Anya: De megis az banatnac ideiebe az banat ki ûti feiedbôl még aztis az mit regen sokat tanultal az Isten igeretirôl: A mint Maria mondgya: Fiam miert mielted ez velûnc, Imè harmad nap bankoduan keresûnc vala teged. Imè ez szent aszony, nem tudta az harmad napi banat kôzt, à nagy banat miat meg gondolni, hogy el nem veszhet az WR IESVS, noha el teueztettet. Igy: ki mondhattya meg.

5. Czuda dolog ez: Hogy illy hatalmas az banat.

Luc. 2.

Suſanna mit gondolt, midõn ſoc imatſagara Iſten ſoc haladekot tõn, Es immár ſzinten halalra viſzic az ártatlan aſzont. De imè ki nagy dolog ez is, hogy az Apoſtoloc egy haióba voltac Chriſtuſſal, megis azt kialtyac hogy el veſznec. Soc bũnõſõknec, mint Mathénac, Zachęuſnac, Magdolnanac, Peternec, Pálnac, ki ſoc rõttegeſec volt az bũn miat.

Soc Ptedikator ſzegenſege miat vgy panaſzolkodic mint az Apoſtoloc. midõn czac egy kenyerec volna, De az WR pirongattya õket, es eſzekbe iutattya az õt es het kenyerrel menyi ezeren elegettenec meg. Es midõn kõltſeg nekũl kũldõtte volnais Predikalni, ſoha ſemmibe meg nem fogyatkoztac volna.

Mat. 16.

Igy

Igy vagyon az mi ſzivũnc allapattyais minden haboruba, hogy fulatton fulad az miat. Sõt végre vgyan meg foytis. De az ki gyakran hallya az Iſten igeiet, az regi hallot igereti Iſteñec, ſzinten vgy meg ebrezti gyakran gyakran, mint az kit egy hordoba rekeztenenec, es egy igen kicziny lyukra tartana az ſzaiat, hogy leheletetſket venne, es az nem hadna meg fulni. Midõn kedig az hordobol ki ſzaladhat, vgyan meg wyul, hogy wy es bõw eget kaphatot: Igy az Iſten igeie laſſan laſſan az igen meg epedet ſzivetis fel ebrezti es végre megent meg eleuenyiti. midõn ſzinte azt vélne. hogy el veſzne, Ennec kedig ſoc ezerſzer kel lenni, mind addig, mig élũnc: Errõl oluas tõbbet ſoc helyen, az

6.

eget

egez Szent Irasba! De az Dauid 119. eneketis oluasd meg, hol eztis mondgya Dauid: örülöc az te bizonyságtetelidnec vtánac, mint nagy kazdagságnac: Gyönyörködem az te szerzesidben, az te beszededről el nem feletkezem. Ez kis vigaztalo könyuetskeis, az Istennec igeiből szedegetet. Tehát az többi közöt eztis, mindé Isten szerető, gyakorta vgy oluasa, hogy el se feleycze, kiualtkeppen azkor, mikor rayta az kisirtetnec ideie. Melly vigaztalasokat öregbitsen az WR Istennec szent Lelke bennünc, soc több édes vigaztalo tanusagockal egyetembe, mind addig, mig az puztarol, az kisirtetnec helyeről, által menendünc az meg igert nyugodalomnac földre, Amen.

Summaia

Könyuetske vigaztalasinac.

Könyeb értelemért imez rövid Summakat, tarcz mindenkor eszedben.

1: A mint az wrnac tettzer, vgy lőt.
2, Ha az iót el vöttüc az wrtul; az gonozt, miert ne vennüc.
3, Méltan szenuedem.
4: Többet érdemlenec.
5. Meg boczattya Isten bűneimet:
6. Hasznomra mieli az WR.
7. Nem egyedül szenuedec.
8. Christusis sokat szenuedet éröttem.
9. Christusis együt szenued én velem.

10 Nem hagy erőm felőt meg kiſirtetni.
11. Segitſegül hiuom az wrat.
12 Fogatta Iſten hogy meg halgat.
13 Könyörül az WR en raytám.
14. Hatalma az wrnac en raytá:
15. Bölcz az WR az ő dolgaiba.
16. Meg nyugſzom az örőc életbe.

Ez tizenhat vigaztalaſnac értelmit, moſt czac röuid ſzoual, de ſzep édeſſeguel ved eſzedben.

Kiről ha böweb tanuſagot keuanſz: meg talalod az en Poſtillamnac Maſodic reſzében, negyed wrnapi Euangeliomba, az WR ki ielenese vtan: Az harmadic reſzében, még böwebben, harmadic wrnapi Euangeliomba, Fel tamadas vtan. 8.

Moſt rendel ier magyarazzue meg, mind az tizenhat vigaztalaſokat. Kit teis houa gyakrabban oluaſz, annyiual töb édes könyebſeget veſzed, az wrat ſegitſegül hiuan az mellet.

ELSŐ VIGASZTALÁS.

1: *A mint az wrnac tetczet, vgy lőt:*

Ez keues igeczkekből, draga nemes vigaztalaſt vehetnec azoc kic mindenben czac az WR Iſtentül függenec.

Illic azert es ſzükſeg minden embernec, minden fele nyaualyaſaban, vagy ſzerenczetlenſegeben, Mellyec áltat az ő lelke meg ſzomo-

ſ;omorodic, betegſ;ic, auagy el lankad. Előſ;er ezt meg gondolni, hogy Iſten akarattyabol tőrtint legyen az rayta à nyaualya, Mert az ő akarattya nekűl, ſem io, ſem gonoſ; nem tőrtinhetnec raytunc. Igy bizonyittyá penig ezt Chriſtuſis, Matth: 10. Nemde (vgy mond,) ket verebet arulnaké egy pénzen? mind az által azoc kőzzűl, czac egyic ſem eſic az főldre, az ti Atyatoc akarattya nekűl. De még az ti háiatoc ſ;álais, az tinnen feieteken ſ;amſalua vagyon, Annac okaért ne féllyetec, mert iobbac vattoc ſockális à verebeknel.

Halgas rea, it mit beſ;ellyen â CHRISTVS: azt mondgya: hogy ISTEN még az el vetet alá valo verebekreis gondot viſel, es

olly

olly ſ;orgalmatoſon néz reaioc; hogy ő nala nekűl: czac egyet ſem foghatnac meg bennec, ſem penig az főldre nem eshetnec, ſ;űkſeg azert hogy mind iſmerie őket es ſ;amokon tudgya: Ha azért az WR Iſten illyen ſ;orgalmatos gond viſelőie az verebeknec, hogy ő hire es akarattya nekűl, ſemmi nekic nem tőrtinhetic, Tehát menyiuel inkab ſ;orgalmatoskodic te érőtted, noha bűnős ſegy: Es nem czac te read, hanem minden emberekre. Menyiuel inkab fog figyelmeteſen nézni mi reanc, kic kezdettűl fogua az ő abrazattyara teremtettűnc, es kic az ő termezet ſ;erint valo Fianac, dragalatos ſ;ent véreuel meg valtattűnc, es mentettűnc, A mint Chriſtuſis minket

biztatuan, azt mondgyá: hogy ne fêllyűnc, mert ſoc verebeknel iobac vagyunc, De mind ezeknec felőtte, ki nagy dolog, hogy CHRISTVS azt meri mondani, hogy mindenic haiunc ſ;ála, ſ;amlaluan vagyon az mi feiűnken, es hogy tudgya Iſten menyi háiad legyen neked az te feieden: Oh őrőc Iſten, ki mérne, vagy kítűl lehetne ezt el hinni, hogy Iſten az mi ſ;erelmes ſ;ent Atyanc, illyen igen ſ;orgalmatos gondot viſel rolunc bűnőſőkről, hogy ha az ő egyetlen egy Fia. (ki menyegből le ſ;allot az Atyanac akarattyat meg nyilatkoztatní) mi nekűnc nem mondanaia. De miczoda egy hay ſ;ál? Nemde leg alab valo tagiaé az embernec, es vgy mint valami hólt dolog? Mind

az

az által illyen igen ſ;orgalmatoſkodic Iſten, hogy meg ſ;amlalta őket, es iol tudgya menyi hay ſ;álat viſelſ; te, az te feieden: Tehát vaſſyon nem nagyob gondot viſelé ő az te egez teſtedről, es valſyon nem tudgyaé menyi tagod, forgo czontod, ered, inad, neked teſtedben legyen. Noſ;a hát akarnam latni, hogy há az őrdőgőc mindnyaian, kic pokolban vadnac, (noha erőſſec es hatalmaſoc) vagy penig ez vilagi gonoſ; emberec, kic kegyetlenec, hogy neked egy haiad ſ;álatis meg haythaſſac, nem hogy ki ſ;akazthaſſanac az te ſ;ent mennyei Atyadnac hire vagy akarattya nekűl, Inkab fel kellene az egez mennyei Angyaloknac, es minden teremtet állatoknac rohanni az te meg

10.

bij oltal-

óltalmazasodra. Hogy penig ez mostani niaualyabã estel, az. mind az te mennyei ſzent Atyad akarattya ſzerint lõt, es à mint touab meg hallod, az, te soc iodra tõrtínt nèked. Az elsõ Samuel könyuenec masodic reſzebẽ. Szent Anna aſzony igy enekel, Az WR õl (vgy mond) meg, es õ eleuenit, pokolban viſzen, es ismet viſza hoz, õ ſzegenit, es megis kazdagit, õ alaz meg, es ilmet fel magaztal. Az az: mindenec, mint Isten akaria, vgy leſznéc: es nem vgy mint az õrdõg, vagy penig valami teremtet állat. Szent Iobis azt mondgya. Az WR adta es az WR vettẽ el: Iob mikor hallana az õ ſzolgaitul, hogy az Chaldeusoc õ neki minden fele barmat el haytottac es el võttec

volna,

volna czac azt mondgya: Hogy az WR vette el, Ez alat penig ezt akaría ielenteni, hogy ha Isten akarattya nem lõt volna, es Isten õket rea nem ſzabaditotta volna, hàt nyíluan az õuenec beket hattac volna. 11.

Erre tanyit penig az Száz hetedic Psalmusis igen ſzépen, es azt mondgya: hogy minden fele nyaualya Istentõl iũ, tudni illic ſzegenseg, foglag, betegseg, tengeri haborusag, álkolmatlan idõ, hadac es vérontasoc es egyeb effele. Ezt è Psalmust oluasd el egy nihanyſzor. Miuel hogy ezec igy vadnac; ne ketelkedgyel hát, Hogy è mostani nyomorusagod neked Isten kegyelmes akaratya ſzerint nẽ tõrtint volna. Annac okaert tũry es ſzenuedgy, Es à ſz. Iobbal mond-

gyad egyůt: A mint az Istennec tettzet, vgy lőt: legyen áldot az ő neue.

Es meg lad, ez engedelmesseguel sociót nyers; rőuid nap Istentűl, à mint az iámbor Iobis.

MASIC VIGAS; TALOS; O

Soc iot vőttem Istentűl. Auagy:
Ha az iot el vőttűc Istentűl, az gonozt miert ne vennűc.

Masods;or gondolhats;a meg az s;ëgeny iambor Iobbal, hogy te à te életedben, soc s;amlalhatatlan iót vőttel Istentűl, Annac okaért méltan teis ezt ez gonos;t io gyanant veheted. Az Isten talam neked egesseges testet, egesseges tagot, es egyebeket adot, mellyeket ő soc hos;u ideig, azon

io állapadban tartot meg, Oztan talam io êrtelemmelis, es;uel, es okossaggal s;eretet tegedet, Es nagy sóc ideig eges; életedben el taplalt, enned innod adot Es talam valami kazdagsagotis adot: Házzalis, vduarral, feleseguel, es mag zattal aiandekozot. Es soc embereckel s;eretetet es tiztestetet, Annac felőtte, melled adta az ő s;ent Angyalit, Kic àltal ő teged soc fele ves;edelemtől meg óltalmazot, es soc fele nyaualyabol ki mentet, Mind ezeknec felőtte imez: igen felőtte nagy dolog, hogy még az ő egyetlen egy s;erető s;ent Fiatis nem kémellette, hanem te érőtted el karhozot bűnősert, halasra adta: hogy te őrőckè élhetnel, melly io îotete, nemde minden io tetemenít fesyűl hal-

ſadgyaé? Touabba az ô nêuereis kerezteltetet, es vgy az kerezteſeg által CHRISTVS kedueiért fiaua fogadot, Es ennec felôtte ennyi ideig engedte életed, melly idôben te az ô igeiet es Euangeliomat tiztan hallod, Melly Euangeliomban ô te neked kegyelmet es boczanatot igert, ſzent Fia kedueiért, Oztan az ô teſtenec es vérenec Sacramentomatis hozzad vetted az ô rendeleſe ſzerint, melly idôt az te eleid ôrômeſt él ni akartac volna, es egyeb ſoc Kereztyen foglyoc Tôrôc orſzagban, es egyebût. De ki ſzamlalhattya meg az Iſtennec hozzanc valo io tetemenyit? mellyet ô nekûnc nyomoruſagunkban, mind egez életünkben, es moſtis óránkent meg ielent, Miczoda az o-

kaert

kaért az te el mulando nyaualyad, ennyi ſoc ſzamtalan ki mondhatatlan io tetemenyec ellen? De inkab miczoda az te akar minemû nyaualyad, nyomoruſagid, kic te raytad akar mi idôben, tôrtintec, czac imez egy io tetehôzis hogy az ô ſzent Fia, Iſtentûl neked aiandekoztatot, Es az ô dragalatos es bûn nekûl valo vére, te érôtted ſzegeny bûnôſért ki ontatot: Es miczoda az te nyomoruſagod czac ahoz kepeſtis? hogy az ô édes igeieuel vigaztaltatol. Oh ki ſoknac nem adattac ezec. Annac okaért tûry es mondgyad az ſzegeny iambor Iobbal, Hogy ha az iokat el vettûnc az wrnac kezebôl, gonoſzokat mire ne vegyûnc el, Szent Dauiddalis mongyad, 116. Pſalmuſt, Mit adgyac

14. a

b v en az

en az wrnac mind azokért, à mit ô nekem adot.

HARMADIC VIGAZTALO S;ó.

Meg erdemlettem.

Harmadſ;or gondold meg tſac aztis, hogy Iſten nem czelekeſ;ic veled hamiſſan ezzel, hogy kereztet es egyeb nyomoruſagot boczat read, Mert nyiluan meg érdemletted tûle az te bûneiddel, es engedetlenſegeddel. Gondolhat ſ;a meg eleitûl foguan mind ez ìdeig, minemû életben éltel legyẽ; Talam Iſtent nem mindenkor ſ;eretted mindeneknec felôtte, ô neki nem mindenkor hittel, az ô ſegedelmebe ketelkettel, az nyomoruſagban nem tûrtel bekeuel, ôtet nẽ mindenec felôtte félted, hanem inkab keuely voltal, ôtet mind igeieuel ôſ;ue meg vtaltad, es akarâttya ellen czelekedtel, talam neha neha Iſten neuet heaban nis vôtted, neha neha talam átkozottal, ſ;itkozottal, álhatatlan kepen minden ſ;ûkſeg nekûl eskûttel, oztan ritkannis imatkoztal, es nem igen gyakran adtal hálat Iſtennec az ô io tetemenyiröl. Touabba talam az ûnnepetis ſem ſ;entelted mindenkor meg. Iſten nec igeiet nem ſ;orgalmatos kepen hallottad, ritkan emlekeztel rola. Az S;ent Sacramentomokatis alá valonac alitottad, auagy talam az ûnnepet valami hitſagos czelekedeteckel, es beſ;edeckel mulattad, talam penig niha ſ;ûleidet ſem tiztelted, nekic engedetlen voltal, ſokſ;or ôket ha-

ragrá

ragra inditottad, Auagy penig ha ſ;olga, vagy ſ;olgalo vóltal, talã az te wradnac vagy aſ;onyodnac, vagy penig feiedelmednec, vagy tanyitodnac nem mindenkor engedtel, ôket nem hiuen ſ;olgaltad, ôket haragra inditottad, Talam peniglen (hogy ha Atya, vagy Anya vagy,) az te gyermeczkeidet es hazad nepet, nem mindenkor Iſteni féſelemhôz tartottad, es nem oktattad ôket az Iſten tizteſſegere, talam inkab az te gonoſ; ſ;oddal, vagy czelekedeteddel, gyakran meg gonoſ;itodtad, Oztan talam az te felebarato dat nem mindenkor ſ;eretted, ſ;in te vgy, mint tennen magadat, ſok ſ;or ô vele meg haraguttal, ô rea irigykettel, es ôtet gyûlôlted, átkoztad, es gonoſ;ra igazitodtad.

Touab

Touabba talam paraznaſagotís 15.
mûueltel, vagy peniglen ſ;emtelen voltal, ſ;odban czelekedetidben, gondolatidban, es magad viſeleſeben, Vagy peniglẽ ha hazas em ber vagy, hát talam nem mindenkor ſ;eretted az te feleſegedet, vgy à mint Iſten paranczollya, tudni illic, mint az tennen magad teſtet. Ha peniglen feleſeg vagy, talam teis nem mindenkor voltal Iſten paranczolattya ſ;erint, wradnac engedelmes, vagy peniglen nem ſ;abtad magadat akarattyahoz, ôtet gyakran haragra inditodtad es niha talam nem is voltal hiw hozza, ſem penig à haz nepenec igazan gondgyat nem viſelted.

Touabba talam loptalis valamit felebaratodon, es rayta vſo-

Tou

raskottal, es hamis keppen czalardsagual az ôuét tûle el idegenedted, hamis es roſz marhat, adtal io gyanant, ál itzeuel es fontal, auagy ſinęuel éltel. talam penig à te munkadban róſt es lankat voltal, vagy penig nem ſzorgalmatos keppen iartal tiztedben, ſzegenyeket ſem ôrômeſt ſegitettel. Es neha mértekletlen ettel vagy ittal, es hituanul éltel az Iſten teremtet allattyaual, Niha niha penig hazudtalis, es az te fele baratodat ragalmaztadis, mellyet te mas embertûl bizoñyara nehezen ſzenuettel volna el, Es egyeb effele az mi bûn volna, vallyon nem vagyé inkab reſzes benne. Tekintſhetſze mikor illyen keppen, te az te bûneidet meg gondolod. bát keketelen meg kel vallanod, hogy Iſten nem teſzen te neked hamilſat ez dologbolis, mert te megérdemletted. es el kel ezt Dauiddal mondanod, Igaz vagy wram, es igaz az te iteleted. És Michęas Prophetaualis, el viſelem az WR haragiat, mert vétkeztem ô neki. 16.

Igy czelekedet az Mauritius Czaſzaris, à mikor ſzéme láttara mind feleſeget gyermeket le vagtac. Azt mondgyac, hogy czac az ęgben tekintet, es azt mondta: Igaz vagy wram. es igaz az te iteletedis.

NEGYEDIC VIGAZTALO SZO,

Többet Erdemlenec.

Negyedſzer gondold meg, hogy te Iſtentûi iockalis többet érdem-

érdemlettel hogy nem mint ez nyomorusag. Sőt inkab vallanod kel, hogy ha Isten minden fele nyauasyat es betegsegetis read ereztene, es még annac felőtte mindennemű ideig valo bűntetest boczatana read, hogy az nem elegge valo bűntetes volna megis, az te bűneidhőz kepest, mert még tőbreis mélto volnal, vgy mint az pokolra, őrőc karhozatra es kénra, mert te olly bűnős vagy, hogy vgyan bűnben fogantattal, es sz̧űlettel, Termezet sz̧erint minden bűnre haylando vagy, Sőt azon merő bűn vagy, es azert egyebet semmit sem érdemlenel az őrőckè valo kinnal.

Azert ez mostani nyaualyadnac felőtte, ha minden egyeb ez vilagi nyaualyat read erezteneis,

es vgy

es vgy annyira meg látogatot 17.
volna vagy betegsegeckel, hogy gyermeksegedtűl foguan mind egez éltedig, egy sz̧egenyből poklos ember volnal, kelyeseckel es egyeb tested fogyatkozasaual, vagy rabsagual, vagy kar vallassal; Mi volna ez megis az őrőc karhozathoz kepest, hol ki mondhatatlan kiny es győtredes lesz̧en őrőckè, az gonosz̧ selki ismerettel egyetembe. De miczoda ez vilagi, amaz őrőckè valohoz kepest? Czac annyi sincz mint egy Mac sz̧em egy nagy hegy ellen, vagy mint egy czep viz volna az Tenger ellen. Annac okaért czac mind merő kegyelem, es Atyai irgalmassag, hogy Isten ez vilagi nyaualyackal sanyargat. De inkab hogy egy tagodatis éppen

c hadgya

hadgya, vãgy egy ſ;em pillantaſig hágy élned, à mint ám Dauid is mondgya, az 103. Pialmusban. Nem czelekeſ;ic (vgy mond) mi velůnc, az mi bůnůnc ſ;erint, ſem penig fizet meg az mi gonoſ; terůnc ſ;erint. Noſ;a hát ez okaért legy tőredelmes, es adgy hálat az io Iſtennec, hogy ilyen kegyelmeſſen czelekedic velůnc, Es mongyad Ieremias Prophetaual egyettmben, az ő ſiralmat, Enekenec 3. reſ;eben: Czac az ő io volta (vgy mond) az oka, hogy teſſyeſegel véget nem tőt velůnc. ő neki legyen diczeret es hála adas mind őrőckè Amen.

Szůkſeg az igaz tőredelmes embernec, előßer ez felſő tanuſagoc ßerint, az ő bůnős voltarol gondolkodni, hogy igaz pœnitenciat tarthaſſon. Immar azoc mellet igen draga vigaztalaſoc kőuetkőznec.

őtődic

Hißem bůnőm boczanatyat.

Gondold meg őtődſ;er, hogy igert legyen neked Iſten, kegyelmet, bůnődnec boczanatyat, az ő ſ;erető Fiaért Chriſtuſert. Es őrőmeſt elis akaria az te bůnődet feleyteni, noha ſoc legyen: Es te Baratod es ſ;erelmes Atyad akar lenni, hogy ha czac Chriſtuſſal biztatod magadat, mert igy vagyon meg irua. Ezechielnel 33. reſ;eben, Eelec en;azt mondgya az WR, nem akarom az bůnőſnec el veztet, hanem hogy meg terien az ő bůneből, es éllyen. Hogy penig Iſten it az bůnőſőknec, halalarol es életiről ſ;ol, azzal az őrőc életet érti. Mert hogy ha czac ez vilagi halalrol es életről ſ;olna,

 hat

hât nem lehetne állando ez igeret, miuel hogy vgyan meg kel az iſtentelennec halni, bator ſzinte meg tériennis bûnebôl. Meg térni penig az bûnbôl, ſemmi nẽ egyeb: hanem Iſten elôt magat bûnôſnec iſmerni, pœnitenciat tartani, es bankodni az meg lôt bânôn, es IESVS Chriſtusban hínni, Az az, hogy minden bizodalmunkat ezac Chriſtusban veſſûc, hogy nekûnc az Iſten, Chriſtuſert, kônyôrgôſûnkre kegyelmes, es bûnûnket meg boczatya: Ez vtan penig kôuetkôzic az életnec meg valtozaſa, hogy kûlſô kepennis iamborra leſzen oſztan az ember. Iger penig Iſten itt ez mondasban, neked es minden bûnuôſôknec, kic ô hozza haiolnac, ôrôc életet, ki bizonnyára

nagy

nagy igeret, es vgyan hihetetlen az emberi okoſſagnac, hogy Iſten mi hozzanc bûnôſôkhôz, es minden iſtentelenhôz, ez egez fôldnec keregſegeben kic vadnac, (kic noha ektelenûl vétkeznec ellene, es ſokſzor haragrais indittyac,) illyẽ akarattal legyen, hogy ezt meri mondani: Hogy ô neki ſemmi kedue ninczen az bônôs halalaban: Az az, ôrômeſt akarna, hogy minden bûnôs ûduôzûlne, es ô hozza terne, hogy ôis ne keſzeritetnec, igaſſaga ſzerint el karhoztatni ôket, Miuel hogy penig az emberi okoſſag nehezen hiheti el: Azokaert Iſten megis eskûſzic rayta: Es azt mondgya: Az melly igaz (vgy mond) hogy élec en, olly igazan mondom, hogy ſemmi keduem ninez az bûnôſnec ha

lalabân. Ez igen nagy dolog; hogy az Isten mi érőttünc gonoz emberekert, illyen igen nagyon (tudni illic) ő magara eskűßic; Melly dolog, iele az mí hozzanc tizta ßiwből valo nagy ßerelmenec es nagy keuanßaganac, hogy mi iduőzűllyűnc. Mint ha azt mondana: Im hol (vgy mond) hogy nyiluabban meg iſmerheſſetec, hogy io akarotoc legyec, es hogy igen kenannam hogy hinnetec ennekem, Annac okaert im nem czac ßoual igerem, hanem en magamatis zalogban vetem tinektec, mert niczen ſemmi nagyob, kit zalogban vethetnec tűnektec, en magamnal: A melly igaz hogy élec, es hogy Isten vagyoc, Bator ha meg nem tartő ti nektec à mit igertem, hát nem

akaroc

akaroc Istentőuab lennem, No azert vallyon mit érdemlene az, az ember? à ki Istent ebben meg hazuttolna. Meg hazuttollyac penig ötet mindnyaian azoc, kíc ő neki nem hißnec, mert mikor Isten ezt mongya. Az melly igaz (vgy mond,) hogy en élec: ßinte vgy nem akarom az bűnőßnec el veztet, hanem hogy meg terien es éliyen: Te penig ollyankor te magadban ezt mondanad: Nem hihetem (vgy moud) hogy Isten engemet iſmet hozza fogadgyő, ha ßinte meg terekis: Ez ſemmi nem egyeb, hanem mint ha azt mondanad, hogy hazud az Isten. kitől óltalmazzon meg ő ßent felſege bennűnket.

No hallyunc azokaert még tőb vigaztalo mondaſokatis, mel

lyben ſieked és minden bûnöſökkenekis, az örök élet es bûn boczanat nyuytatic. Mint Ioan: 3:cap. Vgy ſzerete az Iſten ez vilagot; (az az, ez vilagban valo embereket) hogy az ô egyetlen egy Fiat ada érötte, hogy minden az ki ô benne hiſzen, el ne veſzen: hanem örökkè éllyen. It éz mondasban eſmet hallod, hogy Iſten mind azokat kic Chriſtusban hiſznec, bûnökert el nem akaria öket veztetni, hanem inkab, hogy élete leſzen: Szent Petetis igy ſzol; Actor: 10. Minden Prophetac (vgy mond) bizonyſagot teſznec ez Chriſtus felöl, hogy az ô neueben bûn boczanatot vegyenec mindnyaian, azoc à kic ô benne hiſznec: Hogy ha peniglen te érzed, te magadbâ, hogy te egy ſzegeny bûnös ember vagy; es hogy lokſzor az te wradat Iſtenedet, es ſzerelmes te remtödet, az te bûneiddel meg haragitottad. Melly czelekedettel minden fele ez vilagi es örökkè valo bûnteteſt meg érdemlettel: Ezeket hogy ha érzed, à mint mondam, magadban, hât ſziued ſzerint meg ſzannyad, bannyad; mert nem iol czelekedtel. De azert ne eſſel ketſegben, hanem biztaſd magadat eſſele igeretekkel, es ne ketelkedgyel ebben, hogy Iſten neked kegyelmes leſzen, es az te könyörgöſedre neked meg boczattya minden bûnödet, czac az egy IESVS CHRISTVS kedueért, es igy bizony kegyelmes Iſtened leſzen neked, minden koron mennyegben: De hogy inkab meg bizonyoſuly, hogy ez

ſeſe igeretec te readis néznec, Annakokáért megemlekezzel à te keresztſegedről, hogy megkereszteltettel, es az WR Vaczoraiahoz is egy nihanſ;or iartal legyen: Mert az kereztſegben Iſten tegedet fiaua fogadot Chriſtuſért, mellyel egyût igerte neked kegyelmet, ſ;erelmet, es bûnöidnec meg boczanattyat: Ezert reſ;eſitet penig tegedet, az ô kegyelmenecces hozzad valo ſ;erelmenec teleuel, az kereztſeguel: Igy mikor CHRISTVS lelki keppen az ô teſtet es véret, enned es indod adya. Akaria azert az te hitedet ezzel erôſiteni, fel tamaztani, es vaſtagitani, hogy bizonyara arrol meg iſmerheſſed, hogy teis egyike legy azoknac, kiket ô ſ;eret, es kikért ô az ô teſtet ha-

lalra

lalra adta, es az ô véret ki ontot- 22.
taz Kereszt fán, Imhol immár, igy nem czac hallod, hanem latod es érzedis, es vgyan megtapaztalhatod, hogy meñyegben Chriſtus kedueért, neked kegyelmes Iſtened, es Atyad vagyon: vallyon mit akarſ; immár többet? No azert, tûry es biztaſd magadat, az Iſten kegyelmeuel es ſ;erelmeuel, melly neked Chriſtus által igertetet, es enekeld ezt te magadban: Hogy ha ſ;inte nalûc ſoc az bûn, vgyan töb azert Iſtennel az kegyelem. Tehát ha egyeb minden el veſ;neis, es te magad vgyan meg égnelis, Am hagy iarianac ezec, czac maradgyon megaz Iſtennec io kedue raytad: Azert mondgyad à ſ;ét Pállal: Az Iſtennec ſ;erelmetûl,

mi-

miczoda ſ;akazthatna el? Tõmlõtzé, fegyueré, ſ;egényſegé, gyalâzaté, auagy halal. Mint ha mondana, Bizony ſemmi nem. à mint az 72. Pſalmusba vagyon meg irua, kit mongy el teis: Ha te vagy en velem, ſemmit nem gondoloc ſem földuel, ſem Mennyuel;

Ha ſ;inte teſtem el veſ;is, vgyan te vagy azert Iſten, az en ſ;iuemnec vigaztalaſa, es az en reſ;em.

Iſmet: Bizzal édes Lelkem az wrba.

HATODIC VIGAZTALO S;O.

Soc haßnomra mûeli ez keues nyaualyat az VVR.

Hatodſ;or gondold meg aztis. hogy è moſtani kerezted, vagy nyomoruſagod, nem karodra, ha nem nagy ſoc kûlõmb kûlõmb ſ;ep haſ;nodra vagyon, mínt Agoſtonnis mondgya: Olly io vgy mond az Iſten, hogy ſoha nem engedne, ſemmi olly gonozt tõrtinni, hogy ha valami iobbat nem akárna belõle ſ;erzeni: Igy ſ;ol penig ſ;ent Páſis Rom: 8. Iol tudgyuc hogy az Iſten ſ;eretõknec, mindenec iauokra ſ;olgaltatnac.

No azert laſſuc meg, mire legyen io az kerezt, az az, ez vilagi nyaualyanac mi haſ;na legyen. Melly dolgot igen igen ſ;ûkſeg meg tudni: Es minden nyaualyainkban, vigaztalasért meg gondolni.

Elſõ haſ;na: Emlekeztet bennûnket, az kerezt vagy nyaualya, az mi wrunc, teremtõnc, Iſtenûnk

re. Mert ha mind éltig iol volna dolgunc, hât még végre Istenünk rólis tellyesseguel el felatkeznenc, es ritkan vagy soha eszünkbē sem iutna inkab, De mikoron neha meg sanyargattatunc, hat az áltat oc adatic elönkben, hogy ô rola gondolkodgyunc, ô hozza folyamiunc, neki esedezzünc, könyô rôgiünc, es fohazkodgyunc.

Masodszor eszünkben iutattya az mi bûneinket, mert egyeb kep pen kîcziny dolognac alittyuc az bûnt, es semminec tudgyuc, mikor Isten ellen vêtkezünc, Nem hogy meg szannuc, bannuc azt. De még inkab gyakran azt gondollyuc magunkban, hogy igen felôtte, es vgyan bûn nekûl valo ìamboroc vagyunc. De mikor valami szerencsetlenseg tamad re.

anc,

anc, hât az âltal Istenrôl valo gon 24.
dolkodasra keszeritetünc, hogy gondolkodhassunc ezen, mi okaért boczattya legyen Isten reanc az ielen valo nyomorusagot. Ackoron iutnac oztan eszünkbe, mi módon it, es mi módon amot vétkeztünc legyen. Az oltor azert ha raytunc nem volna, vgy pœnitencia nekûl élnenc, az az, meg nem szannuc bannuc bûneinket, Es czac bûnben heuernēc, sanyargat azert hogy reanc iôyiôn à io kerezt, ki meg ismertesse velûnc az bûnt, hogy gondolskodgyunc rola, mint lehessünc szabadoc azzoktul.

Harmadszor tanyit az kereszt erreis bennünket, hogy tudgyuc mi haszna legyen az Isten igetenec, es az WR Vaczoraianac, es melly

pûk-

ſükſegelec legyenec azoc, vgy annyira, hogy ſoha egy ember ſe lehetſſen azoc nekül,

Mert egyeb keppen czac napot ſamlalnanc, es az Iſten igeiet, Sacramentomit. nem bőczülnűc: De vgyan aztis vélnűc, hogy ſem mire nem kellene nekűnc, És hogy ſemmi olly dolog nints, ki nekül inkab el ſchetnenc, mint az Predikacio es Sacramentomoc nekül: De az nyaualyaban meg tanuliyuc, mire legyen io az ô tőrueny, es az tiz paranczolat, es mi módon élhetűnc az vigaztalo mondaſockal, mellyec az Iſtennec kegyelmeről, bűn boczanatrol, es az mi lelkűnknec iduőſſegeről vadnac. Ackor érezzűc meg oztan, melly erős es draga dolog legyen az Iſtennec ígeie, mellyet ſzent

ſzent Pális Iſteñéc ereienec mond Rom. 1. Ackor lattyuc oztã meg, melly igen ſzükſeges volna, hogy ha minden óraban hallanuc az Iſtén igeiet: Ackor oztan nem lehetűnc ſemmi keppen nala nekülés nem tölhetűnc be vele, es vgyã érezzűc, hogy az Iſten igeie houa touab mind iob, Mert vgyã meg érezzűc melly édes az ô vigaztalaſi, Azonkeppen melly haſznos es melly batorſagos dolog legyen à mi Kereztſegűnkis, es az WR Vaczoraianac gyakran hozzanc valo vetele. Annac okaért, az mint Elaiaſnalis 28. Cap. vagyon irua, Igaz: hogy az veſződes értelmet ád. Igy tanyit penig ſzent Dauidis, 129. Pſalmusban: Io ennekem wram, (vgy mond) hogy meg alazal engemet, hogy ta-

nullyam à te paranczolatidat. Annac okaért ezből immár meg értheted, hogy az Kerezt, az Chriſtus Oskolaia, mellyben niha Iſtenűnktűl be vitetűnc, kiben egy nap többet tanulunc, mint egyebűt eztendeig.

Negyedſzer tanyit minket az Kerezt még iſmerni, minemű io hitűec legyűnc. Mert mi magunc ſem tudgyuc addig, melly erős hitűec legyűnc, miglen kiſirtet nekűl vagyunc: Iollehet mi vgyan azt véllyűc, hogy iol hiſzűnc. De mikor valami nyaualya törtinic, ackor oztan meg iſmeriűc, mi módő higyűnc: ackor oztã ninrs ſemmi hit ielen, es tellyeſeguel ket ſegben akarunc eſni ollyankor, kiualtkeppen mikor Iſtenis nem hamar hallya meg kialtaſunkat, es

es nemis ſegit meg mindgyaraſt: Ackor oztan azt véllyűc, hogy ninczen Iſten menyorſzagban, vagy penig ſemmi erő, irgalmaſſag, es igaſſag nincz ő benne. Imhol nézhetſze, nemde iol mutattyaé meg minemű hitűec legyűc? Bizony à nyaualyaba lattzic meg mint bizol az Iſtenbe. Oh: had tanullyuc meg iobban tehát, mert egyeb keppen mind el mennene benne, es vgyan azt vélnűc, hogy vgyan igen iol hiſzűc, Es vgy nẽ tudnűc el mondani az Chriſtus tanyituanyiual, wram ſzaporits hitűnket nekűnc. Itmet wram ſegits hogy higyem.

Octődſzer, tanyit minker az Kerezt, imatkozni; mert egyeb keppen keues gondot viſelnenc mi az imatſagra, vagy vgyan tel-

lyeſſegüel el feletkeznenc rola, es nem alitanuc ſ;ükſegeſnec lenni az imatſagot.

De igaz â mint Eſaiaſnalis 26. meg vagyon irua: Hogy nyaualyaiokban kialtnac (vgy mond) hozzad. Mikor meg veſ;ôzed ôket, ackor kialtnac nagy keſerueſen hozzad, ſ;inte vgy mint egy nehezkes aſ;onyi állat, mikor az ſ;üleſnec ideie vagyon, es kinyai miat iaygat nagy faydalmiban: S;inte igy vagyon wram nekünkis te elôtted dolgunc. Ez fele peldakat penig egy nihanyat talalni az Birac könyueben. Hozza illic penig ehhez, az Manaſſes peldaiais, az Cronikaknac 33. reſ;eben.

Hatodſ;or, meg tartoztat minket az kerezt, ſoc fele bünöktül, hol egyeb keppen ſemmit nem gondolnanc az vétkezeſſel, â mint amaz köz peldaban ſ;oktac mondani, az veſ;ô teſ;en io gyermeket. Oztan, mi ſoha iamborbac nem vagyunc, mint mikor nyapalya vagyon raytunc. 27.

Igy ſ;ol penig ſ;ent Pális, 1. Cor: 11. Bünötettetünc ez végre az wrtol, hogy ez vilagual egyût el ne karhozunc. Esiſmet azt mongya: 2. Cor: 12. hogy meg ne kevueledgyem (vgy mond) az magaſſagos meg ieleneſſel, adatot ennekem egy ôztôn, (tudni illic) az Satannac angyala, ki ôklözzen engemet, hogy el ne bizzam magamat.

Igy ſ;ol ſ;ent Dauidis, 119. Pſalmusbã: Minec elôtte (vgy mond) meg alaztatnam, vétkeztem en,

de most immár tartom az te igedet. Ez igaz, mert mikor Dauid nyauaſya nekůl volt, mindenkor igen nagyot vétkezet, de mikor ô is kereztet vìſelt az vaſſan, hogy ôtet Saul kiraly ůldôzte, vagy Abſolon az fia kergette, ollyankor ô is iambor volt, es ſ;orgalmatoſon imatkozot. Illyenkeppen vagyon minekůnkis dolgunc. mikor ſoka ig iol vagyõ dolgunc, es tſac nyugodalomban élůnc, ackoron meg keuelyeſ;ůnc, meg vtaſſyuc mind Iſtent, es az ô igeiet, es az embereketis, es îngyen nẽ tudgyuc mit kellyen miuellnůnc, az keduůnc ſ;erint valo akarat miatt, Minden rôtteges nekůl vétkezůnc, Es oztã añyira igazã meg érdemlyůc az Iſteñec haragiat, hogy végre czac reác ſem néz het, hanẽ è ſoc ſ;abad

ſag-

ſagbeli bůn miat. meg kel bůntet ni tellyeſeguel b ñůnket. Oh ki igẽ nehez à io ſ;erentſet el vìſelni, az egy[illegible]es es iambor erkôltſel, mert nyiluan vaſtag ſ;araknac kel azok nac lenni, à meſſyec ío napokat be keſeguel el viſelhetic: Az mint kôz keppen mondani ſ;oktac: Az S;amar (vgy mond) nem tůrheti el az io napokat, az az: mikoron keueren tartyac. Mert mikor iol vagyon dolga, hát az iegre megyen tantzolni, es ot addig ſ;ekdôczel, hogy czac mulatſagbannis kettô ſ;egi az ſ;arat, Igy az Iſtenis mikor lattya, hogy az S;amár, az az, az ô Adam az mi teſtůnc vérůnc, igen erôs ſ;aiuua akarna leñi. vgy, hogy nẽ akarna magat tůlůnc meg zabolaztatni, ki miat mi valami veſ;edelẽbẽ

vagy

vagy karban iutnanc,azokaert te
ſzen ő oztan az S;amar hatara egy
meg tőltőt Sakot, mellyet viſel-
nie kel, (tudni illic, az io es haſz-
nos kereztet) es iol meg paltzaz-
za;mellyel el mulattya à tantzot;
es nem kel oztan félni ſemmitűl,
hogy valami nyaualya tőrtiñyec:
Igy ſoc bűnőket nē czelekeſzűnc
mi ollyankor, mellyeket egyeb
keppen meg czelekednenc, es
igy ſzepen mindenkor meg ma-
radunc az Iſteni félelemben,es az
Iſtennec kegyelmeben, ki nekűnc
adatot es igertetet , az Chriſtuſ-
ban valo hit áltál: Mellyet bizon-
nyal kőuetni fog az őrőc élet , es
bódoglag.

Heted;ſzer tanyit minket az ke-
rezt,vagy haboruſag erreis:hogy
mi à mi remenſegűnket,es bizo-

dal-

dalmunkat, ne helyhezteſſűc va- 29.
lami el mulando ez vilagi dolog-
ban, Hanem czac egyedűl az élő
Iſtenben. Mint:mikor kűlőmben
vagyon dolgunc,hogy nem mint
remenlettűc volna , vagy penig
aztul, az kiben remenſegűnc va-
gyon, meg foztatunc: (tudni il-
lic) mint mikor bizodalmuunkat
vettyűc kazdakſagunkban,erőnk-
ben, baratunkban, atyankfiaiban,
embereknec hozzanc valo io aka
ratyokban , édes magzatinkban,
vagy egyeb èffele el mulando dol
gunkban , es ha azoktul el hagya-
tunc : ackor lattyuc meg oztan,
hogy ſemmire kellő,el mulando,
es bizontalan dologban remenlet
tűnc, es hogy főnenyen raktunc
házát, melly dolgot, mi az előt
nem hittűnc volna . Kiuel meg

d 2 oko

okoſodũc, es maſ;or oztan okoſ-
bã, czelekeſ;ũnc. Es è vilagual mĩt
bizontalañal élũnc: à mint erröl
ſoc ſ;ep inteſec vadnac.

Nyoltzadſ;or tanit minket az
kerezt meg iſmerni, hogy mi it ez
vilagon tſac nyaualyaban, es keſe
rũſegnec völgyeben. à mi elſö A-
tyanc Adam̃al, es Eua anyanckal
taſ;ittatunc, hoſot talã ha minden
kor keduũnkre élnenc, hat talã azt
hiñũc hogy mí it à menyeknec or
ſ;agaban vagyũnc, es el feleytenũc
azt, hogy nints minekũnc itt ſem̃i
maradando varoſunc, es nemis
tugyuc mikor kellyẽ meg halnũc.

Kilentzedſ;er tanyit minket va
gyodni, es fohazkodni á mi igaz
hazãkbã az örõc êletbẽ, es kezſ;eke
teſ;en à meg halaſra, hogy mikor
nyomoruſagban vagyũc: hát azt

gon-

gondolſyuc, hogy ha az io Iſten 30.
akaratya volna, hát keſ;ec volnanc
az ki mulaſra, es keuãnukis, hogy
az itelet napia el iöne, hogy vala-
ha im̃ár, (à mint à Mi Atyankban
nìs mongyuc) ſ;abaditatnãc meg
minden gonoztul.

Tizedſ;er meg bizonyoſit min
ket, hogy bizoñyal Iſten fiai es le-
áni vagyũc, à mint à ſ;. Lélec Salo
mon által ſ;ol, à pelda beſ;ednec 3.
reſ;eb. Io fiam (vgy mond) az wr.
nac fegyelmet, meg ne veſd, es az
ö bũnteteſeben ne legy tũrhetetlẽ;
mert valakit az WR ſ;eret, meg ſa-
nyargattya azt: es kedue tölt ö ne
ki azban, mint az Atyanac az ö fi-
aban. Es ſ;ent Pális igy ſ;ol, He-
bre. 13. reſ;eben, Hogy ha (vgy
mond) bũnteres nekũl vattoc,
melybẽ reſ;eſſe löttenec az Iſteñec

men-

minden fiai, hát nem fiac vattoc tű, hanem fattyac.

Miert penig hogy teis bűntettettel, kőuetkőzic ezből ezokaert, hogy teis egyike vagy az ő ſzerélmes fiainac, miuel hogi oktatatol tűle, az az, mulandokeppen bűntetel. Annac okaert az te moſtani nyaualyadat, ne alitſad az Iſten haragianac ielenec lenni, hanem inkab higyed hogy ez raytad valo nyomoruſag, az ő hozzad valo Atyai ſzerelmenec iegye.

Tizen egyedſzer tanyit minket az kerezt meg iſmerni, mi legyen az tűredelmeſſeg: à mint Rom. 5. meg vagyon irua: Az haboruſag (vgy mond) tűreſt hoz. Mert egyeb keppen ha ſokat hallanank is az tűres felől, vgyan nem tudnuc azert mi volna.

Tizen-

Tizenkettődſzer, tanyit egyebeckelis tűrnűnc nyaualyaiokban, es bankodnijs tanyit egyebeckel, vgy mint kic ez előt forgottűuc legyen effele haboruban, es mi magunkis meg koſtoltuc, mint legyen dolga az meg haborodot, es nyomorodot embernec. Es vgy tudunc maſon kőnyőrűlni, es azokatis vigaztalni. 31.

Tizenharmadſzor, teſzen minket nagy hires neueſſe, es nagy tiſzteſſegben hoz minket, az Kerzetyenec kőzőt. (Tudni illic) hogy mikor lattyac, hogy olly batrac vagyunc, es bekeuel tűrőc minden nyaualyaban, kit az előt ingyen ſem hittec volna hozzanc, à mint Dauidis Iſtenhőz kialtuan, ſzol 18. Pſalmusba: Wkam, az te bűnteteſeddel magaztalſz fel (vgy mőd)

engem

engemet. Ezekben hirefec az regi ſzent Atyac, Prophetac, es Apoſtoloc. Moſtis az io vitez hires az ő ſoc ſzenuedeſebe.

Tizennegyedſzer, egyebekis meg iobittatnac az mi kereztünc es nyaualyanc âltal, mert igy fognac rolúc gondolkodni, ezt mondvân: Wr Iſten, ha ennec illyen kepden vagyő ma dolga, ki tudgya, talâm en raytamis vgyan ezen keppẽ meg tôrtinhetic hólnap: Fôkeppen penig, hogy ha tudgyac, hogy iambor életű ember vagy, hât illyen módö ſapolodnac felôled. Hogy ha vgy mond, ez meg eshetic, illyẽ ſzep zôldelő termôfán, miczoda leſzẽ hât â reues tôken? Hogy ha az Iſtenfélő embereknec igy vagyő doſgoc, hât mint leſzẽ az Iſtẽteleneknec? Es igy egyebekis mi hozanc kepeſt, mi rolúc peldat

veuẽ, rea izgattatnac, es neki batorodnac, hogy minden nyaualyaknac, kinoknac el ſzenuedeſebẽ bekeſegeſec, es az igaz hítben vêgig meg maradoc legyenec.

Noſza az okaért, miert hogy â kereztnec, es è vilagi niaualyanac, eñyi ſoc iauai (egyeb ſzántalã haſznat el hagyuã) legyenec, hât kekete len meg kel vallanod, hogy Iſten è ielen valo nyaualyat nẽ gonoſzodra vagy karodra, hanẽ iodra botſatya read, hogi nẽ tſac te, hanẽ egyebekis az által meg iobulnanac. Eñekokaért tûry es Iſteñec méltã ez ő nagi io tetemenyerôl agy hâlat, es enekeld ezt ſziuedbẽ â iambor lobual egyetembẽ. Aldot az wrnac neue. *Ennyi ſoc haßnat, ha az emberec ßemeckel latnac, ő magoc ôruendeznenec benne.*

HETEDIC VIGAZTALO SZO.

Nem ezac egyedûl ßenuedec. He-

Heted ſzer gondold meg, hogy nem czac te magad ſzenuetz, es nem czac te raytad eſtec meg ez fele dolgoc, vagy nyomoruſagoc. A mint 1. Pet: 5. irua vagyon: Tudgyatoc (vgy mond) hogy vgyan azon nyaualya vagyon az ti Atyatoc fiainnis it ez vilagon. Azert hat, te è moſtani nyaualyadbā gondold meg, hogy ſoc ember vagyon ez vilagon az kiknec vgy legyen dolgoc mint neked. Es kic ez moſtani ſzem pillantasba, nagy ſokakat egyſzers mid ſzenuednec te veled. Sōt az mint ſzent Pál iria, Hebr. 12. Minden Iſten fiai, ez vilag kezdetitūl fogua reſzeſec voltanac az fegyelemben, az az, ez vilagi nyaualyaban. Hât te mit akarnal? es mikeppen akarnad hogy iobban volna dolgod, mint egyeb minden Iſten fianac volt es vagyon dolgoc ez vilagon? Tūry azokaért, es ſzereſſed ezt ez kereztet, hogy az ſeregben talaltaſſal teis, az az, hogy Iſtennec minden ſzent Prophetai, Patriarchai, Apoſtoli, Martyromi, es egyeb fiai kōzi-

ben ſzamlaltataſſal, kiknec ītt ez fōlden, keues io napoc volt: az mint ſzent Pál ſzol Moyſes felōlis, Heb. 11. reſzeben. Az hit āltal (vgy mond) Moyſes, mikor immār ōreg volna, nem akara magat Pharaho leanya fianac hiuattatni, hanem inkab akara nyaualyat az Iſten nepeuel egyūt ſzenuedni mint el mulando io ſzerenczeben forgani: Az az, nagyob dolognac tartya vala az Chriſtus

ſidalmazaſat, mint az Ægyptom kizdagſagat.

NYOLTZADIC VIGAZTALOS;O.

Chriſtus ſokat ſenuedet erőttem:

Nyoltzadſ;or gondold meg, hogy Chriſtus az mi édes meg valtonc, az élő Iſtennec ártatlan Fia te érőtted ſ;egeny el veſ;ő bűnőſert, ſokat ſ;enuedőt. De ínkab vallyon mit ſ;enuetz te ollyat, ki az ő érted valo ſ;enuedeſchőz haſonlo vagy egyenlő volna, ő maga mondgya penig ſ;ent lanoſnal, 18. Emlekezzetec meg (vgy mond) az en beſ;edemről. kit meg mondottam ti nektec, hogy az ſ;olga nem nagyob az ő wranal, vgyan ſem kel az ſ;olgla dolganac iobnac lenni az wraenal.

Annac

Annac okaett tűry teis, es mond gyad magadban ezt, Nám Chriſtus ki wram ennekem, ſokat ſ;enuedet értem ſ;olgaiaért, Enis hát ſ;olga leuen, vallyon miert nem ſ;enuednec egy keueſet wramert, es az ő kedueiért.

34.

KILENTZEDIC VIGAZTALOS;O.

Chriſtus en velem ſenued egyűt.

Kilentzedſ;er gondold meg aztis, hogy CHRISTVS még moſtis, tűr te benned, es te veled, mert az te nyauaſyadot ő magara veſ;i, es vgy tartya mint ha ő magan lőt volna. A mint ő magais még élue meg mondotta, hogy az vtolſo napon ezt fogia mondani: En: eh, ſ;omiu, mezitelen, vendeg, beteg, es fogoſy va

 hc

lec. es ti engemet örömeſt fogadatoc. Mert bizony valamit az leg kiſſebickel az enyimec közzül miueltetec, azt ennekem czelekettetec: Imhol nézhetſze Chriſtus azt mondgya, hogy mikor neked gonoſzul vagyon dolgod, nekij gonoſzul vagyon ackor dolga: mikor te ehezel, hat ôis, ha beteg vagy, hát ôis együt fekſzic veled az agyban, es az ki tegedet meg latogat, ôtetis meg latogattya. Ha Rab vagy, ôis az, Mit mondhatna annac okaért nagyob vigaztalo beſzedet az ô hiueinec ennel.

TIZEDIC VIGAZTALO Sző.

Az Iſten nem kiſirgetet meg engemet, erömnec felötte.

Tizedſzer gondold megaztis, hogy ſzent Pál azt mondgya, hogy hiw az Iſten, ki ſenkit nem hagy ereienec felötte meg kiſirteni, hanem olly módon erezti reanc az kiſirtetet, hogy el viſelneſſüc, Mi nekünc neha vgy tettzic, hogy Iſten felötteb czelekeſzic velünc mikor igen ſokà hagy à kerezt alat fekünnünc, es ollyankor azt gondollyuc, hogy ſoha à nagy nyomoruſagnac vége, feneke nem leſzen; es hogy nemis fogunc végig az miat az hitben álhatatoſſon meg maradni, De nè vgy, nem vgy, hanem legy tökeletes az hitben, mert azt mondgya ſzent Pál, hogy iol tudgya Iſten, mit viſelhetz el te, vagy egyeb ember. Mi magunc vgy nem tudgyuc mint ô: Oztan hiwis az

Iſten, nem rak tőb terhet read annal, czac az menyit el viſelhetz. Ez penig bizonnyara igaz. Szent Dauid penig azt iria: 9 Pſalmusba: Nem mind őrőckè leſzen el feleytue az ſzegeny meg nyomorodot, ſem az nyomorultaknac remenſegec el nem veſz őrőcké. Az harmintzadic enekben iſmet azt iria, Czac egy ſzem pillantaſig tart az WR haragia: es iſmet győnyőrkedic az életben. Ha eſtue ſiralmat erezt read, reguel eſmet őrőmre-forditttya. Es eſmet 103. Pſalmusban: Nem mind éltig viſza vono leſzen velünc, ſem penig őrőckè fog haragunni reanc. Mikeppen hogy az Atya könyőrül az ő gyermekin: Azonkeppen az wris könyőrül azokon kic őtet félic. Mert iol eſ-

meri

meri minemű czinalmanyoc legyunc mi, es eſzeben iűt hogy per vagyunc. 36.

Illyenkeppen vigaztaltac magokat még az Poganokis, kiknec ſemmi hitec nem volt, es ſoc ſzep mondaſokat hattac hóltoc vtan nekűnc. A mint Æneaſis magat es az ő tarſait vigaztalta, mikor az tengerí haboruba volna: Ezt monduan: Iſten ennekis véget éri még. Horatius penig igy ſzol monduan őis. még elő iű valaha amaz rementelen kedues óra. Ouidius penig azt mongya: Gyakorta (vgy mond) el oſzoluan egy maſtol az felyhő, tiztta es ſzep idő tamad vtanna.

No azokaért, ha az Poganoc igy biztattac magokat, Az Iſtennec igeretin menyiuel inkab illic

mi nekünc Kereztyenekneć, k'knec ſockal iob es ſ;ep igeretünc vagyon az Poganoknal, magunkat minden nyaualyaban batoritanunc, Ennec okaért czac batran legy. türy, es Dauiddal együt enekeluen mond ezt, az te ſ;iuedben: Haſ;inte mind eſtuetül fogua, reguelig tartana raytunc az haboruſag, vgyan nem eſem azert ketſegben az en wramnac Iſtenem nec hatalmaban, es io vóltaban, mert iol tudgya ö minec mikor kel lenni, Es higyünc tellyeſeguel ö neki, hogy álnokul nem czelekeſ;ic velünc.

TIZENEGYEDIC VIGAZTALO S;O

Iſten imatkozni hagyot bennünket.

Tizen-

Tizen egyedſ;er gondold meg 37.
äztis hogy Iſten mi nekünc meg paranczolta legyen, hogy imatkoznunc, es ötet hiyüc ſegitſegül, à mint Iſten 50. Pſalmusban ſ;ol Dauid által: Hiy ſegitſegül en gemet az te nyomoruſagodnac napian. Az Chriſtuſis azt mongya Luc: 11. reſ;eben, Kérietec, ke reſſetec, es dörömbözzetec: Iſmet ezt mondgya: Mikor imatkoztoc ezt mondgyatoc, Mi Atyanc ki vagy mennyekben, Ezenkeppen Matthæi 4. Czac az te wradat Iſtenedet imadgyad, es czac ö neki ſ;olgaly. Ez mondaſokbol ſemminemü rendbeli ember nem rekeztetic ki, Sót inkab Iſten tól mindennec ez paranczoltatic, hogy könyörögienec. Batoritſad azokaért te magadot, es èffele

Iſten paranczolattyanac legy en-
gedelmes. Ally batran elő, min-
den rőtteges nekűl hiyd ſegitſe-
gűl őtet nyaualyadban, es tudgyad
hogy igen kedues dolgot czelekez-
ſel ezzel ő ſzent felſegenec, mert
vallyon miert nem tettzenec èffe-
le kőnyőrges neki, ha ő maga pa-
ranczolta. Nem illic penig ſem-
mikeppen az meg hóſt ſzenteket
ſegitſegűl hinnod, vagy nekic kő
nyőrgened, hogy io ſzoſzoloid le-
gyenec Iſten előt. Melly dolog
igen nagy baluany imadas, es iſ-
tentelenſeg. Mert erre ſemmi pa-
ranczolatunc ninczen Iſtentűl,
ſem penig ezert ſemminemű Iſ-
teni igeret ninczen, ſem egyeb
èffele peldanc à ſzent irasban. Ha-
nem ő magahoz az Iſtenhőz
meny, es őtet ő magat hiyd ſe-
ſegit-

gitſegűl, mert lám ő magais azt
keuannya. Ha ſzinte penig ez iut-
na eſzedbennis, hogy nem volnal
mélto (miuel hogy igen uagy bű
nős ember vagy,) az Iſteni felſeg
uel ſzollani. De azzal ſemmit ne
gondoly, hanem inkab mond ezt
te magadban: Ha ſzinte (mond)
nem vagyoc méltois rea, de azert
vgyan tartozom vele, hogy Iſ-
tennec paranczolattyanac enged-
gyec, mert azt hatta: hogy czac
ő magat hiyam ſegiſegre, vallyő
inkab az en mêltatlanſagomhoz
kepeſt, Iſtenemet inkab meg hara
gitſamé (nem engeduen neki, es az
ő parantſolatyanac?) Ne Iſtenért,
hanem inkab ezt mond, En me-
nyei ſzent Atyam, iollehet iſme-
rem magamot, es méltan iſme-
rem hogy bűnős es nagy gonoſz
ember

ember legyec, es arrá nem mêlto hogy en az en kezeimet, es ſziuemet, te hozzad fel emellyem, teged ſegitſegûl hiyalac, es veled ſzollyac, mind azon áltál im elôdbe megyec, es az te paranczolatodnac engedelmes akaroc lennem. Kônyörgôc te ſzent felſegednec, hogy legy kegyelmes az te ſzent fiadert, az mi wrunc Ieſus Chriſtusért, Amen.

TIZENKETTŐDIC VIGAZTALO SZO.

Iſten meg halgatáſt igert.

Tizenkettődſzer gondold meg aztis, hogy Iſten nekünc azt fogatta, hogy meg halgat ha hozza kialtunc, mint az elôt valo Pſalmusban azt mondgya, Hiy ſegitſegûl engemet az te nyauallyadnac idcieben, es en meg halgatlac: es te engemet kezdeſz diczérni. Es Chriſtuſis azt mondgya: kérietec es el veſzitec, kereſſetec es meg talallyatoc, dôrömbôzzetec es meg nyitatic, mert à ki kér, veſzen: es à ki keres, talal: es à ki dôrömbôz, fel nyittyac. Eſmet Ioan: 16. Bizony bizony mondom tinektec, hogy ha az Atyat kérenditec en neuemben, hât meg adgya ti nektec. Ez mondasbolis ſenki nem rekeztetic ki, hanem inkab minden ember be foglaltatic, ki az Chriſtus neueben valamit tud kérni, az az, ki az Chriſtusban hiſzen. es nem ketelkedic ô benne hogy Iſten neki CHRISTVS kedueiért, meg kegyelmez es meg halgattya kônyörgeſet. Ezeknec mindnyaian

Istentůl meg igertetet, hogy meg halgattya bizonnyal ôket, es mindeneket valamit Christus neueben fognac kérni, meg adgya nekic.

Ezzel biztasd teis magadat es kéry mindent valami s;ůkseg Istentůl bizuast, Christus neueben es ne ketelkedgyes penig benne, ha nem hid tôkelletesen, hogy Isten neked bizonnyal mindent meg ád, valamit illyenkeppen kers; ô tůle, mert ô maga az bizonyos igassag nem mondhat hamissat, Ha peniglen s;inte olly hamar nẽ adgyais azt meg à mit kérs;, mind az által tůry, váry, es ne ketelkedgyes, mert bizony s;inte iokor adgyà meg, mert czac ô maga tudgya mikor vagyon leg iob ideie, Es ha s;inte nem olly módon ad-

gyais

gyais meg, à mint te vélted volna, vgyan iob móddal adgya azért meg. De még ha s;inte vgyan azt nem adgyais neked meg, az mit keuantal tůle, (tudni illic) neked nem has;nodra, sót inkab karodra es ves;edelmedre volna (à mint hogy czac ô maga tudgya azt iol, mi legyen nekůnc ártalmunkra es mi nem) mind az ástal vgyan valami has;nosbat ád, azert, mert vgyan változhatatlan az ô bes;ede: Annac okaert az te imatsagod sem lehet hiaban valo, à mint s;ent Bernatis mongya: Hogy senki ne véllye imatsagat semminec, mert mondom (vgy mond) ti nektec, hogy Istnis à kit imadunc, kônyôrgesůnket semminec nem alittya, Mert minec elótte imatsagunkat, el vé

gezniic

geznőc, annac előtte be irattya ő ſ;ent felſege az ő könyuebe.

Annac okaert bizú.ſt remenlhettyűc. az kettő közűl ennec egyiket, vagy azt hogy ő ſ;ent felſege azt adgya meg mi nekűnc, az miert könyörgűnc, vagy penig ha lattya hogy az, mi nekűnc nem haſ;nos, hát inkab azt iora fordittya, es mi nekűnc haſ;nosbat ád érőtte, mert mi nem tudgyuc mindenkor mit kérűnc, es mit illic kérnűnc, De ő ſ;ent felſege meg könyörűluen az mi tudatlanſagunkon, vgyan hozza veſ;i azert az mi imatſagunkat, es mindent valami nekűne haſ;nunkra ninczē, es kit nemis illic megadni àffeleket nem ád bezzeg meg, mind az által vgyan nem heában valo azert azzal az mi könyörgőſűnc; mi

ert

ert hogy Iſten olly ſ;orgalmatos gondot viſel reanc, hogy valamikor valamit ollyat (kit nem illenec kérnűnc,) értetlenkeppen kérűnc, hát nem halgat meg àffele könyörgőſűnkben, ſőt inkab azt ollyra fordittya, ki haſ;nosb doſog, mi nekűnc, , ezec à ſ;ent Bernart igei. 41.

Hogy ha penìglen neked itt az iutna eſ;edben, hogy nem volnal arra mélto, hogy az Iſtentűl meg halgattaſſal, hát eſmet ne gondoly ſemmit vele, ſe ne ſ;abd magad àffele gondolathoz. ſőt inkab az Iſten igeiehőz ſ;abd magadat, Melly Iſteni igeie neked azt ielenti hogy Iſten meg igerte azt teneked, hogy meg halgat. Mert ő (â mint ez előt meg hallad) ſenkit ki nem rekezt az igeretből, va-

f laki

lakì ſziue ſzeriõt az Chriſtusban valo igaz hitből, es vgyan azzon CHRISTVS neueben kér valami iot'tűle, Ez fele Iſteni igeretinec tőbbet kel hinned mint ez egez vilagnac, vagy mint az ördőgnec, vagy penig az te magad teſtenec vérenec. De még ha ſzinte egy Angyal iőneis hozzad mennyorſzagbol, hogy teged meg kiſirtſen, es azt mondana: hogy Iſtennec nem kel â te imadſagod, hát vgyan bizuaſt megis meg kel az Iſten igeretiben maradnod, es ezt mondanod: vgyan nem ketelkedem nem, mert te WR Iſten igertel nekem meg halgataſt ezt hiſzem hogy ennekem meg nem maſlod, es hiſzem hogy az en méltatlãſagomhoz kepeſt nem akarſz hamiſſa lenni, es vgyan iol

tudom,

tudom, es el hittem.

Oztan igyis ſzolhatz â te imadſagodban. Wram en mennyeſ ſzent Atyam, iol eſmerem magamba, hogy nem vagyoc arra mélto, hogy te engem ſzegeny meg nyomorodot vndoc bűnős embert meg halgas, es ennekem azt meg ád az mit tőled kérec, mind az ált al miert hogy mi nekűnc meg igerted, hogy minket meg akarſz halgatni, valamit kérűnc az te ſzent Fiad, az mi wrunc Ieſus CHRISTVS neueben, Ez te ſzent felſeged fogadaſaban bizuaſt iaruloc moſt te elődben, es kérlec tegedet, hogy méltoztaſſal (ímezt vagy amazt) ennekem meg adni, â te egyetlen egy Fiadnac, à mi wrunc Chriſtuſnac érdemeiért, ne nézzed az en bűneimet, de tekin-

czed az te ſzerelmes ſzent Fiadát, es boczaſd meg nekem ô érôtte az en bûneimet, es halgas meg engemet az ô érdemeiért, ha ſzinte mélto nem vagyokis en, vgyan mélto azert ô, hogy az ô kedueiért engemet meg halgas. mert à te ſzerelmes magzatod, mellyben neked kedued tôlt, es kinec kedueiért te mindent ôrômeſt meg miuelſz, valamit te tôled keuannac, mert ha erôttünc adtad, mire nem aiandekoznal vele egyût mindeneket mi nekünc? Es hogy ha te az te leg dragab kénczedet, ki ez fôldôn es ęgben vagyon, à te egyetlen egy Fiadat aiandekoztad, mire tagadnal meg tûlünc valami kiſſeb dolgot. Annac okaért ád meg ennekem azt, es ſegely meg engemet az te fogadaſod ſzerint

rint, amaz te egyetlen egy Fiadért, az IESVS Chriſtusért, Amen. 43.

TIZENHARMADIC VIGAZTALO S;O.

Az Iſten, irgalmas.

Tizenharmadſ;or gondold meg, hogy Iſten termeſ;et ſ;erint irgalmas: Annac okaért ô nekijs meg eſic ſ;iue az mi nyomoruſagunkon, mert igy vagyon meg irua, Ioel. 2. es az 103. es 145. Pſal, Kônyôrûlô es kegyelmes az WR tûrhetô es igen nagy io, Es iſmet az 103. Pſalmusban, Nem czelekeſ;ic (vgy mond) velünc az mi bûnünc ſ;erint, ſem penig az mi vétkünc ſ;erint nem fizet meg. Mert à menyire magos az ęg ez fôldtûl, olly igen meg erôſitette

az ô irgalmaſſagat az ôtet félôké. Oztan menyi tauoly vagyon az nap kelet à nap nyugattul, ollyan meſſe tauoztattya el mi tûlünc az mi bûneinket. Es iſmet: az mint az Atya könyörûl az ô gyèrmeken, ſſinte vgy könyörûl az WRis az ôtet félôkön.

Annac okaért bizoñyal el hid, hogy Iſten ô ſſent felſegeis ſſañya az te nyomoruſagodat, ſſinte vgy, mikent az Atya minkor meg veſſôzi az ô gyermeket, vagy midôn egyebkeppé gonoſſul vagyon dolga, hát ottã meg ſſañya es meg eſic ſſiue rayta: S;inte igy, meg hid, hogy az Iſtennis meg ſegel tegedet, az te nyomoruſagodnac ſſinte iob ideiekoran &c.

Tizen-

VIGAZTALO S;o.

Iſten, Mindenhato,

Tizennégyedſſer gondold meg aztis, hogy Iſten mindenhato WR: à mint ô magais mongya Abrahamnac: En (vgy mond) mindenhato Iſten vagyoc. Es Chriſtuſis igy ſſol, Mat. 19. Iſteñel mindé dolgoc lehetôc (vgy mód.) Es Gabriel Angyalis ezt mondgya Marianac, Luc. 1. Iſtennel ſemmi ninczen lehetetlen, Es iſmet Apoc. 4. reſſeben: S;ent, ſſent, ſſent az Iſten, az WR mindenhato. A mint mondgyuc mijs az Credoban: Hiſſec egy Iſtenben, az mindenhato Atyaban.

Ez fele nagy hatalmat es mindenhato vóltat, meg mutatta az Teremtesbennis,

mikor Menyet es fôldet, es minden állatokat ſemmiböl, czac az ô igeie által teremtött es meg tart. Ha azert Iſten hatalmas, kinec kezeben mindenec vadnac. es mindenec meg lehetöc ô nala. Tehát bizonnyara tegedis meg ſegel, es meg adgya kéreſedet. Mert ſemmi nints lehetetlen az wrnal, Ki Danielt az Oroſ;lanoc közöt, Az Iſiakat az tüzbe. Petert az tengerbe, az Iſrelt az puztanac ſ;ükſegebe meg tarta. Igy teged es gyermekedet az halalbannis meg tarthat, Es vagy ki hoz, vagy öröc életet ád benne.

TIZENOETOEDIC VIGAZTALO S;O.

Bölcz, az Iſten.

Tizen

Tizen ötödſ;er gondoſd meg, hogy Iſten bölts WR legyen, ki mindeneket tud es ért, es ki vgyã ô maga az bölczeſeg, mellyet megis ielent mindenfeſe állatoknac, es ez vilagnac teremteſeben, meg tartaſaban, es minden egyeb feleío tetemenyiben.

Annac okaért ez czíckelt ved elö, es illyenkeppen végez felöle: (Tudni illic.) Ha Iſten, bölts, es ô maga az bölczeſeg, hát bizonnyara könnyen vtat es módot talal, melly által teged meg ſegelhet, Es ioſ tudgya penig mikor legyen leg iob ideie, hogy meg ſegellyen: es mikeppen, es hol ſegitſen meg. Annac okaért hiyd ötet ſegitſegül, es aianlyad mind magadat, dolgodat neki, ô ioſ tudgya mit kellyen tſelekedni ve-

led.

led. Es ne ketelkedgyel semmi nagy képtelen testi es lelki kisirte tedben es nyaualyadban, hogy módot es álkolmatossagot nem talalna az te segitsegedré.

TIZENHATODES VTOLSO VIGAZTALO S;O

OErőcke valo bodogsag kőuetkőzic ez vtan.

Vtólsó;or gondold meg, hogy ez ideiglen valo nyomorusagodat, őrőckè valo őrőm fogia kőuetkőzni à mint Christus mongya. Matt. 5. Bodogoc vgy mond azoc, az kic banatot viselnec, mert meg vígaztaltatnac, Es ismet Ioan: 16. Bizony bizony mondom tinektec, ti sirni es zokogni fogtoc, ez vilag penig az ellen örülni fog, es ti penig bankodni fogtoc, mind

Mind az által az ti ;;omorusagtoc őrőmre forditatic, es senki el nem ves;i ti tűlőtec azt az őrőmet: Itt his;em hallod, hogy Isten ez kis ideiglen valo nyomorusagért, őrőckè valo őrőmet es vigasságot iger. Mond Peteris 1. Pet. 1. Az Isten minket ismet vis;a ;;ült élő remenségre, à Chrűs Ieſus fel tamadasa által, el nẽ mulando, macula nekűl valo, es el valtozhatatlan őrőkségre, melly az előt meg ;;erzetet ti nektec, kic most egy kiczin ideiglẽ bankottoc, kűlőmb kűlőmb fele kisirtetekben. Ez ki mondhatatlan őrőm les;é penig, à mint Chrűs ;;. Mat. 13. ;;ol, Ackoró vgy mond fognac az igazac fenlení mint à Nap, az ő Atyoknac orsagaban. Ismet Mat. 22. hasonlatosoc les;nec vgy mond őrőckè az

mennybeli Angyalokhoz. Az Apoc: 21. reſzeben ez vagyon meg irua: Es az Iſten (vgy mond) el fogia minden kőny hullatasokat tőrleni az ő ortzaiokrol, es az halal nem leſzen többe, ſem banat, ſem ſiras ſem faydalom, mert az elsső el mult. S;ent Pálís Rom:8. igy ſzol: En azt hiſzem hogy ez vilagi nyomoruſag nem egyenlő amaz nagy diczőſeghőz; melly meg ielenic raytunc. Iſmet 1. Cor: 2. S;em nem latta, ſem ſül nem hallotta, es ſenki elmeieben ſem tűnt az à diczőleg, à mellyet az Iſten az ötet félőknec meg ſ;er zette &c. De mi nekűnc Iſten meg ielentette az ő ſ;ent Lelke által. 1. Pet: 1. Ackoron (vgy mond) fogtoc őrűlni, meg mondhatatlan es diczőleges őrőmmel, es az

ti hi-

ti hiteteknec véget adagy ſolgyat el veſzitec, az ti lelketeknec iduőſſeget. 47.

Oh minemű ki mondhatatlã es meg foghatatlan őrőm leſzen ez, àhol mi az édes batyankat, wrűnkat, az Iesvs Chriſtuſt ſ;inről ſ;inre, mind az Angyalockal, es egyeb ſ;enteckel egyetemben; kíc ez vilag kezdetitűl foguan vol tanac, es kiről kűlőmb kűlőmb fele ſ;ep czelekedeteket hallottunc meg lattyuc, mind az Patriarchakat, Adamot, Setet, es Enochot, Noet, Abrahamot, Sarat, es Iſaakot, Iacobot, Ioſephet, Moyſeſt, Ioſuet, Samuelt, Dauidot, es mind egyebeketis, Az Prophetakatis: Illyeſt, Zachariaſt, es az többit. S;inte igy Kereztelő Ianoſtis, es à ſ;ent aſ;onyokat, Mariat à Chri-

ſtus

ſtus anyat, mind az Apoſtolokat, ſ. Pűſpőkeket, Martyromokat, es mind egyebeket, à kic ez vilagbol à Chriſtusban valo hitben multanac ki. Mind atyankat, ősűnket, batyankat, es nenenc hugainkat, őtſeinket, feleſegűnket, gyermekűnket ſogorinkat, angyunkat, rokonunkat, es mind egyéb io baratunkat, kic à Chriſtusbā multanac ki. Mind ezeket à mi tulaydon ſzeműnckel fogiuc latni, es meg fogiuc iſmerni, es inkab fogiuc iſmerni mint it è vilagbā éltűnkben iſmertűc volna, es még azokatis mind meg fogiuc iſmerni, kiket it è vilagban nē iſmertűnc, A mint tudgyuc, hogy az kazdag emberis meg iſmere Lazart az ſzegeny kolduſt, es Abrahamotis, kit ő az előt élteben ſoha czac ſzemeuel ſem latot va-

la; mert biſzem azt mondgya: 48.
Kérlec (vgy mond) Atyam Abraham, &c. Kit ſollehet nem igen kőzelről, hanem meſzeről lat vala, mind az által vgyan meg iſmere azert. Mert az iſtentelenekis ez élet vtan, minden hozzaſoc haſonlot meg fognac elmerni. De ő magoknac valo nāgy kinra, es keſerű bura. Az mint Chriſtuſis mondgya, Luc: 13. Ott leſzen ſiuas, riuas, es fogezikorgatas, mikor (vgy mond) latni fogiatoc Abrahamot, Iſaakot, Iacobot, es mind az Prophetakat az Iſtennec orſzagaban. Ti magatoc peniglen ki rekeztue, leſztec. Az Bőlczeſegnec kőnyuenec őtődic reſzeben. Ackoron fognac (vgy mond,) az hiuec állani, nagy őrőmmel azoc ellen,

kic

kíc ôket meg nyomorgattac it, es az ô munkaiokat, el vetettec. Mikoron peniglen azoc azt fogiac latni, felôtte igen meg fognac rôt tenni illyen bodogſagon, kit ôc ingyen ſem vêltec volna, es ô magoc kôzôt az ô ſelki eſmereteknec nagy banattyaban, es kinnyaban ezt fogiac mondani, fohazkoduan: Ihon ezec azoc, kiket mi czufsag gyanant tartottunc, es ſ;idalmas pelda beſ;ed gyanant véltûc ôket lenni. Mi (vgy mond) bolondoc, ezeknec iteleteket alityuc vala lenni bolondſagnac, es az ô végeket ſ;egyennec, Es imè mikeppen ſ;amlaltattac az Iſten fiai kôzze, es az ô ôrôckſegec. az ſ;entec kôzôt vagyon.

Ha azokaért az iſtenteleneknec es az karhoztaknac ô magoc kô-

zôt

zôt valo illyen eſmeretec leſ;en? menyiuel inkab az bodogoknac? Egy arany ſ;aiu ſ;ent Ianos Piſpekis, kit el ûldôzttec volt hazaiabol, igy irt mas el kergettetet iambor Piſpeknec: Ackoron az Martyromoc (vgy mond) ki kí meg fogia iſmerni azokat, à kic ôtet kinzottac. Es viſ;ontac iſmet àffele kegyetlenekis, azokat à kiket kinzottac. S;ent Agoſton Doctoris penig ezt iria, egy ôzuegy aſ;onnac: Hogy iobban fogia az ô wrat az mas viſagon iſmerni, mint it iſmerte. S;ent Ambruſis azt iria egy Kereztyen meg hóſt Theodoſius Czaſ;arrol, hogy imár halala vtan, Conſtantinus Czaſ;art, es Gratianuſt is fogia iſmerni, az ôrôc bodogſagban. S;inte igy mijs mindnya-

ian fogiuc egymaſt iſmerni, es ſaſ-
ni. Mert az ſziw hamar meg fogia
nekünc módani, hogy mingyaraſt
meg iſmeriuc, es fogiuc tudni es
mondani: ez vgy mód àmi elsõ A-
tyanc Adam, ez Abraham, ez Da-
uid, ez ſzûz Maria, ez Peter, ez Pál,
ez Bertalan, è ſzent Agoſton Do-
ctor, ez az en Anyam, Fiam, Lea-
nyom, es egyeb baratom. Es igy
fogunc az Iſtennel, az ô ſzerelmes
fiaiual, az Angyalockal, es minden
ſzenteckel reſzeſülni, amà nagy ô-
rõmben es vigaſſabã, Melly örõm
mi nekünc it ez vilagban éltünk-
ben, elmenkben, nẽ tûnt, ſem okoſ
ſagunkbã be nem foghattuc, ſoc-
kal inkab ki nem mondhattuc. Ot
nem fog tõb ſiras, tõb félelem, ba
nat, vagy keſerûſeg lenni, hanem
álhatatos es meg rõgzõt nagy ô-
rõm

rõm es vigaſſag. Effele örõm pe- 50.
nig nẽ tſac eztendeig, tizig, huſzig,
vagy tõbig fogtartani (ki iollehet
hogy tſac azis eleg ſoc volna) ha-
nẽ mind õrõckè meg marad vég-
hetetlenûl, minden fogyatkozas
nekûl es vgy peniglen, hogy nem
ſzükſeg felnèd rayta, mint egyeb è
vilagi õrõmnec, hogy vége legyẽ.
Miczoda azert minden ez vilagi
vigaſſag, vagy ideiglen valo nyo-
moruſag. ez véghetetlen õrõm-
hõz kepeſt? Es noha mikor ne-
ha lattunc valamelly embert, ki
20. 30. auagy 40. eztendõt, a-
uagy tellyeleguel minden életet
vigaſſagban mulattya el, (ki iolle-
het ritkã eſic) hát igen felett õbva-
lo nagy bodogſagnac tartyuc azt,
esvgyá vgy tetzic minekünc, hogy
bodogbac nẽ lehetnenc inkab, ha

 ini

mi nekůnkis vgy lenne dolgunc, noha ſemmi ez vilagi ôrôm ninczen (mint kôz peldaban ſ;oktac mondani.) banat nekůl : De vgyan miczoda azert az ôrômhôz kepeſt, ki ôrôckôn ôrôckè, minden el hagyas nekůl, es annac felôtte minden banat, es még ban tas nekůl, (nem mint ez vilagi) fog lenni.

S;inte ezenkeppen mikor mijs tiz, auangy hat, vagy egy, auagy inkab czac fel eztendeigís betegec vagyunc, vagy egyeb nyaualyanc vagyon, vagy valami ſ;erenczetlenſeg vagyon addig raytunc, ackoron véghetetlennec es igen hoſ;unac tettzic az mi nekůnc: De vgyan azert miczoda az? ha ſ;inte harmintz nyoſtz eztendeig fekůnnelis betegſegben,

mint Ioan.5.amaz ſ;egeny, Vagy ha egez êltedben egy ſ;egeny bęſ poklos ember volnaſis, es annac felôtte ſoc fele keſerůſegeckeſ meg volnal terhelue, vgyan mi volna azert vallyon imez ki mondhatatlan ôrôckè valo, es meg rôgzôt ôrômhôz es bodgſaghoz kepeſt? Vallyon inkab nem vallyuké mi is azt ſ;ent Pállal egyůt? Hogy mind ez vilagi nyomoruſag, kin es egyeb buſongas, nem egyenlô hoz az bodogſagot, mellynec ray tunc meg kel ielenni.

A mint arany ſ;aiu ſ;ent Ianoſis ſ;ol, az ſ;egeny Lazarrol valo predikacioban: Ezer eztendô amà iôuédô bodogſaghoz kepeſt (vgy mond) czac annyi mint egy tſep viz az tenger ellen, es mint mond hatni tôbbet ennel, mint az kinec

vège ninezen? mint az álom valami bizonyos daloghoz kepest, ſ;inte ollyã minden ẽ vilagi ôrôm, amà véghetetlẽ, vigaſſaghoz kepeſt:

No azokaért ha ſ;inte vgy volnais, es hogy te raytad è kerezt, vagy nyomoruſag még egy ideig tartanais, auagi ha ſ;inte meg kelſene bele halnodis, hát vgyã tudod azert es bizonys vagy beñe, hogy iob, es ôrôc élet es vigaſſag fogia è te nyomoruſagodat kôuetni, czac hogy álhatatoſsã es erôſsẽ hid, hogy Iſten neked kegyelmes Chrũs kédueiért, es ha ezbẽ meg maratz végilen: Mert à ki végig meg marad, azt mongya Chrũs, hogy az iduôzûl. Mongyad azert teis à ſ;. Iobual, è nagi remẽſeghôz kepeſt: De ha ſ;inte meg ôlis az WR, megis beñe bizó. *Ehôz ſegelyen tegedet Iſten à mi edes Atyanc ſ;ent Fia kedueert Amen.* Tu-

TVDOMANY MINT KELLYEN AZ embernec magat mdindenkor oſlykor tartani, mikor ſ;erentſetlenſeg eſic rayta.

MINden teſti es lelkí kiſirtetedben buban es nyaualyaban iuſſanac eſ;edben imez het nemes vigaztalaſoc:

1. Elôſ;er: Hogy minden, Iſten akarátya ſ;erint lôt raytad.
2. Hogy ſoc az te bûnôid.
3. Hogy à Chríſtus meg hólt az te bûneidert.
4. Hogy Iſten meg tęreſt keuan.
5. Hogy kereztedet fel kel veñed.
6. Hogy Iſten meg mêrtekeſi az kereztet. (tenbe.
7. Hogy vegig kel biznod az Iſ-

Ezec mellet egyeb nemes vigaztalaſokatis talalſz. Moſt ſzollyunc az elſőről.

Előſzer illic neked ezt meg iſmerned, hogy Iſten akarattya ſzerint lőttenec mindenec raytad. Ezt CHRISTVS wrunc igy bizonyittya, Matth. 10. Minden haiatoc ſzaia (vgy mond) meg vagyon ſzamlalua az ti feieteken.

Maſodſzor meg kel tè neked az te életedet gondolnod, te magadat mint bűnős embert meg iſmerned, ki nem czac az ielen valo bűnteteſt, hanem mindenfele egyeb ez vilagi es őrőckè valo bűnteteſtis meg érdemlettel az te bűneiddel, es engedetlenſegeddel: es azert illic ezt neked mondanod: Igaz vagy wram, es igaz az ittéletedis.

Har-

Harmadſzor, biztaſd magadat az WR IESVS Chriſtuſſal, hogy ő érőtted hólt meg. es neked az ő teſteuel véreuel bűneidnec boczanatot ſzerzet. Illyen hitben illic neked Iſtent kérned, hogy len ne kegyelmes es irgalmas neked: Es boczaſſa meg az te bűneidet Chriſtus kedueiert. Hogy penig len te, ez te hitedben meg erősedgyel, es inkab bizonyosb legy az Iſtennec kegyelmeben, illic te neked à te kereztſegedetis meg gondolnod, es hogy ha lehet, ſzűkleg az kiualtkeppen valo Abſolutiot, az az, az Egyhazi embernec óldozaſat, Es az mi wrunc Ieſus Chriſtuſnac teſtenec es vérenec Sacramentomat hozzad venned: Mert hogy meg kereztelkedtel, Innen vehetted elzedben, hogy te-

is egyike legy azoknac, mellyeket Isten iduõziteni akar, czac hogy à Christus felõl valo Euangeliomnac higy, mert Christus azt mongya: hogy à ki hiſ;en es meg kereztelkedic iduõzůl. Hogy penigſen te az Christus paranczolattyara, bůneidtůl meg óldoztatol. Azon meg iſmerheted, hogy az CHRISTVS által nyert bůn boczanat, te readis néz, es hogy Isten elõt mennyekbennis, bizonnyara Christusért meg óldoztatol: az az, Minden bůnõd meg boczattatic, Mert Christuſis azt mongya: valakit (vgy mond) tů meg óldoztoc è fõldõn, meg óldua leſ;en az ęgbennis, Eſmet azt mongya: valakinec meg botſatyatoc bůnõket, meg leſ;nec boczatua, Io. 20, reſ;ebe. Hogy penigſen

Chri-

Christus az õ teſtet es az õ vêret neked adgya enned es innod, azõ értheted hogy teis bizoñyal egyike vagy azoknac, kiknec bůnõkert Christus az õ teſtet haſalra adta, es az õ vêret ki ontotta, Mert Christus azt mondgya: vegyetec es egyetec, ez az en Teſtem, melly tů érõttetec adatic, Es igyatoc ezbõl mindnyaian, ez az en vêrem (Mar. 14.) az wy Teſtamentome, ki ki ontatic bůnõteknec boczanatyara Tů êrõttetec (vgy mond,) kie eſ;itec es iſ;atoc, Mert vgyanis azoknac ſ;ol õ. Imè igy nem tſac hallod fůleddel, de inkab kůlſõ kepenis ſ;emeddel latod, es vgyan êrzed tſteddel lelkeddel, hogy neked kegyelmes Iſtened es Atyad vagyon menyekbẽ, ki neked bizonnyara meg botſatya mindẽ bůnõ

det Chri-

Chriſtusért. ha ô tûle tizta ſziwbôl keuanod, ſzinten igy emlekezzel meg az te kereztſegedrôlis: Ki bizonyos peczete añac te raytad, hogy Iſten ſzent Fia véreuel meg tiztitot tegedis az te bûneid bôl: Es valamikor kéred bûneid boczanattyat, tartozic nekedis meg boczatni ſzent Fiaért. Hogy ha nem moſtanſagúal vetted hozzad az WR Vaczoraia Sacramentomat, es ha ſzerit teheted: Hát ne vtald meg, es ne legy à Chriſtus igeienec, (àhol azt mondgya, vegyetec, es egyetec, vagy igyatoc (vgy mond), engedetlen, es ved hozzad az tennen magad ianara hala adaſſál. es vigaztalaſodra. Ha peniglen valamikeppen nem teheted ſzerit, hat biztaſd ezzel magadat, hogy ez elôt egy ne

hanyſzor

hanyſzor. vetted hozzad, es hogy moſt ſem vtalod meg, ſôt inkab örömeſt ſziued ſzerint keuannad, Mert Iſten irgalmaſſaga mertekhetetlen, mert ô könyörûl az mi nyomoruſaginkon, es igen meg indittya ôtet az mi fohazkodaſunc, es az akaratot tetemenyert veſzi az Chriſtusért, az ô egyetlen egy édes Fiaért, kiben mi hiſzûnc. Amen. 56.

Negyedſzer elôdben vegyed ezt vgyan igen bizonyaban az te ſziuedben, hogy az vtan bûntûl ſziued ſzerint meg ôrizd magadat, es hogy iot czelekedgyel, à mint Kereztelô ſzent Ianoſis mondgya.

Tegyetec (vgy mond) az igaz pœnitencianac gyümöltſet, Es Chriſtuſis azt mondgya Ioan: 15.

az vi-

az vizkorſagoſnac, Imē megē gyo-
gyultal (vgymond,) meg laſd ho-
gy ez vtan ne vêkezzel, hogy va-
lami gonozb ne eſſec raytad. Es iſ
metamâ hazaſſag tôrô gonoſ; a-
ſ;onyi álatnakis azt mongya: Ere
gyel, es ne vétkezzel tôbbe. Touab
ba megis kel neked mind azoknac
botſatnod, à kic tegedet valami-
kor valami haragra indítottac, es
azockal viſ;ontac meg kel bekel-
ned kiket te meg bantottal, hogy
bekeſeg legyē, mind menybē, fôl-
den, te kôzôtted, es az te fele ba-
tod kôzôt.

Oetôdſ;er: tôredelmeſſeggel fel
kel te neked, à kereztet venned, es
Chriſtus vtan viſelned, à mint Chri
ſtuſis mongya: hogy à ki ôtet a-
karia kôuetni, annac fel kel veñi az
kereztet, es ôtet kôueſd vele &c.

Hatôdſ;or Iſtennec hálat adgy ezen, hogy megis illyen kegyelmeſſen tſelekeſ;ic veled, es teged nem fozt meg tellyeſeguel, minden atta iouaitul, hogy ezac egy penztis, vagy ezac egy tzerna ſ;alt teſteden, egy ſ;alma ſ;alt ſ;anto fôldôden, ezac egy magoczkat czûrôdbē hagyot, vagy hogy penig ezac egy ital vizetis ád, vagy egy embert hagy io akaratodda, vagy peniglen hogy teſtedben neked tſac egy tagodatis egeſſegben hadgya, hogy valami értelmeczket adot, es hogy még ez fôldennis hagy élned. Kel penig neked hálat adnod errôlis, hogy az ô iouait, mellyeket iſmet viſ;a vôt tûlôd, ennyi ideig hatta volt te neked kôlczen, Mert még tſac teis ezt nem venned io neuen, mikor valakinec

56.

tc va-

te vasamit adnal kölczen hogy éllyen vele, es az kinec adtad volna, haragunnec es s;itkozodnec, mikor vis;a kérned. Ez nem méltan haraghatnec ezert, hogy czac kölczön adtad volt neki, es ennyi ideig vartad el.

Te azert ne legy illy, hanem meg kös;önyed az el vöt iot örömmel, es mas;or ismet többet nyerhetz.

Heteds;er es vtoss;or, s;orgalmatossagualis kel imatkoznod, es Istent nyaualyadban Christus neueben segitsegül hiynod, Az az, Istent kel kérned, hogy segellyen meg Christusért, es vard el töredelmesseguel az segitseget, mert az ember soha nem lehet olly nagy betegsegben, olly s;üksegben, vagy penig olly el hagyot

sem

sem lehet, hogy Isten nem segithetne neki, es bizonnyara megis miueli, hogy ha lattatic ionac lenni neki.

Ha s;inten penig nem lattatik is ionac lenni, hát vgyan nem les;en heéban tellyesseguel imatsagod. Mert ha s;inte az nyaualyabã hadnais meg halnod, mind az által vgyan bodogsagos ki mulast fog adni. Es CHRISTVS ked ueiért vis;en az öröckè vaso örömre, es nyugodalomra. Mellyre segellyen mind tegedet, es mĩd minket az Isten, az mi édes Atyanc, az ö s;ent Lelke àltal, az ö egyetlen egy s;erelmes Fiaért, az Iesus Christusért Amen.

HARMADIC RES:
Mikeppe tarcza magat az ember, az halnac óraiaban, &c.

1. Ha latod hogy Istẽ akaratya legyẽ, hogi meg kellyẽ halnod, hát érezd magadat ôrômeſt, es tôredelmeſſeguel az ô akarattyanac.

2. Maſodſ;or adgy hálat Iſteñec mindeñemũ io tetemenyeért, mellyekec meg mutatot neked egez életedbẽ, fôkepen penig ezert agy halat, hogi ez idôt hatta érned, mellyben te az ô igeiet tiztan hallod, es à Sacramentomotis à te hitednec erôſiteſere, az ô ſ;erzeſe ſ;erint veheted hozzad.

3. Harmadſ;or kérd hogy Iſten az ô ſ;. Fia kedueért legyen kegyelmes es irgalmas neked.

Nes

4. Negyedſ;er aſanlyad à te lélkedet az ô kezeben, nem ſ;ûz Maria kezeben, mint regenten à Papaſagbã tanyitottac: Maria kegyelemnec anya vgy mond, te ôriz meg minket az ellenſengtûl, es az halalnac óraian vegy hozzad. Ez peniglen nyiſuan valo baluan imadas volt, es tellyeſſeguel minden igec karomloc, kic ellenkeznec az egez ſ;. Iraſſal, mellyec által egy nihany ezer lelkec, (Iſten kônyûrûllyôn raytoc) meg tſalatkoztanac; Te peniglen ne czelekedgyel igy, hanem aianlyad te à te lelkedet czac Iſtennec à te édes teremtôdnec es Atyadnac, mert ô teremtet te az lelket, ô váltotta es mentette meg az ô êdes Fianac dragalatos ſ;ent véreuel, és ôtet illeti azokaért, es ſenkit egyebet.

58.

h ij

Mert

Mert czac ő egyedûl tarthattyá megis, á mint Christus mongya: Senki (vgymond) őket az en kezem kőzzûl ki nem ragadgya, es ſenkí nem ragadgya kí az en Atyam kezebôl, Mert en, es az en Atyam egyec vagyunc. Hát annac okaert aianlyad czac neki, es bizonyos vagy benne, hol maratz meg, tudni illic Istennec kezeben.

Vtólſor aianlyad azokatis neki, kikre itt éltedben gondot viſeltel, es kikrôl ſorgalamatos vagy, hogy valami keppen ki mulaſod vtan, nyomorultac es el hagyatattac lennenec. Ha ezt miueled, hát higyed hogy io gond viſelôiôc vagyon, Mert ha ez álhatatlã vilagban vadnac egy nehany emberec, kic hiuen ſorgalmatos gondot viſelnec azokra, kic nekic aian lattattanac, nemde viſelneé az Isten ſockal inkab gondot azokra, kiket neki aianlottanac, vallyon inkab hiuebbeké, iamborbaké az emberec az Istennel? Tauol legyen az, hogy ő neki tőbbet nem hinnenc, kiualtkeppen miert hogy ő maga igerte legyen, hogy az áruaknac, es őzuegyeknec Atya, es biraiá akar lenni, 68. Pſal. Imad kozhatol penig illyẽ módonis te,

59.

A HALALNAC IDEieben valo Imatſag.

VRam őrőc Isten, en mennyei Atyam, miuel hogy vgyan te akaratod, es te neked igy tettzic: hogy ennekem moſt meg kel halnom, azert bator, legyen az te akaratod, ihon vagyoc én

edes Atyám. Hálat adoc penig neked, mindennemű io vóltodrol, mellyet tellyes életemben nekem meg ielentettel, kiualtkeppen penig ezert legyen neked nagy hala, hogy te az te édes Fiadat à Iesus Christust, az te iged áltat nekem meg ielentetted, hogy ôtet meg tanultam ismerni, es imár most bizonnyal iol tudom, hogy czac ô egyedûl az en Idvôzitem, es bodogitom, ki ennekem az ô kinnyaual es halalaual, nyerte meg az te kegyelmedet, es keduedet. Kêrlec azonnis teged, legy kegyelmes en nekem, es boczasd meg nekem az en soc bûneimet, mellyeckel tellyes életembê ellened vétkeztem, mert sziuem szerint banom, boczasd meg WR Isten az te nagy irgalmassagod szerint, az te szerelmes

szent Fiadert az Christus Iesusért, à mint az te igedben megis igerted. à mint hogy enis mind azoknac sziuem szerint meg botsattam, az kic valamikor valamit ellenem vétettec. Es legyen neked aianlua az en segeny Lelkem. Neked aianlom en penig azokatis, az kiket te ez vilagban ennekem aianlottal volt, kiualtkeppen az en szegeny felesegemet, gyermekemet, Méltoztassal nekic atyoc es gond viselôiec lenni, az mint igertedis, hogy minden ártuaknac, es ôzuegyeknec, attyoc es biraioc akarsz lenni. Wram Isten, legyen az te akaratod, az te kezedbe aianlom az en lelkemet, te szabaditottal meg engemet WR Isten.

WR Isten, te neked hatalmad vagyon mind az életen, es mind penig az halalon, Te vissz â halalnac kapuiahoz, es ilmet vissza hozsz.

NEGYEDIC RESZ.

Mikeppen biztassa ember magat az üldözesnec, vagy kinnac ideieben.

MInden dolognac elötte, ezzel biztasd magadat: hogy kegyelmes Atyad es Istened vagyon neked Chrustus keduert menyekben: A mint hogy minden Patriarchac, Apostoloc, es Martyromokis ezzel biztattac magokat az üldözesnec ideien: Ez illyen Christusban valo hitben, szenuedtec el mindent nagy örömest, vig keduel, es töredelmesseg 61.
uel, még az halaltis.

Masodszor ezzel biztasd magadat, hogy büntelenis szenüetz, nem vgy mint valamelly toluay, vagy peniglen lopo, vagy gonosz teuö, auagy az ki mas tiztiben hag. 1. Pet. 4:

Harmadszor ezzel biztasd magadat, hogy az Christus neueiért az Euãgeliomêrtis szenuetz, Mert ez oka â miert üldöztettel, hogy czac Christusnac adod az tiztelsseget, az Euangeliom szerint: hogy czac ö az mi iduözitenc, szabaditonc, es Isten elöt valo közbe iaronc. Es hogy Isten czac ö êrötte botsattya meg minden büneinket, vgy, hogy hâ ö benne hisszünc. Ezzel biztasd magadat. Es gondolkodgyal az Christus

biztatasárol: Ki ezt mongya Mat. 5 Bodogoc kic haborgattatnac az igasságert, mert ôuec menyeknec orſzaga Bodogoc leſztec mikor ſzidalmaznac titeket, es úldôznec, es mindé gonozt môdnac ellenetec, hazuduá en êrôttem: ôrûllyetec es vigadgyatoc, Mert à ti iutalmotoc ſoc menyekbé. Mert igy úldôztec à Prophetakat, kic ti elôttetec voltanac, Iſmet, ſzent Marknac nyolczadic reſzeben, azt mongya: Az ki az ô életet el veſzti en érôttem es az Euangeliom kreduiért, az meg fogia tartani, Es iſmet ſzent Ianoſnal 15. reſzeben, Azokat fogiac ôc miuelni, az en neuem miat, Mert ôc nem iſmeric azt, az ki engemet el küldôt.

Had-

Hagyiarion azokaért, ſôtinkab vigadgy es adgy halat az wr Ieſus Chriſtuſnac, hogy mêltonac itelt az ô neueiert ſzidalmat ſzenuedni, A mint az Apoſtoli tſelekedetnec 5. reſzebé oluaſuc, mikor âPapi feie delmektûl meg veſzôztettenec, azt mongya ſz. Lukacz: El menenec penig az Gyûlekezet elôl, hálat aduan, hogy mêltonac iteltetenec volna az ô neueért ſzenuedni, Mint ha azt mondana: Nem alitottác magokat mêltoknac, hogy ôc valamit ſzenuednenec Chriſtusért. Mert meg beczûlhetetlen tiztesſeg Iſten elôt, es az Angyaloc elôt, es minden ſzentec elôt, az wrért ſzenuedni. 62.

Negyedſzer emlekezzel arrol is, hogy Chriſtuſnakis igy volt dolga è vilagban à mint ô magais

monda-

mongya, Ioan.15. reſ;eben. Hogy ha (vgy mond) ez vilag gyűlől benneteket, hát tudgyatoc hogy engemet az előt gyűlőlt, Meg em lekezzetec az en beſ;edemről, az melyet en ti nektec mondottam, hogy â ſ;olga nē nagyob az ő wranal, ha engemet űldőztec, hat titeketis űldőzni fognac. Es iſmet azt mondgya Matth: 10. reſ;e: Ha (vgy mond) az Czalados embert Belzebubnac ſ;ittac, menyiuel inkab annac fogiac neuezni czeledgyet? Annac okaért ne rőttegietec tűlőc. Ezert mondgya penig ſ;ent Peteris, 1. Pet. 4. reſ;eben, őrűllyetec (vgy mond) hogy Chriſtuſsal egyűt ſ;enuedtec, hogy az ő díczőſegenee ki ieleneſenec ideien, tijs reſ;eſűllyetec az őrőmben.

Oetőd-

OEtődſ;er emlekezzel errőlis: hogy Chriſtus ezeket te érted ſ;enuette, ő, az ártatlan Iſtennec Fia, te érted bűnős méltatlan emberért azt ſ;enuedte. kit te ſoha ő ērőtte nem ſ;enuednel, Ezt mongya penig ſ;ent Peter, 1. Pet: 3. reſ;eben. Sockal iob, hogy io tetemenyert ſ;enuedgyetec: hogy nem mint gonoſ; tetemenyert. Mert Chriſtuſis igy ſ;enuedet az mî bűneinkert, mint igaz az hamiſſakért.

Hatodſ;or ved eſ;edben, hogy Chriſtus ezt még ideien meg ielentőtte, hogy igy lenne dolgoc az ő hiueinec, Ki azt mondgya: Matth: 10. reſ;eben. őrizkeggyetec az emberektől, mert állatni fognac titeket, az ő tanaczkozaſoknac eleiben, es meg fognac ben

neteket

neteket oſtorozni az ő Oskolá-
iokban, es fognac benneteket kira-
lyoc es ſeieddelmec eleiben vinni
en érőttē ő magoknac valo bizon
ſaguſ. Egyic atyafi penig, à maſikat
halalra fogia adni, es az Atya â fi-
at, es az fiiac fel tamadnac az ő A-
tyoc ellen, es ſegiteni fognac nekic
az halalhoz, es mindenekuel gyű-
lőlſegben leſ;tec az en neuemért.
De az ki végig meg marad, à bo-
dog leſ;en. Ha peniglen ki kerget-
nec beñeteket egyic varasbol, hát
fuſſatoc à maſikban &c. Matt. 24.
Ackoron nyaualyaban adnac ben
neteket, es meg őlnec titeket, es
gyűlőlkőznetec kel ti nektec az en
neuemért, minden nepeckel. mert
ſokan meg gonoſ;buſnac, es egy
mas kőzőt el fogiac magokat aruſ
ni, es gyűlőlni fogiac egymaſt. Io-

an.

an. 15. Ha engemet űldőztec, hát 64.
titeketis űldőznec. Iſmet 16. Ezt,
(vgymond) azert mondottā meg
tinektec, hogy meg ne botrankoz
zatoc, mert ki fognac benneteket
átkozni. El iű peniglen az idő,
hogy az ki meg ől titeket, azt fog
ia alitani, hogy kedues ſ;olgalatot
teſ;en Iſtennec. Ezt peniglen tſac
azert fogiac miuelni, hogy ſem
engemet, ſem az en Atyámot
ném iſmeric, ezt azert mondom
meg tinektec, hogy mikor az idő
el iű, eſ;etekben iuſſon hogy
meg mondottam ti nektec. Es
iſmet: bizony bizony mondom
ti nektec, hogy ſirni es zokogni
fogtoc, ez vilag kedig őruendezni
fog. Ihon im̄ár iol latod, hogy â
Chrūs ezeket mīd tutta az előt, es
meg ieſētette, hog igy leſ;ē dolgūc.

Tenac

Tehát teis ezzel biztaſd magadat.

Hetedſ;er ved eſ;edben, hogy nem czac te ſ;enueded azt, Mert mind à ſ;ent Patriarchaknac, Prophetaknac, Martyromoknac, Kereztelő ſ;ent Ianoſnac, és az Apoſtoloknakis igy volt dolgoc. Illeyn módon biztattya vala penig Chriſtuſis az ő tanyituanyit: Matth.5. Legyetec vigac es battac, mert iol meg fizettetic ti nektec mennyekben, Mert ſ;inte igy ůldőztec (vgy mond) à Prophetakatis, kic tű előttetec voltanac. S;ent Peteris penig igy biztat. az ő elſő Leuelenec őtődic reſ;eben. es azt mondgya: Tudgyatoc (vgy mond) hogy vgyan azon nyaualya vagyon az ti Atyatoc fiiainnis, ez vilagban. Ez batori-

taſnac, penig ſ;ep peldaiat adta Arany ſ;aiu ſ;ent Ianos ki regenten Conſtantinapolyban Piſpec volt, Mikoron az igaſſagert el űzettetet volna, iria az ő ſ;am ki veteſeből, mas ſ;am ki vetet Piſpeknec illyen módon: Mikoron en (vgy mond) el űzetem az varoſtul, ſemmit azzal nem gondoltam, ſőt inkab ezt mondom vala: Ha (vgy mond) ſ;am ki vetni akar az Kiraſyne aſ;onny, had veſſen bator, vgyan az wré az főld, es mind az ki benne vagyon; Ha penig fűreſ;uel akar kettű fűreſ;eltetni, hát miuellye bator azt is meg: Eſaias Prophetanakis azt míueltec, oztan alaia iratom magamat: Ha penig az tengerbe akar vettetni, hát Ionas Prophetat emlithetem abbolis meg. Ha

pēnig ēgō kementzeben akar vēttetni, hát azis bator legyen meg. vgyannis azt czelekettec az harom ifiaknakis. Ha peníg vadaknac akara vettetni, hát aztis meg miueltetheti, mert Daniel Prophetatís az Oroſzlanyoc kōzibe vetettec volt az veremben. Ha meg akar kōueztetni, abbanis tarſom leſzen ſzent Iſtuan. Ha feiemet akaria vétetni, bator: vgyis tarſom leſzen Kereztelō ſzent Ianos. Ha peniglen minden marhamat el akaria venni, vegyé el bator. mezitelen iōtten az en Anyamnac mehébōl, es mezitelen megyec eſmet el.

Nyoltzadſzor biztaſd ezzelis magadat, hogy az Iſten hiw es io, ketſeg nekūl. Annac okaért tōb nyaualyat nem erezt read an-

nal

nal, vagy nem hagy tōbbig añal nyomorganod, czac menyíre el tūrhed. A mint ſzent Pális iria: Hiw (vgy mond) az Iſten, ki nem hadgya az ōueit ereienec felōtte kiſirgetni.

Kiſentzedſzer meg kel aztis gondolnod, hogy ōrōckè vaſo gyalazat, es kiny kōuetkōzic az vtam, ha végig meg nem marad nal álhatatoſſon az tūredelmegben. â mínt Chriſtuſis mondgya, á ki az ō életet meg akaria tartani, az, el veſztì, Mit haſznalna az embernec az, hogy ha mind ez vilagot ōueie tehetneis, lelke karhozattyaual. Vagy peniglen vallyon miuel valthattya meg az ember az ōlelket? Valaki penig engemet es az en igemet ſzegyenli vaſſani. ez parazna es būnōs

nemzet kőzőt. azt az embernec Fiais fogia ſ;egyenleni, mikor el iů az ő Atyanac diczőſegeben, az ſ;ent Angyalockal: Matthæi: 10. Valaki (vgy mond) engemet meg tagad az emberec előt, azt enis meg tagadom az en mennyei ſ;ent Atyam előt.

Miczoda hát ez vilagi el mulando kiny, ha ſ;inten egy nihany napon tartanais, ez illyen nagy es ki mondhatatlan őrőckè valo gyalazathoz, es kinyhőz kepeſt? melly azt kőuetneie.

Tizedſ;er es vtólſ;or, gondold meg viſ;ontac, hogy ez keues ide iglen valo tűreſedet es kinodat, fogia őrőckè valo őrőm es diczőſeg kőuetni, hogy ha az ollyan hitben végig meg maratz, â mint Chriſtuſis mondgya: A ki mind

vegig meg marad, bodog az. Es iſmet: valaki vgy mond az ő életet el ve[illegible]i [illegible]êrő[illegible]n, es az Euangeliomért, az meg tartya: es â ki engemet vall az emberec előt, azt enis vallani fogom az en mennyei Atyam előt. Es iſmet, Legyetec vigac es batrac, iol meg fizettetic ti nektec mennyegben. No annac okaért, biztaſd ezzel magadat, Es à mint ſ;ent Cyprianuſis mondgya: Ne gondold à halàlt, de az halhatatlanſagot, Es â mint az Symphorianus anyais, mikor az fia Symporianūs az halalra vitetnec, azt mondgya vala neki: Edes fiam (vgy mond) gondoly az őrőc életre, emeld fel az Meny felê az te ſ;emeidet, es tekincz arra az ki menyegben wralkodic, az te életedte neked el

nẽ vetetic, ſőt inkab iora valtozic. Ezt miueli vala penig ſzent Cecília aſzonnis, mikor Chriſtusért halalt kel vala ſzenuedni, es ezt mondgya vala: Hogy ha ennel iob élet nem volna. hát méltan félhetnenc az el veſzeſen: De vagyon mas iob életis ennel, ki ez vtan valo, melly ſoha el nẽ vezthetendő, melly felől mi nekünc az Iſten Fia ſzollot. Im hol te nekedis igy nem kel ez ielen valo kénra nézned: De kel neked minden kiny áltál, es még az halal általis az őrő kè valo életre, diczőſegre es wraſagra nézned, Melly minden ketſeg nekül ezt fogia kő uetni, Es czac ő neki vgy mint édes hiw teremtődnec, aianlyad à te lelkedet, 1. Pet. 4.

Az

Az mindenhato, őrőc, es io Iſten, ki minden irgalmaſſagnac Atya, erősitſe és vigaztallya az mi ſziuünket, az ő ſzent Lelke által, es tegyen minket batrockà, őruendezőkè, vigackà, minden nyomoſagnac es kinnac valo el ſzenuedeſeben, Es ſegellyen minket, hogy az ő ſzentſeges neuenec es igeienec igaz iſmeretiben, es vallalabã, álhatatoſſon es végig meg maradgyunc, es bodogoc lehe-
ſũnc, az ő egy ſzerető ſzent Fianac, à mi wrunknac es egyetlen egy Iduőzitőnknec, à Ieſus Chriſtuſnac érdemeiért,

68.

AMEN.

HATVAN,

LELKI OERZOE VITEZEC.

S;oktac az emberec bizakodni, midőn melletec ſoc fegyueres vitezeket tarthatnac: De az oknal erősbec imez hatuan ßep oktato es bißtato ßoc: Kiket ßiuedben vgy ßoriczad, hogy mint nemes vitezec, mindenűt oltalmodra legyenec. Kiknec ertelmeről, te magadtul gondolkodgyal.

1. Az életnec Tzellya à Chriſtus:
Az az: Mindenkor az ő mondaſara figyelmezz.
2. A Chrűs bekeſeget kőueſſetec,
3. Az lelki eſmeretnec czendeſ; voſtanac őrűllyetec,
4. Minden dologba embernec fő oruoſſa, az bekeſeges tűres.
5. Az életnec Saua, az baratſag.
6. Iſtennec legyetec eſſő Baratí.
7. Az Iſtét féllyetec es ſ;ereſſetec,
8. Vgy éllyetec, hogy az vtánis élheſſetec.

9. Ba-

9. Baratokat tiztellyetec, őket haragra gyakorta fel inditani el tauoztaſſatoc.
10. Ellenſegből lőt baratotokra fő dolgotokat ritkan bizzatoc.
11. Feiedelmeteket hiuen tizteſlyetec.
12. Nagyobbal nalatoknal, ne tuſakodgyatoc
13. Az ſ;egennyel magatokat ſ;erettesſetec.
14. Minden ſ;őmelynec rendi ſ;erint valo tiztesſeget tegyetec.
15. Mas embernec karauaſ, az tű magatoc haſ;nat ne őregbitſetec, à ti magatokéual kedig igazan éllyetec.
16. Az ragadomanybol gyűytet marhat, az igaz kereſmenuel őſ;ue, ſoha ne elegyitſetec.
17. Az Halalrol, es halando vól-

 totok-

totokrol gyakran emlékezzetec.

18. A meg hólt embert, ſoha meg ne moſolyogiatoc.

19. Minden dolgotokbã magatoktol tanaczot kérdgyetec.

20. A mi állando dolgot kezdetec, azba ne hirtelenkegyetec

21. Fületec à hallaſra, ſzemetec à látaſra minden időben nyitua legyen: S;átocaz ſzolaſra be foguan állyon.

22. Ollyanoc legyetec, az minemüknec akarnatoc lattatni:

23. Az mit embertül ſzegyenletec nyiluan, magatokba arrol ingyen ſe gondolkodgyatoc.

24. A mit magatoknac nẽ akarnatoc, azt maſnac ſe miellyetec.

25. A mit à termeſzet hozot à ſzületesbẽ, bekeuel ſzennegyetec

26. Mas ember fogyatkozaſat kõ nyörületes ſzemel nézzetec.

27. A termeſzet beñetec az okoſſagnac mindenkorõ engegyẽ

28. Az haragnac buſulaſa îdeien, ſemi dolgot ne kezdgyetec.

29. Minden dolognac elöl;er végere mennyetec s'vgy kezdgyetec el minden igyeteket,

30. Kazdagſagért ne hazaſulliatoc

31. Az Iámborſagnac inkab örüllyetec, hogy nem mint az kazdagſagnac. (lyatoc.

32. Hazatoknac örömeſt ſzolgal-

33. Feiedelmeteknec engedgyetec. mindẽ nagy alazatoſſagual.

34. Feiedelmeteknec titkait reytekben tartſatoc. (iatoc.

35. Hiuólkodaſtul magatokot óy-

36. Heába valo ſzoktul magatokat óltalmazzatoc.

37. Az idős értelmes nepeket tiſztellyetec.
38. Ragalmazó nyelwtűl aztalotokot óltalmazzatoc.
29. Az fondorlokra ſoc kenyeretec ne kellyen. (legyetec.
40. Balgatac es gyors ſzauoc ne
41. Az iámbor es ſzelid erkölczűket ſzereſſetec.
42. Az feſlet erkölczű gazdaknac baratſagat igẽ tanúoztaſſatoc
43. Az oknekűl valo eskűueſekttűl óyiatoc magatokat.
44. Iambor es Iſtenfélő nepeckel tarczatoc baratſagtokat.
45. Baratid közőt ne legyetec biro, (ſemmit.
46. Senkinec hertelen ne igerietec
47. A mit ti miueltec ſzűleiteckel, vgyan azon dolgot variatoc à ti magzatotoktűl.

48. Szűleitéckel ne vetekedgyetec. 71.
49. Az idősnec ne hidgyetec.
50. Iambor ſzolganac őrűllyetec.
51. Magatoknac egeſſegeről nagy gondot viſellyetec.
52. Reſzegſeget el tauoztaſſatoc.
53. Az egyeneſſeget kőueſſetec.
54. Az io ſzomſedſagrol gyakran gondolkodgyatoc.
55. Erőtec felől ſemmit meg ne keſertſetec.
56. Titoc dolgotokrol ritkan ſzollyatoc.
57. Az bizonyoſt, bizontalanért el ne had, az iárt vtat, az iaratlanért.
58. Eſtueli haragodat, reggelre had.
59. Az Iſten igeiet gyakrã halgaſd
60. Az őrőc életet mindennap variad.

HAROM ELLENSEG-nec gyűhőssegeről.

Az Oerdőg: E Vilag: Es à Test: az gyűhős Ebnel, es az mérges Kigyonál, ártalmasbac mi nekűnc.

Az ŐRDŐG, mint az siuo Oros;lany, az tęli Farkas, az erdei Toluay, az éyieli Lopó, s;űntelen leselkedic vtannunc, hogy bűnben eyczen, es az bűn vtan, ketsegben.

Az romlot Vilagis nagy segit seg azokba áz őrdőgnec gonos; pelda adasaual: Ki czac merő bűnre, keuelysegre, kenyesegre, torkossagra, buiasagra, irigysegre, bos;ű állasra, es soc tőb bűnre vagyodic. Kiket midőn mastul satnac auagy azokra mastul noditatnac, még az hiuekis mohon futtvac.

tyac, mint az vac, vac vtan. 72.

A mi mágunc Testűnkis segit sege az őrdőgnec ezekben: Ki bűnbe fogantatot, es czac arrá vagyodic. Melly bűn édes méznec tettzic imár, noha méreguel ős;ue elegyedet.

Ezec annyira meg homalyosittyac akar melly es;esnekis értelmet, hogy miattoc minden óraba s;űkőlkődnec Istennec igeie, es s;ent Lelkenec tanacya es segit sege nekűl, Bár felyűl haladna tiz Salomontis.

DRAGA EDES S;OC.

Ez keues ßokat, ha igenkent meg rostalod, es seytegeted: nagy ßep ertelmeket talalß benne.

A mi wrunc IESVS Christusnac meg igazitasat, czac az igen meg

meg keſeredet bûnôſec, mint Magdolna, Dauid, az Toluay vehetic eſẽekbe: ôkis kiualtkepen ackor, midôn wyonnan el eſnec, es midôn êyiel anapal vaſo ſẽepelkedeſeckelis nem ohattyac bûntûl magokat. Esà miat vgy nyôgnec, hogy czac egy czep es egy mack ſẽemni êrdemet ſẽem lathatnac ô magokba: Midôn mondoc ennyire iutottac, az ô magoc iſmeretire, azkor ſaldithattyac valami keueſſe, Mi legyen az WR CHRISTVS igaſſaga, Kibe czac egyedûl igazulnac, es kedwbe i leſẽnec azoc, kic az ô terheckel folyamnac ô általa Iſtenhôz.

De az teſti batoroknac izetlen ez, Azert az hiuec, mint Aaron, Moyſes, Dauid, el ereztettenekis az eletre, hogy ne magokban,

hanem

hanem az wrban czac diczôkedgyenec. De megint megis oſtoroztatnac az bûnért, hogy azt Iſtennec ne tulaydoniczác, es bele neheueredgyenec gyônyôrûſeguel. Oh ki ſoc elet es fanyalgas vtan, érthed ezt meg: az mit moſt mondéc.

73.

INTES

IER kériûc azert az élô Iſteñec Fiat, àmi wrunc IESVS Chriſtuſt, az igaz bôlczeſegnec, es az ſẽent es iambor életnec; az nemes io erkôlcznec kut feiet, Kibôl ki foldogalnac minden Iſtenes ioſẽagoc: Ki az mi teſtûnket vérûnket es emberi termeſẽetûnket azert kapczolta ô magahoz, ôrôckè va lo frigyûl, es bekeſegnec bizonyſagul es oruoſſagul; hogy minket

Iſtentûl

Istentůl el s;akattakat, ismet Isten-
uel egyè tegyen, es egy fô alà s;o-
riczon, Es hogy wyonnan terme
s;etůnket fel epitse es s;abia, vgy:
hogy egyes legyen az Isten aka-
rattyaual, es tôruenyeuel: Mon-
dom kériůc ô s;ent felseget tellyes
s;iuel: Hogy az mi s;iuůnkben
geriess;e fel az ô bôlczesegenec vi-
lagat, kiuel igazan az Istent meg
ismerhessůc: Es az bennůnc ter-
met vis;a fordult gonos; vagyo-
dast, es az egez termezetnec meg
romlasat iobitsa, wyitsa, es s;ab-
ia az ô Isteni io termes;etenec es
igassaganac Regulaiahoz: Hogy
à mi s;iueinc legyenec egyessec az
ô Isteni értelemmel, es lehessenec
Istennec s;ent Templomi, Ki az
ô vilagossagaual, bôlczesegeuel,
igassagaual, ôrômeuel, es életiuel

minket

M. ACADEMIA
KÖNYVTARA

Istentűl el ſzakattakat, ilmet Istenuel egyè tegyen, es egy fő alà ſzoriczón, Es hogy wyonnan terme ſzetűnket fel epitſe es ſzabia, vgy: hogy egyes legyen az Isten akarattyaual, es tőruenyeuel: Mondom kériűc ő ſzent felſeget tellyes ſziuel: Hogy az mi ſziuűnkben gerieſſze fel az ő bő'czeſegenec vilagat, kiuel igazan az Istent meg ismerheſſűc: Es az bennűnc termet viſza fordult gonoſz vagyodaſt, es az egez termezetnec meg romlaſat iobitſa, wyitſa, es ſzabia az ő Isteni io termeſzetenec es igaſſaganac Regulaiahoz: Hogy à mi ſziueinc legyenec egyeſſec az ő Isteni értelemmel, es leheſſenec Istennec ſzent Templomi. Ki az ő vilagoſſagaual, bőlczeſegeuel, igaſſagaual, őrőmeuel, es életiuel minket

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

